י״ח בתשרי תש״ 20.12.1989 מיספ 2729 המחיר: 7.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 6.10 שקלים שנה 54

העולם הזה

אורי אבנרי משוחח עם דן מרידור

אריק: מדוע הוא שותק

20122126

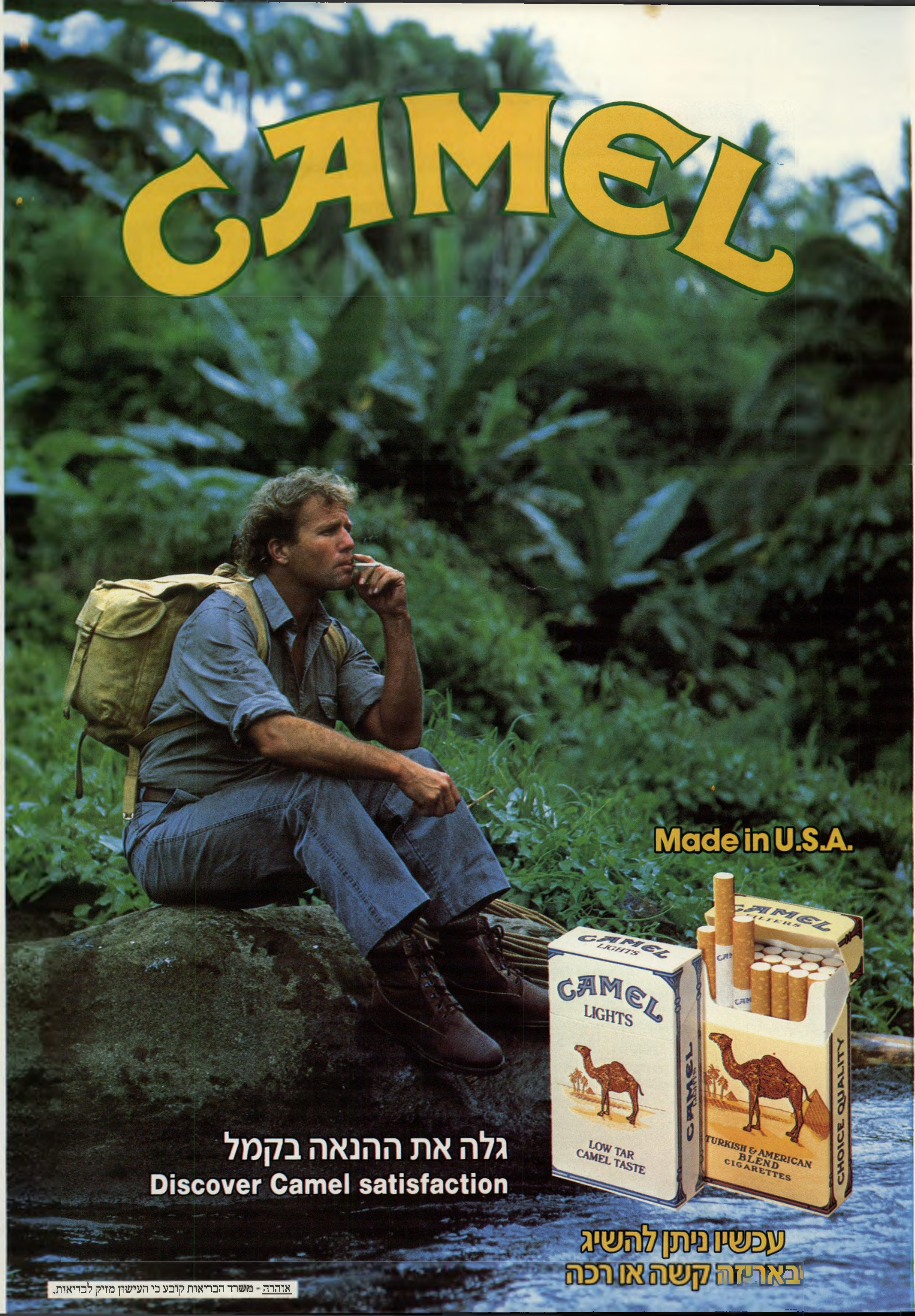
CAMEL
Made in U.S.A.
CAMEL LIGHTS
CAMEL
LIGHTS
LOW TAR
CAMEL TASTE
CAMEL
FILTERS
TURKISH & AMERICAN
BLEND
CIGARETTES
CHOICE QUALITY
גלה את ההנאה בקמל
Discover Camel satisfaction
עכשיו ניתן להשיג
באריזה קשה או רכה
אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות.

אלי דסה, העולם הזה

נשות האלפרונים עוררו מהומה בבית־המישפט. תמונה: אתי ישראלי, אחותם של האלפרונים, סותמת את הפה לחברתה, כדי שתוכל לצעוק בעצמה. האם היו השוטרים צריכים להרביץ לנשים?

(עמוד 54)

סמים

"אל־סם" פנתה למישטרה. מישהו הקדים אותה בהתרמה. "העולם הזה" מצא אותו: נרקומן לשעבר, המבטיח אהבה ומאסאז'ים

(עמוד 12)

דה־לוקס

שוב בחדשות. מוסקווה סירבה להעניק לו אשרה. גם יולי נודלמן סבור שכדאי שהעולה דה־לוקס ינוח קצת.

(עמוד 5)

ח"כים

בהתחייה באים והולכים. רוצים לאגוף את גנדי מימין. לגנדי יש מה לפחד: אליקים העצני רוצה לשים אותו בכיס

(עמוד 8)

רופאים

כמה מרוויחה רופאת עיניים, המזמינה את החולים שלה שוב ושוב לבדיקה? משהו כמו מיליון לשנה.

(עמוד 52)

בתוך הגליון

קורא יקר — מיבחן לשון הרע 4
מיכתבים — אפשר לשתות מים 4
נתן שצ'רנסקי — עולה דה־לוקס 5
תשקיף — רימון־עשן לשריד 6
אריאל שרון — מדוע הוא שותק 6
התחייה — ריענון 8
במדינה — אוהבת את ג'ון 10
סכנה — שלום עולמי 10
התרמות — ה־CASH בדלת 12
שרה ברקוביץ — מי החליט לקצר את חייה? 14
הנדון — אלטלינה 2 17
המחוקק — אוריאל לינץ' 18
דן מרידור — אני לא נסיך ולא בן־מלך 20
יומן אישי — עוד לא אבדה פולין 25
קולנוע — ריפוי בשמאלץ 26
לילות ישראל — שכירי סל 28
תשבץ 30
תמרורים — אבי הפצצה 30
הורוסקופ — הקשת והכלכלה 31
דף חדש — נשים 32
מה הם אומרים — אורי גורדון, אורי יעקב, דני לחמן, אמנון אברמוביץ, אמנון דנקנר, נועם שריף 34
אנשים — ראט משלם 36
סרטן — האם אתה טיפוס א'? 39
זה וגם — במקום דמי־חנוכה 40
פוליצר — הכל בגלל היטלר 43
רחל המרחלת — עיתון עם ציצים 44
דיעה אחרת — אורי דן ● אורי יעקב ● יהודה דרורי ● סיני קהת ● דניאלה אשכנזי ● רענן לוריא ● עליס בליטנטל ● ליפשיץ והחברים של אופירה 46
יעוד לבנון — רובים, לא סרטים 50
מיקרה עין — היה או לא היה? 52
שוטרים מכים נשים — אלפרון, פרק ב' 54

קורא יקר,

בשבוע שעבר נחל העולם הזה, בעז־רת עורך־הדין יוסי ברד, ניצחון גדול למען חופש־העיתונות. שלושה שופטי בית־המיש־פט המחוזי בתל־אביב — מיכאל בן־יאיר, ארמונד לוי ודויד אופיר — החליטו פה־אחד לבטל פסק־דין של שופט־השלום אביגדור סלטון, שהרשיע אותנו בעבירה פלילית של לשון־הרע.

נושא המישפט היה כתבת־תחקיר של העו־לם הזה (10.2.82), שבמרכזה עמד אחד יואל

הסיפור המדהים על חבורת הנוכלים שהפילה בפח את מוטה גור ואת אלופי צה"ל ועומדת מאחרי ביטאון הליכוד

שער „העולם הזה" 10.2.82
עבריין מירמה וזיוף

ישראלי, עיתונאי ומו"ל. הכותרת היתה: „חבורת הנוכלים שהפילה בפח את מוטה גור ואת אלופי צה"ל, והעומדת מאחורי ביטאון־הליכוד." בגוף הכתבה נאמר: „נוכל בעל הר־שעות פליליות רבות יזם את הוצאת ביטאון הליכוד, אחרי שהפיל בפח את ראשי מערכת־הביטחון, הקים מכון אסטראטגי שאינו קיים והוציא כתב־עת שהתחזה כביטאון המימסד הביטחוני, והוא גדוש מעשי־מירמה ושקרים. אלוף הנוכלים והאלופים."

הכתבה התבססה על תחקיר של שלמה פרנקל ומרסל זוהר, אז כתבי העולם הזה, שנאשמו יחד איתי.

ישראלי, שהיו לו כמה הרשעות בעבירות־מירמה, הוציא לאור כתב־עת בשם פריסקופ, שהתיימר להופיע מטעם המכון הישראלי למחקר אסטראטגי. מכון כזה לא היה קיים למעשה. את כתב־העת מילא בכתבות גנובות מעיתונים אחרים, מבלי לציין את מקורן. הכל נעשה כדי שכתב־העת ייראה בעיני הקורא התמים כאילו זה ביטאון רישמי או חצי־רישמי מטעם מערכת־הביטחון הישראלית. לשם כך גוייס גם רב־אלוף (מיל') מוטה גור והאלוף (מיל') אברהם („ברן") אדן.

שני האלופים מצאו לנכון, להפתעתנו, להופיע כעדים מטעם ישראלי במישפט. הם הודו רק ב„תקלות". אולי לא היה נעים לגור, מי שמתיימר להיות מועמד לראשות־הממש־לה, להודות בכך שנפל בפח של נוכל פשוט. אין זו המלצה למי שרוצה לנהל את המדינה כולה.

בכתבה שלנו פירטנו את הרשעותיו הקוד־מות של יואל ישראלי זה, וגם הזכרנו עיסקה מוזרה שעשה בשעתו עם המישטרה. הוא הו־ציא לאור ירחון בשם חדשות המישטרה. לק־ציני־המישטרה ניתן לצנזר את הירחון כדי למנוע פירסום דברים שאינם נעימים להם, ותמורת זה נשלחו לכל השוטרים, יחד עם תלושי־המשכורת שלהם, טפסים לחתימה על העיתון.

גם שופט־השלום הכיר בכך שהעובדות שהבאנו נכונות. הוא גם הכיר בכך שישראלי הוא נוכל. אבל הוא טען שכמה מן ההגדרות שלנו מוגזמות (למשל: „הרשעות בשפע" במ־קום „הרשעות אחדות"), ועל כן הרשיע אותנו בדין.

כל שלושת השופטים המחוזיים פסלו את פסק־הדין הזה. הם קבעו כי השיטה של ישר־אלי בפריסקופ אכן היתה „הטעייה ברורה". השופט בן־יאיר ניתח את פסק־דינו של סלטון ואמר: „לאחר קביעות כה נחרצות (של השו־פט סלטון), אתה מצפה שהוא יוסיף ויקבע כי נכונה טענתם (של אנשי העולם הזה) שמדו־בר במעשה של תרמית והטעייה, שבו נפלו ב־פח לפחות חלק מהאנ־שים שצירפו שמם

פרקליט ברד

כחברי־המערכת. אלא שבשלב זה ביצע השו־פט המלומד תפנית, ולעניות־דעתי היא אינה מתיישבת עם קביעותיו הקודמות."

השופטים קבעו ש־אמנם גם עבריין זכאי להגנה על מה שנשאר משמו הטוב. אולם לד־עתם העולם הזה נהג כשורה. „לא נהיר לי מדוע הוא (ישראלי) מלין על (העולם הזה) שהחליט לחשוף לציבור את הפרשה."

אשר לטענת העולם הזה כי העיסקה בין ישראלי והמישטרה היתה בבחינת „שוחד צי־בורי", קבע השופט בן־יאיר שאין בכך יסוד להרשעת העולם הזה.

השופט אופיר קבע כי ההגדרה „הרשעות בשפע", שהשתמשנו בה כלפי ישראלי, „באה להגדיר את כמות הרשעותיו של (ישראלי). אין בו לשון־הרע, שכן (ישראלי) הוא עבריין־מירמה־וזיוף." חובתנו היתה לגלות זאת לציבור.

השופט אופיר גם קבע כי „לשון־הרע אין בוחנים על פי הוצאת מילה אחת מן ההקשר הטיבעי שלה בתוך הכתבה, ואין בודקים מילה זו כשהיא עומדת לעצמה."

ומכאן, פה אחד: העולם הזה עשה את חובתו העיתונאית והציבורית כשחשף את הפרשה. הוא פעל בגבולות המותר כאשר הגדיר את ישראלי כנוכל בעל הרשעות בשפע.

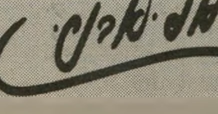

מיכתבים

חופש־הביטוי

על זכות זמרות־המחאה להבעת דיעותיהן („אנשים", העולם הזה 13.12.89).

לאור הפירסום הרב שבו זכו זמרות־המח־אה בגלל איסור השמעת שיריהן ברדיו ובטל־וויזיה, אבקש לפרסם את שירי, חופש־הבי־טוי.

אין אני מסכים עם הזמרות, אך אני דוגל בחופש־הביטוי.

אמת! השיר פוגע. נכון! הוא מעליב / ואין אני מסכים איתו. לכן אני מגיב. / חבל שלא הבינה איך באנו עד הלום / שבלית ברירה יאחז רובה עם מבקש שלום.

נכון למצבנו, השיר אף מסוכן / ולי כואב שהזמרת שרה אותו כאן. / אך מה יותר כואב לי, גורם ממש עינוי/ לראות איך מנסים לבלום את חופש־הביטוי.

בני ברמן, תל־אביב

• • •

אפשר לשתות מים

על טיב מי־השתייה („אם אין מים, תשתו תה", העולם הזה 29.11.89).

להערכתי אפשר לשתות מים במדינת יש־ראל, כמעט בכל מקום בארץ, ללא דאגה. ניתן לשפר ולהעלות את רמת הביטחון בטי־בם של המים, אך זה כרוך בהוצאות כספיות, אשר כבדות על הכתפיים הכלכליות של המ־דינה.

אותם דברים גם אמורים לגבי מי הכינרת, המגיעים אל אחוז גדול מאוד מכלל ברזי הש־תייה בארץ, ומגיע לכינרת שמצבה ייחשף לציבור.

אין ספק שפה ושם ניתן לאתר נקודות־תורפה מקומיות, אבל בגדול (ביחס לאגן־ה־היקוות כולו), אין הדברים, המצוטטים מפיו של עמי גוטמן, מהנדס מחוז במישרד־הברי־אות לשעבר, נכונים. ומישרד־החקלאות, באמצעות נציבות־המים, „אשם" יותר מכל גורם אחר בכך שלכינרת לא זורמים מי־ביוב מיישובים סמוכים, ואשפה אינה מושלכת בחצרות היישובים ולאורך הדרכים וכמות החיידקים בחופי־הרחצה קטנה משנה לשנה.

בשני העשורים האחרונים הושקעו משא־בים אדירים כדי לשמור על התאמתם של מי הכינרת גם לחקלאות וגם לשתייה ועל־פי מרבית הפרמטרים הוכתר מאמץ זה בהצלחה.

ולסיכום — לא חובה לשתות תה. אפשר לשתות מים.

צבי אורטנברג,
יו"ר מינהלת־הכינרת, עמק־הירדן

• • •

מוות מגמתי

על הדיעות המובעות בדיעה אח־רת.

אינני מציין את הסתייגותי מן הרעיונות המובעים בדיעה אחרת על־מנת שאוכל להמ־שיך ולכתוב בנוסח כן, אבל... אני באמת מסתייג מן הדיעות האלה, למרות שלפעמים אני נאלץ להודות שאולי יש בהן משהו בכל זאת.

למשל, מה שנקרא, בלשון נקייה, המא־פייה השמאלנית בתיקשורת.

כמה וכמה פעמים שמתי לב שגם ברדיו וגם בטלוויזיה מקפידים לשדר, לעיתים קרו־בות, במהדורות החדשות, ידיעה, כי פלוני אלמוני, איש הגדה המערבית או רצועת־עזה, שאושפז בבית־החולים לפני חודשיים־שלו־שה, משנפגע מירי חיילי צה"ל, מת מפצעיו.

אינני זוכר מיקרה שבו הרדיו, או הטל־וויזיה, מצאו לנכון אי־פעם לשדר, כי פלוני אלמוני (יהודי או ערבי), שנפגע בתאונת־דרכים לפני חודש או חודשיים ואושפז בבית־החולים, נפטר.

אם השידור על פטירתם לאחר זמן רב של פצועי האינתיפאדה איננו מגמתי, אינני יודע מגמתיות מהי.

ברוך סטרול, חולון

הח"כ כן הופיע

על אי־הבנה מיקומית („אנשים", העולם הזה 13.12.89).

חבל שעיתון המתיימר לשמור על הגינות עיתונאית נופל. המדובר בסיפור אודותי, שפורסם במדור אנשים.

בסיפור הקצר נטען כלפי שהוזמנתי להר־צות בפני תלמידים בבית־ספר בהרצליה, ש־לא הופעתי ולא הסברתי את אי־הופעתי.

צר לי לבשר לקוראי העולם הזה שהעוב־דות קצת שונות. אכן הוזמנתי להרצות ואכן באתי בשעה היעודה למקום שאליו הוזמנתי. למרבה הפתעתי היה המקום שומם וריק מא־דם. בערב התקשרתי למחנכת האחראית ונד־המתי לגלות שהיתה אי־הבנה. בגלל טעות הגעתי למקום אחד, ואילו התלמידים המתינו באותו הזמן במיבנה אחר של בית־הספר, המ־רוחק חצי קילומטר משם.

ח"כ חיים רמון, תל־אביב

• • •

העיר של שמיר

על טיבה של סינסינאטי שבמדינת אוהיו האמריקאית (כתבה על אריה מקל, מנכ"ל רשות־השידור, העולם הזה 8.11.89).

אין מקום לכך שהעולם הזה ילעג לסינסי־נאטי, שבה שהה, לפני 15 שנים, אריה מקל כשליח מחלקת־הנוער של הסוכנות.

סינסינאטי רחוקה מאוד מלהיות חדרה־מיזרח, כדברי העולם הזה. לא, חלילה, שזה כזה עלבון להשוות עיר אמריקאית לחדרה (ואגב, לתשומת־לב העולם הזה: חדרה־מיזרח קיימת רק כשמה של תחנת־הרכבת במקום), אבל סינסינאטי היא בכל זאת עיר של יותר מחצי מיליון תושבים, צומת דרכים חשוב במ־דינת אוהיו בת 12 מיליון התושבים, ומה שחשוב לא פחות לענייננו — גם בעלת קהילה יהודית נכבדת ומכובדת, שהוציאה מקירבה כמה מחשובי המנהיגים היהודיים בארצות־הברית ועובדה, שאפילו ראש־הממ־שלה, יצחק שמיר, שהה בה כמה שעות טובות בעת ביקורו האחרון בארצות־הברית.

אלי צפתי, ירושלים

• • •

מיניות שופעת

על ייחודה של שחקנית־קולנוע („נשמות בודדות", „קולנוע", העו־לם הזה 8.11.89).

זה כל מה שיש לעדנה פיינרו לומר על אלן ברקין, גיבורת הסרט ים של אהבה? זה שביכולתה של ברקין „לגלם טיפוסים סכיזו־פרניים"?

ומה על המיניות המדהימה והשופעת של ברקין?

יגאל דקל, הרצליה

העולם הזה
השבועון של ישראל
העורך הראשי: אורי אבנרי
מנהל: אברהם סיטון
מנהלת מחלקת־מודעות: רינה מיטרני

המערכת והמינהלה:
תל־אביב, רחוב גורדון 3
(ת.ד. 136, מיקוד 61001)
טלפונים: 232262/3/4־(03),
5230662־(03)
פקס. 245130־(03) FAX.
המו"ל: העולם הזה בע"מ
הדפסה: הדפוס החדש
הפצה: גד
תל־אביב, יד חרוצים 7
טלפון: 377056־(03)

המנהל הכללי: דויד גרשונוביץ

נתן שצ'רנסקי הפך סמל לאומי מיקצועי ריק מתוכן. מה רוצים ממנו?

עיזבו את שצ'רנסקי!

בכל פעם, כשמעוניינים לתקוף איש־מערך הממלא תפקיד ציבורי, מוציאים אנשי־הליכוד מהמגירה את שמו של נתן שצ'רנסקי.

המציעים את שצ'רנסקי לתפקיד ציבורי כלשהו יודעים היטב שקשה מאוד לתקוף אותו, מכיוון שאנחנו הפכנו אותו במו־ידינו כמעט לסמל לאומי. הם משתמשים בשמו כבקלף בטוח, המוגן מפני ביקורת ציבורית.

לפני זמן־מה הציע סגן־שר־החוץ, ביבי נתניהו, למנות את שצ'רנסקי כשגריר מדינת־ישראל באו"ם. הרעיון היה כל־כך מגוחך, שפרט לשניים־שלושה עיתונאים מהימין, שתמכו ברעיון, איש לא התייחס אליו ברצינות.

הרעיון היה מגוחך מפני ששצ'רנסקי הוא חסר ידע וניסיון בשטח הבינלאומי, וחסר ידע אלמנטרי בחיי היום־היום במדינת־ישראל. הוא נשפט בברית־המועצות באשמה של ריגול לטובת ארצות־הברית, והוא אף הוחלף במרגל של ארצות־הברית. רק בראש עקום יכול היה לצמוח רעיון מינויו של שצ'רנסקי כשגריר באו"ם.

עכשיו שוב עלה הרעיון למנות את שצ'רנסקי לתפקיד רם — תפקיד יו"ר הסוכנות היהודית, במקום שימחה דיניץ. הרעיון עלה בראשו של ח"כ מיכה קליינר, יו"ר ועדת־הקליטה של הכנסת.

שוחחתי עם נתן שצ'רנסקי בארץ פעם־פעמיים, ולא יכולתי להתרשם ממנו לטובה. הוא עשה עלי רושם של איש

ביבי נתניהו הציע למנותו כשגריר ישראל באו"ם. מיכאל קליינר רוצה למנותו כיו"ר הסוכנות היהודית. אבל עם כל הכבוד לשצ'רנסקי,

מבולבל, ללא דיעות מוגדרות וברורות, מגמגם גם במחשבותיו. למרות הרושם הזה, אין לי שום דבר נגדו אישית. אך הרעיון למנותו כראש הסוכנות היהודית נראה לי מגוחך עד כדי־כך שאפילו עצם העלאתו גורם נזק לתדמית הכנסת, שם הועלה הרעיון, לכלי־התיקשורת, המדווחים עליו ברצינות, ובכלל למדינת־ישראל.

שצ'רנסקי **נשפט** בברית־המועצות באשמת ריגול לטובת ארצות־הברית, וישב מיספר שנים בכלא. לא היה לו ידע מיוחד, בהשוואה לרבים אחרים, על השילטון, הכלכלה וההיסטוריה של ברית־המועצות.

בכלא ניהל מיספר שיחות עם סוהרים בדרג־נמוך, וכאשר שוחרר מהכלא יצא ישירות למערב. בו ביום הפכו גורמים מסויימים את שצ'רנסקי למומחה לענייני ברית־המועצות. החלו לשאול לדעתו לגבי נושאים סובייטיים. שצ'רנסקי ענה ללא היסוס ובביטחון מלא על שאלות שגם מומחים ברמה גבוהה לא היו מעזים להשיב עליהן.

לפני זמן־מה נשאל שצ'רנסקי על מהות השינויים בברית־המועצות (הפרסטרויקה היתה אז בחיתוליה). שצ'רנסקי, המומחה הגדול, ענה שהוא אינו צופה שם שינויים משמעותיים.

יש להציל את היהודים בברית־המועצות בכל דרך אפשרית, המליץ שצ'רנסקי. אך יחד עם זאת דרש את הפסקת מתן האשרות הישראליות ליהודים הרוצים לצאת ושאינם עולים ארצה.

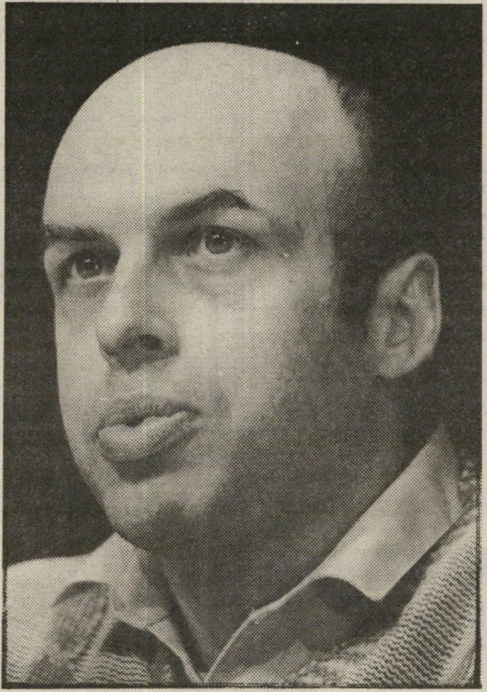

נתן שצ'רנסקי
שיתאקלם בארץ

קליטתו של נתן שצ'רנסקי בארץ היתה קליטה דה־לוקס. אינני מתרעם על כך. למי שסבל הרבה מגיעים תנאים טובים יותר מאשר למי שסבל פחות. מה שמראיג אותי הוא שהאיש לא עבר חבלי־קליטה בכלל. הוא לא עבד בארץ ולוא יום אחד, אבל הפך במהרה, ולמרבה־הפלא, מומחה לענייני קליטת־עולים, ומתבטא בכל הזדמנות על קשיי הקליטה ובעיותיה.

• • •

אי־אפשר **לקחת** משצ'רנסקי זה את היכולת לשחות במים העכורים של הפוליטיקה הישראלית. ביקורת הוא אומר בחצי־פה, ורעיונות הוא מביע בצורה שאינה מרגיזה את הפוליטיקאים, העומדים אחריו.

הוא פגש אישיות פלסטינית ממיזרח־ירושלים — הוא, הקורא לעצמו אחד מאנשי קבוצת סחרוב ז"ל — נסוג מייד והודיע בטלוויזיה שביטל את הכל, מכיוון שלא ידע שפלסטיני זה מזוהה עם אש"ף.

יש גורמים המעוניינים מאוד בהחזקת שצ'רנסקי בתפקיד ציבורי. על־ידי כך שנותנים לו את הזכות הבלעדית לשמש כנציג יוצאי ברית־המועצות, הם מנצלים את תמימותו, את

אין לו מושג לא על ברית־המועצות ולא על בעיות־הקליטה. הקליטה שלו היתה דה־לוקס. ליולי נודלמן יש דיעה בעניין זה.

חוסר־ידיעותיו על הנעשה בארץ, ומביעים דרכו את דיעותיהם וסותמים את פיותיהם של אנשי־ציבור אחרים.

בתמיכת אינטרסנטים הוקם גוף הנקרא „פורום ציוני," גוף הרחוק מלהיות דמוקרטי, המתפרנס מרכיבה על סיסמות ציוניות ריקות ונותן פרנסה לפעילי־עלייה למיניהם שהשילטון בוחר בהם להיות לו לעזר. מסופקני אם רבים הצליחו לקבל עזרה ממשית מהפורום הזה, שבראשו שצ'רנסקי. השבוע סירבו הסובייטים לתת לו אשרת־כניסה.

אני מציע לרדת מהרעיון המוזר למנות את שצ'רנסקי לתפקיד ממלכתי לטובת שצ'רנסקי עצמו, שהוא עדיין צעיר. יש לאפשר לו להתאקלם בארץ בצורה מעשית, להתחיל לעבוד במיקצוע כלשהו, לחיות בין אנשים פשוטים ועובדים, ולא לרוץ מכנס לכנס ומוועידה לוועידה בכל העולם, ולהפוך לסמל מיקצועי ריק מתוכן, שאין לו שורש בחברה הישראלית. בעוד כמה שנים, כאשר שצ'רנסקי יהיה אחד העם, ייפתחו לפניו כל האפשרויות, לא באופן מלאכותי, אלא באופן טיבעי.

ד"ר יולי נודלמן ■

חתונה אחת פחות

על מציאת פנאי לקידום החזרה בתשובה.

אני דתי, התחלתי לקרוא את העולם הזה ואני מאוד נהנה מן העולם הזה.

אני מצרף מודעה, „עלינו לאזור חיל!", שחולקה, באחרונה, ברחובות בני־ברק.

ראו לאן הגענו:

„...חוב גדול על כל שומרי תורה ומיצוות, אשר כבוד שמיים נוגע לליבו, לחזק בידקי־הדת ובמיוחד ללמד תועים בינה ולקרב רחוקים לחיק היהדות. יארגנו כל קהילות ישראל, כראשות הרבנים או העסקנים, להקדיש כל אחד לפחות ערב אחד בכל חודש לצאת לאיזור הקרוב ולבקר במישפחות שהתרחקו מחיי התורה, ולשוחח עימם בידידות מתוך אהבה ולהסביר להם יסודות האמונה ועיקרי המיצוות, כל אחד לפי הבנתו, ולעוררם לחזור בתשובה...

„...אומרים אנו, טרודים אנו ואין לנו זמן להתעסק, אבל לחתונות ולבר־מיצוות וכו' כן מוצאים זמן לילך... אם נלך לחתונה אחת פחות, כבר נמצא ערב אחד בחודש לכנוס לאיזה מישפחות באיזור, הצריכין התקרבות..."

אריה, בני־ברק

גרמנית שפה ארוכה

על מילים ארוכות במיוחד בשפה הגרמנית („הנדון", העולם הזה 15.11.89)

אורי אבנרי עשה לקוראי העולם הזה, בכתבה על עתידן של שתי הגרמניות, הכרה עם המונח הגרמני לאיחוד מחדש: וידרפר־אייניגונג, והוא מציין כי זאת מילה ארוכה בשפה הגרמנית.

אבל זה רק בגלל שאבנרי הוא יוצא גרמניה. אני, כיוצא אוסטריה, בה מדברים גרמנית גם כן, זוכר, מימי ילדותי שם, את המישחק של מציאת מילים ארוכות ואת ההערכה הכללית בה זכיתי כשהעליתי את המילה דונאושיפפארטסגזלשאפט (חברת־הספנות של נהר הדנובה).

ברונו ברג, קריית־ביאליק

• • •

על הגובה

על גבר מבוקש („אכזוטית יפה", „מיכתבים לרותי", העולם הזה 29.11.89).

אני פנוי, נאה, טיפוס ספורטיבי, בלי עודף־מישקל, בלי קרחת ובן 33, אז מדוע אני לא טוב למזכירה האכזוטית, היפה והחטובה, המבקשת בדיוק אחד כמוני?

מפני שגובהה 1.60 מטר והמבוקש שלה צריך להיות „לא פחות מ־1.80 מטר" ואני, עם כל מעלותיי, גובהי רק 1.69 מטר.

אולי כדאי לאכזוטית לבדוק אותי, בכל זאת.

חיים גארה, ראשון־לציון

• • •

עבודת לילה

על מטבע־לשון מצוי („דף חדש", העולם הזה 25.10..89).

כותב נתן זך: „ובעוד אני עושה ימים כלילות במוסקווה...".

סליחה. אין עושים ימים כלילות. ההיפך הוא הנכון. עושים לילות כימים והכוונה, שמנצלים את הלילות לעבודה (או לעשייה כלשהי) על־מנת להספיק מה שלא הספיקו משך הימים, ימי העשייה.

שרית שלף, תל־אביב

• • •

בושה שכזאת

על תוכנם של המיכתבים למערכת („מיכתבים", העולם הזה 22.11.89).

זה לא פלא שקוראים מעדיפים לכתוב להעולם הזה על כל הנושאים תחת השמש ולא על הנושא שבאמת חייב להטריד אותם — מדוע הם אינם זוכים בלוטו („בקלי קלוטו!").

זאת לא בעייה של חוסר אומץ־לב. זאת בעייה של בושה. מה, שכולם יידעו שגם אני משתטה וחושב שאפשר לנחש שש (מתוך 42)!

אפי היסטר, חיפה

• • •

שיא של איחולים

על בקשתו האחרונה של ילד הנוטה למות.

נתבקשתי לעזור בעידוד ילד בן שבע, השוכב בבית־חולים בלונדון והסובל ממחלה ממארת, שהתפשטה למוחו, וימיו ספורים.

בקשתו של הילד היא להירשם בספר־השיאים של גינס בזכות קבלת הכמות הגדולה ביותר של גלויות עם איחולי־הבראה.

שם וכתובת הילד:

GRAIG SHERGOUD,
ROYAL HOSPITAL,
66 SELBY ROAD, CARSHALTON,
BM6 1 LD, ENGLAND

גבריאל פיש, פתח־תיקווה

תשקיף

אורית זרובבל

שב"כ נגד סיקריקין

השב"כ נכנס לפעולה לחשיפת חברי אירגון ה„סיקריקין".

עד כה היה העניין בטיפול היחידה המרכזית של המישטרה במחוז תל־אביב. אחרי כישלונה במשימה זו, הוחלט להכנים לעניין את שרות־הביטחון.

בעבר חשף השב"כ את המחתרת היהודית, והכל בטוחים שהוא יתגבר גם על משימה זו תוך זמן קצר.

מאחורי הקווים

קבוצת־שלום ישראלית, בליווי עיתונאי, הצליחה ביום השבת האחרון לחדור לקסבה הסגורה של שכם דרך כל מחסומי־צה"ל במבואות העיר ועל הדרכים המובילות אליה, ולחזות בהבאתו של משתף־פעולה על־ידי רעולי־פנים.

ההבאה לדין התחילה בתהלוכה קצרה של רעולי־הפנים. לאחר מכן הובל האיש לבניין מיוחד שבו נערך מישפטו.

685

ביום השני, ה־18 בדצמבר, דיווח דובר־צה"ל על 541 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה כולל הרוגים מירי חיילי־צה"ל בלבד.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים על 685 הרוגים.

לעומת זאת, מוסר „מרכז־המידע הפלסטיני לזכויות האדם" על 830 הרוגים פלסטיניים לפי הפירוט הבא:

- **603 הרוגים מירי חיילי־צה"ל ומתנחלים.**
- **57 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **82 הרוגים כתוצאה משאיפת־גאז.**
- **88 הרוגים מסיבות אחרות.**

הנסיעה הסודית של פרץ

נסיעתו האחרונה של הרב יצחק פרץ לארצות־הברית לוותה בהרבה מיסתורין.

רק מעטים ידעו על המטרה האמיתית של הנסיעה. זו היתה פגישה עם קבלנים חרדיים, מגדולי הקבלנים היהודיים בעולם, וביניהם הקבלן האמריקאי ג'ורג' קליין.

נושא הדיונים היה בנייה מהירה וזולה לעולים חדשים.

הגופים הדתיים בישראל, החל מגוש אמונים, עבור במפד"ל וכלה באגודת ישראל ובש"ס, עושים את ההכנות הכמעט־יחידות לקליטה מאסיבית של העלייה החדשה.

פרץ הביא איתו הצעות לבניית בתים, שבלי מרכיב הקרקע יכולה עלותם להגיע ל־32־35 אלף דולר, לדירות של 85 מ"ר.

לא פחות חשובה היא העובדה שמתנהל גם משא־ומתן להקמת מוסדות־חינוך, שיקלטו את ילדי העולים, שכן עליית הנוער איננה מסוגלת לדאוג לכך.

ישראלי

ישראלי — מתנדב קבוע?

אלי ישראלי, שנידון לעבודות־חוץ בעבירות סמים, כיים לרצות את תקופת־השרות שלו.

במשך התקופה ראה ישראלי עד כמה חשובה העבודה שאותה ביצע בבית־החולים והחליט להמשיך בה מרצונו החופשי גם אחרי תום שרותו.

רימון־עשן לשריד

במוצאי־השבת האחרונה, בסביבות השעה 7 בערב, נזרק רימון־עשן לעבר ביתו של ח"כ יוסי שריד בתוכנית ל' בתל־אביב.

בבניין שבו מתגורר שריד ובבניינים הסמוכים נוצרה פאניקה. למקום הגיעו כוחות־מישטרה מתוגברים, שערכו סריקות, אך לא מצאו דבר.

הוא היה בחו"ל. יש לו שפעת. הוא

ששש...

ווהי **התופעה** הבולטת ביותר במציאות הפוליטית הישראלית בתקופה האחרונה. תופעה בולטת ומשמעותית, אבל משום־מה אין היא זוכה בהתייחסות. לא בהתבטאויות של אנשי מיפלגת־העבודה, המחשבים את ה־מנדטים לשם הקמת ממשלה צרה, ואת עוצ־מת המחנות השונים. לא מצד פרשני העיתו־נים. ואפילו לא במיסדרונות המפוהקים של מצודת זאב, שבהם אף לא שמו לב לתופעה.

אריאל שרון שותק.

נכון, בחודש האחרון הוא קצת היה בחוץ־לארץ, קצת היה מצונן ונשאר בחווה שלו. אבל היו לו — ויש לו עדיין — די הזדמ־נויות כדי להביע את דעתו על המהלכים ה־מדיניים המתבצעים ברגע זה ממש, ואשר כל הסימנים מראים שאין מהם דרך חזרה.

שרון שותק.

דויד לוי, השני בשרי־החישוקים, גם הוא לא מרבה בהתבטאויות מדיניות. אבל קולו נשמע.

יצחק מודעי, הפעלתן שביניהם, צץ מול כל עדשת־טלוויזיה, ומוכר מחדש את סחורת־ההתנגדות המשומשת.

אליקים רובינשטיין, מזכיר־הממשלה ה־אינטליגנטי, שהיה בעבר ציר מדיני בוושינג־טון, יצא במוצאי־שבת לפגישות מכריעות עם הממשלה האמריקאית.

ושרון שותק.

הוא שלח לא־מזמן מיכתב ליצחק שמיר, ובו בקשה לכינוס המרכז. אבל היה לו ברור שלעצם כתיבת המיכתב היתה משמעות הצה־רתית בלבד. שרון, המכהן בתפקיד הרישמי של יושב־ראש־מרכז־הליכוד, איננו זקוק ל־אישורים כדי לבצע את התפקיד שאליו נבחר. שמיר אף לא ענה על המיכתב. לא בחיוב, לא בשלילה.

ושרון שותק.

על שרון ניתן לומר דברים רבים, אבל איש לא יכול להאשים אותו בטיפשות, בחוסר־תיכנון, ובעיקר, בחוסר־כוונה. כאשר שרון אומר משהו, וגם כאשר הוא איננו אומר, יש לזה מישקל ומשמעות.

במשך השבוע האחרון, כאשר ניסיתי למ־צוא את ההסבר לשתיקתו של שרון, ולנסות להבין את תמונת־הקרב כמו ששרון רואה אותה, קיבלתי הרבה תשובות, הרבה השע־רות, והרבה שתיקות. רק בדבר אחד כולם היו תמימי־דעים: שרון איננו משתף אדם בהחל־טותיו או בשיקוליו.

האדם היחידי, חוץ משרון עצמו, היודע בוודאות את תיכנוניו — הוא אשתו, לילי. והיא, אומרים לי, לא תדבר. וגם מי שמדב־רים, המעלים השערות והמפריחים תיאוריות, עושים את זה בהחבא, לא לציטוט ולא לייחוס. אלא שאת השתיקה הזאת, למרות הכל, ניתן לפענח.

יש לעשות זאת כמו ששרון עצמו היה עושה. הוא היה בונה הערכת־מצב, עם אותם סעיפים בדיוק כמו שעושים בצבא, והופך אותה לפקודה. כזו המתחילה בסעיף „כללי", ועוברת מייד, ובסדר הזה, ל„קרקע", „אוייב", „דרכי־הפעולה האפשריות של האוייב", ורק בסוף, „כוחותינו" ודרכי פעולתם.

כדי להבין את שתיקתו של שרון, צריך לעשות את אותן פעולות שהוא היה עושה. ראשית, להגדיר את מטרת־העל. צריכים להחליט אם שרון רוצה לזנק אל מרכז העשייה הפוליטית הישראלית, או, כמו שכבר קרה למנהיגים מסויימים בעבר, האדם נשחק.

שרון, נשבעים לי כל מיני מקורבים, אמנם היה חולה בשבוע האחרון, אבל הוא לא מוותר על המטרות שלו. המטרות, מרגישים המקו־רבים, הן ביטחונו וקיומו של עם־ישראל במדינתו. המסקנה הממשית היא ששרון לא ויתר על השאיפה שלו להיות ראש־ממשלה.

● מרכז הליכוד (הקרקע)

זה **יותר** משנה ששרון מיקם את עצמו במרכז המחשקים. הסמן הימני של הלי־כוד. לדויד לוי, המחשק השני, יש אולי יותר אוגדות במרכז־הליכוד, אבל בלי ההתייצבות של שרון בראש מחנה המתנגדים לפשרה מדינית, היה המחנה הזה נמוג באוויר כמו אחת מאימרותיו תפוחות־הלחיים של שר־הבינוי.

לפני חצי שנה עשה שרון את כל המאמ־צים כדי להביא את הנושא להכרעה בליכוד. המרכז התכנס, נערך להצבעה פנימית, ולמר־בה הפליאה, ובניגוד לתיכנון של שרון ואנ־שיו, התקפל יצחק שמיר בפני האיום, ונכנע לכל דרישות המחשקים. לוי ניפנף בידיו בהתלהבות, ורק שרון לא נראה מרוצה מה־ניצחון הגדול שהשיג. הוא גם ידע למה. ההז־דמנות, אולי האחרונה, להכות את שמיר ומח־נהו מימין, חלפה לה. שמיר נכנע, אבל נשאר על כסאו. המהלכים המדיניים נמשכו, ומאז, בעצם, כמו בתהליך הפייד־אאוט בקולנוע, הולך קולו של שרון ונחלש. הולך ונאלם.

האם הוא מתחרט על התייצבותו בראש מחנה־המתנגדים? האם הוא מכין לעצמו דרך־ביטוי פוליטית חדשה, שתתאים למצב שייווצר אחרי ההסדר המדיני? האם הוא ממ־תין במארב כדי להכות בהסדר ברגע החלש, בקו־התפר שבין ההכרזה על משא־ומתן ובין הביצוע הממשי של ההכרזה? או האם הגנרל, היודע טוב מכל הגנרלים לקרוא את תמונת־הקרב, איננו מצליח לעשות את זה כרגע, והוא מחכה לשקיעת האבק, כדי שיוכל להב־חין בגייסות?

כל אלה ייתכנו. אבל ברור הוא שברגע זה ממש אריאל שרון מעבד תוכניות־פעולה חילופיות, לכל המצבים שייווצרו. תמיד הוא עבד כך. תמיד הוא השקיע זמן ארוך בתיכנו־ני־הקרב שלו, ותמיד הוא דאג להכין כמה תוכניות כדי להגיע אל אותה המטרה. והמט־רה היא לא לצאת ממרכז המפה הפוליטית, ולחכות להזדמנות המתאימה, שתאפשר הסתערות על התפקיד שבו מחזיק כרגע יצחק שמיר. ראשות־הממשלה.

● שמיר (האוייב)

כולם, **למען** האמת, הם אויבים של שרון. לוי ומודעי, ארנס ואולמרט, מילוא ורו־בינשטיין. כולם אויבים. אבל שרון תמיד מתרכז באוייב החזק והישיר, שהכרעתו תביא לתוצאה מיידית של הקרב.

האוייב הזה, כרגע, הוא יצחק שמיר. בלעדיו, למרות שביעות־הרצון העצמית ש־מגלים שרי־הליכוד הזוטרים, משתנה מאזן הכוח במיפלגת־הימין הישראלית. אריאל שרון ממוקד על יצחק שמיר. גם הוא מנסה לנתח את המהלכים האפשריים, העומדים לפני ראש־הממשלה:

יצחק שמיר, ניתן להניח, עומד כרגע מול שלושה איומים, מבחינתו, והוא חייב לתמרן ביניהם.

האיום הראשון, והחזק ביותר, על ראש־הממשלה — הוא הממשלה האמריקאית. שמיר, טוב מכולם, יודע בדיוק את עוצמת

הקול החזק ביותר בזירה הפוליטית הוא השתיקה הרועמת של אריאל שרון. יש לו, כנראה, סיבות טובות מאוד לכך. כאשר יתחיל לדבר שוב, אולי יפתיע

יונתן שם־אור

בעלת־הברית הגדולה, ואם הוא שכח קצת, הרי המסע האחרון שלו לוושינגטון, שבו הושאר על תקן של ממתין לפגישה עד בוש, הזכיר לו את היחסיות שביחסים.

האיום השני על יצחק שמיר הוא שימעון פרס. הממשלה הצרה הופכת יותר ויותר ל־אופציה פוליטית ממשית.

והאיום השלישי הוא מרכז הליכוד, שית־לכד סביב לוי ושרון, אם שמיר ימעד, ויעבור על הטאבו האחרון שנשאר במצודת זאב, הטאבו המילולי. המילה אש"ף נותרה בידי אנשי הליכוד כמחסום האחרון, המבדיל בינם ובין שאר התנועות הפוליטיות במדינה.

שמיר, יודע שרון, מחכה למארב שלו. זה מארב פשוט מאוד. שרון לא מסוגל להעביר עכשיו החלטה נגד שמיר במרכז, שאיננו מבחין בניואנסים הקשורים בארבע, שמונה, או עשר הנקודות של מנהיג זה או אחר. אבל רובינשטיין נוסע לוושינגטון, כדי לסכם את מיפגש שרי־החוץ של ישראל, מצריים וארצות־הברית. משיסוכם הביקור, יהיו ברשימת הפלסטינים גם מגורשים מישראל, המזוהים עם אש"ף, והתהליך המדיני יפליג הלאה.

● מה יהיה

שרון, בוודאי, ממשיך בניתוח שלו. הוא מנסה להיכנס לעורו של שמיר, ולבדוק את דרכי־הפעולה האפשריות שלו. הן ייקבעו, יודע שרון, מתוך הערכה לגבי הדרך הטובה ביותר עבורו, כזו הלוקחת בחשבון את כל האיומים העומדים לפניו.

לפני שמיר עומדות שתי אפשרויות ברורות: לנסות ולמוסס את המהלך המדיני, או להמשיך בו. שרון מניח בוודאי ששמיר נמצא כבר אחרי שעת־השין (שעת־השין היא אותה נקודת־זמן במהלך מיבצע צבאי, שאין ממנה דרך חזרה). שמיר חייב להמשיך הלאה. האמריקאים, כמו אש"ף, מוכנים לא לבטא כרגע את שם־הפיגולים, אבל שמיר יודע שעבור מרכז תנועת־הליכוד זה לא יהיה מספיק.

אם רובינשטיין חוזר מוושינגטון כשבידיו תאריך לשיחות, שרון יתנפל על מרכז ה־ליכוד וינסה לסחוף אותו נגד שמיר. ראש־ה־ממשלה, שהצליח עד עתה, לפי הניתוח הזה, להתגבר על האיום האמריקאי (הוא מסכים לשיחות), ועל איום הפרישה של פרס (הוא מעקר את הרציונליזציה של פילוג ממשלת־האחדות), נשאר מול האיום של שרי־ה־חישוקים, ובראשם שרון, הממתין בדיוק לרגע הזה.

כך מנתח שרון את ניתוחי שמיר. הוא יודע ששמיר מתכונן למארב שלו. עכשיו הוא גם מנסה לראות איך שמיר מתכונן.

ראשית, שמיר בחר להיכנס לבית־החולים ולבצע את ניתוח־הבקע שלו דווקא עכשיו, למרות שהמחלה היתה ידועה זה חצי שנה, וניתן היה לדחות או להקדים בחודשים ניתוח שכזה. מנהיג חולה לא יודח במהירות על־ידי המרכז הרגשני של הליכוד.

שנית, שרון מניח בוודאי ששמיר חושב על מארב של שרי־החישוקים. מארב כזה יכול להצליח רק במצב שבו האירוע המיועד (שיחות, החלטות) נמצא בשלב הצהרתי, והוא עדיין רחוק ממימוש. אבל אם המהלך המדיני מואץ מאוד, הרבה מעבר למה שכרגע מתקבל על הדעת, שום מרכז, של שום מיפלגה, גם לא הליכוד, לא יטרפד סיכומים חתומים עם ארצות־הברית ועם מצריים. במיקרה הקיצוני ביותר תפרוש איזו קבוצה אידיאולוגית, אם נשארה כזו בליכוד אחרי פרישת התחייה. אבל רוב התנועה יתמוך בדיעבד בכל התחייבות בינלאומית של מנהיגה.

שרון יודע ששמיר נמצא כרגע בדילמה: אם יפסיק את התהליך המדיני, הוא ייתקל בהתנגדות אמריקאית חריפה, ויאבד את השילטון לשימעון פרס. אם ימשיך בו בקצב השמירי הטיפוסי, הדוחה למחרתיים את כל הניתן להידחות למחר, אבל יביע הסכמה מילולית, הוא יאבד את השילטון לשרון ולוי. דרך־הפעולה היחידה, מסיק האלוף־במילואים אריאל שרון, העומדת בפני האוייב (שמיר) היא לבצע, בניגוד לאופיו ולהצהרותיו, מהלך מדיני מהיר מאוד.

● מה עושים (דפ"א כוחותינו)

במיקרה הטוב, עומדים מאחורי אריאל שרון 15 אחוזים ממרכז־הליכוד. בראש

רון

מחנה אידיאולוגי, עומדים לרשותו, בסיטואציות מסויימות, הרבה יותר אנשים, אלא שהמצב הזה עבר, כנראה, מהעולם. הדרך הוכרעה. שרון הסיק שמהלך מדיני הוא בלתי־נמנע, ואין באפשרותו להשתמש עוד במנוף האידיאולוגי הזה כבסיס לכיבוש ראשות־התנועה.

מה שהוא יכול לעשות בינתיים הוא לשתוק, ולבדוק דרכים מדיניות חדשות. קרוב לוודאי שהוא יעלה את נושא הוועידה הבינלאומית, וידחוק לפיתרון מדיני כולל, בו־זמני, כשם שהציע בהעולם הזה חבר־הכנסת מיכאל קליינר, מראשי חבורת־החישוקים.

הוא גם יוכל לשלוח ברכות־החלמה ליצחק שמיר, המבוגר ממנו, משרון, ב־13 שנה, ה־מתורגמות במוחו של שרון לשלוש קדנציות. שמיר בן ה־75 נמצא בסוף דרכו הפוליטית, ושרון יהיה חייב, בעתיד הקרוב והמיידי, לתמוך בו, במהלך זה או אחר, ולהתייצב מול האויבים החדשים: משה ארנס ודויד לוי.

זאת לא תהיה תמיכה גורפת. זו תהיה תמיכה במהלך מסויים, לא משמעותי במיוחד, אבל היא תקבל תהודה די גדולה כדי לרמוז למרכז־הליכוד שאריאל שרון לא השמיע, עדיין, את המילה האחרונה. בתמיכה זו הוא יפגין לפני המרכז מכובדות, ממלכתיות והבנה פוליטית עמוקה. בגלל כל אלה הוא לא יכול, ולא רוצה, לצאת בהתקפות על יצחק שמיר. גם שרון מבין שעתידו הפוליטי, וגם עתידו האישי, נמצאים בשלב שלאחר ההסדר המדיני.

ולכן הוא שותק.

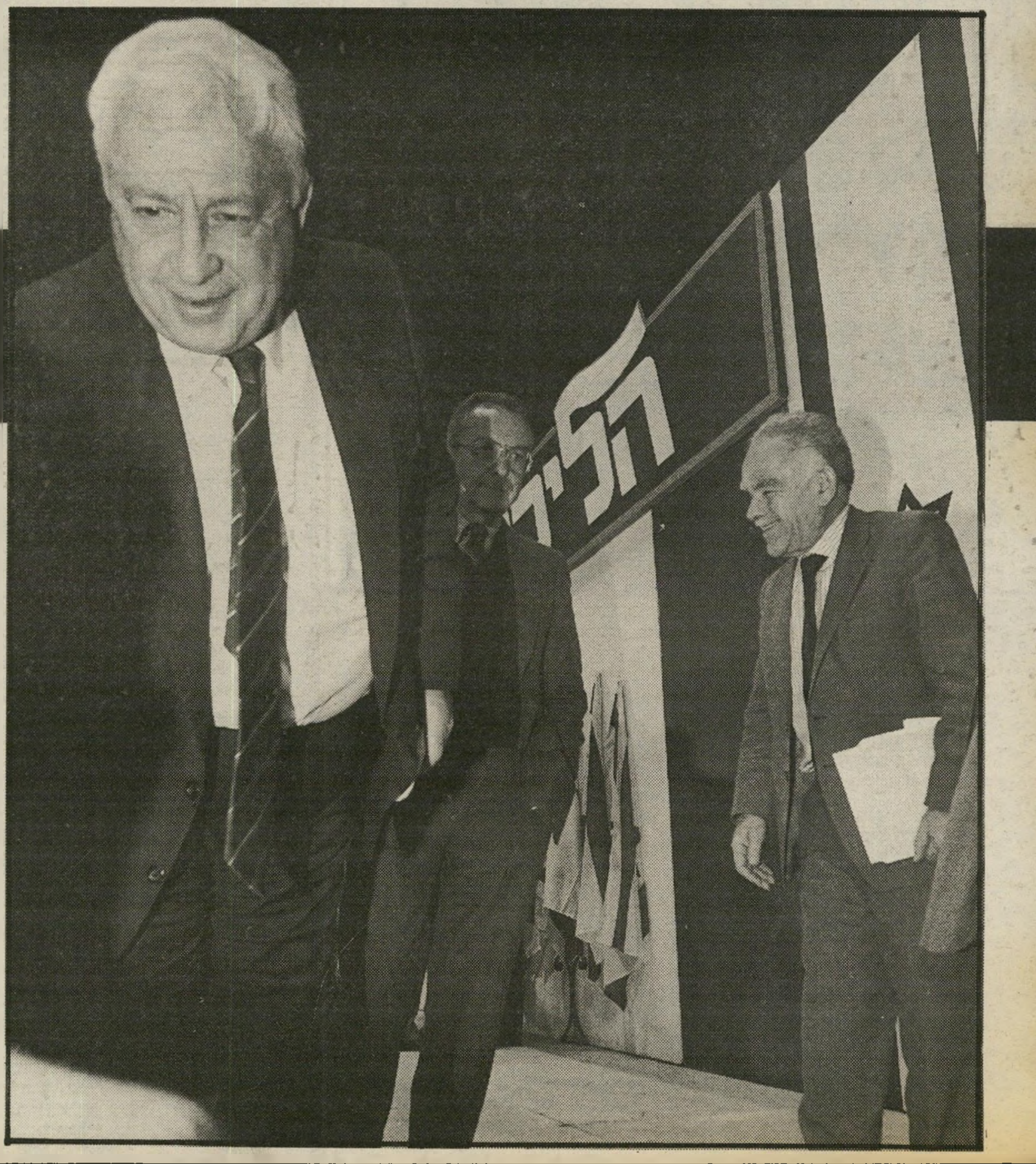

תשקיף

■ עונש למפר־צנזורה?

קים נמה

פראנסיס

כמה כתבי־חוץ תובעים ממישרד־הביטחון לנקוט אמצעים נגד פרד פראנסיס, כתב רשת־הטלוויזיה אן־בי־סי, שחקר את פרשת היחסים בין ישראל ואיראן, ושהודה בראיון עיתונאי שהפר „קצת" את תקנות־הצנזורה.

בעיני הכתבים האחרים. זה נתן לו יתרון על פני הכתבים המקפידים להגיש את החומר שלהם לעיון הצנזורה הצבאית.

פראנסיס כבר עזב את הארץ, ועל מישרד־הביטחון יהיה לשקול כיצד לנהוג כלפי אן־בי־סי.

דמיאניוק: האמריקאים סירבו

ג'ון דמיאניוק הבן הביא איתו ארצה מיסמך, שנמצא לדבריו בפח־האשפה של האו־אס־איי, המישרד האמריקאי המטפל בפשעי הנאצים. זוהי התכתבות פנימית של פרקליט אחד במישרד לרעהו. אין הוא נושא תאריך, אך נראה שנכתב בסוף 1986.

המיכתב מנמק מדוע יסרבו האמריקאים להעביר את המיסמכים הנוגעים לפרשת־דמיאניוק למעוניינים (כנראה לפרקליטיו של דמיאניוק).

„אני רוצה לציין שעלינו להתנגד למסירת מידע מתיקינו, מהסיבות הבאות: (1) דאגה לחוסן התביעה הישראלית וההגינות כלפי הנאשם. שיחרור החומר שלנו בשלב זה עלול לגלות (ויכול בנקל לפגוע ולהזיק) לאסטראטגיה של התביעה הישראלית."

1. Concern over the integrity of the Israeli prosecution and of fairness to the defendant -- release of our material now would, in all probability, reveal (and could easily undermine and prejudice) the Israeli prosecution strategy.

■ מילוא מתחזק

ב־500 חברי־מרכז נכחו בשבוע שעבר בכנס בכפר־המכביה, שאירגן השר רוני מילוא.

לאחר תקופה שבה סברו בליכוד שמילוא נחלש, מסתמן כעת שהוא חוזר לעצמו. בכנס נכחו חברי־מרכז מכל המחנות בליכוד. עוזריו של מילוא פועלים בכל המחנות והכיוונים בתנועה, והיום נחשב מילוא כאחד השרים המקובלים בתנועה.

שניים ממקורביו בעבר, ח"כ מיכאל איתן ויו"ר צעירי חירות, מיכאל רצון, מסמנים באחרונה שלמרות חבירתם לחישוקים אין בכוונתם לזנוח את הברית הפוליטית־האישית שלהם עם מילוא.

רצון עומד כנראה לקבל בקרוב תפקיד באחת החברות הקשורות למישרד־לאיכות־הסביבה. גם מרבית הכוחות הצעירים בליכוד קשורים כיום בצורה זו או אחרת למילוא.

■ סערה ב„נקודה"

סערה בציבור המתנחלים בעיקבות פירסום שני מאמרי־ביקורת חריפים ביותר בעיתון „נקודה" (ביטאון מועצת יש"ע) על ערוץ 7, תחנת הרדיו שמפעילים אנשי „גוש־אמונים", במלאת שנה לפעילותה.

בעיקבות פירסום מאמריהם של תמי וולף („פרימיטיביות מעליבה") וחגי סגל („זה רדיו?") בנקודה, התקבלו קריאות־טלפון נזעמות ומחאות רבות בבית־העורך, ישראל הראל, ובמערכת־העיתון.

קוראים הודיעו כי אחרי פירסום הדברים אין הם מעוניינים להיות מנויים על העיתון. בגליון האחרון של נקודה, שיצא בשבוע שעבר, הוקדשו שלושה עמודים למחאות הקוראים על פירסום המאמרים תחת הכותרת: „ואולי מקנא נקודה בערוץ 7?"

■ שאול ביבר להסתדרות

רחל אבנרי, העולם הזה

ביבר

שאול ביבר, איש מחלקת־ההסברה, לשעבר ראש־ענף־הווי־ובידור בצה"ל, לשעבר פלמ"חניק־עובר, יהיה, החל מהחודש, שכיר במחלקת התרבות והאירועים של ההסתדרות.

ביבר מופקד על אירגון חגיגות 70 שנות ההסתדרות, ובמיוחד חגיגות אירגון ההגנה, שנוסד על ידי ההסתדרות, לפני 70 שנים בדיוק.

„לך לעזאזל!" אמר שמיר לאליקים

בהתחייה היו הפעילים כמעט על סף הייאוש. יו"ר התנועה, יובל נאמן, שוהה כל הזמן בחו"ל, והרב אליעזר ולדמן שוהה בעיקר בישיבה שלו. שניהם ביחד כמעט ואינם מופיעים בכנסת, ומשאירים את הבימה לגנדי ולרפול.

בקיצור: הציבור אינו שומע על התחייה, ולא מהתחייה.

השבוע מצאו שם פיתרון: נאמן וולדמן הודיעו כי יתפטרו מחברותם בכנסת באחד בפברואר. במקומם ייכנסו גרשון שפט ואל־יקים העצני.

הקלף העיקרי במהלך: העצני. הוא האיש האמור למשוך את הזרקורים בבית־המחוקקים הישראלי. והוא גם יעשה את זה.

■ ■ ■

המהלך בא אחרי שנתיים של הידר־דרות, שכללו את הפילוג עם רפול וא־

נאמן: „בתקופה של ממשלת־אחדות, עם רוב מאסיבי, כל ויכוח, אם ישנו בכלל, נגמר ברמת הממשלה והקבינט. למיפלגה אופוזיצ־יונית בכנסת נותר רק התפקיד של הבימה התיקשורתית.

„אנו חשים שהמאבק על ארץ־ישראל מת־קרב לשלבים מכריעים ביותר, ולכן הבימה היא אחד משדות־הקרב החשובים ביותר. אני אינני אישיות תיקשורתית. יש בהתחייה מי שמסוגל לעשות זאת טוב ממני. כוונתי לאל־יקים העצני. ולכן חשבתי שאם לא אהיה בכנסת, ואליקים ייכנס, תעלה רמת היכולת התיקשורתית של הסיעה."

נאמן מודה שהירהורי־הפרישה מהכנסת עלו בו מייד אחרי קום ממשלת־האחדות, אלא ש„הנסיבות לא איפשרו זאת", בהתייחסו ב־עיקר לכך שבשעתו סברו בהתחייה שתלו־נתם נגד „דגל התורה" תסתיים לטובתם בוועדת־הכנסת, וכך יצטרף שפט לכנסת.

זה הזמן

אלי דסה, העולם הזה

גאולה כהן וגרשון שפט
נאמן למדע, ולדמן לישיבה

נשיו, מעבר חברים רבים לצומת ולמולדת, המפלה בבחירות לכנסת (מחמישה לשלושה מנדטים) ושפל בפעילותה של הסיעה בכנסת ושל התנועה בכלל. לא ברור עדיין אם המ־הלך — שנומק, כמובן, בסיבות אחרות — ישמר את שילטונה של ההנהגה הוותיקה בתנועה, או שדווקא יאיץ תהליך של שינויים מקיפים יותר.

מדוע החליטו נאמן וולדמן לפנות את מקומם בכנסת? אין ספק שהרצון של פעילי־התנועה לשינוי פניה תרם את חלקו להח־לטתם. אך קיימות גם סיבות אחרות, כבדות־מישקל. לפרופסור לפיסיקה, נאמן, יש שפע עיסוקים מדעיים, לאומיים ובינלאומיים. הוא עוסק במחקר ונחשב כאחד מבכירי־המדענים בתחום הפיסיקה הגרעינית. הוא חבר הוועדה לאנרגיה אטומית, ויושב־ראש הסוכנות־ה־ישראלית־לחקר־החלל. יש לו עוד תפקידים חשאיים, שטרם פורסמו.

בשל עיסוקיו הרבים מרבה נאמן (64) לשהות בחו"ל, וכמעט ואינו פוקד את מישכן־הכנסת. תרומתו הפרלמנטרית, במיוחד בשנה האחרונה, מיזערית.

תלונה זו עברה כיום לבית־המישפט ה־מחוזי, וכלל לא ברור כעת מה יהיו תוצ־אותיה. נאמן לא יישם את החלטת־הפרישה שלו קודם לכן, שכן חשש שאם ייכנס רק שפט (מס' 4 ברשימה) יהיו שניים משלושת חברי־הכנסת של התחייה דתיים, וייפגע ה־איזון העדין שבתוכה.

את הבעייה הזאת פתר הרב ולדמן (52), שהגיע באחרונה למסקנה דומה. גם ולדמן, שזו לו הקדנציה השנייה בכנסת, לא ייזכר כאחד הפרלמנטרים המבריקים של בית־ה־מחוקקים הישראלי. את מרבית זמנו הקדיש ולדמן לישיבת־ההסדר בקריית־ארבע, שהוא עומד בראשה.

למעשה נותרה גאולה כהן לבדה בחזית הפרלמנטרית. סיעות צומת (עם הח"כ החרש החרוץ והתיקשורתי, יואש צידון) ומולדת (בראשות רחבעם זאבי, שגם הוא מיטיב למשוך אליו את אור הזרקורים) המתחרות הפכו אטרקטיביות יותר.

נכונותו של ולדמן להתפטר אף הוא מהכנסת סללה את הדרך לכניסתו של מס' 5

להתעורר לתחייה

לאגוף את רפול וגנדי מימין — זוהי הסיסמה החדשה של התחייה. לשם כך נשלח לכנסת אליקים העצני — פעלתן קיצוני וחריף־לשון, שלא יחסוך את שיבטו בעיקר מאנשי הליכוד

גידעון סער־סרצ'ינסקי

ברשימת־התחייה לכנסת. עורך־הדין אליקים העצני.

■ ■ ■

אין ספק שהעצני יהפוך במהרה לאחד מחברי־הכנסת הבולטים והשנויים־במחלוקת של הכנסת הנוכחית.

העצני (63), נשוי, אב לארבעה, יליד גרמניה, הוא מתושביה הראשונים של ההתנחלות הגדולה בקריית־ארבע, שבה הוא מתגורר עד היום.

בראשית שנות ה־50 היה העצני ממייסדי ומפעילי „שורת המתנדבים", שעסקה גם במילחמה בשחיתות של המימסד, שהסעירה את הארץ.

„שורת המתנדבים" שהתחילה את דרכה כקבוצה למעשים טובים, כגון הוראת עברית במעברות, עברה לחשיפת פרשות־שחיתות. העצני, מוסמך הפקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית בירושלים, היה לעורך־דין מצליח, בעל מישרד בתל־אביב ווילה ברמת־חן. שנים רבות כלל לא היה פעיל פוליטית.

מילחמת ששת־הימים שינתה את חייו. הוא הפך לתומך נלהב של רעיון ארץ־ישראל השלמה. בראשית שנות ה־70 עבר לקריית־ארבע, וסגר את מישרדו בתל־אביב. מאז הוא מקדיש את חייו נון־סטופ לארץ־ישראל השלמה.

הוא חבר במועצת קריית־ארבע, חבר הנהלת מועצת־יש"ע, מהפובליציסטים הנוקבים ביותר של נקודה (ביטאון המתנחלים). הוא ייסד אירגון בשם אליש"ע (אזרחים למען יהודה, שומרון וחבל עזה) ועומד בראשו. אירגון זה הוא שהנפיק את המידבקות המפורסמות „העם נגד תיקשורת עויינת".

בין חברי התחייה הוא פופולרי ביותר. יש הטוענים — הפופולרי ביותר. למעשה הוא נבחר כראשון בבחירות הדמוקרטיות שהיו בהתחייה לרשימה לכנסת. ארבעת המקומות הראשונים „שוריינו", ולא נפתחו להתמודדות. בהתחייה ובימין בכלל, יש כמיהה לפרלמנטרים חריי־לשון, שנונים, עוקצניים, שיהוו תשובת־נגד לשרידים ולצוקרים של השמאל. מהעצני, רטוריקן חריף ובעל סיגנון תוקפני ביותר כלפי יריביו הפוליטיים, מצפים עתה שייתן את התשובה הזאת.

העצני התנבא עוד לפני הבחירות לכנסת ששמיר מתכוון ללכת שוב לקואליציה עם המערך. הוא גם אמר זאת לשמיר באירוע שהתקיים בהתנחלות „נעלה" לפני הבחירות.

„לך לעזאזל!" ענה לו שמיר בזעם, וכינה אותו בין היתר „נביא־חורבן".

אחרי ששמיר הפר את ההסכם הקואליציוני שלו עם התחייה להקמת ממשלה צרה והלך לממשלת־אחדות, שלח לו העצני מיברק: „אם תקים קואליציה עם פרס, תגשים את נבואתי. על החתום: נביא־החורבן."

כשהתלונן יובל נאמן בשפה רפה יותר על הפרת ההסכם ושאל מה לעשות בו, נתן לו שמיר את התשובה המפורסמת: „תלה אותו במוסיאון!"

העצני: „הסכנה הגדולה והממשית לשלמות־הארץ אינה נשקפת מהשמאל, אלא מהליכוד, משמיר ומהחבורה שמסביבו. כמו שקרה במיקרה סיני, וזה עלול לחזור. הקו האדום הוא הליכה לקאהיר. זה הסוף. מישלחת כזו יכולה לנסוע רק אם מרכז־הליכוד יאשר זאת. לכן יש שני תסריטים אפשריים: (1) מרכז הליכוד יעצור את התהליך, ואז נבנה ביחד את ארץ־ישראל. (2) המישלחת תצא לקאהיר, ואז אין ליכוד. זאת אומרת שהליכוד הפך למיפלגה שהיא שמאלה מהמערך, כי נסיעה לקאהיר פירושה מסירת כל יש"ע לפלסטין החבלנית. במיקרה זה צריך להכין בית לפליטי הליכוד, להקים ימין חדש, שהוא הימין האמיתי. אז יתקיימו שתי נבואות של שמיר מלפני הבחירות: שהליכוד יהפוך למיפלגת־מרכז ושרק הליכוד יכול." דוגמה של הסיגנון הצפוי עתה בכנסת.

למה הוא מתכוון להקדיש את מירב הפעילות בכנסת?

„למילחמה בסגירת תיקים פליליים של אנשי אש"ף. מאבק למען טוהר־המידות ומינהל תקין. ומה שצריך לעשות, מחוץ לעניין ארץ־ישראל, זה גלסנוסט ופרסטרויקה, שהגיעו למיזרח אירופה, אבל לא לארץ. אין לנו גלסנוסט בתיקשורת — היא כולה שמאלית כבולה. המשק לא עבר פרסטרויקה. שמונה מיליארד הדולארים שעברו לקיבוצים זה אנטי־פרסטרויקה. המשק הביורוקרטי־סוציאליסטי רקוב עד היסוד, ופרס עושה את הכל כדי להחזירו לשנות ה־50."

■ ■ ■

שאלה שמעסיקה רבים בהתחייה היא איך יסתדרו ביניהם העצני ויושבת־ראש הסיעה, גאולה כהן. בעבר היו לשניים חילוקי־דיעות, למשל על ניהול־הבחירות. העצני סבר וסבור שהניהול היה מוטעה מיסודו („ולראייה התוצאות"). אין הוא רואה כל בעייה, ומתפלא על הרינונים הרבים על כך: „להיפך, בנושאים רבים אנו רואים עין בעין. למשל, בנושא הערבי שנינו יונים." (הכוונה להתנגדותם של השניים לרעיון הטראנספר, בניגוד לדיעות אחרות בהתחייה). אחרים סוברים שהעצני עשוי לסכן את בכירותה התיקשורתית של כהן בסיעה, ומעריכים שהדבר יהווה מקור לעימותים.

הח"כ החדש השני, העומד להיכנס לכנסת, הוא בעצם חדש־ישן: מזכ"ל־התחייה.

גרשון שפט (61), נשוי ואב לארבעה, יליד אוסטריה, הוא חבר הקיבוץ הדתי עין־צורים. הוא כבר כיהן בכנסת הקודמת ועסק בעיקר בנושאים חברתיים וכלכליים. בקדנציה הנוכחית אין בסיעת־התחייה מי שיטפל בהם. שפט אינו דמות בולטת מבחינה תיקשורתית, אך נחשב כח"כ חרוץ, וכמניפולטור מתוחכם מאחורי־הקלעים.

לפני כהונתו בכנסת ה־11 מילא שפט שורה של תפקידים בקיבוצו ובמוסדות הקיבוץ הדתי. לאחר שקם גוש־אמונים, הוא היה המזכיר המדיני והדובר של הגוש.

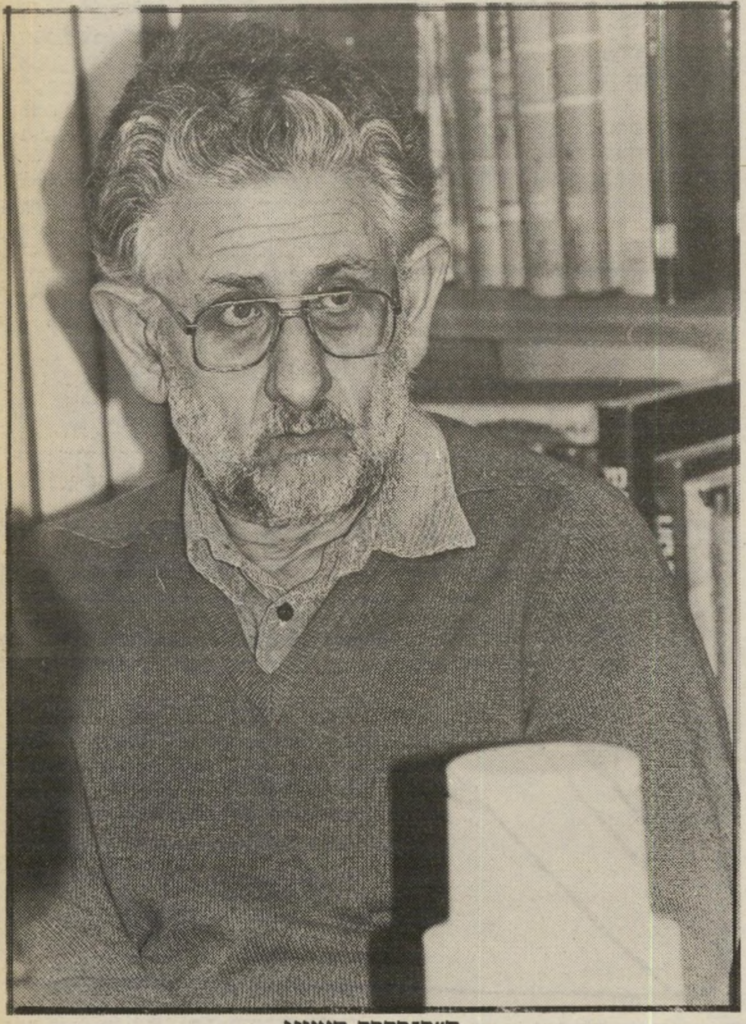

ח"כ־בדרך העצני
פרסטרויקה מסוג אחר

שפט מהווה נדבך חשוב באוליגרכיה הישנה של התנועה, המבוססת על הציר נאמן־כהן־שפט. אוליגרכיה זו שולטת בתנועה זה 10 שנים, מאז ייסודה.

שפט מעוניין, לדבריו, להתפטר מתפקיד מזכ"ל־התנועה עם היכנסו לכנסת, „אך בתנועה לוחצים שאשאר," כדבריו.

סביר להניח שההנהגה הוותיקה היא המעוניינת בהישארותו של שפט בתפקיד. הוא גם איש גוש־אמונים וגם מקורב ומתואם היטב עם נאמן וכהן.

נאמן הדגיש השבוע שהוא מתכוון להמשיך ולהוביל את התחייה ולהישאר יושב־הראש, ואולי אף להתפנות יותר לפעילות בתנועה. במצב זה חשוב לו כפליים ששפט יישב על כס־המזכ"ל. זכורות לו היטב עדיין הצרות הצרורות שגרם לו המזכ"ל הקודם, גידעון אלטשולר, שחבר בשעתו לרפול ולאנשיו, בניסיון לחולל מהפך בתנועה.

הוא יודע גם שהתפטרות שפט תגרור אחריה קרב לא־עדין על תפקיד המזכ"ל, שבתנועה אופוזיציונית וחסרת נכסים שילטוניים יש לו עוצמה מכרעת. מי שפוזל לעבר המזכ"לות זה הדור הצעיר בתחייה.

על שניים מראשיו כבר ידוע שהם רוצים בתפקיד: הדובר ומפונה־סיני אבי פרחן ויושב־ראש סניף תל־אביב, דני דיין.

■ ■ ■

השאלה החשובה עתה היא אם השינויים החדשים בהתחייה יסתיימו בסיעה בכנסת, או שהם רק מבשרים תחילת ריענון כללי בהתחייה. יש הסבורים שזה הוא צעד בלתי־נמנע להתאוששותה. ההנהגה תרצה שהשינויים יהיו מוגבלים, אך הדור הצעיר בתנועה אינו מתכוון להסתפק בכך. הוא גם יותר קיצוני מההנהגה הוותיקה, וחלקו תומך באימוץ סיסמת הטראנספר.

הוועידה קיבלה השבוע כמה תיקונים מוגבלים, העוסקים בהחרפת עמדתה של התחייה בעניין הערבי (נאמן: „לא יכול להיות שהאינתיפאדה תעבור בלי עונש"). עם דינמו חדש בכנסת כמו העצני, ומצע מתוקן, תנסה התחייה לאגף את גנדי מימין, או לפחות לבלום את הסחף התיקשורתי לעברו ולעבר רפול, המערערים את מעמדה הבכיר בין המיפלגות שמימין לליכוד.

חוץ מזה, עוד תולים בהתחייה תיקוות בבית־המישפט המחוזי שיוציא את משה גפני (דגל התורה) מהכנסת ויכניס במקומו את בני קצובר.

הרי רק 34 קולות היו חסרים להם כדי לזכות במנדאט הרביעי.

במדינה

העם
האיש שחזר מן הכפור

פעם היה מצורע. רק תודות למזל נשאר חי ושלם. וזכה לראות בניצחון גישתו. הנביא ניצח את המלך.

סיפור מפורסם: בשיא מילחמת־הדיכוי באלג׳יריה, בא ראש שרות־הביטחון הצרפתי אל הנשיא שארל דה־גול, והציע לאסור את הפילוסוף ז׳אן־פול סארטר בעוון סיוע למחתרת האלג׳ירית.

דה־גול סירב. „גם סארטר הוא צרפת!" קבע.

השבוע אמר דברים דומים נשיא ברית־המועצות, מיכאיל גורבאצ׳וב. אנדרי סחרוב, גדול המבקרים את המישטר הקומוניסטי מבפנים, נפטר. גורבאצ׳וב הספיד אותו.

מיטב הציבור הסובייטי עמד דום מול הגופה.

סחרוב, שמילא תפקיד מרכזי בפיתוח פצצת־האטום ופצצת־הגרעין הסובייטיות בימי סטאלין, פנה עורף למישטר. באומץ־לב רד במשך שנים לשלומו, נקבר כגיבור לאומי. גדולי המישטר הקומוניסטי גמרו עליו את ההלל. אזרחים יצרו תורים של קילומטרים כדי לעבור על פני גופתו. אנשי הקג״ב סילקו את השלג לפני ביתו כדי לאפשר גישה נוחה למישלחות רישמיות.

אליהו וירמיהו. בתקופה אחרת היה סחרוב נקרא נביא. הוא המחיש את הניגוד העתיק בין המלך והנביא, בין אחאב המלך ואליהו הנביא, בין אנשי־השררה ואנשי־מוסר בכל הדורות.

תמיד נדמה שאיש־השררה הוא האיש החשוב, וכי איש־המוסר אינו אלא אדם חלשלש, נאיבי, ש„אין לו דיוויזיות", כדברי סטאלין. אולם לעיתים קרובות מתהפך הגלגל: המלך נשכח, ודבריו של הנביא נזכרים כעבור אלפי שנים.

מי זוכר כיום את שם שופטיו של סוקראטס? את השרים שהשליכו את ירמיה הנביא לבור של טיט? את רודפיו של גליליאו גליליי?

לסחרוב היה מזל. בסוף ימיו עוד זכה בהכרה רחבה. הוא לא סיים את חייו בכלא או בגלות, מנודה ונרדף.

במותו הצטרף לשורת האישים הגדולים, אנשי־המוסר, רודפי האמת, הצדק, החופש והשלום בכל הדורות, שהאירו את נתיב האנושות אל הקידמה.

סארטר היה צרפת האמיתית. סחרוב היה

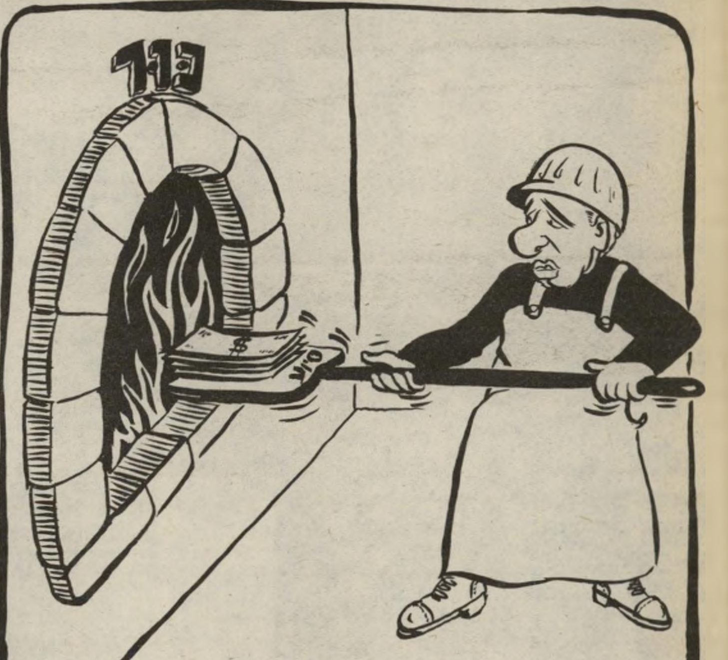

נריר הרים את קולו נגד המישטר הרודני האכזרי. אף שהיה חלש בגופו, היה איתן בנפשו. הוא נשלח לגלות פנימית בעיר גורקי שעל גדת הוולגה, סבל מהתעללות המישטרה החשאית, הושמץ והושפל, ועמד לא אחת בסכנה גופנית חמורה.

העולם כולו כיבד את האיש, והוענק לו פרס־נובל לשלום, לפני שפרס זה הידרדר והפך לבדיחה. אולם האיש המשיך להירדף — עד שבאחד הימים טילפן לו מיכאיל גורבאצ׳וב במקום־גלותו, והזמין אותו לחזור למוסקווה.

סחרוב תמך ברפורמות של גורבאצ׳וב, אך הוא לא היה חסיד־שוטה. רק אחרי מחאה ציבורית עזה זכה להיבחר לפרלמנט החדש. בפרלמנט מתח, לעיני המצלמות, ביקורת נוקבת גם על איטיות הקצב של הרפורמות.

אחרי אחד הנאומים התקיפים האלה לקה בהתקף־לב בחדר־העבודה בביתו.

האיש שנרדף על דיעותיו המתקדמות, שהוגדר כבוגד וכעוכר־ברית־המועצות, שוז־רוסיה האמיתית. כשם שירמיהו הנביא, „בוגד" ו„תבוסתן", היה עם־ישראל האמיתי.

ציונות
ריח מסויים

כשאפשר לדבר על פוגרומים, כולם קופצים. אבל אין פוגרומים.

לפי התורה הרישמית, ישראל היא מדינה ציונית. על פי חוק, היא „מדינת העם היהודי".

ציונות פירושה להציל יהודים ולהעלותם בהמוניהם ארצה. כאשר אין יהודים המוכנים לעלות, המדינה אומללה.

מים על המדורה. לכן קורה משהו למדינת־ישראל כאשר ריח של אנטי־שמיות עולה בנחיריה. המימסד הפוליטי מתעורר. כלי־התיקשורת קופצים ממקומם.

(המשך בעמוד 12)

מה יעשו מומחים מעולים? ילכו לעבוד

לבאורה: עסקים כרגיל.

הנשיא־לשעבר ג׳ימי קארטר האשים את ישראל בכך שהיא מוכרת פצצות־מיצרר, נשק אכזרי במיוחד, לממשלת־אתיופיה, כדי שזו תשתמש בו לדיכוי ההתקוממות של האוכלוסיה האזרחית בחבלי אריתריאה וטיגרה.

עיתון אמריקאי הודיע שישראל מספקת לסין כמויות גדולות של ציוד צבאי.

בארצות־הברית נמשך גל המחאות נגד ישראל, בעיקבות הפירסומים על פיתוח משותף של טיל באליסטי עם דרום־אפריקה.

לפי ידיעות אלה, אפשר היה לחשוב כי תעשיית־הנשק הישראלית פורחת. אולם המצב רחוק מלעודד את ראשי תעשייה זו.

תחזיתם: למיגזר מרכזי זה במשק הישראלי צפוייה מפולת תוך כמה שנים.

הסכנה המאיימת על תעשיית־הנשק היא תית והפרטית — אלפים רבים של עובדים. כל נסיגה נוספת בתעשיית־הנשק תהווה מהלומה קשה למשק הישראלי כולו.

איך נוצר מצב כזה? מדוע תופסת תעשיית־הנשק מקום כה מרכזי בתעשייה הישראלית ובייצוא הישראלי — למרות שזוהי תעשייה הידועה באי־היציבות המהותית שלה, שלא לדבר על ההיבטים המוסריים הכרוכים בה?

למרכזיות זו של תעשיית־הנשק בישראל יש כמה סיבות:

- ישראל היתה נתונה תמיד במצב מילחמתי, ועל כן היתה קיימת בה נטייה טיבעית לייצר בעצמה חלק מן הנשק והציוד הדרושים לניהול מילחמות.
- בגלל ניצחונותיה בשדה־הקרב, במילחמות חוזרות ונישנות, נהנה צה"ל מיוקרה רבה בעולם, ויוקרה זו עברה גם לנשק המשמש את צה"ל במילחמה.
- לתעשיית־הנשק מובטח שוק מקומי.

ראובן יהודאי/משרד הבטחון

מנכ"ל עברי
מיסעדה ביפו

אותה התופעה הגורמת לצהלות ברחבי העולם: נפילת החומות בין הגושים, סיום המילחמה הקרה, עליית עידן חדש של השלמה בינלאומית.

הסיבה השלישית היא הקובעת מבחינה כלכלית, אף שמעטים היו מודעים לכך.

סכנה:

מה שטוב לכל האנושות, רע לתעשיית־הנשק בכל הארצות. והתעשייה הישראלית חשופה במיוחד.

כאשר הולך ומתגבש הסדר בין המעצמות, עולה אוטומטית הדרישה לפירוק הנשק בעולם. לא זה בלבד שבתוך כל אחת מן המעצמות הגדולות עולה הדרישה לצמצם את תקציבי־החימוש, אלא שגם הולכת וקטנה הנכונות של המעצמות לקיים סיכסוכים מקומיים באזורים שונים בעולם. חלק ניכר מייצוא הנשק הישראלי מיועד לאזורים כאלה.

■ ■ ■

בשנים האחרונות כבר פיטרה תעשיית־הנשק הישראלית — הממשל־

מדינה יכולה לייצר סחורה כלשהי רק כאשר היא מייצרת אותה בכמויות גדולות. גודל סדרות־הייצור הוא גורם מרכזי בכדאיות הייצור, מפני שרק ייצור נרחב מבטיח את הורדת העלות ליחידה. ככל שהשוק הפנימי המובטח גדול יותר, כן ניתן להוריד את המחירים בצורה המאפשרת ייצור תחרותי.

ישראל היא מדינה קטנה מאוד, אולם יש לה צבא של מדינה גדולה.

השוק המקומי לנשק הוא גדול, בלי כל יחס לגודל המדינה. מבחינה צבאית, ישראל היא מעצמה בינונית, בסדר־גודל של מדינה כמו גרמניה המערבית או איטליה, הגדולות ממנה פי 10 או 15.

כך נוצר במיגזר זה — ורק במיגזר זה — מצב כלכלי חיובי: שוק מקומי גדול ובטוח, והיכולת לייצר את התוצרת הנוספת ברחבי העולם.

בבניין? הם ירדו מהארץ. או יפתחו בית־מיסחר לשטיחים

גם בעולם נהנתה ישראל מתנאים משופרים. במקומות רבים עבדה ישראל בשיתוף־פעולה הדוק עם מוסדות ממלכתיים אמריקאיים. במקומות רגישים במיוחד, שבהם לא העזה ארצות־הברית מטעמים פוליטיים לספק בעצמה נשק, היא הניחה לישראל לפעול כאילו במקומה. מבחינה מוסרית, זה עורר שאלות חמורות. אך מבחינה כלכלית, זה פתח לפני ישראל הרבה אפשרויות. בין היצרנים והייצואנים בתחום הזה, לא מקובל להתווכח על מוסר.

בעיקבות האווירה הבינלאומית החדשה, וצימצום הסיכסוכים האזוריים, יצטמצמו השווקים הבינלאומיים לנשק. בשוק המצומצם תגבר התחרות. מיפעלים אמריקאיים, אשר חלקם בתקציב האמריקאי יקטן, יחפשו אפשרויות־ייצוא ברחבי העולם, והדבר יוריד את המחירים. מיפעלים ישראליים יצטרכו להתחרות במחירים מוקטנים, וייתכן שלא יוכלו לעמוד בכך.

ראשי מערכת־הביטחון רוגזים בליבם על האמריקאים, ומפקפקים בטוהר כוונותיהם בתחום זה. לדעתם, יצרני־הנשק האמריקאיים רוגזים על כך שהם נאלצו לצאת מן השוק הדרום־אפריקאי. לחלל הזה נכנסו כמה מדינות אחרות, וביניהן בריטניה וישראל. אין וושינגטון מעזה להטיף מוסר לגברת מרגרט תאצ'ר, המייצאת כמויות גדולות לדרום־אפריקה (בניגוד לדעתן המאוחדת של כל מדינות חבר־העמים הבריטי, וגם של חלק נכבד של דעת־הקהל הבריטית). תאצ'ר מצפצפת על כולם. לאמריקאים קל יותר להטיף לישראל.

זה נשמע כדבר קל, אבל זה קשה מאוד.

כאשר איש־שיווק ישראלי מופיע בעולם ומציע סחורה ביטחונית, עומדת מאחוריו כל היוקרה רבת־השנים של צה"ל. סומכים על המומחיות שלו. יש מישקל לדבריו. אבל כאשר אותו האיש יציע סחורה אזרחית, הוא יהיה שווה לכל משווק אחר בעולם. יקבע רק מה שרוצה הלקוח, והיכולת של המיפעל לספק את הסחורה במחיר ובאיכות הדרושים.

כל מערכת־השיווק תהיה שונה לחלוטין, וכל הגישה הישראלית תצטרך להשתנות. ה"יתרונות הטיבעיים" של ישראל ייעלמו, והיא תצטרך להתחרות עם כל מדינה אחרת בעולם. למשל, בייצור אמבטיות.

"ברור שאנחנו צריכים לעבור לזה," אמר אחד מראשי המערכת, בקול שלא העיד על אופטימיות רבה, "אבל אנחנו לא יודעים איך."

נוסף על כל הצרות האלה קיימת בעיית האינתיפאדה, הלוחצת גם היא על התקציב שריין למערכת־הביטחון: אמצעי־לחימה מיוחדים למילחמה באינתיפאדה, החזקת מחנות־המעצר, ועוד ועוד.

שאר הכסף נוגע להיבטים אחרים של פעולת צה"ל בתקופת האינתיפאדה.

כל הבעיות האלה עולות, כמובן, במשא־ומתן בין מישרד־הביטחון לבין האוצר.

בשנים הקרובות יהיה משא־ומתן זה קשה עוד הרבה יותר, ויעמוד בסימן המשבר החמור בתעשייה הביטחונית, שיחריף ויילך.

אולם בשנים האחרונות חל שינוי מהותי במצב הזה.

האילוצים הכלכליים בישראל הכריחו את הממשלה לצמצם באופן דראסטי את התיצרוכת הצבאית המקומית. מיספרים: בשנת 1983, בעיקבות מילחמת־הלבנון, הוציאה ישראל 44% מתקציב־הביטחון הגדול שלה על מוצרי התעשייה הביטחונית. בשנה הנוכחית מוציאה ישראל על זה רק 26% מתקציב הביטחון, שגם הוא קטן מקודמיו.

מודעה של „רפאל"
לייצר אמבטיות

אחת התוצאות: ישראל תהיה פחות ופחות ברורנית לגבי יעד הייצוא שלה. **כבר עכשיו מייצאת ישראל נשק**

אחת התוצאות של המשבר המאיים על תעשיית־הנשק היא סכנה חמורה של ירידת כוחות מיקצועיים מעולים מהארץ.

לאנושות כולה זהו חג. לתעשיית הנשק בכל הארצות זהו אסון. גם לתעשייה הביטחונית הישראלית. כאשר תקציבי־הביטחון מצטמצמים והסיכסוכים נעלמים, מי יקנה את הנשק הישראלי? רבבות עובדים צריכים לדאוג

למישטרים מסריחים. אם היו עד כה פיקפוקים כלשהם, הם עלולים להיעלם.

בנימה של התנצלות אומרים מקורות ביטחוניים כי „במילא אנחנו לא יכולים לדעת אף פעם למי אנחנו מייצאים. אנחנו יכולים לחתום על חוזה עם ממשלה דמוקרטית לעילא ולעילא, ועד שההזמנה מתבצעת — זה יכול לקחת עד חמש שנים — היתה שם הפיכה, והמישטר המקבל את הנשק שונה מאוד מזה שחתמנו איתו."

ליתר ביטחון, דואג מישרד־הביטחון לכך ששום חוזה לא ייחתם מבלי לשתף באחריות את כל מישרדי־הממשלה הנוגעים בדבר. לכל החלטה כזאת שותפים מישרד־ראש־הממשלה, מישרד־החוץ ועוד ועוד.

דוגמה קיצונית היא מערכת־היחסים עם דרום־אפריקה.

בדעת־הקהל האמריקאית יש רגישות עצומה לנושא זה. כאשר הגיע יצחק שמיר לוושינגטון הבהירו לו מארחיו ששיתוף־הפעולה הישראלי־דרום־אפריקאי בתחום הנשק מביא נזק קשה ביותר ליחסי ישראל־ארצות־הברית.

אם יימשך שיתוף־הפעולה, עלולה דעת־הקהל האמריקאית לדרוש את הענשת ישראל על־ידי קיצוץ הסיוע לישראל, המגיע במילא לסכום שקשה מאוד להצדיקו. סיגנון־הדברים שנאמרו לשמיר היה במעט אולטימטיבי.

הדבר כבר קרה אחרי ביטול פרוייקט הלביא. מאות בעלי־ידע ואנשי־מיקצוע ירדו לארצות שונות, שהבטיחו להם מישרות כתחום התמחותם ורמתם. כיום הם יושבים בדרום־אפריקה, בקנדה, באיטליה ובארצות אחרות.

חלק מהם כועסים על ישראל. כאשר מפיץ־עיתונים ישראלי ביקש לא־מכבר להחתים קבוצה של יורדים אלה בקנדה על עיתון ישראלי, הם דחו אותו בגסות ואמרו: „לא רוצים לשמוע על ישראל! לא רוצים לקרוא עיתון ישראלי!"

מנכ"ל מישרד־הביטחון, דויד עברי, מי שהיה מפקד חיל־האוויר, סיפר באחת המסיבות שכאשר טייל ביפו, נתקל באדם שהיה איש בכיר בפרוייקט הלביא. „המפקד, בוא למיסעדה שלי!" אמר. מסתבר שהאיש השתמש בכספי־הפיצויים שלו כדי לפתוח מיסעדה. אחר פתח בית־מיסחר לשטיחים.

אולם רבים ירדו. „הם לא יילכו לעבוד בבניין, אחרי שזכו בדרגה מיקצועית גבוהה והגיעו לרמה חברתית מתאימה," אמר איש בכיר במערכת־הביטחון. ומכאן: סכנה של ירידת הרבה כוחות נוספים, אם תצטמצם התעשייה הצבאית.

הכל מבינים כי בסופו של דבר, הפיתרון הוא המעבר מייצור צבאי לייצור אזרחי, ומייצוא צבאי לייצוא אזרחי.

שלום עולמי!

המחיר הישיר של האינתיפאדה למערכת־הביטחון מוערך על־ידי המקורות הביטחוניים ב־400 מיליון ש"ח לשנה.

סכום של 150 מיליון מכסה את ימי־המילואים הנוספים, שלא היו מנוצלים אלמלא האינתיפאדה. זהו כסף, מפני שהאוצר משלם למישרד־הביטחון עבור ימי־המילואים הבלתי־מנוצלים. תחת לשלם לביטוח הלאומי עבור ימי־המילואים (הביטוח מחזיר למעביד את המשכורת ששולמה לאיש־המילואים), הסכים האוצר לשלם את הסכום הזה למישרד־הביטחון, כתמריץ לאי־גיוס אנשי־מילואים שלא לצורך.

עכשיו יש צורך, הכסף הולך לתקציב הביטוח הלאומי, ובתקציב־הביטחון נפער חור.

50 מיליון ש"ח עולה האינתיפאדה במישרד הביטחוני.

(בשנת 1981, לפני המילחמה, היתה הוצאה זו 25% מתקציב־הביטחון, אך תקציב־הביטחון היה גבוה יותר.)

ירידה דראסטית זו של התיצרוכת המקומית שינתה את כל התמונה. השנה הולכים 70% של הייצור הביטחוני לייצוא, ורק 30% מיועדים לשוק המקומי. לפני שנים מעטות היה היחס הפוך.

מיספרים אלה מלמדים שכל פגיעה בייצוא הנשק הישראלי מאיימת על הבסיס של התעשייה הביטחונית הישראלית כולה — החל בתעשיה האווירית, תעש ורפאל, וכלה במיפעלים פרטיים גדולים וקטנים.

הדבר מאיים על פרנסתם של אלפים רבים של עובדים מכל הסוגים.

(המשך בעמוד 54)

אהבה. שיחות. מסאז'ים. וגם מתרימים ב־20%

ה־CASH בדלת

מתנדבי אגודת אל־סם ערכו את מי־בצע ההתרמה השנתי שלהם למען ה־מילחמה בנגע הסמים. המועד: ה־12 בדצמבר. בשבועות שקדמו למיבצע ניהלו אנשי אל־סם מסע נרחב של יחסי־ציבור, וכל המאמצים התרכזו במשימה אחת: גיוס רב ככל האפשר של תרומות מהציבור.

לתדהמתם של אנשי אל־סם, הם נתקלו במיקרים רבים בתגובות בלתי־צפויות מהנפ־קרים: „תודה, אבל כבר הייתם פה" „המיבצע שלכם כבר היה." רבים אף שלפו קבלות, ש־הוכיחו כי תרמו את חלקם למילחמה בסמים.

תוך זמן קצר נפתרה התעלומה: במקביל למיבצע־ההתרמה של אל־סם, ניהלה אגודה בלתי־מוכרת בשם יד לנפגע־סמים, מיבצע־התרמה משלה.

ביום החמישי, יומיים אחרי יום־ההתרמה, הגישה מנכ"ל אל־סם, רות גילת, תלונה במישטרת־ישראל נגד העמותה החדשה. „זוהי שערורייה ציבורית", אמרה השבוע. „העמותה הזאת פשוט בילבלה את הציבור. היא תפסה טרמפ על ההיערכות המוקדמת שלנו, ועל מסע יחסי־הציבור שערכנו ערב המיבצע. הציבור לא תמיד יודע מי הם המתרימים, ובשם איזו אגודה הם נשלחו. ניתן לומר שאנחנו זרענו, והם קטפו חלק מהיבול. להערכתי, הנזק הכספי שנגרם לנו מגיע ל־100 אלף ש"ח."

יו"ר סניף אל־סם בנתניה, שמואל צבע: „התרומות שהתקבלו השנה קטנות באופן משמעותי, ביחס לשנים הקודמות. מכיוון שהאגודה שלנו מבוססת על תרומות בלבד, ואין לנו תיקצוב אחר, יש לנו בעייה חמורה. אינני יודע אם נוכל להמשיך השנה ולקיים את הפעילות בסניף נתניה."

דוברת הרשות־למילחמה־בסמים, שלומית רדאי, בשם מנכ"ל־הרשות, בני ארד: „שמענו על התופעה מאל־סם. איננו יודעים בדיוק מי הם האנשים המפעילים את העמותה, ומה מטרותיהם. בעבר היתה אלינו פנייה מאדם מסויים, ואנחנו ביקשנו לשלוח לנו חומר לעיון, כדי לדעת במה מדובר."

העמותה החדשה, יד לנפגע סמים, הוקמה ב־19 בנובמבר, יום אחד לפני מסיבת־העיתונאים הגדולה שאירגנו אנשי אל־סם בסינמטק בתל־אביב לקראת מיבצע־ההתרמה שלהם. המתרימים של העמותה, שבניגוד למתרימי אל־סם פעלו בשכר, הצ־טיידו בפינקסי־קבלות, שבהם נרשם מיספר העמותה — 016־368־1 — וכן ברישיונות, המלמדים כי העמותה אושרה על־ידי מישרד־הפנים ורשם־העמותות, על פי חוק.

אנשי אל־סם טוענים שהקבלות היו זהות לקבלות שהם עצמם הנפיקו לצורך יום־ההתרמה. על הקבלות של יד לנפגע־סמים צויינה כתובת העמותה, רחוב בארי 5 בתל־אביב, וכן שני מיספרי־טלפון, האחד במישרד והאחר בביתו של גיזבר העמותה, אברהם מצקר משכונת־התיקווה.

השבוע ביקשתי לברר מי עומד מאחורי העמותה המיסתורית. פנייתי נענתה בשיתוף־פעולה מצידה. יו"ר העמותה הוא לזר סטורו־לוביצי (34) מבני־ברק. לזר הוא נרקומן־לשעבר, שריצה שש שנות־מאסר על עבירות סמים ורכוש. בשיחה ביקש להזים את הטע־נות, שלפיהן הוא וחבריו התכוונו במודע לנצל את מועד־ההתרמה של אל־סם כדי למלא את קופת העמותה שהוקמה זה עתה.

„אין כל קשר בין האירועים", הסביר. „הע־מותה שלנו שונה בתכלית מאל־סם, גם ב־יעדים וגם באופן הפעילות. אנחנו עוסקים בגמילה של נרקומנים, שהסיכוי שימשיכו להישרד הוא קלוש. התחלנו לטפל בשלושה כאלו, שנאספו על־ידינו מהרחוב. דרך־ה־טיפול שלנו היא באהבה, באמצעות שיחות עם הנרקומנים ובאמצעות מסאז'ים. איננו מספקים למכורים תחליפי־סם, כי אנו מא־מינים שרק על־ידי שיכנוע של אנשים, המכירים את עולם הסמים, ניתן להניע את המכורים לרצות להיות נקיים. אל־סם עוסקת רק בהסברה, לא בגמילה, ולכן איננו מתחרים בה."

אחרי פעילות קצרה במישרד שברחוב בארי 5, הועתקה הפעילות למישרד חדש, ברחוב הנגב 4. „זה מפני שקיבלנו בזמנו את הרישיון לעמותה," מנסה לזר להסביר. „אין לנו מה להסתיר. אנו מוכנים לעמוד לפני כל ביקורת ציבורית, לפתוח את הספרים, ואם נידרש, נעמוד גם בפני חקירה מישטרתית. עד היום אספנו בסך הכל כ־17 אלף ש"ח. אז כיצד יתכן שמאשימים אותנו בגרימת נזק כספי של 100 אלף ש"ח לאל־סם? את מיב־צע־ההתרמה שלנו ערכנו במשך כמה ימים, ואני רוצה לציין שביום ההתרמה שהוגדר כ,שלהם' אספנו רק 3000 ש"ח."

ללזר סטורולוביצי ולאיש משאר חברי העמותה החדשה אין ניסיון בטיפול בנפגעי־סמים. השיטה שעליה הם מדברים (אהבה, שיחות, מסאז'ים) נראית להם מוצלחת, ולטע־נתם אין צורך בניסיון טיפולי: „מי שאומר שהוא יודע איך לטפל בנרקומנים — זוהי אחיזת־עיניים," קובעים חברי־העמותה.

האם אין טעם לפגם בכך שאת מיבצע־הה־תרמה החליטו לערוך דווקא כמה ימים קודם להתרמה של אל־סם?

לזר: „בשום פנים ואופן לא. לא הלכנו בעיקבותיהם, והראייה לכך היא שמאז שהת־

אנשי „אל־סם" רתחו מזעם. מישהו ערך התרמה לפניהם. עמותה מיסתורית. היו"ר שלה, נרקומן לשעבר, דוחה את כל הטענות. בינתיים הוגשה תלונה למישטרה. שתחקור.

אייל סקיראן

חלנו לפעול כעמותה אנו ממשיכים באיסוף תרומות כל הזמן, 24 שעות ביממה, כולל בשבתות. אנחנו התחלנו את ההתרמות שלנו ב־20 בנובמבר, ורק ב־6 בדצמבר נודע לי שאל־סם עורכת את ההתרמה השנתית שלה." מיהם המתרימים של האגודה? כיצד הגיע אליהם?

לזר: „כל המתרימים שלנו, 140 במיספר, הגיעו אלינו אחרי שפירסמנו מודעה בעיתו־נות שאנחנו מחפשים מתרימים בכל הארץ תמורת עמלה של 20 אחוז. הם לא מתנדבים. אנחנו, ראשי האגודה, לא מרוויחים אפילו אגורה אחת. היחידים המקבלים שכר הם פקידה ורואה־חשבון, ואם נצטרך בעתיד, גם ייעוץ מישפטי."

מדוע אינו משתף פעולה עם הרשות־למילחמה־בסמים?

לזר: „ב־4 בדצמבר דווקא שלחנו להם פקסימיליה, ובה כתבנו שנשמח לעמוד איתם בקשר ולשתף פעולה. אינני מבין מדוע בני ארד טוען שאנחנו לא מוכרים לו. תדע לך שרוח ההתנדבות שלנו גדולה, ולמרות כל ההתנכלויות לנו, הן מצד אל־סם, הן מצד הרשות־למילחמה־בסמים, לא נישבר ונמשיך לעסוק ולפעול בתחום שבו אנחנו מאמינים — סיוע לנרקומנים."

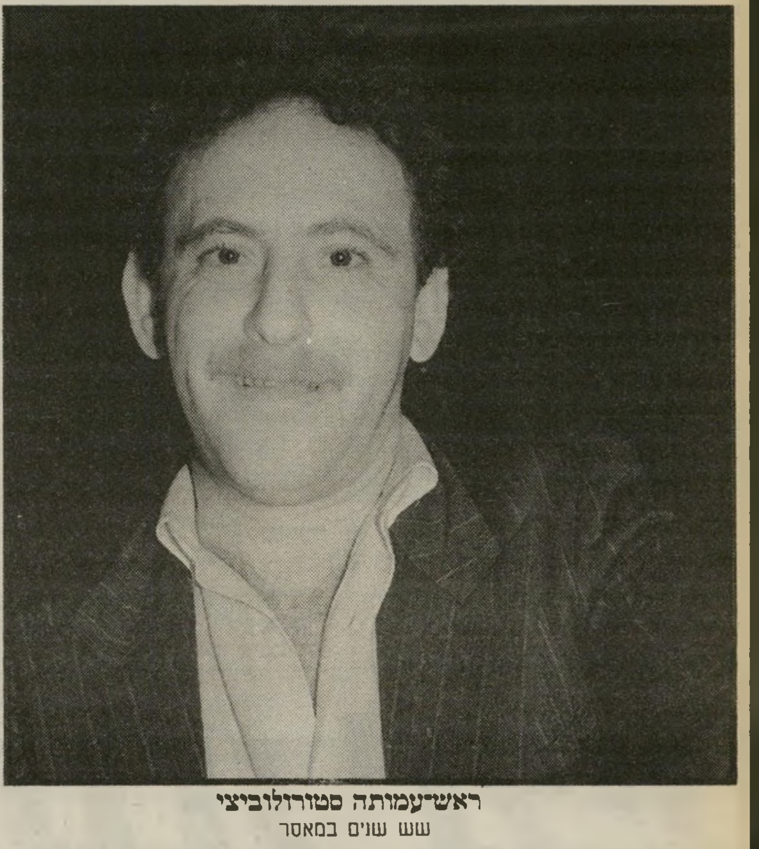

אבי אדרי

ראש־עמותה סטורולוביצי
שש שנים במאסר

במדינה

(המשך מעמוד 10)

בימים האחרונים זה קרה שוב. מישהו הפיץ את השמועה שצפוייה סכנת־חיים למ־אות אלפי היהודים באוזבקיסתאן, רפובליקה מוסלמית בדרום ברית־המועצות.

הכותרות זעקו. הפוליטיקאים נאמו. הוש־מעה הדרישה להעלותם בהמוניהם.

הצרה היא שהשמועות אינן מבוססות כל־כך. גם יהודי אוזבקיסתאן אינם עומדים בתור לעלייה. אפילו שימחה דיניץ, יו"ר ההסתד־רות הציונית, שפך קצת מים על מדורת ההת־להבות.

יש גרעין של אמת בחשש. בכל הרפובלי־קות הסובייטיות בדרום, כמו באיזור הבאלטי, יש התעוררות לאומית־דתית. ככל שהציבור פרימיטיבי יותר, כן הוא נוטה לבטא לאומנות זו ברדיפת מיעוטים.

אין זה עניין של אנטי־שמיות דווקא. זה נוגע לכל המיעוטים — ויש באיזורים אלה מיעוטים בשפע. כמעט בכל אחת מן הרפוב־ליקות הדרומיות — ארמניה, אזרבייג'אן, אוזבקיסתאן ועוד — יש מיעוטים שונים — נוצרים אצל מוסלמים, מוסלמים אצל נוצ־רים, שבטים משבטים שונים, שרידים של אוכלוסיות עתיקות. אם ייאבד השילטון ה־סובייטי המרכזי מכוחו, צפוייה סכנה לכל המיעוטים אלה. פה ושם כבר היו מעשי־טבח — ולא נגד יהודים.

על רקע זה, טיבעי שגם היהודים ברפוב־ליקות אלה יחששו. אבל מכאן עד לצילצול בפעמוני־האזעקה והדיבורים על גל אנטי־שמי גואה — המרחק רב.

הנאה עצמית. יהודי מאוזבקיסתאן יכול לעבור למוסקווה. יהודי ממוסקווה יכול להגר לארצות־הברית. כדי שיחליט לעלות לישראל, דרושים כמה תנאים. חלק מהתנאים נוגעים למצב בישראל, ליכולת המדינה לק־בל עולים, להעניק להם עבודה ורמת־מחייה סבירה.

ההתלהבות הציונית, שאין בצידה שום תכונה אמיתית לפיתרון הבעיות, לא תישא שום פרי. היא רק תסב הנאה לבעליה.

הממשלה המון דגלים

גם ביטחון. גם עלייה המונית. גם חיסול העוני. גם התנחלויות ועזרה לקיבוצים.

תקציב־המדינה משעמם את הציבור. כא־שר מדובר על מיליארדים, אין האזרח הרגיל יכול להשתתף בוויכוח. אין הוא יכול לדמיין לעצמו הר כזה של כסף. הוא תולה את תיקוו־תיו בכלכלנים המיקצועיים, המדברים בש־פת־סתרים.

אולם תורת־הכלכלה היא פשוטה. אין הב־דל עקרוני בין ניהול־מדינה ובין ניהול חנות־מכולת או משק־בית. יש הכנסות ויש הוצ־אות.

הכל ביחד. הוויכוח המתנהל כיום במדי־נת־ישראל הוא מגוחך.

כל המדינה רוצה להקדיש את המשאבים הדרושים למערכת־הביטחון, מפני שהיא שו־מרת על המדינה. שום פטריוט לא יעז להע־לות על דעתו את הרעיון לקצץ את תקציב־ה־ביטחון באופן משמעותי.

כל המדינה מוכנה להקדיש את המשאבים הדרושים לקליטת־העלייה. העלייה היא לחם־חוקה של המדינה. הרי לשם־כך הוקמה. מאות אלפים צריכים לעלות מברית־המוע־צות. זה יעלה כסף, הרבה כסף.

מובן מאליו שצריכים להילחם בעוני. כל ישראלי שישי או שביעי חי מתחת לקו־העוני. זוהי חרפה. צריכים להקדיש את האמצעים הדרושים כדי לחסל חרפה זו.

לא יתכן שבמדינה מתוקנת כמו ישראל לא יהיה חינוך־חינם, עד לאוניברסיטה. אין מדינה דמוקרטית בעולם שאין בה חינוך־חי־נם עד הבגרות. ישראל היא מדינה מתוקנת.

(המשך בעמוד 14)

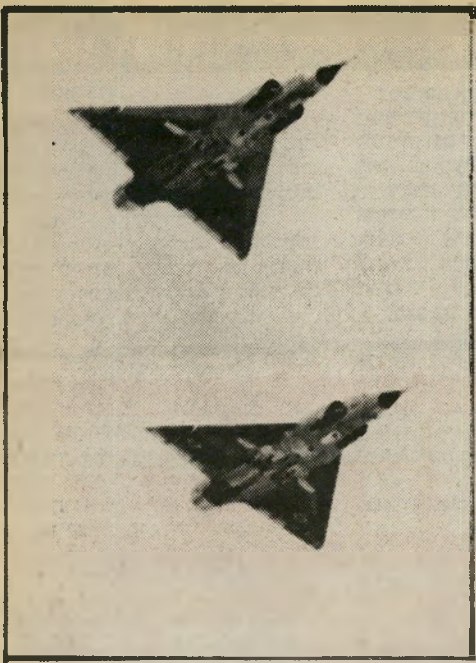

המתכון: 60 טון קמח, 22 טון ריבה, 20 טון ביצים, 6 טון סוכר. התוצאה:

הסופגניה המעופפת

בשבועות האחרונים מתייצבת מדי בוקר המשאית של שקם חצור בשדה־התעופה מחניים וממתינה למטוס הראשון מן הדרום. אך נוחת המטוס, פורקים ממנו מגשים רבים של קרטונים שטוחים, היישר למשאית, וזאת פורקת אותם, כעבור 35 דקות נוספות, בשקמיות שבמחנות ובבסיסי צה"ל ברמת־הגולן.

זהו משלוח של סופגניות טריות, ועדיין חמות, שיצאו שלוש שעות קודם לכן מתנורי המיגדנייה המרכזית של השקם בחולון.

חלמונים מותזים. למיגדניה הזאת יש במה להתגאות — בכמויות אדירות של עוגות למיניהן, קרואסונים ובורקאס וכמובן המצופה, הוופלה מלכת השקם, אותם מספקת המיגדניה במשך כל ימות השנה בעזרת צוות קונדיטורים מומחים, עשרות עובדים מיומנים ומכונות חדישות ביותר. בין אלה — המכונה המשוכללת בעולם לייצור בצק־עלים, מכונה המשווה לבצק צורת צינור ודוחסת לתוכו את המילוי המתבקש, והמצאת השקם, מכונה המתיזה חלמוני־ביצים על עוגות, מלאכה שאופה מן השורה, או עקרת־בית, מבצעים בעזרת מיברשת־מריחה.

אך שיא גאוותם של אנשי המיגדניה שבמיתקני השקם הוא מיבצע אספקת הסופגניות לחנוכה, המסתכם בשנים האחרונות במיליון וחצי המיליון יחידות ושעשה את השקם ליצרן הסופגניות הגדול במדינה.

ואגב, הסופגניות השקמיות מוטסות לא רק לרמת־הגולן אלא גם לאילת (במטוסי־ארקיע) ולשדות־התעופה בדרום הרחוק (במטוסי חיל־האוויר. יודעי־דבר מספרים שצוותי־האוויר נהנים מן הסופגניות כבר באוויר).

פירות מסוננים. ייחודה של הסופגניה השקמית, המשווקת כחודש לפני החנוכה, וכמובן בחנוכה עצמו, הוא בטיבה (וכמקובל בשקם, גם במחירה הנוח, שהוא כמעט מחיר העלות, 70 אגורות לחייל בשקמיה ושקל אחד לקונה בחנות השקם העירונית).

זאת היא סופגניה במישקל 90 גרם (15—20 אחוז יותר ממישקל הסופגניה המצוייה), על טהרת החומרים המשובחים ביותר — קמח, ביצים, שמן, סוכר וכמובן ריבה אדומה משובחת, יקרה במיוחד, עשוייה מפירות מעולים ומסוננים (ללא חתיכות), המסופקת טרייה אחת ליומיים מקו־ייצור מיוחד, והמהווה כשישית ממישקל הסופגניה.

את המעדן הזה מייצרים אנשי השקם במישמרות־לילה מיוחדות (על־מנת להבטיח את טריותן המכסימלית של הסופגניות). הם מסתייעים בכמויות אדירות של חומרי־גלם, אותם אומרים השנה ב־60 טון קמח, 22 טון ריבה, 20 טון ביצים (400 אלף יחידות!), שיבעה טון שמן ושישה טון סוכר.

מי שחושב שבכך מסתיימים המיבצעים המיוחדים של מיגדניית השקם — טועה. גם בשבועיים שסביב חג הפורים נכנסת המיגדניה להילוכים גבוהים בהרבה מן הרגיל ומייצרת כמה מאות אלפי אוזני־המן.

הזנה ממוחשבת. את רבבות הסופגניות ללילה מטגנים אופי־השקם בשיטת הסרט הרץ, כשהתערובת של חומרי־הגלם מוזנת בצורה ממוחשבת, לפי הוראת תוכנה מיוחדת. ואחר באים השלבים, אחר אחר מישנהו: הלישה, ההתפחה, המכונה המכדררת את הסופגניות — 36 במכה אחת על המגש; ההתפחה החוזרת (וסוד הקונדיטורים הוא שאסור שתעבור יותר מחצי שעה בין התפיחה לטיגון הסופי, אחרת הסופגניה „שוקעת" ומאבדת את טעמה הפריך); ולבסוף הטיגון, משני הצדדים (שתיים וחצי עד שלוש דקות בחום של 180 מעלות).

ואחר מיון קפדני וסופי נארזות הסופגניות הטריות והחמות בקרטונים נאים ושטוחים, 25 סופגניות בקרטון, כשאנשי השקם מקפידים לצרף לכל קרטון שקית אבקת־סוכר סגורה בסרט צבעוני שמח. זה, כדי שברגע האחרון תהפוך הסופגניה המעופפת של השקם למתוקה עוד יותר, שעה שהשקמיסט (או המוכר בחנות) זורה עליה את אבקת־הסוכר.

(המשך מעמוד 12)

חוץ מזה כורעים ומתמוטטים מיפעלי־ענק, המעסיקים רבבות. תעשיית־הנשק נתונה בסכנה חמורה. (ראה עמודים 10־11). החקלאות, שהיא התשתית של המדינה הציונית, נתונה במצוקה ויש להצילה.

השאלה היא: איך עושים את כל זה ביחד?

כל הסוכריות. ילד קטן, הנכנס לחנות של ממתקים, רוצה בכל מה שיש בחנות. גם ציבור שלם יכול להתנהג כילד קטן.

במציאות אין הדבר נתון. כדי לקיים מערכת־ביטחון אדירה, בסדר־גודל של מעצמה בינונית, וגם לקלוט מאות־אלפי עולים, וגם לחסל את העוני, וגם להציל את המיפעלים והחקלאות, דרוש תקציב בסדר־גודל של איטליה או צרפת. אבל ישראל היא מדינה קטנה של ארבעה מיליונים, שקרוב למיליון מתושביה חיים ועובדים ומשלמים מיסים בחו"ל.

במצב כזה צריכים להחליט. כל עקרת־בית יודעת שאם אינה יכולה לקנות מכונת־כביסה ולשלוח בן לאוניברסיטה בעת בעונה אחת, עליה לקבוע מה חשוב לה יותר. גם המדינה צריכה לנהוג כך.

מי שרוצה להמשיך ולנהל מדיניות של כיבוש צריך לקיים מערכת־ביטחון ענקית, ואינו יכול לקלוט עלייה. מי שרוצה לקלוט עלייה ולהקטין את מימדי העוני, חייב לנהל מדיניות־חוץ המאפשרת את הקטנת עול־הביטחון במידה מכרעת.

מי שרוצה לכסות את הארץ בהתנחלויות, צריך לוותר על כל השאר.

לא פופולרי. כל זה מובן מאליו. אבל אין זה מובן במציאות הפוליטית. שום פוליטיקאי אינו מעז להגיד זאת בפה מלא, מפני שזה לא פופולרי.

לכן תמשיך המדינה לשקר לעצמה, תקצץ קצת פה וקצת שם, תאלתר, תחיה מהיד אל הפה, תשנורר עד כמה שניתן, ובסופו של דבר לא תפתור אף אחת מהבעיות.

מי החליט לקצר את חייה

שרה ברקוביץ ז"ל. מושתלת כבד. ועדה של מומחים אלמוניים, שזהותם נשמרת בסוד כמוס, החליטה שהרופאים בסדר. במילא נשארה לה רק שנה אחת לחיות. לכן היה מותר לערוך בה ניסוי חסר־סיכוי. מי משחק בתפקיד אלוהים?

ועדת־מומחים, שבדקה את תוצאות ביצוע השתלת־הכבד הכפולה שערכו רופאי בית־החולים ביילינסון בגופה של שרה ברקוביץ מראשון־לציון, הגיעה לסיכומים מוזרים מאוד, ואף מסוכנים ומפחידים.

בין היתר קבעה ועדת־המומחים: „שרה ברקוביץ ז"ל היתה חייבת בהשתלת־כבד, ואלמלא בוצעה ההשתלה, היתה נפטרת בשנה הקרובה. סיכויי־ההצלחה היו נמוכים מהממוצע, עקב מצבה, ונלקחו בחשבון מראש."

אינני יודע — ולא הצלחתי לגלות — מי הם הרופאים שכיהנו כחברי ועדת־המומחים, אינני מטיל ספק בכנותם ובהגינותם. אבל ———

● ● ●

רפואה דוגלת בהארכת חיי אדם בכל רגע. זהו עיקרון מקודש ובלתי־ניתן־לעירעור. נעשים מאמצים רבים כדי להחיות אדם ולהאריך את חייו. שבעתיים נכונה שאיפה זו כאשר מדובר באשה בת 52 שהתהלכה על רגליה, שעבדה ושתיפקדה כרגיל.

אך לפי קביעתם של חברי־הוועדה, אין ערך לשנה בחייה של האשה, שניתוחי השתלת־כבד ניסיוניים קיצרו את חייה. ובאמת, למי איכפת?

הוועדה לקחה על עצמה את תפקידו של אלוהים, וקבעה ששרה ברקוביץ היתה נפטרת בשנה הקרובה.

אני עובד ברפואה זה עשרות בשנים ומכיר את הספרות הרפואית העולמית. אני יודע שלעיתים קרובות קשה לקבוע בוודאות כמה שנות־חיים נשארות לאדם חולה. כבר פגשתי אנשים 10 שנים אחרי שרופא אמר לקרובי־מישפחתם שלא נותרה להם יותר משנה לחיות.

מומחה שלא בא לחפות בכל מחיר על הרופאים הפזיזים וקלי־הדעת, ועל המימסד הרפואי העקשן, שאינו מסוגל להפיק לקחים מהניסיון העולמי בשטח זה — יכול היה גם להגיע למסקנות אחרות.

כי העובדות בשטח הן שונות:

● הניסיון של בית־החולים ביילינסון בהשתלות־כבד שואף לאפס.

● צוות הרופאים, ובראשו הד"ר ז'אק שפירא, לא ביצע בהצלחה בשום מקום בעולם באופן עצמאי אף השתלת־כבד אחת.

● כדי לבצע בהצלחה השתלת־כבד, נחוצים כמה תנאים:

צוות גדול ומיומן (במרכז להשתלות־כבד בעיר פיטסבורג מורכב צוות אחד להשתלות־כבד מכ־40 איש!);

איבחון מדויק של מצבו של המיועד להשתלת־הכבד, ובכלל זה ההערכה לגבי יכולתו של החולה לעמוד בניתוח — את היכולת לאיבחון הזה רוכשים אחרי ביצוע מאות ניתוחים.

מיגוון גדול מאוד של תורמים — מיגוון שאינו עומד לרשותם של רופאי ביילינסון.

● כל מושתל־כבד רביעי עובר בדרך־כלל השתלת־כבד שנייה, תקופה קצרה אחרי הניתוח הראשון. אם יש סיכויים, לפעמים, להתאים כבד בהשתלה הראשונה, אחרי חיפושים רבים והמתנה ממושכת — הסיכוי למצוא תוך שבועיים־שלושה תורם מתאים להשתלה השנייה הוא אפסי.

מקבלי ההחלטות על ההשתלות קובעים מראש שלכל מושתל־כבד רביעי בארץ יהיה צורך לחפש תורם מתאים להשתלה שנייה באירופה.

מסתבר, איפוא, שכל התנאים הנחוצים להשתלת־כבד אינם בהישג־ידו של בית־החולים ביילינסון, וגם לא בהישג־ידם של בתי־החולים בארץ.

האם מותר בכל פעם להיכנס להרפתקה, כפי שהתרחשה במיקרה של שרה ברקוביץ, כאשר היה צורך בטיסות מיוחדות כדי להביא כבד מאירופה?

מי בכל זאת מעוניין — וקשה לי להבין מי הם — בהמשכם של הניסיונות בבני־אדם, ובהמשכן של השתלות־כבד שהסיכויים להצלחתן הם אפסיים?

● ● ●

שוב ושוב מוציאים מהארכיון את שמו של הד"ר יגאל קם, המתנה את חזרתו מארצות־הברית בקבלת יחידה להשתלות־כבד בארץ. שוב ושוב, קוראים לשני הרופאים האלה, הד"ר יגאל קם והד"ר ז'אק שפירא, „משתילי־כבד." לכל אחד מהם יש בארץ ניסיון של שני נפטרים — מאה אחוז כישלון, ובכל זאת מודבק להם תואר של אצולה.

קורה דבר מוזר מאוד. ככל שיש יותר הרוגים לרופא חסר־ניסיון, הוא נחשב כרופא מכובד יותר. מה היה קורה אילו היה קיים מצב כזה בצה"ל?

הוועדה שבדקה את נסיבות מותה של שרה ברקוביץ לא התייחסה לניסיון המר של הד"ר ז'אק שפירא, שגם המושתל הראשון שלו, מוריס אסליוארדה, נפטר בנסיבות טראגיות, אחרי כישלון ניסיון להשתלת־כבד.

הוועדה הרצינית והאחראית היתה צריכה להגיע למסקנה שיש להפסיק את הניסיונות החוזרים להשתלת־כבד בארץ. לטובת החולים, לטובת הרפואה, לטובת קידמה אמיתית, שאינה מדומה, וההומניזם האמיתי.

ד"ר יולי נודלמן

בוא לטעום את ההבדל
LUCKIES
AN AMERICAN ORIGINAL
LUCKY STRIKE
IT'S TOASTED
FILTERS
KING SIZE BOX · MADE IN U.S.A.
2.50 ש"ח
Made in U.S.A.
לאקי סטרייק
האמריקאית האורגינלית
AN AMERICAN ORIGINAL
LUCKY STRIKE
אזהרה: משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות.

תוחלת קופת תגמולים — לשכירים ועצמאיים
קרן השפע — לשכירים ועצמאיים
עתידות — לשכירים ועצמאיים
מיטב — לעצמאיים
קופה מרכזית לפיצויי פיטורים — למעביד

מדוע כדאי לך להשקיע בכל אחת
מ־5 קופות הגמל של הבנק הבינלאומי הראשון?

1. החסכון בקופת גמל מקנה הטבות מס ניכוי/זיכוי לעצמאי ולשכיר.
הטבות המס משפרות את התשואה במידה ניכרת.
2. הרווחים בקופת הגמל פטורים ממס.
3. החסכון בקופת הגמל הוכח על פי נסיון העבר כהשקעה כדאית.
4. לרשותך אפשרויות שונות לקבלת הכנסה חודשית שוטפת מהקופה.
5. בקופת הגמל תוחלת תהיה מבוטח עד פי 4 מיתרת חשבונך ועד תקרת ביטוח של 60,000 ש"ח צמודה למדד.

הזדרז והפקד בקופות הגמל עד ה־31.12.89, וכך תוכל עדיין להרוויח את כל הטבות המס לשנה זו!

לבחירתך 5 קופות גמל יוצאות מהכלל. אחת מהן ודאי מתאימה לצרכיך המיוחדים.
פרטים נוספים בסניפי הבנק.

הבנק הבינלאומי הראשון. יוצא מהכלל.

תמיר כהן (יעקבסון)

הנדון:

זהירות! מיקרה יונה הנביא!

אלטלינה 2

מכירים את „תיסמונת אלטלינה"?

אלטלינה היתה אוניה קטנה, שהגיעה באמצע 1948 לחופי הארץ. על סיפונה היתה קבוצה של מגוייסי אצ"ל. דויד בן־גוריון הורה להפעיל נגדה את „התותח הקדוש" (כדבריו לאחר־מכן), והאוניה הוטבעה.

במשך 29 שנים לאחר מכן היו יוצאי אצ"ל באופוזיציה (להוציא את התקופה הקצרה שבה הוכנסו לממשלת־הליכוד־הלאומי, ערב מילחמת ששת־הימים). בשנים האלה במידבר הפוליטי הלכה אלטלינה והצטמקה. פחות ופחות אנשים הודו בכך שהיו על סיפון האוניה, עד שהיה נדמה שלא היתה אלא דוגית של דייגים.

אז בא המהפך של 1977. „אלטלינה" התחילה שוב להתרחב. אלפים טענו שהיו על סיפונה. לבסוף היה נדמה שהיתה נושאת־מטוסים אדירה.

מאז קטנה וגדלה אלטלינה, לפי רוח הזמנים.

■ ■ ■

עכשיו זה קורה לתנועת־השלום הישראלית. **ספינת־השלום הולכת ומתרחבת.**

על כל צער ושעל צצים עכשיו אנשי־ציבור, פוליטיקאים ופרשנים, המכריזים שהם היו מאז ומעולם בעד ההידברות עם אש"ף ובעד הקמת מדינה פלסטינית.

היכן האלוף שאינו מודה בכך בשיחה פרטית? היכן הפוליטיקאי שאינו מגלה שכבר בראשית 1983, בתידרוך סודי, שלא לציטוט ולייחוס, אמר שאין מנוס מלדבר עם אש"ף? היכן האמן שאינו מזמר את זה?

כשיש מיפגש בינלאומי למען השלום, בהשתתפות נציג זוטר של אש"ף, עומדים בתור מאות פרופסורים, עיתונאים ועסקנים מכל הסוגים והמינים, ומבקשים הזמנה. במיפגש האחרון במילאנו היה צורך לצמצם את זכות־הדיבור לעשר דקות, ולהקפיד על כל שניה, כדי שכל שוחרי־השלום הישראליים יספיקו להתבטא.

בעיקבות פרשת אייבי נתן, הודיעו 500 מחברי הקיבוץ הארצי שהם עומדים לצאת למצריים כדי להיפגש עם אש"ף. הם עלולים לגלות שלא נותרו מקומות בבתי־המלון בקאהיר, מפני שגם אנשי ש"ס דוגלים בהידברות כמיצוות הרבנים עובדיה יוסף ואליעזר שך. שלא לדבר על הניצים של מיפלגת־העבודה והמתונים החדשים בליכוד, שמיספרם הולך וגדל מיום ליום.

ספינת־השלום הפכה לנושאת־מטוסים, ועוד מעט יהיה צורך לשכור מחילות־הים המובטלים של ארצות־הברית וברית־המועצות נושאות־מטוסים נוספות.

■ ■ ■

מישהו שאל אותי השבוע אם איני חש בתיסכול מסויים לאור התפתחות זו. „פעם היית כמעט לבד כשאמרת את הדברים האלה. עכשיו כולם אומרים את זה, ולא צריכים אותך. זה לא מרגיז?"

אמרתי שלא. זה לא מרגיז. להיפך, זה מאוד־מאוד משמח.

אמנם — — —

אמנם קשה שלא לזכור שיחות ודיונים עם כמה מהאנשים האלה, הלבושים עתה במדי־קצונה לבנים על גשר נושאת־המטוסים. פעם לבשו מדים שונים לגמרי, על אוניה שונה לגמרי. פלוני מסר הודעה לעיתונות שאמרה ששום ישראלי נאמן והגון לא יסכים להיפגש עם אנשי־אש"ף, כפי שעשינו. אלמוני פירסם שיר זועם על בגידתנו. שלמוני העלה את החשד שאנחנו מקבלים שלמונים מהאוייב. פלמוני תבע לגרש אותנו מאירגוני־השלום הממוסדים, מפני שאין בהם מקום למי שנפגשים עם המחבלים.

עם רבים מהם ניהלתי בעבר ויכוחים על ניסוח תוכניות ומצעים. לא זה בלבד שהתנגדו להידברות עם אש"ף, אלא גם להחזרת השטחים הכבושים (הא הידיעה הפריעה להם), שלא לדבר כלל על מדינה פלסטינית, טפו־טפו־טפו.

צריכים להתגבר מדי פעם על החשק להעלות עכשיו את כל הזיכרונות האלה, ולהלבין פנים ברבים. אבל זה טיפשי.

אשר לי, אני נזכר בידידי, הנביא יונה.

■ ■ ■

אני רוחש ידידות עזה ליונה הנביא. חשבתי וגם כתבתי עליו לא־אחת. מכל סיפרי התנ"ך, זהו הספר החביב עלי ביותר.

לדעתי, זוהי פארודיה. תמהני איך הסכימו עורכי התנ"ך להכליל אותה בספר בכלל. אולי היה להם חוש־הומור נסתר.

יונה דומה לכל הנביאים האחרים. אבל הוא דומה יותר מדי. הוא מגזים, כדרכה של קאריקטורה. ומכיוון שזוהי סאטירה מוצלחת, גם האיכות הספרותית של ספר זה עולה על זו של הרבה ספרים אחרים בתנ"ך.

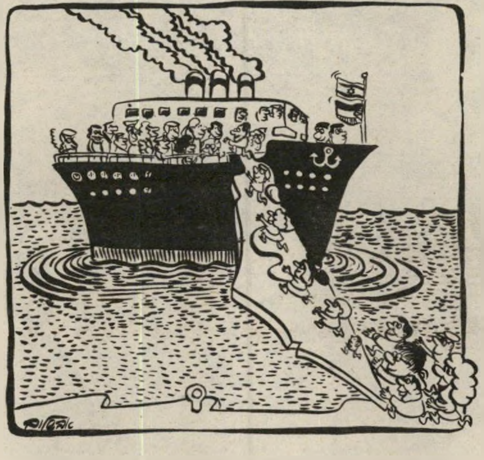

הסיפור ידוע למאות־מיליוני ילדים בעולם:

אלוהים הטיל על יונה להינבא. יונה לא רצה בקאריירה כזאת. הוא ברח וירד לים ביפו. אלוהים התרגז ושלח סער גדול בים, עד כדי כך ש„האוניה חישבה להישבר."

יונה אמר לימאים שצריכים לזרוק אותו לים. הימאים, כולם גויים, לא רצו לעשות את זה. אבל לא היתה ברירה. הם ביקשו סליחה, והטילו אותו לים. יונה נחת בתוך מעיו של דג גדול. זה לא מצא חן בעיניו, ועל כן שלח לאלוהים מסר שהוא מתחרט ומבקש חנינה. הדג הקיא אותו בשימחה רבה.

יונה הלך לנינווה, כמיצוות אלוהים, ואמר לתושבים: יאללה, תחזרו בתשובה, אחרת תראו כבר מה שאלוהים יעשה לכם.

בדרך הטבע, אנשי־נינווה היו מצפצפים על הנביא, אלוהים היה דופק את העיר עד העצם ויונה היה הולך הביתה, מנצח, שמח וטוב־לב. אבל הפעם קרה אחרת. אנשי נינווה חזרו בתשובה, ואלוהים ביטל את פסק־הדין.

זה הרגיז את יונה מאוד־מאוד. הפכת אותי לאידיוט, הוא אמר לאלוהים. כל החבר'ה צוחקים ממני. איזה פרצוף יש לי עכשיו?

בקיצור, וייחר לו. הוא התיישב במידבר. הוא הודיע לאלוהים חד־משמעית שהוא איתו גמר. „קח־נא את נפשי ממני, כי טוב מותי מחיי."

ההמשך ידוע. אלוהים הצמיח קיקיון, כדי שיישב בצל. אחר־כך שלח אלוהים תולעת, שהרסה את הקיקיון. אחר־כך שיגר שרב. יונה המיסכן התעלף, שאל את נפשו למות. אלוהים התגרה בו — „ההיטב חרה לך?"

מה חרה ליונה באמת? לכאורה, עניין הקיקיון. אבל למעשה חרה לו שהוא הצליח מעל למשוער. נינווה חזרה בתשובה. מלאכתו הסתיימה. מי רוצה להיות נביא מובטל?

■ ■ ■

הבה ניזהר מפני תגובתו של יונה.

מדינת־ישראל עלתה, סוף־סוף, על דרך־המלך. כלומר, היא עלתה על שביל צדדי, אבל הכל יודעים כי השביל הצדדי הזה מוביל אל דרך־המלך. והכל יודעים לאן מובילה דרך־המלך.

ממשלת־ישראל כבר נדברת עם אש"ף, אם כי בעקיפין. מכאן והלאה זוהי רק שאלה של זמן. ישראל תדבר עם אש"ף. תחילה יקראו לזה בשם אחר, ואחר־כך ימצאו נוסחה חדשה. אבל הכל יודעים עם מי מדברים.

ברור גם ע ל מ ה ידברו. יש רק נושא אחד. תחילה אפשר להעמיד פנים כאילו מדברים על מזג־האוויר, על המיחושים בגב, על המאורעות בקמצ'טקה. אבל בסוף ידברו על מדינה פלסטינית, שתקום לצד ישראל.

ומכיוון שהכל יודעים זאת בסתר־ליבם, התחילה הנהירה ההמונית אל אלטלינה החדשה, אל נושאת־המטוסים של השלום. אנשי־שמאל כבר הבטיחו לעצמם כיסאות־נוח במחלקה הראשונה. החרדים מזדרזים אחריהם. במערך הנהירה בעיצומה. בליכוד היא צוברת תאוצה.

זה נהדר. הרי לכך ייחלנו, לכך פיללנו, לשם כך עמלנו. באוניה יש מקום לכולם. ואם אין מקום, נפנה בה מקום.

■ ■ ■

המילחמה לא נגמרה עדיין.

רואים את האור בקצה המינהרה. אבל הקצה עדיין רחוק. והחושך רב. וכמו שקורה בלילה, בטרם הפציע השחר, החשיכה גוברת.

עלולים לקרות הרבה דברים רעים ואיומים, לפני שיקרה מה שצריך לקרות. עוד יהיו הרבה קרבות קשים. יתכן שמעשי־הזוועה יגברו לקראת הסוף, שיישפך עוד הרבה דם־נקיים.

אין זה הרגע להרפות מן המאבק. להיפך, יש לגייס עוד ועוד, יש להטיף, לשכנע, לעשות נפשות, כדי שהשלבים הבאים יהיו קלים וחלקים ככל שניתן.

כפי שאמר וינסטון צ'רצ'יל אחרי הניצחון ההיסטורי בקרב אל־עלאמיין: „זה לא הסוף. זה אף לא ההתחלה של הסוף. אך יתכן שזהו הסוף של ההתחלה."

■ ■ ■

מחבר ספר יונה לא המשיך בסיפורו אחרי פרשת הקיקיון. הוא תיעב כל מילה מיותרת. הסיסמה שלו היתה „לקצר! לקצר! לקצר!"

לכן איננו יודעים מה קרה הלאה. האם פרש יונה לגימלאות? האם הלך לעיר אחרת, להינבא שם? האם גם ערים אחרות חזרו בתשובה?

איננו יודעים. אבל אנחנו יודעים מה צריך לקרות אצלנו.

כאשר תעלה ישראל על דרך השלום, כאשר יסתיים המאבק הזה, ימתינו לנו מאבקים חדשים.

נעמוד סוף־סוף על פיסגת ההר, שאליו חתרנו במאמץ כה רב וביסורים כה קשים — ונראה לפנינו רכסי־הרים חדשים, רכס אחרי רכס אחרי רכס.

יהיה מה לעשות במדינה הזאת, אחרי שנכתת את החרבות לאתים — וגם זה לא יקרה כל־כך מהר.

יהיה עלינו לדאוג לקידום החברה הישראלית, לחיסול האפלייה והקיפוח, לפיתוח אוצרותינו האנושיים ומשאבינו הכלכליים והתרבותיים.

לא נשב תחת קיקיון כדי לרטון ולזעוף. לא ייחר לנו היטב.

אחרי המאבק הזה נפנה אל המאבק הבא. משימות חדשות ממתינות.

מאת אורי אבנרי

להחמיר גם את תנאי הכליאה? „בוודאי". מה אנחנו משחקים. צבי גור, שחטף ורצח את

ה תליינים חוזרים.
הם חוזרים למישרות ממשלתיות תיקניות, עם קיצבת־הבראה, ספרות מיקצועית ותנאי־פרישה. הם חוזרים, ומי שמחזיר אותם הוא ליברל, על־פי השיוך המיפלגתי ולפי אמונתו האישית, שהוכיח עד היום יכולת־חקיקה מרשימה, עקשנית וסוחפת. ועכשיו, אחרי שחגר אותך למושבי־המכונית בחגורת־הבטיחות, ואחרי שהצליח להעביר עוד כמה חוקים מעניינים במיוחד בוועדה הפרלמנטרית שהוא עומד בראשה, ועדת־חוקה־חוק־ומישפט, הוא מתכוון להמשיך במילחמתו בפושעים, ולהביא אותם אל עמוד־התלייה.

אוריאל לין.

בחמש השנים האחרונות, שבהן הוא נמצא בכנסת, הוא לא הצליח, משום־מה, למקד לעצמו דימוי ציבורי או תחיקתי מדוייק. חבל, כי התמונה ברורה. כל מה שצריך הוא להביט ברשימת הצעות־החוק שבהן טיפל או שאותן הגיש, באותן הנמצאות כרגע תחת ידו, ולהיווכח שמדובר באחד האנשים היעילים ביותר בפרלמנט הישראלי.

רק לשם התיזכורת, לין היה האדם שהצליח להביא לחקיקה האוסרת עבודה נוספת של חברי־הכנסת. הוא הצליח לקומם את כל מערכת־המישפט בחקיקה שפגעה בשופטים, כשמנעה מנשיאי בתי־המישפט להמשיך ולכהן לנצח, וקצבה להם רק ארבע שנות־כהונה. הוא הצליח לחגור אותך לכיסא־המכונית בעיר, בניגוד לעמדתו העקשנית של שר־התחבורה אז, חיים קורפו.

אין ספק שיכולתו להפוך רעיון חקיקתי לחוק היא גבוהה. אולי בגלל הרקע המעשי שממנו הגיע — מישפטן שעסק בניהול־חברות. ואולי בגלל סיבות אחרות. הנקודה היא שהיום הוא יושב בצומת רב־עוצמה, ושם, בראשות הוועדה המכינה את כל החוקים שאינם נוגעים ישירות למישרדי־ממשלה יחודיים, הוא מבשל חקיקה כמעט לא־פוליטית, עניינית, שתשנה את מפת־הענישה בישראל. הדברים כבר מתבצעים, והם עומדים להשפיע עליך בעתיד הקרוב.

אוריאל לין הוא ליברל. ליברליזם זה החופש. זה כולל גם את החופש לתלות רוצחים ממדרגה ראשונה. מחבלים, ואולי גם אחרים. ולהטיל מאסר ארוך על האנשים המרגיזים, שגנבו את המכונית של הח"כ.

יונתן שם־אור

מוכרחים להלשין

„ה צעות־חוק שלי?" שואל אותי אוריאל לין בבית־הקפה הנחמד שברמת־אביב גימל („אני התושב הראשון בשכונה הזאת, וכאן אני מזמין לקפה"), ביום־חורף ישראלי של שמש ונערות יפות, „אני אדבר על ההצעות והחוקים שבהם אני מטפל, אבל לא את כולם אני יזמתי. חלק מהם הינם חוקים שאני הוא זה שפשוט דוחף אותם."

● **בבקשה.**

„תיקון לפקודת הסמים המסוכנים: זה חוק שמטיל עונשים כבדים מאוד על סוחרי־סמים, ומאפשר להפקיע מהם את הרכוש, אם מקורו ברווחים מסחר כזה. החוק מגדיל גם את תקופת־המאסר. מי שימכור סם לקטינים יישב 25 שנים, ומי שיסחר סתם יקבל 20 שנה. וחוץ מזה, הקנסות הוגדלו עד למיליון שקלים.

„חוק שני הוא חוק הגנה על קטינים וחסרי־ישע. זהו חוק ראשון, מקורי לגמרי בישראל, והמיוחד בו — שהוא מגדיר מהי התעללות, וגם מה שיוצר אווירת־התעללות. זהו החוק הראשון שמגדיר התעללות כעבירה פלילית."

● **מה זה התעללות?**

„כל דבר הגורם לפגיעה גופנית או נפשית בילד. למשל, אם כולאים ילד בחדר סגור, וזו פעולה מתמשכת החוזרת על עצמה, החוק מגדיר את זה כהתעללות, והופך את המתעלל לעבריין פלילי, שעונשו שבע שנות־מאסר. בחוק הזה יש סעיף חשוב מאוד, והוא הטלת חובת דיווח."

● **מה מיוחד בזה?**

„מה מיוחד? זהו המיקרה הראשון בחוק הישראלי שבו אתה חייב לדווח על עבירה שאתה עד לה. חייב. שים לב, אם אתה, למשל, רואה רצח מול העיניים שלך, אתה לא מחוייב לדווח למישטרה. אתה חייב לדווח אם אתה יודע ש ע ו מ ד להתבצע פשע, אבל לא אם אתה רואה אותו למעשה.

לפי החוק הזה, אם בבית־ ספר, למשל, קבוצת ילדים אונסת ילדה, כל מי שיודע חייב לדווח, שאם לא, הוא הופך לעבריין פלילי שדינו חצי שנת־מאסר. לסעיף הזה היתה התנגדות בוועדה, אבל העברתי את זה.

חוק נוסף: זו עדיין הצעת־חוק, בשלב שלפני הקריאה השנייה, הנוגעת לגניבות־רכב. לפי החוק הזה, כל מי שעושה עסק מגניבות־רכב, דינו 10 שנות־מאסר."

● **נדמה לי שעד היום לא הוגדרה גניבת־רכב. אם לא הוכיחו שהגנב לא התכוון להחזיר, לא האשימו בגניבה.**

„אתה צודק. בחוק החדש קיימות שלוש דרגות: נטילת רכב ללא רשות הבעלים, שזו תהיה עבירה שדינה שלוש שנים; נטילה ונטישת הרכב במקום רחוק — חמש שנים, ולקיחת הרכב והעברתו למקום אחר, בנסיבות המצביעות על־כך שללוקח אין כוונות להחזיר — שבע שנים. כל זה, אתה רואה, מטפל רק בנטילת רכב ללא רשות הבעלים. לא בגניבה. על גניבת רכב למטרות מיסחריות יקבלו 10 שנים."

● **גנבו לך פעם את המכונית?**

„כן, אבל זה היה לפני שנתיים, וקיבלתי מהביטוח יותר ממה שהמכונית היתה שווה."

● **אבל זה מעצבן, לא למצוא את הרכב מתחת לבית.**

„אני מטפל בבעייה הזאת כבר חמש שנים. הנזק מגניבות־רכב למשק הוא חצי מיליארד שקלים בשנה. לדבר איתך על עוד חוקים? וכל החוקים שאנחנו מדברים עליהם הם חוקים שכבר נרשמו ברשומות, או שנמצאים בשלבים סופיים של חקיקה."

● **יש עוד הרבה?**

„לא־מעט. קיים חוק העירעורים על תוצ־

ציון צפריר, העולם הזה

ח"כ אוריאל לין ואשתו יהודית

"הילד אורון ירדן, הנשיא לחץ את ידו בכלא." דמותו של ליברל

אוריאל לינ'

אני ליברלי

אשתו הבלונדית של אורי אורן, יועצו של דויד לוי, עוברת ליד השולחן שלנו, ומתנפלת על לין. „אתה לא היית צריך להגיד את זה. בשום אופן לא. ובטח לא החוצה."

„לא הוצאתי החוצה כלום," עונה לין בשקט מוחלט, „וככה אני חושב."

גברת אורן היתה נסערת מאוד, ועלתה לקומה השנייה של בית־הקפה. הסיכסוך בתוך מישפחת־הליכוד היה בגלל ההחלטה של הנהלת רשות־השידור, שפסלה את השירים של חווה אלברשטיין ונורית גלרון. אורי אורן הוא מנציגי הליכוד בוועדה, ולין תקף באיזשהו פורום ליכודי פנימי את הפסילה.

מבחינה מיפלגתית, אוריאל לין שייך למחנה הקטן של משה ניסים, שר־האוצר לשעבר. בתוך המיפלגה הליברלית, שאליה השתייך עד מיזוג המיפלגות בתנועת־הליכוד, הוא אוייב מוצהר של יצחק מודעי, שבמישרדו כיהן חלק מהזמן כמנכ"ל מישרד־האנרגיה. את תפקיד המנכ"ל התחיל אצל יצחק ברמן, שפרש בינתיים מפעילות פוליטית.

לפני־כן היה לין ממונה־על־הכנסות־המדינה, ואיש־עסקים שניהל חברות גדולות בתחום האנרגיה והביטוח. גם היום הוא עדיין חבר בשני דירקטוריונים של שתי חברות־ענק. מיפעלים פטרוכימיים, שם הוא יושב ליד שולחן־הדירקטוריון יחד עם חיים צדוק, יהודה גיל, אברהם פרידמן ואלברט פפושדו (אח של אלי), ובחברת כרמל אולפינים, שהיא חברת־בת של בתי־הזיקוק. בתפקידים האלה הוא מקבל שכר. אשתו, אם בתם היחידה, היא בעלת חברה למשאבי־אנוש, העוסקת בכוח־אדם מיקצועי ושיבוצו במקומות־עבודה.

„אני רואה," אומר לין, „בבעיית הפשיעה את אחת הבעיות הקשות המאיימות על החברה הישראלית, כמו גם על העולם המערבי. בעולם הבעייה עוד יותר קשה, וצריך למנוע מישראל להגיע למצב שקיים שם."

● לא עדיפה מילחמה בפשע מאשר מילחמה בפושעים? לצמצם את הנסיבות המייצרות פשע?

„זה ויכוח שטותי. צריך להשקיע בחינוך ובשיקום, אבל גם לטפל בענישה. אני בעד החמרה בענישה, אבל על בסיס סלקטיבי. אני עומד להציע שמשיכת צ'קים ללא כיסוי לא תהיה עבירה פלילית, אלא עבירה אזרחית בלבד."

● איפה אתה מחמיר?

„בעבירות שיש בהן פגיעה גופנית באדם אחר. אונס, מעשים מגונים, חבלה גופנית — בדברים האלה צריך להרתיע. וגם בעבירות־רכוש שפוגעות קשה בפרט, כמו התפרצויות לדירות־מגורים וגניבות־רכב. כאן צריך להחמיר בענישה. צריך להתמקד בדברים שמערערים את ביטחונו של הפרט, ובעיקר להכות קשה בעבריינים שעושים מהפשע עסק מיסחרי."

● מה עם עונש־מוות?

„צריך להטיל עונש־מוות. תתפלא, לא במיקרים שבהם ערבים הורגים יהודי, אלא לפי אופיו של המעשה. כאשר קיימת התעללות בקורבן קודם הרצח, כאשר גורמים למותו של הקורבן בעינויים רבים, כמו, למשל, כאשר שורפים אותו חיים, ובמיקרים של רצח קבוצתי. בכל המיקרים האלה צריכים להטיל עונש־מוות."

● העונש צריך לבטא גם נקמה?

„נקמה זו מטרה לגיטימית. לבוא ולומר שכאן אין שאלה של נקמה, במובן של איזון הצדק, זו תהיה צביעות. בהחלט יש. אם, למשל, מחבל לוקח ילדה בת שלוש ורוצח אותה לעיני אביה. במיקרה כזה רצון־הנקם הוא מובן, ויש לשלבו בחומרת־העונש. כן," אומר לין, „הנִקמה היא מרכיב לגיטימי."

● צריך להחמיר גם בתנאי־הכליאה?

„בוודאי. מה אנחנו משחקים, אנחנו לא בני־אדם? הנה, הרוצח הזה (צבי גור), שחטף ורצח את הילד אורון ירדן, ויום אחד ההורים של הילד פותחים עיתון, ורואים את התמונה של הנשיא לוחץ לו את היד בביקור בכלא. אז אנחנו מוכרחים להתחשב בענישה ברגשות של מישפחות הקורבנות. אנחנו חייבים להבין את הרגשות שלהם. זו החובה שלנו. לכן אני אדאג לתנאי־כליאה מחמירים, בלי בידור ובלי חנינות."

● איך תדאג?

„בעבירות שאנחנו הגדרנו בוועדה. במיקרים של רצח מהמדרגה הראשונה, העונש לא בא רק להרתיע, אלא גם לאזן את הצדק, ולהוכיח שהצדק נעשה."

● אתה אדם ליברלי?

„כן."

● איך, בדיוק, זה בא לידי ביטוי?

„במאבק בפשיעה. המאבק שלי נועד להגן על החברה, ולהקנות לאנשים ביטחון. מרבית האנשים חושבים שליברליות זה להתחשב בפושעים ואז הם, הליברלים, רוצים להוכיח שהם רחמנים. אבל את כל זה הם עושים מתוך הנחה שהם עצמם לא יהיו לעולם הקורבנות, והדברים הרעים יקרו לאחרים. ליברליות אמיתית זה להגן על החברה. כי אם אין ביטחון, אין חופש. וחופש, אתה יודע, הוא היסוד לליברליות."

"יש אנשים שנראים צעירים, והם כבר

אורי אבנרי
שוחח עם
דן מרידור

● משייכים אותך לנסיכים בתנועת־החרות. אומרים שאתה מלך־הנסיכים. זה תואר מחמיא, אבל יש בו גם צד שלילי. נסיך הוא אדם ההולך בעיקבות אביו, שאינו מורד באביו. האם לא חסר משהו בדור של נסיכים, שלא מרדו מעולם בהורים?

קודם כל, אינני נסיך ולא מלך ולא בן־מלך, והביטוי הזה באמת נאמר לא כדי לשבח, אלא כדי לגרוע, כדי להטיל דופי. כאילו התפקידים שאני ממלא בחיים הציבוריים באו לי בירושה. הדברים אינם נכונים.

ב־1977 התמודדתי, יחד עם חברים אחרים, על הרשימה של הליכוד בכנסת ונכשלתי. זה היה עוד יותר קרוב למותו של אבי, האנשים עוד הכירו את אבי, ונכשלתי. אחרי שהייתי מזכיר הממשלה חשבו אחרת, והדברים השתנו.

אבל לומר שמה שיש לי לא בא לי בירושה מאבי — אני מקווה שחלק בא לי בירושה מאבי, חלק מאמי שתחיה, ומכל החינוך שקיבלתי.

במידה מסויימת זה נכון שאני נולדתי לתוך מישפחה, שהיתה לה מודעות מאוד מפורשת בעולם הציוני, בעולם הציבורי. עיסקי־ציבור תמיד היו חלק מהדיונים בבית. כמעט שלא עסקו בענייני־מיפלגה אצלנו בבית. לא היו לאבא שלי חברים מהמיפלגה. בבית, בשיחות, כמעט שלא ראיתי דברים כאלה, מעטים מאוד.

עכשיו לשאלה — לא לשאלה ביוגרפית־נסיכית, אלא לשאלה היותר עמוקה. יש משהו בזה, שחלק מהאנשים, שנמצאים היום בכנסת מטעם תנועת־החרות או הליכוד — עוזי לנדאו, בני בגין, אהוד אולמרט ואחרים, וגם אני — עובדה היא שאבותינו היו חברי־כנסת מטעם תנועת־החרות. עובדה שאנחנו

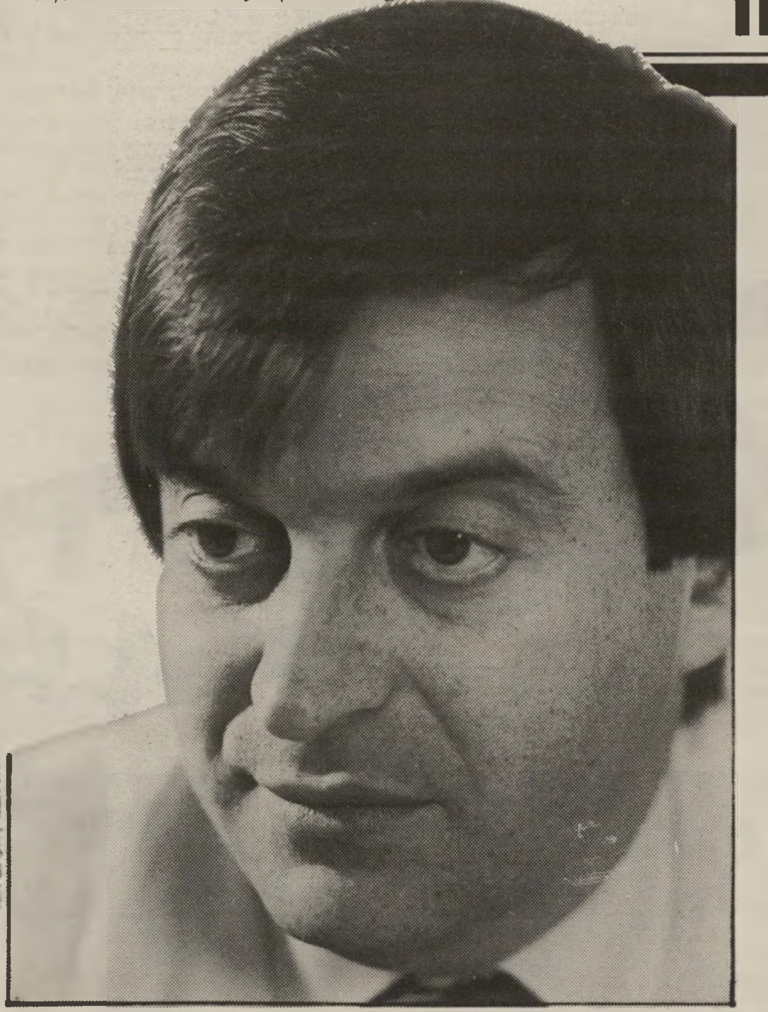
רחל אבנרי, העולם הזה

"אינני נסיך, ולא

אומרים שהליכוד יהפוך למהדורה ישראלית של המיפלגה הרפובליקאית באמריקה, ושדן מרידור הוא ראשון הרפובליקאים. יש הרואים בו את המנהיג הבא. הוא לא אומר לא. אבל גירסתו שונה

ממשיכים באותו הכיוון. הרבה אנשים מן הדור ההוא יש להם בנים כאלה. יש גם אחרים, אגב, אבל יש כאלה. והשאלה היא, באמת: איפה פה המרד של הנעורים? מה קרה?

● זה מוזר. הרי אבות הציונות היו מורדים בבית הוריהם.

כן, כן, אני בהחלט מבין את השאלה, הבנתי. כשמדברים איתי לאט, אני בסוף מבין. הבנתי מה שאלת.

אני חושב שיש משהו מיוחד בתנועת־החרות, ולכן התופעה הזאת היא הרבה יותר בולטת בה, מאשר במיפלגות אחרות. במיפלגת־העבודה כמעט שאין נסיכים. יש מעטים מאוד, כמו עוזי ברעם, אני לא מכיר אחרים.

● אברום בורג הוא, במידה מסויימת, מורד.

כן, נכון, אברום בורג.

אני חושב שאפשר לומר משהו על זה. כמובן, חוץ מהטענה הפשוטה שאנחנו צודקים ולכן אנחנו ממשיכים בדרך הצודקת. אפשר לומר עוד משהו.

הורינו לא השתייכו למימסד. הם בעצמם היו מורדים. הם בעצמם היו מיעוט, שעמד מול מימסד, מול השילטון, בין אם זה במחתרת, בין אם זה בתנועת־החרות בעשרות השנים הראשונות לקיום המדינה, שנות ה־50 וה־60, עד שנות ה־70. נדמה לי שהצורך הפסיכולוגי — אם זה מה שחשוב פה, הצורך של נוער למרוד בהורים — זה כשההורים מהמימסד, לא כשהורים הם מורדים בעצמם.

אנחנו לא הרגשנו, אני לא הרגשתי שאבא שלי זה חלק מאיזה מימסד, מאיזה אסטבלישמנט, מאיזה כח, משילטון. הוא לא היה כזה. אני חושב שזה נכון לכל הקבוצה שדיברת עליה.

זה לא כך במיפלגת־העבודה, שהיתה חלק מהמימסד ומהשילטון.

מכאן, אני לא חושב שהיה צורך למרוד במורדים, באנשים שהם מיעוט. אני לא אוהב את הביטוי „מיעוט נרדף," כי אחרי קום המדינה אני לא יכול להגיד שאני או מישפחתי נרדפנו. בזמן שלפני קום המדינה, נכון שהיו תופעות שאתה מכיר אותן, אתה גם כן היית היית במיעוט.

● תמיד.

אני הייתי בשני הצדדים של המיתרס, גם פה וגם שם.

● מה יותר נעים?

אין ספק שהרבה יותר נעים להיות במיעוט, אין ספק שהרבה יותר נעים להיות צודק, בלי שאתה צריך לבחון במציאות איך זה מסתדר. הרבה יותר נעים להישאר בספירות של האידיאולוגיות ושל הרעיונות, לא בעולם היישום. אבל זה נעים ברמה האינטלקטואלית והנפשית, אבל לא ברמה של יכולת הביצוע והעשייה.

תנועת־החרות עברה תהליך מעניין של מיפגש בין האידיאולוגיה לבין המציאות.

שייך למחנה מסויים בחלק מהביוגרפיה שלך, ואתה יודע את זה מהצד ההוא של המיתרס, מפני שאף פעם לא זכית להיות ברוב, תמיד

מיפגש בין ההטפה והתורה הכתובה והנאמרת, לבין היכולת לממש אותה. ואני חושב שהרבה דברים קרו, כאשר היה המיפגש הזה, כשמנחם בגין לא היה עוד מנהיג־אופוזיציה, אלא ראש־ממשלה, והיה צריך לקבל החלטות על שלום, על מילחמה, בנושאים חברתיים, בנושאים של חוק. ואני חושב שלהרבה אנשים התבררו דברים שלא ציפו להם.

היו אנשים שראו בבגין זולל־ערבים, מין קיצוני, שהשלום בפיו זו רק מילה ריקה, וכשהוא מדבר על כיבוד זכויות ועל שיוויון — אלה דברי־הבל. ופתאום התברר להם שמנחם בגין הוא לא כזה. הוא שעשה הסכם־שלום. הוא שעשה מאמץ גדול להגיע ליחסי כבוד הדדי. היום רואים, אחרי רוח ועדת־לנדוי, שהוא נתן הוראות כפי שנתן לשרות־הביטחון איך לטפל בעצירים, הוראות שאיש לפניו ואחריו — או לפניו, לפחות — לא נתן אותן. אז ראו שהאיש הוא לא הדמות שניסו לצייר.

מתי זה נבחן? לא כשמדברים. בדיבורים זה קל מאוד. זה נבחן כאשר זה מגיע למציאות. אתה צריך להתמודד איתה. אז גם מתברר שהדברים לא כל־כך קלים כמו במיסגרת הנאומים. אז צריך לפתור לא רק את הבעיות שאתה בוחר בהן, אלא הבעיות שנקרות בדרכך.

■ ■ ■

העימות הזה בין אידיאולוגיה אופוזיציונית ובין מציאות שילטונית הוא לא דבר חד־פעמי, מכיוון שהמציאות משתנה כל הזמן. הליכוד ייבחן בוודאי בכוחו להתמודד עם מציאות חדשה.

נניח שיהיה שלום, או שההתקדמות לקראת שלום תהיה מהירה יותר. הליכוד יצטרך להשתנות. האם אתה תעמוד בראש השינוי הזה?

לא נוח לי לדבר על עצמי. אינני יודע איפה אני אהיה בכל רגע. אני מנסה לקבוע את עמדתי לפי דעתי ולפי המצב הפוליטי שבו אני נמצא.

אני לא בטוח מתי ואיפה הליכוד צריך להשתנות. אני חושב שהליכוד היום עומד מאחורי תוכנית קמפ־דייוויד, שהיא בעצמה, אי־אפשר להכחיש, מהלך מדיני בעל משמעות עצומה.

אני חושב שכולנו משתנים עם הזמן, אבל העניין היסודי, להערכתי, לא צריך להשתנות. אני חושב שאם יש מאבק בליכוד על דימויו, על מדיניותו של הליכוד, אני חושב שאני בין אלה שמנסים לשמור את הליכוד כפי שהוא, לא לשנות אותו. אני חושב שיש אחרים שרוצים, אולי, לשנות אותו.

למשל, מי שרוצה להביא את הליכוד להיות מין גנדי־ב' או כהנא־ב', לא עושה לשימור הליכוד, אלא עושה לשינויו. כך מי שרוצה להפוך את הליכוד למה שהוא איננו, למשל בשאלה של ארץ־ישראל, או בשאלה של ביטחון וחוק, או בשאלות כלכליות וחברתיות.

מצעו ודרכו האידיאולוגית והתשתית המוסרית של הליכוד ידועים. אלה לא דברים סודיים, הכל כתוב, אתה מכיר את זה. ואני חושב שיש בהחלט כיוונים שונים. הליכוד התרחב מאוד וגדל מאוד, לכן הוא היום מיפלגה גדולה בכנסת. הוא לא תעשייה קטנה, מישפחתית כמעט, כמו שהיתה חרות בשנות ה־50' וה־60'. ההתמודדות על הכיוון שהליכוד הולך בו היא התמודדות מעניינת.

־לא צעירים, ויש אנשים שנראים מבוגרים, והם בעצם די צעירים"

אבל אני לא חושב שצריך לשנות את הקו היסודי, האידיאולוגי, אלא להיפך, לשמר אותו.

■ ■ ■

● האם זה מיקרה ששלושת שריי־החישוקים. שלושתם אינם רוויזיוי־ניסטים מלידה?

אני לא בטוח. לא נוח לי לדבר על ביוגרפיות, גם בין שרים אחרים לא כולם רוויזיוניסטים מלידה. מי רוויזיוניסט מלידה? הרי אדם לא נולד רוויזיוניסט.

● שמיר, ארנס.

בסדר, יש הבדל בביוגרפיה של אנשים שונים. אבל אם תיקח את שרי־הליכוד, את חברי־הכנסת, לא יהיה חתך נכון לפי מי ש־נולד במרכאות רוויזיוניסט, לבין מי שנעשה עם השנים איש־הליכוד או תנועת־החרות. אני לא חושב שזה החתך הנכון. אתה תראה, בכל המחלוקות שהיו בחרות, זה לא תמיד עמד כך.

אתן לך דוגמה. בזמנו היתה מחלוקת בחרות בין עזר וייצמן לבין מנחם בגין. וייצמן עזב את תנועת־החרות. אפשר לומר וייצמן בחוץ. אבל היתה גם מחלוקת עם שמואל תמיר, עליו השלום, ושמואל תמיר עזב את תנועת־החרות. הוא היה דווקא איש שנולד, אם אתה רוצה, נולד רוויזיוניסט, לפי הביטוי שלך.

● כשתמיר עשה פילוג ב־1966, הוא התפלג שמאלה, לא ימינה.

אני לא בטוח אם זה היה שמאלה או ימינה. היו כמה פעמים.

● ב־1966 זה היה בכיוון המתון.

יכול להיות.

● אחר־כך הפך קיצוני, אחרי מילחמת ששת־הימים.

יכול להיות, אבל היו אנשים, רוויזיוניס־טים מלידה, כמו גאולה כהן, שהתפלגו לכיוון האחר. ולאן התפלג הילל קוק, או שמואל מרלין, אינני יודע. וגם אפשר לראות בה־היסטוריה, בכל המאבקים שהיו בתוך התנועה הרוויזיוניסטית, בתנועת־החרות. היו פילוגים שונים. היום לא מדובר על פילוג, היום מדובר

בעיצוב קואליציה רחבה מאוד של מתנגדי־המימסד, של מי שהיו מחוץ למימסד.

השם במהרה, עדיין לא נחיה במצב של צרפת וגרמניה. עדיין יש שוני די גדול מאלף סיבות, שאני לא אכנס אליהן עכשיו.

שאלה: מול בולדוזר כמו אריק, אולי הנחמדות לא מועילה.
תשובה: גם בולדוזר אי־אפשר להפעיל רק בעזרת מנוע. הוא צריך גם בלמים.

תהיה כל־כך דומיננטית, שבו פע־רים חברתיים יהיו הרבה יותר חשובים.

זאת שאלה שקשה להשיב עליה. באופן תיאורטי, המיפלגות הן בסך־הכל מכשירים, והן משתנות. מיפלגות עולות, מיפלגות יורדות.

אצלנו, בארץ, המיפלגות די יציבות. הגו־שים הגדולים, מפא"י על גילגוליה השונים וחרות עם נספחיה השונים, ככר הרבה שנים הן שני עמודי־התווך, במישקלים שונים, והן לא השתנו. המיבנה האירגוני לא השתנה. נוספו קולות למיפלגות, ירדו מיפלגות, זה נשאר. אז ד"ש קמה וד"ש הלכה, ומפ"ם גדלה, מפ"ם קטנה. אבל היסודות הגדולים האלה נשארו.

לכן אני לא בטוח שמה שאתה אומר שיק־רה אמנם יקרה. אבל אני גם לא יכול להוציא מכלל אפשרות, ששאלות אחרות תעלינה, למשל שאלות כלכלה. הן חשובות גם היום, אבל הן בכל זאת מישניות כמו שאמרת. לדעתי יש להן חשיבות רבה יותר ממה ש־אנחנו מוכנים לתת להן, ממה שאנחנו יכולים להעניק להן.

במצע הליכוד מדובר על כלכלה ליברלית וחופשית. האם כל בוחרי־הליכוד מצביעים בעד הליכוד בגלל כלכלה ליברלית וחופ־שית? או שגם בליכוד יש אנשים שמעדיפים כלכלה מכוונת, כלכלה פרוטקציוניסטית במובן הכלכלי — זאת אומרת לעודד הגנה על תוצרת־הארץ, ולעודד הגנה על סקטור כזה ועל סקטור אחר. באופן יסודי לא, אנחנו בליכוד כתבנו ולמדנו, לימדנו את הכלכלה החופשית. נכון שזה לא הנושא המרכזי היום, לכן הרבה אנשים עשויים להצביע בעד ה־ליכוד, גם אם לא מסכימים איתו בנושא הכלכלי.

אותו דבר נכון במיפלגת־העבודה. מה נשאר שם? לכאורה הם סוציאליסטים, אך למעשה כבר שכחו את זה מזמן. ובאמת, אם השאלות תעלינה, ואם שינוי־המיפלגות יהיה עניין גמיש מאוד — מה שלא תמיד קורה — יכול להיות שיהיו מיבנים אחרים בארץ בתחום המיפלגתי. אבל ראינו לא־מעט שיש

מלך ולא בן־מלך!"

על תנועה שהיא תנועה הרבה יותר גדולה. היא שונה במהותה, היא גדולה. היא לא תנו־עה על אותה תשתית ובסיס שהיתה תנועת־החרות בתחילתה. היא התרחבה מאוד, וזה כמעט מיותר לומר שאני מאוד שמח על כך, אחרת היינו מאוד נחמדים באופוזיציה.

● זוהי בעצם ההצלחה הגדולה של ...

של מנחם בגין, בשנות ה־50' וה־60'.

● של מנחם בגין, שקלט את הכוח האלקטורלי של בני העלייה החדשה מארצות־המיזרח.

נכון.

● אם כי עוד בימי ז'בוטינסקי זה היה כך. בשכונות של תל־אביב, התיקווה ופלורנטין.

או בירושלים באותן שכונות.

● גם בירושלים.

אגב, השכונות הדתיות, גם הדתיות. ה־שכונות הדתיות וגם בני עדות־המיזרח, הספרדים הטהורים, במיפלגות אחרות נראו יוצאי־דופן, מחוץ למחנה. היו ממנים להם ראש־עדה, שהוא האיש שיטפל בהם. בחרות, וגם באצ"ל קודם לכן, זה לא היה אף פעם. וזה באמת הצלחה גדולה.

■ ■ ■

● אפשר לומר שכוחו של בגין היה

אבל על בסיס אידיאולוגי, אל תשכח את זה. לא על בסיס תועלתני, לא רק על בסיס חילופי־שילטון. בגין היה האיש שיותר מאח־רים חשף והדגיש את האידיאולוגיה שלו בכל נאום. בגין לא אמר להם: רבותי, בואו אלי, אני אסדר לכם את המישרות שאתם רוצים. לא, הוא אמר להם: בואו אלי בשביל ארץ־ישראל השלמה, שלמות המולדת, תבואו אלי בשביל כל הדברים האחרים, גם החברתיים והכלכליים בוודאי.

● במרכז האידיאולוגיה של הלי־כוד עומדת הבעייה של שלום ומיל־חמה, ארץ־ישראל השלמה, יהודים וערבים וכו'. היא מאפילה כרגע על שאלות חברתיות. אם אנחנו יכולים לחזות מצב שבו השאלה הזאת תאבד את מרכזיותה, מפני שיהיה מצב של שלום בארץ, איזו דמות תהיה לליכוד אז?

יש מי שמתחילים לדבר על ה־ליכוד בעתיד כעל תנועה שמרנית קלאסית, משהו כמו המיפלגה ה־רפובליקאית האמריקאית, המיפלגה הגוליסטית בצרפת, הדמו־נוצרית הגרמנית או האיטלקית.

אני חושב שההשוואות האלה הן מסוכנות, כמו כל ההשוואות, כי המצב שלנו הוא מאוד שונה. גם כאשר יהיה פה שלום, אם ירצה

גם אם תהיה התקדמות גדולה, לא נקרא לזה שלום, נקרא לזה אולי השלמה, או התייצבות לכיוון לא־מילחמתי של המיזרח התיכון ויחסי יהודים וערבים — אני עדיין לא רואה מצב שבו השאלות הלאומיות לא תעמודנה במרכז, אולי יחד עם אחרות. כי אנחנו שואלים לא רק שאלות של מילחמה ושלום. יש שאלות הזהות הלאומית, שאלות התרבות הלאומית, שאלות הקשורות במדינה מעורבת, עם ערבים. זה עם שמתהווה, עם שיש לו עלייה, שלפעמים יש ממנו ירידה, עם שקובע את הבסיסים שעליהם הוא רוצה לבנות מדינה להרבה דורות.

אני לא חושב שאפשר להגיע למצב שפה השאלה היחידה תהיה מידת ההשקעות או אחוז האבטלה. זה קיים באירופה היום. ב־אנגליה אין להם שאלות קיומיות. או בהולנד. השאלות שם הן באמת שאלות של רווחת־האדם. אולי הם אנשים מאושרים, שהשאלות הלאומיות ירדו אצלם מעל הפרק. אני לא רואה שזה עומד לקרות אצלנו, גם כאשר נגיע להסכם בחזית המיזרחית, ושלום — כמו שאני רוצה בגבול ירדן, או כמו שמישהו אחר רוצה בגבול אחר.

● השאלה היא אם אותה קוא־ליציה רחבה, שיצר מנחם בגין, ש־גרמה למהפך של 77', תחזיק מעמד במצב שבו הבעייה הלאומית לא

למיפלגות כוח־הישרדות רב מאוד, ולפעמים משנים תכנים ומשנים מדיניות עוד לפני שמשנים את המיסגרת המיפלגתית, בעיקר מיסגרות בעלות דבק חזק. יש דבק אירגוני, כמו מיפלגת־העבודה, שהאירגון והכוח הד־ביקו אותה ביחד גם במשברים קשים מאוד. ובליכוד יש איזה דבק שהוא גם אידיאולוגי, ונדמה לי גם דבק במישור התחושתי, הריגשי, שזה אנחנו, זה שלנו, קבוצה די גדולה בציבור.

● זאת אומרת שהליכוד יכול להשתנות מבפנים, ולשמור על מיסגרתו חרף השינויים.

תלוי במה מדובר. אני לא חושב שהליכוד יכול להשתנות ביסודות האידיאולוגיים ה־ראשיים שלו. באופן תיאורטי הכל יתכן, אבל זה לא נראה לי סביר, בשום אופן. האם בנוש־אים שהם היום לא נראים מרכזיים יכולים להיות שינויים? יכול להיות, אינני יודע. היום פשוט רחוק מדי מהזמנים שבהם הדברים האלה אולי יתרחשו, כדי לקבוע עמדה.

■ ■ ■

● יש כיום בליכוד שתי מגמות־יסוד: אחת המזוהה עם שרי־החישו־קים, מגמה להקצנה לאומנית אפילו, המובילה את הליכוד ימינה, עד אל קצה הקונסנזוס הלאומי ומעבר לזה;

„מי שאומרים שאני נחמד לא אומרים זאת כדי לשבח, אלא כדי לגרוע, כדי -

(המשך מעמוד 21)

והאחרת: המגמה שמשייכים אותך אליה, לקראת ליכוד מתון יותר, ש־יתפוס את מרכז הבמה.

יש אומרים שאתה תהיה ראשון הרפובליקאים.

אני לא בטוח. שאלת שאלה מורכבת. אז אני אענה עליה, אם רק אזכור את כל הפרטים שבתוכה.

קודם כל, האיש שאמר שהליכוד הוא מיפלגת־מרכז, אני קטונתי על־ידו. תוצאות הבחירות האחרונות מראות שאנחנו קיבלנו שלושה־ארבעה מנדטים שנדדו אלינו מכיוון מיפלגת־העבודה, מצד המרכז, והפסדנו שלושה־ארבעה מנדטים לכיוון המיפלגות ש"ס והאגודה.

האם זאת תנועה מרכזה? אולי, יכול להיות.

אני לא בטוח שהמאבק שבתוך הליכוד היום, בין מה שנקרא שרי־חישוקים לבין אח־רים, הוא מאבק אידיאולוגי. אני חושב שזהו מאבק־כוח, שקיים בתחום מיפלגות, זה לא חדש. אי־אפשר בלי מאבקי־כוח. הרי זה גוף דמוקרטי, זה חלק מה...

● **לא אחת קורה שמה שמתחיל כמאבק־כוח, מקבל בדיעבד ציביון אידיאולוגי.**

בהחלט.

● **למשל, המאבק בין טרוצקי וסטאלין.**

אני לא צריך להגיע עד טרוצקי ועד סטא־לין. אני יכול למצוא גם בתוכנו הרבה דוג־מות. שאנשים עשו זאת באופן מודע או באופן תת־מודע.

● **תמיר, שהזכרנו קודם, שינה את דעתו תוך כדי התנגדות לבגין.**

לכן אני לא רוצה ללכת אחורה בדוגמות, כי אפשר לתת הרבה דוגמות, על חלק נסכים ועל חלק ודאי תהיה בינינו מחלוקת. אני חושב שיש מאבקים שהם מאבקי־כוח, שב־אופן מודע או תת־מודע, אנשים הופכים אותם למאבקים אידיאולוגיים, או רואים בהם מאבקים אידיאולוגיים. ויש מאבקים אידי־אולוגיים שהם גם מאבקי־כוח. איך אתה מנצח במאבק אידיאולוגי? אתה מנצח אם יש לך רוב בתנועה שלך, בסיעה שלך, בממשלה שלך. ולכן זה גם מאבק־כוח.

אני לא חושב שהמאבק הזה, שאתה דיברת עליו, הוא מאבק על אידיאולוגיה ביסודו. אני לא רוצה להיות אישי ולנקוב בשם של שר זה מכאן, או שר אחר משם. אני לא חושב שיש פה שלושה אידיאולוגים, וכל השאר הם פרגמטיסטים. אני לא חושב שזה המצב.

מי שמכיר את כל השרים של הליכוד, כל 11 השרים וכל 40 חברי־הכנסת, לא יכול לומר לי שהחיתוך הוא בין האידיאולוגים מצד אחד, והפרגמטיסטים מצד שני. ולכן אני לא בטוח שזה נכון.

● **בדיעבד זה יכול להפוך לכזה.**

יכול להיות, לגבי העתיד אנחנו חלשים בתחזיות.

שאלת אם הליכוד יהפוך למיפלגה רפוב־ליקאית, אפילו אם אני אהיה הרפובליקאי הראשון. אני לא בטוח בכלל. וזה באמת נוגע למה ששאלת קודם, האם יש אחידות־דעים בעניין הזה בליכוד או במערך.

רק באחרונה נמרחתי על כותרות־העי־תונים בעניין זכויות־האדם. זה נושא חשוב לי, גם בהיותי איש תנועת־החרות וחניך תורת־ז'בוטינסקי ומנחם בגין. אני חושב שזה חלק מהותי, אינהרנטי* של תנועה, של אידי־אולוגיה שאני מאמין בה.

האם זה רפובליקאי או דמוקרטי? אני לא יודע. זכויות־האדם בדרך כלל מזוהות דווקא לא עם הרפובליקאים (בארצות־הברית), או שאני טועה. לכן אני לא יודע אם לקרוא ל־עצמי רפובליקאי או שמרני במונח האנגלי.

אני בכלל לא נוצרי ולא גרמני בוודאי, אבל אני לא בטוח שההשוואות האלה נכונות. אני לא יודע איך לצבוע באופן פוליטי את עצמי, רפובליקאי או דמוקרטי. אני חושב שזה לא מתאים פה. לגבי, אישית, בוודאי לא.

● **אף אחד מהמיפלגות האלה לא דומה לשנייה. כולם ייחודיים. והכ־וונה היא למיפלגה שהיא כללית, שהיא מרכז־ימין, על רקע של כל הארץ.**

אינני יודע מה זה ימין ומה זה שמאל. זה לא מיקרה, בעיני, שמנחם בגין מעולם לא קרא לעצמו „ימני", לא תמצא אף פעם אחת, ואתה בוודאי מכיר את הדברים לא פחות ממ־ני. לא תמצא איזשהו נאום שלו או התבטאות שלו, או ראיון שלו, שבו הוא אומר „אני ימין".

● **שמיר אמר לי פעם שהוא חושב את עצמו לשמאל.**

את זה אתה אומר, אני לא...

● **הוא אומר. הוא אמר, זאת אומ־רת.**

אתה אמרת שהוא אמר לך. אני לא יודע אם ההגדרות ימין ושמאל הן משמעותיות. לפעמים הן יותר מבלבלות, בגלל המיטען האסוציאטיבי שקשור בהן, ובגלל הקונוטצ־יות השונות, הקשרים המחשבתיים השונים.

אני לא יודע מה זה ימין ושמאל. באיזה מובן אני יכול להגיד שאני בכיוון הזה, השמ־רני או הרפובליקאי? אני מאמין באמת בכלכ־לה חופשית, ואני מאמין באמת במינימום של התערבות ממשלתית. זה בהחלט מתאים ל־כיוון שדיברת עליו. אני מאמין בזה, כחלק מתפיסת־עולם שחלקה האחר הוא זכויות־האדם.

מדובר היום במישטר שהוא ריכוזי־סוציא־ליסטי במובן הכלכלי־חברתי, והוא חופשי במובן של זכויות־האדם וחוק ומישפט. ומכי־וון שאני מנסה לראות תפיסה כוללנית, תפיסה הרואה באופן יותר אינטגרטיבי את המערכות השונות, אני מאמין באמת שמיש־טר חופשי צריך להיות חופשי גם מבחינה כלכלית. לא יכולה להיות חלוקה בין כלכלה לבין שאר ענפי־החיים.

■ ■ ■

● **ודאי שלא. על רקע זה אפשר לעורר את השאלה של החוקה, שבה נכווית בזמן האחרון. אנחנו חיים כבר 41 שנה בלי חוקה. האם יש בכ־לל איזשהו סיכוי, בטווח הנראה־לעין, להגיע לחקיקת חוקה בארץ?**

מה שחסר לנו באמת להשלמת החוקה זה בעיקר חוק־זכויות־האדם. גם עוד חוק־יסוד אחר, חוק־יסוד־החקיקה, שעוד לא הוגשם. הוא לא פחות חשוב. בעיני, חוק־זכויות־האדם הוא לב החוקה.

● **ודאי.**

מכיוון שהאדם הוא העיקר, לפי תפישתי, זה גם לב החוקה. ולא במיקרה רוב הצהרות זכויות־האדם מתחילות בעובדת היות האדם חופשי, לפני שהן מטפלות במיסגרות המ־דיניות והחברתיות והמישפטיות. וזה חסר אצלנו.

ארכיון „העולם הזה"

מרידור בין שמיר ואשתו ליאורה

שאלה: נראה לך אפשרי שהמנהיגות תקפוץ דור?

תשובה: בני בגין הוא עכשיו בן 46, דויד לוי בן 52. אז זה שני דורות?

אינני נביא ואינני יודע מתי יעבור חוק כזה. אני כמעט בטוח שהוא יעבור. אני מקווה מאוד שהוא יעבור בעתיד הלא־רחוק.

אני לא נאיבי, אני יודע את הקשיים הפו־ליטיים. טעמתי בעצמי את הטעם הזה בשבו־עות האחרונים, לא ויתרתי על החוק. הודעתי גם למיפלגות הדתיות, לכולן, גם לש"ס, ש־אני לא מוותר על החוק הזה, לא אחזור בי ממנו, אני אנסה להמשיך לקדם אותו. נכון שאמרתי, ואני גם אמרתי את זה עוד לפני שהחוק הגיע אליהם בכנסת בדרך שהגיע, שאני רוצה לנסות לגבש קונסנזוס רחב — לא זכות־וטו, גם את זה אמרתי — אלא קונסנזוס רחב.

למה אני אומר את זה? למה לא זכות־וטו? כי לא יתכן שמיעוט קטן יכפה את דעתו על הרוב הגדול. אבל גם מצד שני, לא יתכן להע־ביר חוק כזה ברוב קטן, חוק כזה שנועד להיות באמת אבן־יסוד לדורות, שנועד להוות את התשתית המישפטית, המוסרית, של המישטר במדינה הזאת. להביא אותו בקרע גלוי, מול חלק נכבד וגדול.

● **אם היום, בממשלה של אחדות לאומית שיש לה רוב אדיר בכנסת גם בלי הדתיים, כל־כך קשה להעביר את זה, אז...**

אני חושב שחבל, אני חושב שבממשלה הזאת צריך לעשות מאמץ להעביר את זה, דווקא בגלל הקונסטלציה שדיברת עליה, ו־אני רוצה להגיד שאני שמח שיש מיפלגות דתיות, בוודאי המפד"ל, שלא התנגדה לחוק הזה אף פעם.

נכון שיש עדיין ויכוח על ניסוחים. החוק שאני הצעתי, הפעם, או הצעת־החוק שאני הבאתי, יצאה מינימליסטית. הרבה אנשים בצד שמאל של המפה הפוליטית, מה שנקרא שמאל, התנפלו עליה, מפני שראו בה... מיש־הו כתב אפילו אחיזת־עיניים, שאני בעצם לא נוגע בסטאטוס־קוו הדתי, ואני משאיר אותו כמו שהוא. אני מודה.

● **זה לא לגמרי מופרך.**

אני מודה, אמרתי שאני מודה שאני מש־איר סטאטוס־קוו בנושא הביטחון.

● **גם בנושא של חוקי־חירום.**

אמרתי, שני ענפים שהיה צריך לטפל בהם, ואני לא מטפל בהם. אחד זה הנושא הדתי, אחד זה הנושא הביטחוני. בשניהם החלטתי לא לגעת, במודע. לא רק מפני שאין שום סיכוי להעביר את החוק, אגב חקיקת חוק־יסוד, גם לבטל את תקנות־ההגנה־לשעות־חירום, וגם לקבוע נישואין וגירושין חופשיים, ועוד דברים — פשוט זה לא יעבור.

אם מישהו רוצה לתקן את חוק הנישואין והגירושין ולתבוע חופש נישואין וגירושין, כמו בכל מקום אחר בעולם החופשי, שיתכבד ויגייס 61 חברים בכנסת ויעביר הצעת־חוק, ולא דרך־אגב, כמעט הייתי אומר לגנוב במר־כאות. אתה לא יודע מה אתה מבטל, יש עשרות חוקים שאולי נפגעים על־ידי זה, אולי חוק־הגנת־הדייר פוגע בזכות ה...מי יודע? נהיה מצב בלתי־אפשרי, בלתי־אפשר, לדע־תי (אם חוק־היסוד יבטל חוקים קיימים).

לכן ההצעה היא מינימליסטית, אבל היא צופה את פני העתיד, בעיקר. היא קובעת איזו מערכת של ערכים, האומרת לעם: כאלה אנחנו רוצים להיות, ובעתיד נחוקק כך, וזו המיסגרת שאנחנו מחנכים אליה. מתוך ידי־עה, שלא הכל מתוקן אצלנו היום.

אבל לומר שאנחנו בחוק הזה נהפוך מדינה טוטאליטרית למדינה דמוקרטית — זה לא יהיה נכון. אנחנו גם היום מדינה דמוקרטית, עם כל הקשיים והצרות. החוק הזה לא יהפוך אותנו פתאום לאור לגויים, ואנחנו לא חושך לגויים היום, בגלל היעדרו של החוק הזה.

בית־המישפט העליון, ב־41 שנים של פסיקה, בעצם קבע את זכויות־היסוד של ה־אדם בפסיקתו. מוזר בעיני, באמת מוזר בעיני, מדוע המיפלגות החרדיות מעדיפות שבית־המישפט העליון ימשיך לחוקק בדרך שהוא מחוקק, ולא הכנסת. הרי יש חקיקה כל הזמן. נכון, היא לא גוברת על חוקים, אבל היא מפרשת את כל החוקים הקיימים לפי זכויות־ יסוד שבית־המישפט קבע אותן ופסק לפיהן וביטל החלטות של ממשלה בגללן, וגם החלטות מינהליות.

● **אהרון ברק מחוקק.**

לא רק השופט ברק, כל השופטים בבית־המישפט העליון, כל אחד בגישתו, ואני חושב שזה גם לא נכון להציג את זה רק כשופט ברק. תבדוק את פסקי־הדין ב־20 שנה האחרונות של בית־המישפט העליון, ותראה את הרשי־מה של זכויות־היסוד של האדם, חופש־הביטוי וחרות־האדם והשיוויון והרבה מאוד עקרונות, שהם קובעים אותם כעקרונות שמ־חייבים את השילטון. גם דרך פירוש הכרזת־העצמאות, שקבעו אותה ככלי־מנחה לפרש־נות.

אז זה קיים. אלא מה? זה לא קיים היום במישור שמעל, כנורמה שמעל לחוקים הקיי־מים. ואני חשבתי שזה ראוי להיות בנורמה אחת יותר גבוהה, וחשבתי גם שראוי ליצור מישטר, שבו החוקים ייקבעו על־ידי בית־מישפט לחוקה, כמו שקיים באמריקה. גם זה דבר לא פשוט, וזה בהחלט נתון לוויכוח גם בקרב מישפטנים לא־דתיים. באנגליה אין דבר כזה, במקומות אחרים אין דבר כזה, באמריקה יש. אני חשבתי שזה נכון. אפשר להתווכח על זה. אני חושב שנכון ללכת בדרך הזאת. בעוד שנים, אם יימשך המאבק

* *אינהרנטי: שייך לתכונות המהותיות, מילולית: דבק בתוכו.*

החברתי, התרבותי, הלאומי בארץ הזאת, אולי יישחק עוד יותר היחיד, האדם. אינני בטוח אם תהיה נכונות בעוד 10 שנים לעשות מעשים, שהיום יש אפשרות לעשות אותם. לחוקק חוקים שאפשר לחוקק אותם. חשבתי שהגיע הזמן לייצב את המערכת, ולא להמשיך בדרך שאנחנו הולכים בה.

גם היום זוהי מדינה דמוקרטית, עם זכויות־יסוד מוכרות ונשמרות. בית־המישפט העליון מתערב גם היום, כמו שאתה יודע, בהחלטות הכנסת. הוא ביטל חוקי־כנסת למעשה.

■ ■ ■

● מה אתה מתכוון לעשות כדי להעביר את זה, בתנאים הפוליטיים הקיימים?

אני מתכוון קודם כל לנוח כמה שבועות. לא אישית, כמובן, אני לא נח, אבל לא לעסוק בזה בשבועות הקרובים. אני חושב שצריך להוריד את המתח. היתה בציבור החרדי חרדה אמיתית מהעניין הזה, לדעתי בגלל טעות יסודית ובגלל אי־הבנה של מה שכתוב שם.

● למה?

מפני שאין פגיעה במה שהם חשבו שיש פגיעה. חלק מהם מתנגדים עקרונית לכל הרעיון של החוקה, אבל עליהם אני לא מדבר עכשיו.

● הם אומרים, שבית־המישפט העליון יכול לפסול חוקים דתיים בעתיד, או לפרש חוקים קיימים בצורה שתפגע באינטרסים שלהם.

התשובה היא כפולה. לגבי המצב הקיים, גם היום בית־המישפט העליון יכול ועושה את זה. יכול לפרש חוקים על פי אותם עקרונות שכתובים שם כזכויות־יסוד, כי הוא קבע אותם, אני לא המצאתי שום זכות־יסוד, וגם היום הוא מפרש לפי זכויות־היסוד.

אתן לך דוגמה, שאולי לא בדיוק רלוונטית, אולי כן. תאר לך שהייתי מנסה להעביר בכנסת לפני שנתיים הצעת־חוק שייאמר בה שנשים יכולות לכהן במועצות דתיות. הרי היו הופכים את המדינה הזאת. בית־המישפט היום קבע את זה, והן מכהנות, מגב' שקדיאל ואילך. אז מה? בלי החוק שאני הצעתי. גם היום הוא קובע, כי בית־המישפט קבע את עיקרון השיוויון בין האיש לאשה כעיקרון יסודי שאי־אפשר לסטות ממנו.

הוא קבע בבג"צים שונים זכויות לנשים, זכות להפגנה, אגב מימין ומשמאל, מכל הצדדים. אם מישהו חושב שהוא בשילטון ושאין לו בעייה — זה לא כך. בית־המישפט קבע את זכות־השביתה ואת זכות־ההפגנה ואת זכות חופש־הביטוי בכל מיני פנים וגם קביעות אחרות.

אז לגבי פירוש החוקים הקיימים זה המצב. אני לא מתקן פה שום דבר. בית־המישפט מפרש את החוקים לפי העקרונות שכתובים בחוק הזה בין כה וכה.

לגבי העתיד, נכון שהצעתי את המנגנון הזה, הקונסטיטוציוני, והוא המהפכה הקונסטיטוציונית האמיתית בחוק הזה. כל השאר זה באמת קביעת מצב קיים.

אני רוצה להזכיר שבית־המישפט לא יכול סתם לבטל חוקים הפוגעים בזכויות־האדם. הרבה חוקים פוגעים בזכויות־האדם, ומוכרחים לפגוע בזכויות־האדם. שום זכות־אדם איננה מוחלטת. חופש־הביטוי איננו מוחלט. הוא, למשל, לא מוגן מול שמו הטוב של האדם, או מול ביטחון־המדינה, או מול צינעת־הפרט. חופש התנועה איננו בלתי־מוגבל. אני רוצה שלא תיכנס לקנייני, יש חופש־הקניין מול חופש־התנועה. כל זכות מוגבלת ומאוזנת מול זכויות אחרות.

זכות־הקניין אינה בלתי־מוגבלת, אפילו באמריקה היא מוגבלת. גם פה היא מוגבלת. קבענו את הזכות וקבענו — וזה העיקר — את המנגנון איך פוגעים בה. מותר לשלול אותה, מותר להגביל אותה. אפילו את הזכות לחיים מותר לשלול. יש עונש־מוות במדינה, נניח לנאצים ולעוזריהם, וביצענו אותו פעם אחת. כך שאין זכות מוחלטת אף פעם, אף אחת מן הזכויות איננה מוחלטת, כתבנו.

אלא מה? מותר לשלול אותן בתנאי שזה נעשה באורח המתאים למדינה דמוקרטית — לתכלית ראויה; נניח ביטחון־המדינה באמת, שלום־הציבור, בריאות־הציבור, סיבות שונות, הגנה על אדם אחר. באורח דמוקרטי, בתכלית ראויה ובמידה שאינה עולה על הנדרש. זה לא שולל סתם, זה שולל כמה שצריך בשביל המטרות האלה.

בית־המישפט העליון לא יוכל לשלול חוק כי הוא פוגע. הוא יכול לשלול אותו רק אם הוא פוגע מעבר לנדרש, או שהוא לא הולם מדינה דמוקרטית, או שהוא לא לתכלית ראויה. וגם אז אנחנו קבענו מנגנון מאוד מקשה.

ארכיון "העולם הזה"

מרידור עם בני בגין

שאלה: לא מפריע לך שחושבים אותך ליותר מדי נחמד?

תשובה: זה לא נכון. יצרו לעצמם דימוי של חרות, וכשבא מישהו שלא מתאים לדימוי הזה, אומרים: רגע, אתה לא מתאים.

יהיה מאוד קשה להכריז על חוק כבלתי־תקף, כבלתי־חוקתי אם אתה רוצה, יותר גרוע מאשר באמריקה. רק בית־המישפט העליון, במושב כל שופטיו, או כמעט כל שופטיו, יכול להחליט החלטה כזאת. זה לא דבר קל. לא עושים את זה על פי קפריזה של איש אחד או שניים.

● אותי שיכנעת. השאלה היא איך אתה משכנע את המחנה החרדי.

אינני בטוח אם אני יכול לשכנע את כולם, אני יודע שדיברתי, לא בקול רעש גדול ולא בחוצות, עם לא־מעט אנשים דתיים, מישפטנים דתיים וגם אנשי־ציבור דתיים.

חלקם תומכים בחוק הזה באופן נלהב, חלקם תומכים בו בתנאי שיהיו בו תיקונים, חלקם מתנגדים לו באופן תקיף.

● איש כמו דויד גלס, שנתן את הייעוץ לש"ס בעניין זה — אתה יכול לשכנע אותו?

אני לא רוצה לדבר באופן אישי על איש זה או אחר. לא דיברתי עם דויד גלס על העניין. לא דיברתי איתו, ואני לא יודע.

● מישפטנים מהמחנה הזה.

יש מישפטנים דתיים שדיברתי איתם, שהם משוכנעים שהחוק הזה נכון וטוב. יש כאלה. ישבתי כאן במישרדי עם עורכי־דין ידועים וחשובים, אנשים רציניים בהחלט, שאגודת־ישראל מינתה אותם לעסוק בזה, עוד לפני שהתפרסמה הצעת (ח"כ אמנון) רובינשטיין.

לפני שלושה־ארבעה חודשים, אולי יותר, ישבתי עם שלושה מישפטנים שאגודת־ישראל הטילה עליהם לבדוק את החוק, הם באו עם טענות, כתבו לי גם תזכיר או שניים, ישבנו איתם ודנו איתם. ואמרתי שאני חלק מזה מוכן בהחלט לשקול לתקן, בחלק אני חושב שאין מקום לתקן. לא גמרנו את הדיון, סיכמנו שנמשיך אותו, לא הספקנו להמשיך.

דיברתי עם אנשים שתנועת ש"ס התייעצה איתם. אני לא רוצה לפרט יותר מדי, זה לא יועיל. לא הגעתי עדיין להסכמה, אבל אני לא נואשתי מהסכמה.

● לא נואשת?

לא נואשתי מהסכמה, ואני חושב שאפשר יהיה לנסות להמשיך להסביר ולהגיע להבנה. אני מקווה שנוכל להגיע להבנה. אם לא נגיע להבנה, אם יהיה מצב שבו באמת השאלה תהיה מוצבת על החוד — או להעביר את זה, גם תוך התנגדות, או לא להעביר את זה תוך התנגדות — השאלה תהיה מה מידת ההתנגדות, מה הנפח הפוליטי שלה, מה הקונסטלציה שמדובר בה, והאם...

● נניח שמדובר על כל המחנה החרדי.

אז אני לא רוצה להודיע עכשיו הודעות שהן מזיקות למהלך, אני חושב שצריך לעשות מאמץ גדול לשכנע. גם לולא היתה כל הסערה הציבורית שקמה עכשיו, עם ההתנגדות של האגודה ואחר־כך הטענות של ש"ס. חוק כזה, באופן טיבעי, צריך להידון באופן יסודי ולא חפוז, ואני אומר את זה לא בתור תרגיל, באמת. נניח שאין שום בעיות מיוחדות — זה חוק שכל סעיף בו שווה דיונים רציניים, כל קביעה על חופש־הביטוי בהגבלותיו. ניקח חופש־העיתונות — כמה מותר להגביל אותו? או חופש־התנועה, או חרות־האדם, הזכות לעצור. כל סעיף כזה הוא סעיף שנכתבו עליו ספרים, הוא שווה דיון רציני בוועדת־החוקה של הכנסת בכל מיקרה.

בממשלה ישבנו עליו 17 ישיבות, בוועדת־החקיקה הממשלתית, ועדת־שרים לענייני־חקיקה, ודנו בסעיפים אחד־אחד, בכולם — נדמה לי שאחד עוד נשאר, פרט לאחד כולם אושרו כבר ברוב דיעות, או פה אחד, תלוי לפי העניין. לאט־לאט, לא עשיתי את זה מהר, אני גם לא חושב שראוי לעשות את זה מהר.

לפני שיבעה חודשים, כאשר גמרנו לנסח את ההצעה הזאת, בעזרת אנשים ממישרד־המישפטים, פירסמתי אותה בציבור -- בדרך־כלל לא נהוג לעשות זאת — מפני חשיבותו של העניין, וכדי לפתוח בוויכוח ציבורי. זה לא דבר שצריך להיעשות בחדרי־חדרים. לכן אני לא נבהל מזה שזה לוקח זמן, אז יקח זמן.

■ ■ ■

● לא חסר לך בית־לורדים כמו בבריטניה, העושה ביקורת שנייה על החקיקה?

אני מסתכל בארץ, אני יודע מי יהיו הלורדים, זה לא חסר לי.

יהיה אחוז מסויים לקיבוצים, ואחוז מסויים לתנועה הזאת, ואחוז מסויים לתנועה האחרת, והכל יחולק לפי הכיבודים. אני לא בטוח שזה חסר לנו עכשיו, זאת לא הבעייה, אנחנו לא...

● אילו אביך* היה חי, האם לא היה חבל שאין בית־לורדים, שאיש כמוהו יישב בו? או איש כמו יצחק בן־אהרון, או איש כמו ירוחם משל, אנשים שיש להם ניסיון. השופט אגרנט, אנשים שהם...**

אחרי שהזכרת את אבי, פשוט לא נוח לי לדבר. אני לא רוצה לקשור את זה בכלל. אבל יש אנשים שראוי בהחלט לגייס אותם, מדינאים בעלי שיעור־קומה. אני לא בטוח שצריך מוסד כזה, איזה מוסד חדש של בית־לורדים, על כל המשתמע ממנו, אני לא בטוח.

אני לא יכול להגיד שיש לי עניין עקרוני נגד זה. אני מסתכל על הארץ, אני רואה את מנגנוני־העבודה בתוכם. הפוליטיזציה היא כל־כך גדולה, והיא מסוכנת, היא חודרת גם לשיקולים, למקומות שהיא לא צריכה לחדור אליהם. ומישקל השיקול המיפלגתי כל־כך כבד, שלהכניס עוד גוף שבסופו של דבר יהיה מיפלגתי, אני לא בטוח שזה מה שצריך.

אגב, הרעיון המופיע בחוק־זכויות־האדם, שבא לאזן את סמכויות הכנסת, עם ביקורת שיפוטית מסויימת, נועד באמת להחליש את הפוליטיזציה, את כוחה של הפוליטיזציה לעשות דברים שהם עוברים את כל הגבולות — לא בתוך הגבולות, בתוך הגבולות זה בסדר. ולכן עוד גוף שהוא בסופו של דבר יהיה פוליטי, וכל מיפלגה יהיו לה גם עסקנים, שעוברים ממוסד א' למוסד ב' בגיל מסויים, אני לא בטוח שזה מה שנחוץ לנו היום.

■ ■ ■

● אם מותר להיות אישי, הזכרתי את אביך. אני היכרתי אותו, ואני זוכר אותו כאדם נחמד באופן־יוצא־מהכלל. לא מפריע לך שגם אותך חושבים לקצת יותר מדי נחמד?

מצאתי בדברי הכנסת בשנות ה־60, כשאתה היית בכנסת, אבי היה בכנסת שלוש כנסות. שתי כנסות ובכנסת השלישית הוא נפטר באמצעה. באיזשהו ויכוח אבי דיבר, ואחר־כך דיבר בן־גוריון. היתה איזה קריאת־ביניים. בן־גוריון אמר לו — אני לא מצטט במדוייק אבל אפשר למצוא את זה — מרידור, לך זה לא מתאים! זה מתאים להם, לא לך.

ממה זה נובע? אנשים מציירים דימוי מסויים לתנועת־החרות, ורוצים שכולם יתנהגו לפי הדימוי הזה. בזמנו זה בא מבן־גוריון, „בלי חרות ובלי מק"י." וזה לא נכון. זה לא נכון. אני חושב שפשוט, כשבא מישהו שלא

(המשך בעמוד 38)

* ח"כ חרות, עורך־הדין אליהו מרידור.
** אורי אבנרי, אז ח"כ, הציע בשעתו להקים מוסד כזה.

בעד רפורמה אמיתית במשק הדלק

גילוי דעת

אנו רוצים שמשק הדלק הישראלי יהיה בנוי כמו משק הדלק בכל העולם.
אנו בעד שיפור השרות לקהל הצרכנים אותו אנו משרתים.
אנו בעד הוזלה של הדלק ומוצריו לצרכן.

אנו בעד רפורמה אמיתית על בסיס העקרונות הבאים:

א. הקטנת מעורבות הממשלה במשק הדלק בישראל.

ב. שמירת האיזון העדין והפרדה בין זיקוק לבין יבוא ושיווק הדלק.

ג. קביעת העקרון של שיווק הדלק בישראל כמקובל בעולם החופשי, באמצעות חברות הדלק ולא ע״י מונופול ממשלתי (בתי־הזיקוק).

ד. קבלת העקרון של תחרות חופשית והוגנת בין חברות הדלק על ליבו וכיסו של הצרכן וביטול הפיקוח על המחירים.

ה. אימוץ סטנדרטים בינלאומיים של זיקוק הדלק ופיקוח על אכיפתם.

ו. קביעת העדיפויות הלאומיות ע״י ועדת הכספים וועדת חוץ ובטחון של הכנסת באשר לרכישת דלק.

ז. הגברת הפיקוח על איכות הדלק למניעת זיהום האויר.

ח. החלת הרפורמה בשלבים שיאפשרו בקרה והפקת לקחים.

ט. ליווי ביצוע הרפורמה ע״י ועדה ממשלתית בינמשרדית.

זוהי הרפורמה האמיתית. רפורמה שהיא שינוי מהיסוד, לטובת המדינה ולטובת האזרח.
לא מונופול ממשלתי - אלא ליברליזציה אמיתית.

אנו קוראים לממשלה, לכנסת ולציבור בישראל:

תנו יד לרפורמה אמיתית במשק הדלק.

דלק סונול פז

חברות הדלק אומרות:

מה שטוב לאזרח - טוב למדינה!

פרסום וימר +

עוד לא אבדה פולין

מדוע פולין היא מדינה כל־כך מיסכנה?

הרי אין זו ארץ עניה. ואין זה עם פרימיטיבי. ועם כל המיגרעות של המישטר הקומוניסטי, מישטר זה לא מנע מגרמניה המיזרחית, מצ'כוסלובקיה ואף מהונגריה להגיע להישגים כלשהם. ואילו פולין דרכה במקום, ואף נסוגה, מאז מילחמת־העולם.

יתכן כי אחד ההסברים לכך טמון בהשמדת שלושה מיליון אזרחי־פולין — היהודים. אומרים שרוב הפולנים לא הצטערו על־כך, בשעתו. אם כן, הם נהגו בקוצר־ראייה. כי שלושה מיליונים אלה היו אנשים עובדים ויוצרים, וכושרם עלה בוודאי על הממוצע הכלל־פולני.

ולנסה

אי־אפשר להקטין עם ב־10%, ובהם מיטב הכוחות התרבותיים, הכלכליים והיצרניים, מבלי לפגוע בו פגיעה חמורה. יתכן שפולין לא החלימה מהמכה הזאת. שאלו את לך ולנסה.

עמדתי על כך לא־אחת: כל מעשה של גירוש המוני או השמדה המונית מתנקם קודם כל במבצעיו.

כאשר הנוצרים גירשו מספרד את המוסלמים והיהודים, הם גירשו את מיטב הכוחות היצרניים. אף שספרד גילתה אז את העולם החדש וכבשה כמעט יבשת שלמה, היא שקעה. היא לא החלימה מן המכה הזאת עד עצם היום הזה, וספרדים נבונים רבים מודים בכך בפה מלא.

הרוב הקאתולי בצרפת במאה ה־17 גירש את הפרוטסטנטים (קראו להם „הוגנוטים”, על שם ראש־העירייה של ז'נווה, הוג, והתואר השווייצי של חברי־הקונפדרציה, „איידגנוס”). ההוגנוטים הביאו כישורים רבים לארצות שבהן התיישבו, כגון שווייץ וגרמניה, וכישורים אלה ירדו ממכלול המשאבים של צרפת.

גרמניה לא החלימה עדיין מאובדן היהודים, שתרמו לתרבותה ולכלכלתה תרומה עצומה, שלא היתה בכל יחס למיספרם באוכלוסיה.

אותו הכלל חל גם על ישראל. אילו התגשם חלומם המטורף של מאיר כהנא ודומיו, והיה מתבצע גירוש של 800 אלף האזרחים הערביים מישראל, היה הדבר מנחית מהלומה אדירה על המדינה. כי 800 אלף בני־אדם אלה תורמים תרומה גדולה לכלכלה הישראלית. הם עובדים, צורכים, משלמים מיסים ואף ממלאים את מקומם של החיילים ואנשי־המילואים.

כל זה נכון גם במהופך. כלומר: הבאת מיספר גדול של בני־אדם ארצה תוסיף למדינה משאבים אנושיים, כלכליים ותרבותיים — כוח־עבודה, כישורים, צרכנים. בטווח הארוך כל עלייה המונית תביא ברכה לארץ כולה. מי שטוען שעלייה המונית מורידה מכוחה של המדינה אינו יודע מה הוא שח.

זה נכון בטווח הרחוק, אך לא בהכרח בטווח הקרוב. הקליטה מחייבת השקעת משאבים. אסור בשום פנים לקחת משאבים אלה מן הנוער הגדל בארץ. אסור ליצור מצב שעולה חדש יתחיל את חייו החדשים בארץ בתנאים משופרים מאשר צעיר מקומי, שגם הוא מתחיל כאן את חייו כאזרח עצמאי. אחרת נביא לירידה המונית, שאינה אלא גירוש המוני בצורה אחרת.

נדמה לי שזוהי התשובה לשאלה המנסרת עתה בחלל המדינה. עלייה המונית — בהחלט כן. אבל יש להבטיח שיוקדשו משאבים מקבילים גם לקליטת בני־הארץ עצמם.

אין כסף? בוודאי שיש. צריכים רק לקחת אותו מן התחום שבו הוא מתבזבז עתה במיליארדים — מדיניות המילחמה והדיכוי.

הכצעקתה?

אמרתי מה שאמרתי על אש"ף וחיכיתי לקריאות־הזעם הראשונות. הן לא באו.

זה היה בשבת האחרונה. מיכאל הנדלזלץ הואיל להזמין אותי למוספשבת בתל־אביב, לרגל הופעת סיפרי אויבי, אחי. סיפרתי על פגישותי עם ראשי אש"ף.

עוד לפני שלוש שנים, כשהייתי מופיע לפני קהל כזה ומדבר על הנושא המסויים הזה, היו פורצות באולם צעקות רמות. באחד המיקרים, לפני כמה שנים, כשהתווכחתי עם אהרון פאפו באולם מוסיאון תל־אביב, היו גלי הזעם והשינאה כלפיי כה עזים, עד כי האחראים לאירוע חששו לחיי ומיהרו להוציא אותי בדלת אחורית.

השבוע — אף לא ציפצוף אחד. הקהל — קהל שמרני של שבת בבוקר — הקשיב בשקט. בקושי היתה קצת רטינה בקול נמוך. ראיתי לפניי הרבה פנים מהורהרות.

יש הרבה דרכים לבחון את המתרחש בציבור. יש אסטרולוגים, יש סוקרי־דעת־קהל ויש ידעונים אחרים. נדמה לי שתגובת הקהל בהופעה חיה היא שיטת־בדיקה די מאלפת.

אין ספק, משהו קורה בציבור הישראלי.

אורי אבנרי

יומן אישי

מיחוש קל בגב

לפני שבועיים חש גידעון ברלי במיחושים בגב. אשתו, עשירה, הזמינה מעסה כדי לשחרר אותו מהכאב. היא שמה לב לכך שאחרי כל מגע של המעסה נשאר על גופו של גידעון כתם כחול.

עשירה הבינה מייד מה פירוש הדבר: משהו לקוי בקרישת הדם, ועל כן יש שפכי־דם פנימיים.

היא הביאה את בעלה לחדר־המיון בבית־החולים איכילוב, ושם אושפז מייד. בדיקות מאראתוניות גילו שנגרם נזק בלתי־הפיך למיח־העצם. הרופאים לא יכלו לקבוע בוודאות מה גרם לכך. הם הניחו שזהו סרטן.

לא ידעתי על כל אלה. לפתע טילפן לי שבתאי טל, צלם השבועון הגרמני שטרן, ואמר לי שאם ברצוני להיפרד מגידעון, מוטב שאמהר.

רחל ואני נחפזנו לאיכילוב. גידעון היה בהכרה, ולא הבין את חומרת מצבו. כשיצאנו הפריחה לו רחל נשיקה, והוא הפריח לה נשיקה בחזרה. „עד מחר,” אמר.

למחרת היום כבר לא היה בהכרה. נרמה היה לי שהכיר אותי במשך שבריר של שניה. ואז שקע בחוסר־הכרה. כעבור כמה שעות מת.

גידעון ברלי עבר זמן־מה בהעולם הזה, ככתב בחיפה. אחר־כך נסע לגרמניה (מוצאו היה מאיזור דובר־גרמנית ברומניה). אני זוכר שביקרתי בברלין, כמה ימים אחרי נאומו ההיסטורי של הנשיא ג'ון קנדי („איך בין איין ברלינר!”) ועמדנו שנינו על הבמה בכיכר־פוטסדאם, שהוקמה כדי לאפשר מבט מעל לחומה, לעבר המיזרח. ברלי לא הספיק לחזור לשם כדי לחזות בנפילת חומה זו.

בשנים האחרונות הוא שימש ככתב סוכנות־הידיעות הגרמנית. הוא זכה בעיטור גרמני גבוה, כי הכל העריכו את עבודתו, וגם את אופיו. לא הכרתי בחיי הרבה אנשים כל־כך נוחים־לבריות, בלתי־מתנשאים ואחראיים כמוהו. וגם לא הרבה נשים צעירות כל־כך נחמדות כמו עשירה אשתו, שהיא ממוצא תימני. היא עמדה במכה הפתאומית בצורה מופתית.

שיעור לדוגמה

באחרונה הוזכר בכל העיתונים אדם שהיה חשוב בשנות ה־50. סופר עליו הרבה, אך לא הפרט המעניין ביותר.

צבי טל, העולם הזה

עשירה וגידעון ברלי בחגיגת המערכת

היכרתי את האיש, היו בינינו יחסים טובים ורעים, ולבסוף רעים מאוד.

לאותו איש היתה פילגש. גברת תל־אביבית מכובדת, שהיתה גם ידידתו של שר חשוב באותם הימים (שנות ה־50). היו לו גם אשה, מישפחה, מעמד, וכו'.

באחד הערבים ביקר אצל הגברת הפילגש. הוא כבר לא היה הכי־צעיר. תוך כדי מעשה, ואולי מרוב להט, לקה בהתקף־לב קטלני ומת בו במקום. (האם שמעתי: הלוואי על כולנו?)

זה יכול לקרות. זה קרה בראשית המאה למלך צפוני שנעלם לפתע, וכעבור כמה ימים זוהה כאדון אלמוני שנפטר בבית־זונות בארץ אחרת.

מעניין ההמשך.

מה עושה גברת, שגבר חשוב ומפורסם שבק חיים לכל חי במיטתה, והוא איש מכובד, אבי־מישפחה ובעל־מעמד וכו'?

הגברת הזאת עשתה כך:

תחילה קראה לשניים־שלושה מידידיה האינטימיים ביותר. ביחד ערכו שולחן, פיזרו עליו קלפים, מזגו משקאות, הפכו כיסא.

אחר־כך הלבישו את המת כראוי.

אחר־כך קראו למגן־דויד־אדום והודיעו כי מר כך־וכך לקה לפתע בהתקף־לב בעת מישחק־קלפים חברתי.

בא אמבולנס, ולקח את האיש לבית־החולים הדסה ברחוב בלפור. שם קבעו הרופאים בצער את מותו.

ההמשך היה כרגיל. הלווייה גדולה. כל גדולי האומה. מאמרים גדולים. נאומי־הספד.

רק חצי תריסר אנשים ידעו את האמת.

אלכסיס והפרקליטים

כצופה הטלוויזיה אינני הבררן הכי־גדול. אני נהנה מאוד מסידרה טובה, כמו הסידרה האיטלקית המצויינת ורדי. אבל אינני דורש מתוכנית־טלוויזיה מה שאני דורש מספר או מסרט. תנו לי סרט־מתח בריטי טוב אחרי יום־עבודה, ואלך לישון בשקט.

אבל יש גבול לכל דבר. שושלת היא, מבחינתי, מעבר לגבול הזה. אילו היתה זאת פארודיה, מילא. אבל כשזה מוגש בכל הרצינות, זה אבסורד. דאלאס — כן. שושלת — לא.

לכן אני מתאבל על החלפת פרקליטי אל־איי בזבל זה.

ארכיון „העולם הזה”

אלכסיס

אהבתי את הפרקליטים, ולא רק מפני שהסידרה היתה עשוייה כהלכה. אלא גם מפני שהיא השתדלה להיות רלוונטית ולהעלות על המירקע בעיות אמיתיות של החברה האמריקאית, והחברה האנושית בכלל. הפלייה גזעית. נשים בעבודה. העסקת מפגרים. צרכנות. סמים. אימוץ ילדים. חינוך.

מאותה הסיבה אני אוהב את הסידרה בלוז לכחולי־המדים, ואהבתי את הסידרה קגני ולייסי. גם בית־מישפט לילי עשתה כמיטב יכולתה להעלות בעיות אמיתיות.

אף אחת מן הסדרות האלה אינה מלאכת־אמנות שתיזכר לדורות, אך כולן תרמו תרומה של ממש לחינוך הציבור ולתיקון החברה. הן ביקשו לתאר את החיים כמעט כמו שהם, אף ששיפצו קצת את תמונת־המציאות. (השחורים בארצות־הברית מתמרמרים, למשל, על הצגת הפרקליט השחור הצעיר בסידרה פרקליטי אל־איי, כמין העתק שחום של פרקליט לבן מצליח. במציאות מגיעים רק קומץ זעיר של השחורים למעמד כזה. אך גם זה נעשה, בין השאר, כדי לחנך את הציבור לקבל שחורים כשווים בכל המעמדות.)

שושלת, לעומת זאת, מצליחה בגלל הסיבה ההפוכה. זוהי אגדה לילדים גדולים. שום דבר בה אינו שייך למציאות כלשהי. כל הדמויות עשויות מקרטון, כל הבעיות מגוחכות. אלכסיס ושות' מגוחכים. זהו אסקפיזם (בריחנות?) — הזדמנות למאות מיליוני אנשים ונשים לברוח לשעה קלה מחייהם האפרוריים אל תוך עולם דימיוני של עושר ומותרות.

אולי זוהי תעמולה טובה לארצות־הברית. אבל נהג־המונית מתל־אביב או הזבן ממוסקווה, שיתפתה להאמין שזוהי אמריקה האמיתית, והמחליט לעלות לגן־עדן זה, יגלה חיש־מהר שהחיים שם שונים לגמרי. רחובות ניו־יורק אינם מרוצפים בזהב, אלא בגופות חסרי־קורת־הגג, הלנים שם על המידרכות.

אני מקווה שהקיטש הזה ייעלם במהרה ממירקענו, ושיחזירו לנו את הפרקליטים הטובים מקריית־מלאכי.

מי ברעש מי ברעם

מותק, הילדים התכווצו (רב־חן, תל־אביב, ארצות־הברית) – **יש מי שסבור, כנראה, שסרטי־ילדים חייבים להחריש את האוזן. שכולם יצרחו כל הזמן, ואז זה בטח יהיה משעשע. כך נולדה לה, מן הסתם, תרבות הדיבור המפוארת של ימינו.**

אם זה קנה־מידה להצלחה, הסרט הזה הוא בפירוש להיט. לראייה, רק באמריקה הוא הכניס משהו כמו 127 מיליון דולר, ועם זה אי־אפשר להתווכח. אמנם הרעיונות שבו מושאלים בלי הרבה תיחכום מסרטים קודמים כמו האיש המתכווץ או המסע הפנטסטי, אבל למי זה משנה? מדובר בממציא מפוזר שפיתח מכשיר המקטין חפצים למידות זעירות. שעה שהוא ורעייתו נעדרים מן הבית, מופעל המכשיר בטעות וממזער את שני ילדיו וגם את השניים של השכן, שבאו לביקור־פתע. כל שאר הסרט הוא מסע הילדים הממוזערים מקצה הגן חזרה הביתה, דרך העשב שנראה כמו ג'ונגל סבוך,

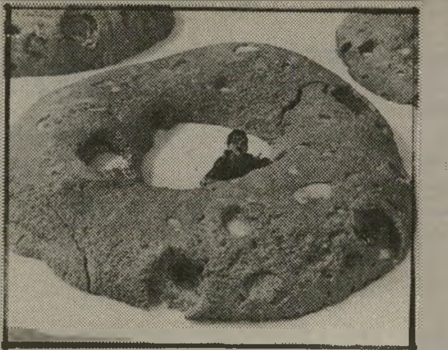

ילד מכווץ בתוך עוגיה: חרדת המיזעור

מעופפים על גבו של זבוב שובב או רוכבים על גבי נמלה. במקביל, האב המודאג, המנחש מה קרה לצאצאים, מתחיל לפשפש בתוך הגן, והשכנים המעוצבנים מזמינים את המישטרה.

כמקובל בסירטי דיסני, האפקטים המיוחדים מעובדים היטב. שלא כמקובל בשנים האחרונות, מוצג לפני הסרט הארוך סירטון מצוייר עם הגיבור הבינלאומי החדש, רוג'ר ראביט. וזה אפילו יותר משעשע מן הסרט.

ריפוי בשמאלץ

המרפא (תכלת, תל־אביב, פולין) – **אשתו של מנתח מהולל נוטשת אותו, יחד עם בתם הקטנה, לטובת מאהב צעיר יותר. המנתח השבור משתכר בפונדק מפוקפק, ואז מתנפל עליו שודד, מכה אותו על ראשו, מרוקן את כיסיו ומשאיר אותו בצידי הדרך. מעוצמת החבטה, שוכח הרופא מי הוא ומה הוא, ובאין פרוטה בכיסו, הוא יוצא לנדוד בדרכי הארץ. אחרי שהוא מתחיל לעבוד כפועל בחווה, מתחילים לצוץ, בתת־ההכרה, זיכרונות מעורפלים של כישוריו הרפואיים. הוא מציל את רגלי בנו הפגוע של בעל החווה, והשמועה על יכולתו המופלאה לעזור למיקרים שבהם הרופא המקומי כשל ותרים ידיים עושה לה כנפיים. עד מהרה הוא זוכה למעמד של מעין רופא אליל מקומי. הוא גם מצטיין בתבונה אנושית רבה, בעיקר כאשר הוא מסייע לרומאן שנרקם בין זבנית בחנות סידקית, לבנו של הגביר המקומי.**

ויז'י בינצ'יצקי: לוהטון גדול עליו

ידי הופמן, בימאי פולני ותיק, עיבד רומאן רב־הצלחה מן המחצית הראשונה של המאה (שזכה כבר לגירסה קולנועית קודמת), כשהוא מורח בהנאה שכבות עבות של שמאלץ על סיפור שלא היה מבייש שום אופרת־סבון בכל מקום בעולם. המישחק והבימוי תואמים לנושא. ויז'י בינצ'יצקי, בתפקיד הראשי, מנסה כמיטב יכולתו להיכנס לנעליים של צ'רלס לוהטון, אך אלו גדולות עליו בעשר מידות.

זקן מדי לקפואיירה

זרוקים על גגות ניו־יורק (דיזנגוף, תל־אביב, ארצות־הברית) – **רוברט וייז הישיש (75) עשה, כנראה, את הסרט הזה מתוך געגועים להצלחותיו הגדולות בעבר, סרטים כמו אלימות בשכונות העוני או סיפור הפרברים, על המהגרים החיים בשולי חברת־השפע האמריקאית. אבל הפעם יצא לו ניסיון מגומגם לעוד סרט אופנתי, שאולי יצליח לעשות נפשות לטובת ה"קפואיירה" הבראזילית.**

העלילה מתרחשת בשכונת־עוני ניו־יורקית, בין גורדי־שחקים עזובים והרוסים למחצה. בני־עשרה, שננטשו על־ידי הוריהם, מתגוררים על גגות הבתים, מתפרנסים לא־ברור־ממה, ומבלים ערבים בריקודים סוערים, המזכירים במשהו את טכניקת הלחימה של העבדים הכושים בבראזיל, הידועה, כפי שיודעים כל חסידי ג'ורג' אמאדו, בכינויה "קאפואיירה".

סוחר־סמים מבקש להשתלט על אחד הבניינים הנטושים, כדי למכור שם את מרכולתו.

עבדים מודרניים על הגגות: איך נפלת וייז

והוא אף משתמש בנערתו של הגיבור הצעיר, כדי לעמוד על המישמר ולהזהיר את זבניו הבהמיים מפני כל הפרעה אפשרית. והרי לכם, מן המוכן, מילחמה קלאסית בין הטובים והרעים, שבה אפשר להשתמש בטכניקת הקפואירה ולא רק בשביל לרקוד.

וייז עובר מדפוס שדוף אחד לאחר, החל מן הצילום, דרך טכניקת העריכה הבוטה והמלודרמאתית ומוטב היה אילו נח על זרי הדפנה.

תדריך

חובה לראות

תל־אביב: זה הדוד שלי, סיפור קצר על אהבה, לילות כביריה, סכס, שקרים ווידיאו־טייפ, בגלל המילחמה ההיא, הלזאפופין, לילות כביריה, תיקוות גדולות.

חיפה: קפה בגדד, סכס, שקרים ווידיארטייפ.

ירושלים: סכס, שקרים ווידי־או־טייפ, הלזאפופין, ואז.

תל־אביב:

★ ★ ★ ★ **זה הדוד שלי** (הקולנוע, צרפת) — הקומדיה המתוחכמת של ז'אק טאטי על העימות בין מי שחיים כדי לרכוש לבין מי שחיים כדי לחיות, מלא המצאות מעודנות ופיוטיות, שאולי ייראו איטיות בקיצבן למי שאינו מפעיל את דימיונו כדי להשלים את המוצג על הבד.

★ **על הפנים** (הוד וטיילת, ישראל, מוצג בכל רחבי הארץ) — האומלל בין סירטי המצלמה הנסתרת שיצאו לאור עד היום, מצטיין בכושר המצאה ירוד, מביך את הנמתחים ואת הצופים גם יחד, ומעליב בגישתו אנשים זקנים על לא עוול בכפם.

★ ★ ★ ★ **סיפור קצר על אהבה** (לב, פולין) — הדיבר השישי, מתוך עשרת הדיברות לפי קז'ישטוף קישלובסקי, הוא סיפור על מוסר ואהבה, חסד והקרבה. טומק בן ה־19 מאוהב נואשות במגדה שכנתו, שבעת־החיים והניסיונות. הוא עוקב אחריה בעזרת מישקפת, נוסח החלון האחורי של אלפרד היצ'קוק, ומשהוא חושף את עצמו, הוא זוכה ללעגה של האשה האהובה עליו. לאט־לאט היא לומדת להכיר את משמעותה האמיתית של האהבה. סרט, הממעיט במילים ומשתמש בתמונה בעוצמה רבה.

★ ★ ★ ★ **לילות כביריה** (לב, איטליה) — ג'ולייטה מסינה בדמות־היסוד, שהתפתחה יותר מאוחר לג'ולייטה של הרוחות, אחת מדמויות־המפתח של פדריקו פליני. שחקנית־רקדנית מופלאה זו מגלמת דמותה של יצאנית קטנה שפגעי־החיים, הנוחתים עליה בקביעות, אינם מצליחים להכניע את האופטימיזם שלה, ואת עצם האושר לגלות שאחרי הנפילה היא שוב בחיים.

★ ★ ★ ★ **הלזאפופין** (פריז, ארצות־הברית) — קומדיה ישנה ומטורפת משנת 1941, שהכל קורה בה בלי התראה מוקדמת. הגיבורים עוברים מעלילה לעלילה, שולפים בדיחות מן המותן ומלגלגים בהנאה על תעשיית הקולנוע. מוצר יחיד במינו, שגם הבימאי, ה"ס פוטר, לא חזר עליו מעולם.

★ ★ ★ **לילה של אהבה** (טיילת, יוגוסלביה) — סאטירה פוליטית־מינית על מהפכות וחדריי־מיטות במדינה דימיונית במרכז־אירופה. העלילה מתרחשת אמנם בשנת 1920, אבל קל לזהות את החיצים המופנים לכל הקנאים של היום. אמנם הבימאי, דושאן מאקאבייב, כבר אמר את הדברים הללו קודם לכן, אבל הפעם רוחו מבורדחת עליו במיוחד, והוא עוטף את הכל בציבעי גלידה מלטפים.

★ ★ ★ **סכס, שקרים ווידיאו־טייפ** (צפון, ארצות־הברית, מוצג גם בחיפה ובירושלים) — תרגיל מבריק בשיחות מלוכלכות בין פרקליט מיוחם, אשתו הצוננת, גיסתו המתירנית וידידו האימפוטנט, המראיין נשים על חוויותיהן המיניות. הבימאי, סטיבן סודרברג הצעיר, מצייר תמונה מאלפת של מוסר שנות ה־90.

★ ★ ★ **באטמן** (רב־חן, ארצות־הברית, מוצג גם בחיפה ובבתי־קולנוע נוספים ברחבי הארץ) — אי־אפשר להחמיץ את השעשוע הקולנועי האופנתי בעולם. ג'ק ניקולסון הוא שטן עליון, מייקל קיטון — האביר בדמות העטלף. הנצחון הגדול הוא עיצוב אמנותי המצליח להמחיש את האווירה הקודרת של העולם הזקוק לבאטמן.

★ ★ ★ **אחד משלנו** (לב, ישראל, מוצג גם בחיפה ובירושלים) — עוד סרט רלוונטי על היחסים המוסריים המסובכים של הישראלי עם עצמו. עבודה יפה ביותר של הצלם אמנון סלומון, בימוי קולח של אורי ברבש, מישחק טוב של כולם, הישג נדיר ביותר.

עדנה פיינרו ■

סירטי קולנוע בטלוויזיה

★ ★ ★ **יום ראשון הארור** (יום רביעי, 20 בדצמבר, בשעה 22:05) – **מעצב צעיר הוא מושא אהבתם של רופא יהודי ואשת קאריירה. התמודדות גלוייה עם מערכת־יחסים הומו־סכסואלית ומישחק משובח של פיטר פינץ' וגלנדה ג'קסון, כשני המבוגרים המחזרים אחרי הצעיר האופנתי. מסרטיו המוצלחים ביותר של הבימאי הבריטי ג'ון שלזינג'ר.**

★ ★ **מטרה** (יום שישי, 22 בדצמבר, בשעה 22:30) – **אולי לא ארתור פן במיטבו, (איפה בוני וקלייד או ג'ורג'יה?), אבל בהחלט מותחן־ריגול מיקצועי, השולח את ג'ין הקמן בחברת מאט דילון לגרמניה, כדי לפתור תעלומה של הדלפות מיסתוריות לאויב, שבהן נחשד הקמן עצמו. הנוסחה מוכרת והעימות בין הקמן – מצויין כתמיד – לבין דילון הוא אופייני להתנגשות בין אב לבן המתמרד נגדו.**

★ ★ ★ ★ **רסיסי חיים** (יום שני, 25 בדצמבר, בשעה 23:30) – **מסירטי הדגל של דור המחאה האמריקאי בשנות ה־60, מעין סיכום של ההתקוממות נגד הערכים הבורגניים באשר הם, ורמז למרד ההולך ודועך. בוב רפאלסון לא הצליח יותר לשחזר את עוצמת הסרט הזה, ג'ק ניקולסון היה אז במיטבו, לפני שגלש לפוזה של מסיכה מחייכת בזדוניות, וקארן בלק זכתה בסרט לתפקיד חייה.**

רנו 19 Energy סלון

רנו גאה להציג דגם נוסף להצלחה – רנו 19 אנרג'י סלון.
עוד לא חלפה שנה מאז הופיעה רנו 19 אנרג'י בשווקי העולם וכבר נוסף לה דגם חדש – הדגם הסלוני. רנו 19 אנרג'י סלון היא התשובה המשפחתית – הקלאסית, לכל מי שביקש מכונית אלגנטית עם הביצועים של רנו 19 אנרג'י.

המכונית שתהפוך לשיחת סלון

רנו 19 אנרג'י-סלון היא מכונית נוחה מאין כמוה. תא הנוסעים שלה גדול ומרווח במיוחד הן הנהג והן שאר הנוסעים נהנים מנסיעה נינוחה ונעימה. מכאן בא שמה, רנו 19 אנרג'י סלון. רנו 19 אנרג'י-סלון בנויה מ-3 "קופסאות" היוצרות את המראה המהודר והאלגנטי שלה. היא מעודנת, בעלת "שיק" צרפתי וכל כולה אומרת – קלאס.
גם תא המטען שלה גדול למדי ועוד ניתן להגדילו ע"י קיפול גב המושב האחורי. במשפט אחד – כל מי שיושב בה, מרגיש – כמו בסלון שבביתו.

הנוחות לא על חשבון האיכות

לרנו 19 אנרג'י-סלון אותה רמת ביצועים כשל ה-19 אנרג'י היא מהירה, בטוחה וחסכונית. גם לה 80 כוחות סוס במנוע אנרג'י 1390 סמ"ק וגם בה 80 כוחות סוס עושים את ההבדל. היחס העדיף בין כוחות הסוס לבלימה, לבין גודל המנוע הוא שמקנה לאנרג'י-סלון את הביצועים המזהימים. ההיגוי המדוייק ואת אחיזת הכביש היציבה והבטוחה.
במבחן בטיחות שנערך לה, השיגה רנו 19 אנרג'י, תוצאות מעולות. תא הנוסעים שלה מוגן היטב מפני פגיעות וזעזועים הנגרמים במקרה של תאונה. השלדה החזקה של המכונית היא זו שסופגת את עוצמת המכה ותא הנוסעים שומר על שלמותו.
רנו 19 אנרג'י-סלון מגיעה ארצה עם כל השכלולים: ריפוד קטיפה, פנסי ערפל, חלונות חשמל, נעילה מרכזית עם שלט רחוק **ומזגן מקורי** הכלול במחיר.

80 כוחות סוס עושים את ההבדל

הנמכרת ביותר

כבר בשנתה הראשונה היתה רנו 19 אנרג'י המכונית הנמכרת ביותר
- הנמכרת ביותר מסוגה בצרפת.
- הנמכרת ביותר בספרד ובפורטוגל.
- המכונית המיובאת הנמכרת ביותר בגרמניה.

גם בישראל הנהגים אהבו אותה וקנו אותה בהתלהבות.
בסקר שנערך בתום מחצית השנה הראשונה, מידת שביעות הרצון של הנהגים היתה מירבית. ועתה – דגם נוסף להצלחה – רנו 19 אנרג'י סלון.

הצלחה אוטומטית

ועוד חידוש מרנו לשנות ה-90.
רנו 19 אנרג'י גם בדגמים אוטומטיים.
אל תשאר מאחור. בחר את הרנו 19 אנרג'י שלך ותן זינוק להצלחה.

דגם נוסף להצלחה

מחיר מיוחד כולל מזגן אורגינלי, תוספות ושיכלולים רבים
החל מ-33,690 ש"ח כולל מע"מ.

RENAULT

המחיר אינו כולל אביזרי רישוי.
עפ"י מחירון מס' 3 1990 בתוקף מיום 28/11/89.

בני משה קרסו בע"מ

- תל-אביב - ריב"ל 26 טל. 627157, 03-627151
- חיפה טל. 04-723294 צומת וולקן שדרות ההסתדרות 163 רכב חיפה טל. 04-510296 יפו 32 חיפה
- ירושלים טל. 02-226491 ת. לוי, רח' הס 4
- באר שבע טל. 057-70911 עמיגל, רח' הפלדה, אזור התעשיה עמק שרה
- נתניה טל. 053-340404 אזור התעשיה, רח' פנקס
- ק. גת טל. 051-888534
- אשדוד 08-521713
- אילת 059-78025

במוצ"ש 23/12/89 נר ראשון של חנוכה יהיה סניפנו בת"א פתוח לקהל בין השעות 18:30-21:00.

דווקא ביום ההולדת שלו, לא פעל הקסם של יוריני ★ מהיום, איגוד לכדורסלנים הזרים ★

הקסם לא פעל

הקוסם יוריני, שניחן בכישורים מיוחדים בתחום הטלפאתיה והטל־קינזיס, חגג את יום הולדתו במועדון זמן אמיתי בתל־אביב. מאות מידידיו ומעריציו התקבצו במקום כדי לחזות במופע שלו, שבו הבטיח להדליק נורת פלואורסנט בין ידיו, בעזרת כוח חשמלי שיפיק מגופו. הפלא הזה לא פעל, אך זה לא הפריע למאות האורחים להשתולל ולרקוד.

ניקי לוי

אדם לכל עת הזמר אדם (מימין) עסוק באחרונה ב־הקלטות וממעט לבלות, אך למסיבה של ידידו הקוסם יוריני הוא בא ופגש ביחצנית המקום בתיה ישראלי (משמאל). בתיה התהדרה בלבוש חורפי, שבלט על רקע הג'ינס הניצחי של אדם.

ניקי לוי

אשת איש מלכת־היופי ניקול הלפרין (משמאל), חו־דש לפני הנישואין, מחייכת אל יוריני (מימין). ניקול היא המלכה הראשונה שנישאת לפני תום כהונתה.

אף על פי כן צביקה שפיר, נכה מילחמת יום־ה־כיפורים, הוא ספורטאי מצטיין למ־רות פציעתו. אביו הוא הרצל שפיר, לשעבר מפכ"ל המישטרה.

כדורסלנים חובבי פיצה

מספרים שהליטאים, שצפו ב־*מישחק הכדורסל בין מכבי רמת־גן* לקבוצת־הכדורסל קובנו־ליטא, היו המומים לגלות שבארץ יש הרבה שחומי־עור ושלא כל הישראלים הם לבנים. רק ביום אחרי המישחק סיפרו לליטאים שישראל נוהגת לאייש את קבוצות־הכדורסל שלה בשחקנים אמריקאיים שחומי־עור, מה שאומר שקבוצות־הכדורסל שלנו הן יותר אמריקאיות מ־ישראליות.

זאת בערך הבדיחה שהסתובבה במסיבה של איגוד שחקני הכדורסל הזרים, שהתקיימה בשיקאגו פיצה פאי פקטורי, מקום האהוד על כדורסלנים בגלל שידורי מישחקי־כדורסל על מסך־הווידיאו.

שחקנים רבים לא היו שם. קבוצה אחת היתה בחו"ל, קבוצה אחרת שיחקה באותו הערב.

היה מאמן אחד, **שימי ריגר**, כמה שחומי־עור, עוד כמה כדורסלנים לבנים, כמה מעריצות ואיך לא? גם כמה אנשי־תיקשורת חובבי־ספורט.

שכירי סל גרי פלמר מהפועל חולון, רולנד יוסטון מהפועל חיפה, ריצ'רד רלפורד ממכבי ראשון, וולרי, אשתו של ריצ'רד – היו נציגי השחורים שבין הכדורסלנים. בארץ יש קרוב ל־70 כדורסלנים זרים, שהתאגדו באחרונה ומתכוונים לפעול ביחד.

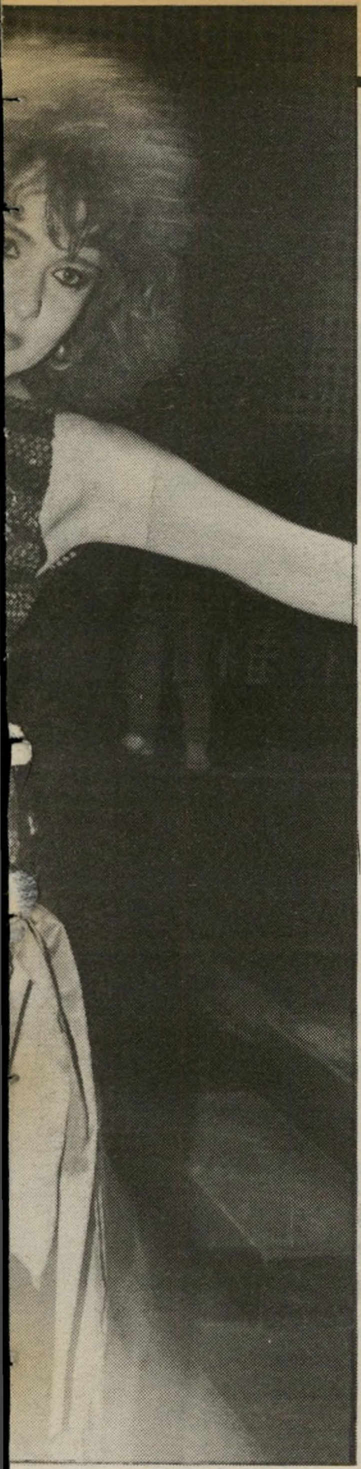

מבטן לדיסקו רקדנית־ה... *והחטובה* הבל) מוניקה דולצ'ה, רצתה לרקוד

להאכיל א...

מתנדבי אגודת אל"י לא היו מרוצים ...
חודשיים באחד הדיסקוטקים בתל־אביב. ל...
רון בחלילי ו**דנה כהן**, פעילי האגודה, ...
הולם. הבעייה היתה למצוא את נותני־החסו...
את המתנדבים היו **מוסה כהן**, מבעלי הס...
מאפיית אבולעפיה ביפו.

סופגניה רקדנית־הבטן ורד גולדברג זכתה להופיע בסרט בקטע המיותר שבו היא רוקדת במסיבה בבית־אבות, קטע שעורר את כעסם של צופים רבים בהקרנה המיוחדת. גולדברג הסכסית לא נראית כרקדנית־בטן, ולכן לא זיהו אותה חלק מהצופים.

סרטים ואירגוני־צדקה

אתר בילוי חדש נולד בתל־אביב. למעשה הוא לא כל כך חרש, הוא כבר בן כמה חודשים, אך רק בשבועות האחרונים הוא הפך למקום בילוי ומיפגש לאנשי חברה, תיקשורת וקולנוע. זהו בניין הסינמטק בתל־אביב. המאכלס באחרונה אח"מים רבים המגיעים לכל מיני הקרנות של סרטים, כשאת התמורה ממכירת הכרטיסים מקבלים אירגוני־צדקה שונים.

בשבוע שעבר נערכה הקרנה של סרט־המתיחות החדש על הפנים, שהופק על־ידי **איציק קול**. חברתו **הדסה דגני** וידידתה דליה חוברס היו על הבימוי. זהו סרט־מתיחות חביב המותיר טעם של עור. במקום עוד נהנו האורחים מסופגניות חמות וממשקאות שחולקו בלובי של הסינמטק.

טן הצעירה
בת 21 בסד־
לילי מוסיקה
מיזרחית, אך נאלצה להסתפק, כתחליף, במוסיקת דיסקו מערבית. קרני פאר (בצילום למטה) ובנה הצעיר, המככב בווידיאו־קליפ של ארקדי דוכין.

רגליים בלי תיק אן־קלוד אדרי, אשת השר־בלי־תיק רפי אדרי, חשפה זוג רגליים חטובות ולבוש יוקרתי. היא פעילה בכמה אגודות־צדקה.

עמיתה השחקנית זוהר זמיר (משמאל), קומיקאית מעולה ולצידה כוכבת־הבידור הטובה בארץ, ריבקה מיכאלי. שתיהן אוחזות בזרי־פרחים שהן קיבלו ממפיקי הסרט.

המתנדבים

המסיבה שערכה להם הנהלת האגודה לפני
החליטו היחצנית **מיכל רצאבי**, העיתונאי
ערוך מסיבה נוספת והפעם בתוספת כיבוד
מתאימים. השניים שהתנדבו לבסוף להאכיל
הלבנה ו**אחמד אבולעפיה**, הבעלים של

כתב: זוהר אוהליאב, צילמו: אלי דסה וניקי לוי

תשבץ העולם הזה 2729

מאת
אביגיל ינאי

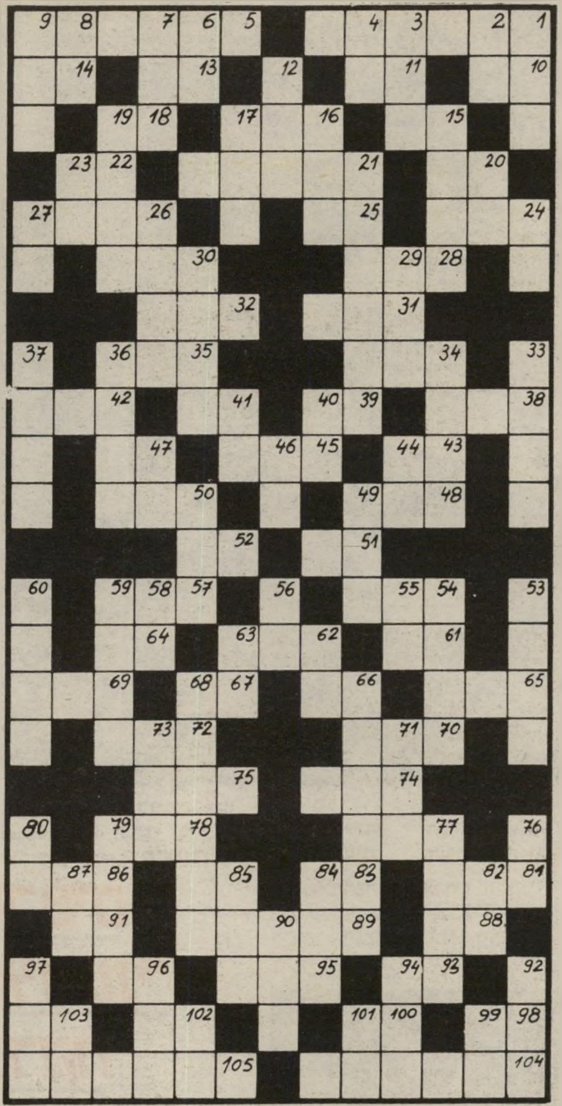

מאוזן:

1) לחיות ביחד — סיסמה מדינית בתקופת ההפוגה ב„מילחמה הקרה" (4,2); 5) אשר גינצברג — פובליציסט ציוני (3,3); 10) שורה, שיטה; 11) אני; 13) כנף; 14) מטבע ישראלי שעבר מן העולם; 15) בן יהודה; 16) מקום חיבור; 18) אוייב; 20) נכבד מוסלמי; 21) סצנריו; 22) בת־קול; 24) תת־מקלע מבית היוצר הישראלי; 25) מזמר; 26) בית־יוצר; 28) קטף, קטע; 30) בושם (מ); 31) חוט ברזל; 32) נהר בברית־המועצות; 34) מקום שלם ובריא בגוף (ח); 35) שמש; 38) נחל אכזב; 39) כלי חפירה; 41) בבואה; 42) שלווה; 43) רטוב; 45) עיר בארץ, שניתנה כנדוניה לשלמה המלך; 47) בסולם התווים; 48) משקה חריף עשוי מדבש; 50) פרח סתיו; 51) בהמת משאות טיבטית; 52) מילת ברירה; 54) צייר יהודי יליד פוזנן (1862־1931); 57) חיל, גדוד צבא; 61) מזל; 62) עצם; 64) ישן; 65) סופר איטלקי „שם הוורד" ש"מ; 66) אחד מכלי התזמורת; 67) מגש; 69) חבר נבחרים; 70) יותר מדי (ארמית); 72) תל שממה; 74) נתח, חתיכה; 75) כלי הרס; 77) לקח אשה לשאתה; 78) מלחין גרמני, „הזמנה למחול"; 81) קורבן; 83) חומר בגולגולת; 85) יופי, נועם; 86) שר צבאה של דבורה הנביאה; 88) מחזאי אירי, „פיגמליון"; 89) לגלוג, דברי חידודין; 91) קיים; 93) נישא; 95) הנח! 96) ילדה להוריה; 98) צאצא; 100) כל אחד מן החלקיקים בחי ובצומח; 102) נחשול; 103) כאן; 104) חטיבה צבאית; 105) סופר אמריקאי, „זאב הים" (ש"מ).

מאונך:

1) הצוללת שאבדה; 2) מסמר; 3) ברא מבראשית; 4) אות הניצחון; 6) יום־טוב; 7) הולם, נקישה קבועה; 8) נטל; 9) כופר; 12) מידת דבר לארכו, רחבו וגבהו; 15) לא ישיר, בא בתחבולות; 16) נס אוניה; 17) עוני; 19) זהיר מאוד במיצוות; 20) עוף דורס; 21) מאכלים קלים לקינוח הסעודה; 23) שופט; 24) הנוכח בעת המעשה; 26) בריח; 27) בירה סקנדינבית; 29) מקציע אבנים; 30) סולח; 33) שעווה; 34) תנוך האוזן; 36) הפציר; 37) סדר החיים ומצבם, או תנועה פוליטית; 40) סימון על בגד; 41) אוייב; 44) אבי הבעל; 46) נע ממקומו; 47) שליח; 49) מקום מישכן הצאן; 50) עגול, קו האופק; 53) תועלת, רווח; 54) בירת ניגריה; 55) מכשיר עינויים; 56) מסייר; 58) מטבע במיזרח; 59) מוסתר; 60) חיים יוסף דויד אזולאי — רב וביבליוגרף (ר"ת); 62) מין ציפור טרף ממישפחת האיה; 63) נופל; 66) ישוב בהרי יהודה (3,3); 68) קנה חלול בריאה להחזקת האוויר; 71) כינוי לתרנגול; 73) פסל אליל; 76) בן־אדם; 77) נהר בסיביר; 79) נשך; 80) כחוש; 82) מעסה; 84) אם שיבעת הבנים; 85) איש מירמה; 87) חסר־כל; 90) הפיל ממרומים; 92) שבר עץ הניתז מתחת לגרזן; 94) ריתוק ברזל בפי בהמה; 96) שמש בבית־המרחץ; 97) מסדר את עבודת הקודש בבית אלוהים; 99) אחד מארבעים וארבעה שמותר לנו רק לראותם בחנוכה; 101) קיטור; 102) אחורי הגוף; 103) נהר באיטליה.

תמרורים

הבת והחתן

נחוג ♦ בתל־אביב, יום־הולדתה ה־95 של **מרים ברנשטיין־כהן**, ותיקת שחקני התיאטרון הישראלי ואמה של שחקנית־התיאטרון אביבה גור שבעלה, יצחק שילה, שחקן־תיאטרון גם הוא.

רחל אבנרי, העולם הזה

שחקנית ברנשטיין־כהן
כולם בתיאטרון

● ● ●

חושפת־השוקיים

נפטרה ♦ במדריד, ממחלת הסרטן, בגיל 59, **סילוואנה מנגאנו**, כוכבת־הקולנוע האיטלקית שהתפרסמה בראשונה בגיל 19 בתפקיד קוטפת האורז חשופת־השוקיים בסרט האורז המר. מנגאנו, בתם של אב סיציליאני ואם אנגליה, החלה את דרכה כמלכת־היופי של רומא, נישאה עד מהרה למפיק הסרטים דינו דה־לורנטיס, שממנו התגרשה, בסופו של דבר, אחרי 34 שנות־נישואין, בהן ילדה לו שלוש בנות ובן (שנהרג, לפני שנים מיספר, בתאונת־מטוס בצפון־אמריקה).

● ● ●

אבי־הפצצה

נפטר ♦ במוסקווה, מהתקף־לב, בגיל 68, **אנדריי סחרוב**, פיסיקאי בן פיסיקאי, שנחשב לאבי פצצת־המימן הסובייטית (1953), אך נודע מאז בעיקר במאבקיו במירוץ־החימוש ולזכויות־האדם, דרך־חיים שעלתה לו בהדחה מעבודתו, בהגלייה ממוסקווה, אבל גם זיכתה אותו, לימים (1975), בפרס־נובל לשלום ואחרי עליית גורבאצ'וב לשילטון, בבחירתו כציר בפרלמנט הסובייטי (קונגרס צירי־העם של ברית־המועצות).

● ● ●

מתימן לקנייה

נפטר ♦ בתל־אביב, שלושה שבועות לפני יום־הולדתו ה־81, **ניסים כהן**, איש־ציבור ולוחם־מחתרת לשעבר. כהן, יליד צנעא, בירת תימן, עלה ארצה בגיל שנתיים וכבר בצעירותו התבלט כאיש גדוד מגיני־השפה, שלחם לעליונותה של השפה העברית בארץ („עברי, דבר עברית!") וכאיש האירגון הצבאי הלאומי (סגן מפקד האצ"ל בתל־אביב). כהן, לימים איש הסתדרות העובדים הלאומית וחבר מועצת עיריית תל־אביב, נאסר פעמים רבות על־ידי השילטונות הבריטיים ואחרי תקופה קצרה שבה ניהל את המשקיף, יומון התנועה הרוויזיוניסטית ואת מס חזית ישראל (מגבית האצ"ל לרכישת אמצעי־לחימה) הוגלה על־ידי שילטונות המנדט למחנה־המעצר ללוחמי המחתרות היהודיים בקנייה שבאפריקה.

● ● ●

מרדיו למלון

נפטר ♦ בבאדן־באדן, עיר הקייט והקאזינו בגרמניה, בגיל 81, **מכס גרונדיג**, מייסד חברת־הענק האלקטרונית (23 מיפעלים, 38 אלף עובדים) הנושאת את שמו ושמכרה, תחת שם זה, במשך 42 שנות קיומה, 170 מיליון מכשירי רדיו, טלוויזיה וסטריאו. גרונדיג, שהחל את עסקיו בבית־מלאכה קטן, שבו יצרו מכשירי־רדיו להרכבה עצמית, מכר לפני מיספר שנים את השליטה במיפעליו לחברת פיליפס ההולנדית, נשא לאשה דוגמנית צרפתית צעירה ממנו בכמה עשרות שנים ופתח קאריירה חדשה כמלונאי מצליח.

● ● ●

ממיכחול לתרסיס

נפטר ♦ באנטיב שעל חוף־התכלת (הריביירה הצרפתית), בגיל 85, **הנס הרטונג**, צייר יליד גרמניה, שהיגר מארצו עם עליית הנאצים לשילטון, התנדב ללגיון־הזרים שבמהלך שירותו בו, איבד, במילחמת־העולם, את רגלו. משלא עמד לו יותר כוחו של הרטונג, בשנים האחרונות, לאחוז את המיכחול בידיו, החליף את המיכחול בתרסיסים לצביעת ציוריו, שנמכרו במחירים של כחצי מיליון דולר לציור.

הדלק אורות!

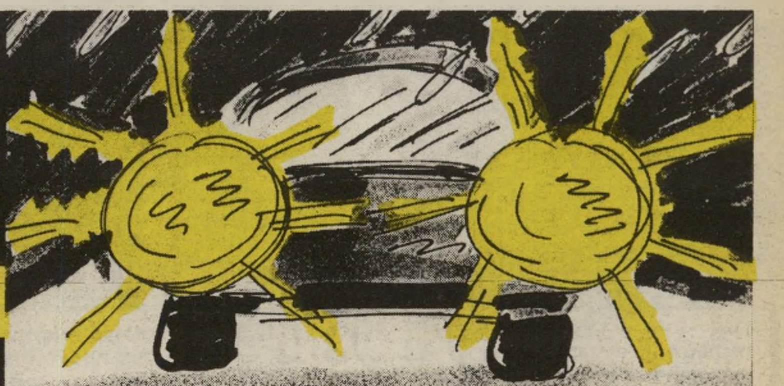

עבור לנהיגת חורף.

משרד התחבורה/המינהל לבטיחות בדרכים

הורוסקופ

מרים בנימיני

מזל החודש: קשת

מתאומים ועד מאזניים – ניתוח כספי

על מצבם הכלכלי של בני מזל קשת וחמישה מזלות אחרים נכתב כבר בשבוע שעבר. בני קשת סובלים, כאמור, מחוסר־כסף או לפחות מהרגשה שהם מאוד מוגבלים בשטח זה. זאת תחושה שהם חווים זה שנתיים, וגם השנה הקרובה לא מצביעה על שינויים מפליגים לטובה. מעניין להציץ גם במזלות הנותרים ולבדוק מה יהיה מצבם הכלכלי בשנת 1990.

● תאומים

השנתיים האחרונות היו קשות מבחינה כספית. בני תאומים, שלא כהרגלם, נאלצו לחשב כל הוצאה ולא יכלו להרשות לעצמם לבזבז בלי חשבון. מי שעשה זאת בכל זאת, מצא את עצמו בגרעונות ובמצב לא־נוח. השנה, התמונה קצת שונה, אמנם כוכב שבתאי (המחסיר) נמצא בבית השמיני (הקשור בכספים), אבל בבית השני (בית הכספים) נמצא כוכב יופיטר.

כוכב יופיטר, המסמל שפע באסטרולוגיה, בכל זאת עוזר להם, כך ששנת 1990 תהיה יותר טובה מבחינה כספית. השינוי לא יתבצע מייד ב־1 בינואר, אלא חודשיים אחר כך, כשיופיטר ישנה מהלך ויתחיל במה שנקרא מהלך ישיר.

בני תאומים יוכלו ליהנות מאפשרויות כספיות חדשות, ואולי אף יצליחו למצוא מקורות־הכנסה נוספים. לא מדובר בתרומות, בעזרה, או בירושה, אלא בכסף שהם עצמם ירוויחו בעבודה קשה. אבל אין מה לדאוג – התמורה תצדיק את המאמץ.

● סרטן

מבחינה כלכלית לא מצפה להם שנה קשה. בני סרטן עוברים עכשיו שינויים דראמתיים בחייהם, בייחוד במיסגרת המישפחתית והדבר יכול להשפיע על מצבם הכלכלי. למעשה לא יחסר להם כסף, אבל הם לא ירגישו בטוחים והם יסבלו מהרגשה של חוסר־יציבות.

חודש אחד יהיה מוצלח, אחריו יהיה חודש פחות מוצלח, שבו יהיו להם המון הוצאות־לא צפויות.

● אריה

לאריה אף פעם אין די. היחס שלהם לכסף הוא יחס של מלכים או עשירים מופלגים היכולים לחיות ללא חשבון. הם נהנים להוציא כספים, לקנות מתנות, לצאת לבלות, לסעוד במיסעדות מפוארות, לקנות בגדים יקרים, לנסוע לחו"ל, לקנות מכוניות מנקרות עיניים, מקררי ענק או כל דבר אחר, כל עוד יהיה הטוב ביותר.

כל זה דורש מהם תקציב־ענק, אלא שלא כל מי שמזלו אריה התברך במספיק כסף לכל מה שהיה רוצה לרכוש. זו אחת הסיבות שאריות מוצאים את עצמם במשיכת־יתר קבועה. מבחינה

לסרטנים לא יחסר השנה ולאריה לעולם אין די

אסטרולוגית מצב הכוכבים אינו מראה על קושי מיוחד השנה, אלא אם כן יאבדו האריות שליטה וירשו לעצמם לבזבז ללא מחשבה.

כוכב נפטון, שליט בית שמיני, נמצא ויימצא עוד זמן רב במזל גדי, דווקא מזל שמלמד על כך ששליטה יכולה לשפר את המצב. אמנם גדי מסמל מחסור, אבל גם מסמל את היכולת לצאת מכל מצב קשה. כך שהאריות יוכלו להיות שקטים אם ימלאו אחר התנאים שהכוכבים מכתיבים להם.

● בתולה

אם להתייחס למצבם הכספי בשנתיים האחרונות, אי אפשר להתעלם מכך שהיו להם שנים קשות. כך תהיה גם שנת 1990, שתהיה קשה מבחינה כספית. לא מדובר על תקופה קשה בכלל, כי מבחינה זו שנת 1990 תהיה בסדר, אבל הם יצטרכו לעבוד קשה ולמצוא רעיונות, תחבולות וכל מיני דרכים שונות ומשונות כדי לשמור על רמת־חיים שאליה הורגלו.

גם אם הם עובדים כעצמאים לא יהיה להם קל בכל מה שקשור לרווחים מהעסק. כך שגם השנה יצטרכו להצטמצם ולהקפיד על כל הוצאה. לא צריך ללמד אותם שוב לחסוך. הם בקיאים בכך. לעצמם הם אינם רוצים דבר, הוצאותיהם למען עצמם מועטות, אך עיקר הכסף מוצא לעזרה לקרובים אליהם. כשהם נותנים, הם עושים זאת עם כל הלב ומסוגלים להישאר כמעט בלי כלום.

● מאזניים

המצב קשה באופן כללי, אבל לפחות בכספים מובטח להם שהם לא יסבלו מבעיות כספיות. להיפך, השנה יוכלו לקדם את עצמם מבחינה זו. האפשרויות הן רבות. זה יכול לבוא באמצעות בן־הזוג או עזרה מהמישפחה או באמצעות עבודה שונה שהכנסותיה גבוהות יותר. בתחום זה בני מאזניים לא ידאגו.

ינואר ומחצית פברואר, שבהם כוכב ונוס יהיה בנסיגה, ישפיעו על כל המזלות. אם תקופה זו לא תהיה נוחה, מבחינה כספית, אין צורך לדאוג, אבל גם לא מומלץ לבצע עיסקות גדולות או לקחת סיכונים. ונוס שולטת במאזניים, והיא תימצא בבית הרביעי, מה שיביא אותם לרצות ולהוציא כספים על דירה, ריהוט וכו'. הזמן אינו מתאים.

מרכז ההתעניינות מופנה עכשיו לתחום הקארייה והעבודה. יש אפשרות לשנות דברים. לשנות מעמד, תפקיד ואף תחום עיסוק. הכל יקרה בצורה מאוד מפתיעה. כך פתאום – מהיום למחר. צריך רק להעז ולקחת את ההזדמנות בשתי הידיים. לא לפחד, לא לחפש ביטחונות לעתיד, ללכת עם הסיכון. זה יכול להוכיח את עצמו. לא יהיה קל, אך זה עדיף על־פני המצב הקיים.

* * *

פתאום תמצאו את עצמכם קשורים בקשרים אינטנסיביים עם חו"ל או עם מי שגר שם, חזר משם או נוסע לשם. גם דרך העבודה יגיעו אליכם מארצות אחרות ויביאו רעיונות חדשים. כך גם תלמדו ותרכשו ידע חדש ומועיל. כל זה יגוון קצת את החודש, שכן החודש הקודם היה כבד ומעיק. עכשיו אתם נכנסים למזל גדי וזה יקל עליכם מאוד. בשבת וביום ראשון צפויות פגישות עם בני המין השני. יש לכם הזדמנויות להתחיל או לסיים קשרים.

* * *

משהו מפתיע עומד לקרות. בעיקר בתחום הכספי. יציעו לכם מקור־הכנסה חדש, יוסיפו על שכרכם, או שיגיעו לכם כספי ירושה. מצב־הרוח איננו קל. אתם חשים כובד. אתם לא מרוצים ואינכם יכולים להגדיר את הסיבה. בתחום הרומנטי אל תתפתו עכשיו להיסחף אחרי דחפים. זה יהרוס אתכם ואת הסביבה. כדאי לשקול בהיגיון את המצב ולנהוג לפיו. אתם חשים בדידות.

אתם חשים הרבה מתח. זה מתבטא בבית בין ה־20 ל־22 בחודש. אל תתחתנו, תקנו או תשכרו דירה באותם ימים. כל רכישה לבית או כל דבר מחייב אחר לטווח רחוק אינם כדאיים. מצב־הרוח יהיה עכשיו קל יותר. תצאו לבילויים, למופעים ולא תהיו לבד. אולי תמצאו את בני הזוג האידיאליים, אבל התנאים מסביב לא יאפשרו לכם ליהנות ממה שיש. עכשיו לא תהיה לכם ברירה, אלא לוותר לכל מי שעימו אתם באים במגע.

* * *

במקום־העבודה שוכחים שהגיע חג החנוכה. יעמיסו עליכם כל כך הרבה עבודה שלא ברור איך תצליחו להתגבר על הכל. בכל זאת תופתעו מיכולת העבודה שלכם. גם כל מי שקשור אליכם יתפעל מכושר האירגון, מתיעילות והמהירות. הבריאות שוב תדרוש מכם התייחסות. מומלץ לגשת לטיפול ולא להזניח דבר. בבית שוב יתכן ריב בסוף השבוע, מה־25 עד ה־27 – הרבה יותר נחמד.

* * *

בין ה־20 ל־22 בחודש כדאי לגשת לבנק ולבדוק מהו מצבכם. נראה שההוצאות היו גבוהות מדי ומצבכם פחות טוב משאתם חושבים. יתכן גם ששילמתם פעמיים בגלל טעות טכנית. צריך לברר. נראה שאתם עלולים להתרגש ולהיבהל, אבל הכל יסתדר. לא לדאוג. בסך הכל אתם נכנסים לתקופה קלה יותר. תרבו עכשיו לצאת מהבית, תיפגשו עם חברים, תכירו אנשים חדשים ובמקום־העבודה ייתכנו פרשיות רומנטיות קצרות.

ה־20 בחודש יהיה קשה, כדאי להתכונן לכך ששום דבר לא ילך לפי המתוכנן. בתחום הרגשות אתם עלולים להתאכזב, אך תוכלו למנוע זאת אם תדעו מראש. יותר קל מה־21 אחרי־הצהריים. תתכוננו להצעות משמחות, שיקלו עליכם מאוד מבחינה כספית. טיול, ביקור או אירוח בין ה־25 ל־27 בחודש. אולי בגלל חג החנוכה תמצאו את עצמכם מגוונים ונהנים. טוב יהיה אם תקחו חופשה.

* * *

השבוע תהיו בהרבה וסיעות. זה יהיה שבוע מאוד מעייף אבל מסיבה טובה. הנהגים שבינכם יצטרכו להיות מאוד זהירים. זהו שבוע די מסוכן, משום שצפויות הפתעות בכביש, ואלה לעולם אינן רצויות. ה־20 עד ה־22 יהיו מעייפים. השתדלו לא למלא יותר מדי את סדר־היום. יותר קל ב־23. אז גם תפגשו אנשים שאליהם הייתם קרובים בעבר. הוצאות כספיות בלתי צפויות ב־25 או ב־26 בחודש, יתכן שתסבלו מפריצה או חבלה במכונית.

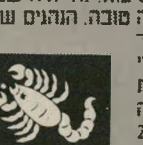

* * *

מבחינה כספית זהו שבוע מפתיע לטובה. נסו לנצל היטב את התנאים. אלה שוב יפעלו לטובתכם. תשובה חיובית תתקבל בקשר לבקשה הקשורה לכספים. אתם ממהרים לדבר לפני שאתם חושבים ומסתכסכים עם הסביבה. אתם נוטים להתפרץ וגם להתרגז. יתכן שההתרגשות גבוהה מדי באחרונה. בבית יהיה נעים מאוד. אורחים יגיעו במפתיע, אבל אין ספק שתצאו איתם.

יום־הולדת מתקרב. מי שנולדו בשבוע הראשון של המזל יתחילו להרגיש יותר טוב. ובכל זאת צפו להפתעות. הכל קורה בצורה מפתיעה. קשרים יכולים להשתנות לפתע בקיצוניות. שבת וראשון מאוד קובעים. פגישה סודית ב־25 או ב־26 תהיה חשובה מאוד. למרות הנטייה לקבוע דברים סופית, זה לא כדאי ברגע זה. שני עד רביעי קצת מכבידים ומדכאים. כדאי שתתרכזו בעבודה, תוכלו לבצע עבודה שתזכה אתכם בהערכה.

* * *

אתם קצת עייפים, עובדים קשה מדי, מאוד עסוקים וצריכים להמשיך לשים לב לכל מה שקורה סביבכם במקום־העבודה. מישהו רוצה לפגוע בכם, כדי להתקדם. זה לא חמור כפי שהיה, אבל עדיין כדאי לשים לב. עכשיו תגלו שיש לכם המון ידידים. אלה יעזרו לכם גם במקום־העבודה ויזמינו אתכם למסיבות, מיפגשים וטיולים של חנוכה. בתחום הרומנטי – זה הזמן שלכם.

* * *

במקום־העבודה יקרו עכשיו דברים חשובים. אתם רוצים שהכל יתנהל לפי התוכניות שלכם. זה לא ילך. תמצאו את עצמכם כועסים, רבים ומתכננים את העתיד בסודיות ב־20 וב־21 בחודש. לא כדאי להתחיל במריבות. זה עלול לפגוע בכם ולהסתיים רק בעוד חמישה שבועות. זהירות במגעים עם הממונים ועם סמכויות בכלל. אל תאמרו כל מה שאתם חושבים. עדיף לשמור על שתיקה. ידידים יבואו לעזרתכם בכל מה שתבקשו.

אסתי בר

נשים במוסיקה, נשים בספרות

אחד הצנזורים בארץ ישראל, נניח, שלמה קור, אשר במיצוותו מחרימים אמנות, מספר כי שיר הוא „מסווה". ו„מדינת המתקוממים" של נורית גלרון נמצאת באנטארקטיקה, לפי הצנזור. וגם „חד גדיא" של חווה אלברשטיין מתגורר באותו המקום

„ילדים משחקים בעופרת / ילדות בבובות מפלדה / החיים נראים לי אחרת / בצל הזו־המה / יורים ובוכים / שורפים וצוחקים / מתי בכלל למדנו / איך קוברים אנשים חיים" — סי היימן.

מתי שירה הופכת לפיזמון, אם בכלל? ומ־תי פיזמון הופך לשירה, אם בכלל?

בכל מיקרה, גם זו וגם זה, נפגשים עם מוסיקה, והופכים למושרים בפי עם שקם ב־בוקר, מרגיש כי הם שירים ומשמיע אותם בקולו — להנאתו ולהנאת שומעיו.

בעיתות מילחמה, של מדינת ישראל נניח, היינו עדים לטכסטים הירואיים, אשר הולחנו בקצב המארש וההורה, והפיחו רוח קוממיות בנפשן של קבוצות אוכלוסין, אשר זה מקרוב חזרו מן התופת, או שהיו בדרכן אל התופת. החל מ: „אל ראש ההר! / אל ראש ההר! / הדרך מי יחסום לפדויי־שבי? / מעבר הר הן זה מכבר / רומזת לנו ארץ צבי", דרך: „אדמה אדמתי / רחומה עד מותי / ...ארשתיך לי בדם / שאדם ונדם".

ובעיתות מילחמה, של ארץ־ישראל נניח, לא עוד. את מקום ההירואיזם — תופסת הציניות. את מקום השירה / פיזמון — תופסת הפרפראזה: „רד אלינו אווירון / קח אותנו למרום / נילחם בשביל שרון / ונחזור בתוך ארון." או: „על כל אלה, על כל אלה / לכל מי אשר שלח / או שתק למול הטבח / אנא אל תסלח".

עידן הקוממיות של העם היהודי המוכה — נגמר. עכשיו, העם היהודי מכה בקוממיות של שכניו. וגם עידן השירה והפיזמון הלאומי נרם.

את מקומם של אלה, תפסו קומץ משוררי מחאה, ולצידם נולד קול חדש. קולה של ה־אשה. קולן של הנשים, שמוביל היום את המילה המחאתית.

נשים־כותבות־טכסטים מוסיקאיות אלה, נדרשות לאומץ־לב כפול. בפעם הראשונה, בשל היותן חזית, החשופה לבריונות של הישראל המצוי. ופעם שנייה, בשל היותן פגיעות מן הטעם הפיסיולוגי הפשוט. נשים אלה מבינות את הקשר שבין היותן נשים לבין מצבן הפוליטי. הן יודעות כי בממשלת ארץ־ישראל, לא יושבת אף אשה אחת. כי במדינת ישראל קיומה של האשה הוא בשוליים. משהו כמו קיומו של הילד, של החולה, של המשוגע, של העני.

ידיעה נפלאה זו — מהי? ולמה ידיעה זו היא נחלתן של נשים אלה דווקא? מה יש בצירוף הזה — היותן נשים, היותן מושכות בעט, והיותן מושכות בקשת — שמוביל אותן אל הסירוב לחיות „בצל הזוהמה"? וכי לא די להיות אשה מדוכאת, בשביל להת־קומם? וכי לא די להיות אשה מוסיקאית מדוכאת, בשביל להתקומם? וכי לא די להיות אשה משוררת / סופרת מדוכאת, בשביל להתקומם?

כנראה שלא. כי „אשה מלמטה למעלה... / במבט מסור ועגום של עבד / של כלב נבון / ...לנשק יד האדון". — זו רחל המשוררת שלנו. ולא רק היא. כולן. כולן מתאוות למ־בטו, לתשומת־ליבו, לאהבתו, ללטיפתו של אהוב־לבן. המשוררת מקוננת, והקוראות ה־נוגות מתאחדות בפיסגת היגון: „בן לו היה לי, ילד קטן".

שיעתוק של חיילים

למה?! וכי לא סיפרו לנשים המיסכנות, כי בית־הרחם שלהן נכלל בתחום הפוליטי? כי: „ילד קטן, שחור תלתלים ונבון", הוא רק שיעתוק של חיילים, וכל מה שמסביב לרחם המשעתק הזה — סרנדה, ליריקה, אלגיה — כל התוגה, והטיר.ף הנפשי, והחיזור העקשני, וכיוצא באלה, הם כולם קנוניה פוליטית? אז איך זה שרק נשים מוסיקאיות ניצבות היום בשורה הראשונה של החזית? מה יש בה, ברוח המוסיקה, שמסירה את ההסוואות ומתירה את העט לומר את המילים הגלויות המתרוצצות ברוחן החופשית של נשים אלה? מה יש בה ברוח המוסיקה שמסירה את ההסוואות ומותירה את העם לשמוע את המילים ה־גלויות? מה יש בה ברוח המוסיקה שמסירה את ההסוואות ומתירה לידו הגיליוטינית של הצנזור הגדול להחרים את המילים.

אחד הצנזורים בארץ־ישראל, שלמה קור נניח, אשר במיצוותו מחרימים אמנות, מספר לנו כי שיר הוא „מסווה", וכי יש „להביע דיעות פוליטיות" מצד אחד, ולשיר שירים מצד שני. ואם השניים נפגשים — זה „מסווה", זה "מסלף את המציאות".

„מדינת המתקוממים" של נורית גלרון, למשל, נמצאת באנטארקטיקה, על־פי הצנ־זור.

„יש מדינה של אבנים ובקבוקי תבערה / ויש תל־אביב בוערת ממועדונים ומעשי־זימה / יש מדינת מתקוממים שם חובשים את הפצעים / ויש תל־אביב חוגגת, חיים אוכלים ושותים / לא, אל תספר לי על ילדה שאיבדה את עינה / זה עושה לי רע, רע, רע / ...לא, אל תספר לי על ילדה שאיבדה ילדותה / זה עושה לי רע, רע, רע."

וה„חד גדיא" של חווה אלברשטיין, שהיום הוא „נמר וזאב טורף" שהיה פעם „יונה", שהיה „צבי" שהיה „כבש וגדי שליו" — הוא אזרח אנטארקטיקה, על־פי הצנזור.

שלוש נשים משוררות — וצנזור זכר אחד!

מיליון וחצי מתקוממים — ו־26 שרים זכרים בממשלה.

22 שנות כיבוש — ושנתיים של אינתיפאדה.

כיבוש — הוא כיבוש הוא כיבוש. **והם** אוהבים את זה. **הן** שונאות את זה, ואומרות את זה בשירה / בפיזמונאות.

ובספרות? ובפרוזה הנכתבת בידי נשים? כאן — מי יגן על כבודן של המילים? כאן — לצערנו, נושמים אטימות ואוטיזם.

המילחמה והשיפוץ

עמליה כהנא־כרמון, למשל, מקווה שהזמן יעשה בשבילה את היצירה. „הפסל הסביבתי" שלה נפגע בשל מילחמת־הקוממיות של שכ־ניה. אלה, בהתקוממותם, פגעו בשיפוץ דירתה (יצירתה?). לא היה לפועלים הערבים זמן לסיים את עבודת השיפוץ של דירת גבירתם, והריהי קובלת על כך ברבים. אשכרה סיפור, לא?

„לא," אומרת הסופרת, „לכאורה נקודת־זינוק לא־רעה לסיפור. סיפור שאפשר להמ־ריא בו כיד הדימיון הטובה." סיפור אשר „כולל מיגוון הירהורים על אודות הימים הללו." אבל את הסיפור הזה היא לא תכתוב,

צבי טל, העולם הזה

נשים במוסיקה: נורית גלרון, סי היימן

גם אם „כל יצירה, באשר היא, היא גם פסל סביבתי.״ ולמה היא לא תכתוב אותו? כי סיפור „הוא בעיקר צורה לא־מוּדעת לכותב. וככל שהיא יותר לא־מוּדעת, יותר טוב ל־יצירה.״

מישפט תמוה, במיקרה הטוב. אם למשל נשלח את פרויד והנחותיו התרבותיות לכל הרוחות, וננסה למחוק את המילה „דימיון״ מן המילון התרבותי, ולהחליפה בצמד־מילים זה: לא־מוּדע, או־אז יתרחש קסם. לצמד־מילים בנאלי זה, שימושים שונים. בין השאר הוא משמש את המלומדים בהקשר הרחב של ה־פסיכואנליזה. בין השאר, הוא משמש את הנבערים מדעת כ־פקק. כולם נעשו פתאום לא־מוּדעים. סתם **לא לדעת** משהו — זו בושה גדולה. בשני המיקרים, צמד־המילים מצמצם ומטמטם. הראשונים יודעים זאת (אולי); האחרים לא יודעים זאת. ולעומתן המילה **דימיון**. מילה קסומה. מילה שמתוכה שאבו אמנים והוגי־דיעות את רעיונותיהם ויצירותיהם הנשגבות. מילה שאותה ידעו לעצב לכלל צורה בהברקותיהם האינט־לקטואליות, באינטואיציה הריגשית, וברוחם

רונית שני

חווה אלברשטיין

החופשית. אם בהגות, אם בפיוט, אם בפיסול, אם במוסיקה.

ואחרי ש„ידה הכותבת״ של הסופרת כה־נא־כרמון רמסה את הדימיון, היא גם מלמדת אותנו פרק בהילכות האדם, כהצדקה ללא־מוּדע היצירתי שלה: „כל מה שעובר עליך ומתמודד אתך כאדם, הוא ורק הוא, אשר בדיעבד עובד ומתמודד גם עם ידך הכותבת.״ אדרבה, הן אמנים והן הוגי־דיעות, ידם נש־לחה־גם־נשלחה אל הדיו, אל הצבע, אל ה־תווים, גם בהיותם מיותמים מן „ההתמודדות״ הזאת, האנינה־אינטימיסטית, הפרטית, ש־הסופרת בוררת לעצמה.

מחזה מתוק

האחרים — נעבעך — ידם כותבת ה־„התמודדויות״ הלא־מוּדעות — לאו דווקא הפליאו לעשות. אז מה הפלא ש„הפסל ה־סביבתי״ שלנו מכוער כל־כך:

עוד מעט תצא אשה
להציב כד מים
בגומחת סלע
מה שאנן, מה מתוק המחזה!

מה באמת מתוק במחזה הזה? צריך לשאול סופרת ישראלית אחרת — רות אלמוג. וכי היתה היא, הסופרת אלמוג, מוצאת „מתיקות״ רבה בשיר של משוררת פלסטינית, נניח, אילו דיברה זו על מנהג הנידה של תרבות שכניה היהודים: על היות האשה היהודיה מורחקת מחברת גברים טהורים שעלולים להידבק, חלילה וחס... טפו טפו... בדמה של האשה.

אבל הציור השאנן הזה הוא רק פיקציה. הוא גם מופיע רק באמצעו של השיר. בסופו מופיעה „קינה״. ולכל חלקי השיר גם־יחד קוראת הסופרת אלמוג: „שיר מפוקפק״. אכן, שיפוט נאה. עוד מעט מסוגו והשיר היה מושלך לפח. ועוד מעט מחשבה, וההתפעלות מן המחזה המתוק היתה נעלמת כלא־היתה.

אבל לא כך קרה. רעיון האשה־השיפחה קרם עור, ויצא בדמות מחזה פסטורלי פלס־טיני, על מישקל אהבת ציון של אברהם מאפו.

והסופרת, ששפטה את שירה כ„מפוקפק״, עוד מבקשת להעצים את ה„הגות״ שמאחוריו: „תיקוותנו מן האשה. וכל זה למה? משום שהנשים אינן ניזוקות שהרי אינן שותפות מלאות ובממש, כלומר, לא זו בלבד שאינן לוקחות חלק פעיל, אלא גם עדות ראייה אינן... בכל זאת מוגנת הנפש מפני פגיעה ישירה, מפני חבלה יותר עמוקה. ולפיכך תוכל לשמור על שפיותה... ומכיוון שעתידו של הדור הבא יעוצב במידה רבה בידיה, יש לנו תיקווה.״

פיתוח הרעיון המפוקפק מסובב בכחש הן את השיר והן את הקוראים. המישפט ה־עובדתי־כביכול הנטען פה, שעל פיו: „נשים אינן שותפות מלאות ובממש״ למילחמתם של הגברים, הוא קודם כל מישפט כוזב. והמישפט הערכי הנגזר ממנו כי: „נשים אינן ניזוקות״ הוא אחד מן הערכים השולטים במנטליות שבעליה אחראיים, במידה רבה, למציאות חייהן של הנשים. שהרי, על־פי מנטליות זו —

האשה היא נקבה, חור, על־פי עצם שמה.
בנישואים, האשה היא חפץ שנקנה בשטר.
במיטה, האשה היא תשמיש לבעל.

במישפחה, האשה היא הרת עצב וצער גידול־בנים.

במיתוס, האשה היא נחש.

בסיפורי העמים, האשה היא שטן.

בהיסטוריה, האשה היא מכשפה ויש להעלותה על המוקד.

ואיך מנתבים אותה לכל אלה?

(1) למיטה, אל בעלה החוקי שהופך ב־אמצעותה לבעל רכוש גדול יותר (ילדים) — על־ידי הבטחת שלומה מפני זכרים אלימים אחרים.

(2) לתא המישפחתי, כשהבעל חופשי לצאת ולבוא בתירוצי פרנסה, קאריירה וכיו־צא באלה, טענות המעוגנות במישטר ובמח־שבה הליברלית, שניזונה, בתורה, מן המסורת השמרנית — באמצעות המיתוס כי האשה „כבודה פנימה״, וגם באמצעות החשש ה־מבוטא בפסוק „ברא ה׳ חדשה בארץ — נקבה תסובב גבר״. כלומר, החשש שאם יותר לה לפעול „בחוץ״, תחתור האשה לשלוט בעולם הגברים.

(3) לעבודות בזויות: הדחת כלים, שטיפת רצפות, ניגוב אבק, כביסה, גיהוץ, בישול, בלא תמורה כספית, כלומר עבדות. וכל אלה בעודה נושאת ברחמה עוד הריון ועוד הריון, כלומר שיפחה — באמצעות המסורת המב־טיחה מגן ומיקלט.

(4) לרחוב, ככלי סיפוק, אם כמלכת־יופי, אם כדוגמנית, אם כזונה — באמצעות ה־פיתוי. וכי מי לא תשאף אל המלכות? וגם במחיר הונאה עצמית. ומכאן רדוקציה עד לזנות.

אלוקים נתן

אך אם תעז האשה לבקש תפקיד אחר מזה שיעד לה הגבר, מייד תמצא בתיבת־הדואר שלה תיזכורת, „האם לא די לך בתפקידך אשר נתן לך אלוקים, להיות אם לילדייך ואשה לבעלה?״ (עגנון לרעייתו). או אם תב־קש האשה לעסוק במעשה אמנות, יאמרו עליה מה שאמרו על הפסלת חנה אורלוב, והוא שהיא „אשה בעלת כישרון גברי״. ועל דבורה בארון הסופרת אמרו, כי „אלמלא שמה שעל יצירותיה, ניתן היה לשער שהמחבר הוא גבר, מספר.״ (ד״ר אמיל פוירשטין). ואם תבקש האשה לפעול בתחום הפוליטי, תוך שבועת־אמונים למיפלגה, למדינה וכיוצא באלה, היא תזכה בפרס על שם שושנה אר־בלי־אלמוזלינו. וכשיסור חינה בעיניו של הבוס, היא תקבל בעיטה לא־אלגנטית באחו־ריה, כבמיקרה אורה נמיר.

קיצורו של דבר, האשה היא מחוץ לתחום שבו קובעים רעיונות, טעמים, גורלות, גבו־לות. האמנם? האם האשה היא כולה „בחוץ״, ושמא רק ראשה־ליבה־ידיה? וכפנים? מה קיים שם? ובכן, „בפנים״, בתוך התחום, הם השכילו להאדיר את עקב נעלה ואת רחמה. „המסתכל בעקבה של אשה כאילו מסתכל בבית הרחם.״ והמבט הזה איננו רק אשפה מינית, או סתם שאיפת בעלוּת. המבט הזה הוא ליבה הרוחש של הזירה הפוליטית. המ־בט הזה הוא הבונקר הסודי ביותר. במבט הזה התרחשה ההסוואה התרבותית המתוחכמת ביותר של המין האנושי. והיא כה מוצלחת עד כי גם נשים עצמן טוענות כרות אלמוג, כי „הנשים אינן שותפות מלאות ובממש״ ב־מציאות, כדרך הגברים.

מקום / ומילה — רחם, שהופשטו עד לכדי: שיעתוק / וגיהינום.

בית־הרחם של הנשים, על־פי הפשטות אלה, אינו עוד מקום שבו נבראים חיים חד־שים. גם אינו עוד מילה אשר באמצעות מה שהיא מסמלת אנו חווים את ראשית החיים. אלא שיעתוק / וגיהינום. מקום שבו מתבצעת מלאכת שיעתוק של חיילים. מילה, שבה ישתמשו בכוונה לעורר גועל, חרדה, אימה, אלימות. ובכל אלה, „הנשים אינן שותפות מלאות ובממש.״

האשה הישראלית והאשה הפלסטינית מבוזות ולא מתקוממות? על מה ולמה? האשה הישראלית והאשה הפלסטינית „מאמינות״ לבעליהן ולא לבנות מינן, מדוע? הרי ה־משותף לכולן הוא, השימוש הנואל שנעשה בהן. אם כן, למה?

למזלנו, קיימת גם נעימה אחרת, הבנה שונה בתכלית, בסיפורת של נשים בעולם, ובהגותן של נשים בעולם, ובמוסיקה של נשים בישראל. ואפילו הסופרת הישראלית רות אלמוג מותירה לנו תיקווה: „יש לנו תיקווה. הדור הבא יעוצב במידה רבה בידיה של האשה.״

הדור הבא של הממש??
צריך לשאול את הסופרת.

נשים בספרות: עמליה כהנא־כרמון, רות אלמוג

במיתוס האשה היא נחש. בסיפורי עמים, היא שטן. בהיסטוריה היא מכשפה. במנטליות הגברית האשה היא חור. בנישואין היא חפץ שנקנה בשטר. במיטה תשמיש לבעל ובמישפחה נכון לה צער גידול בנים

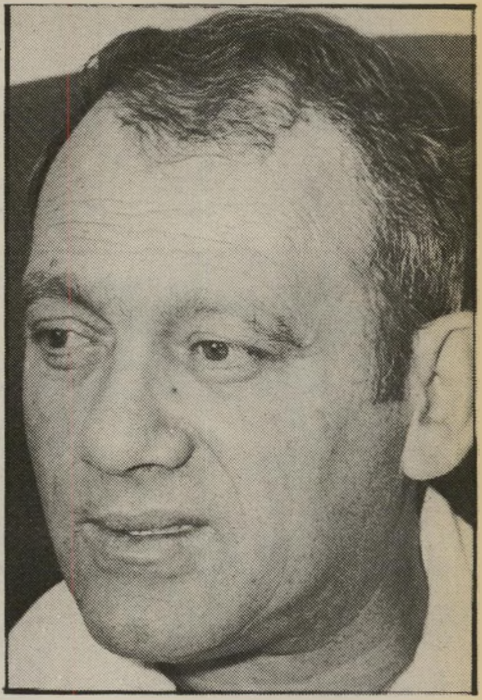

מ. דקל

אורי גורדון:

„העולה לא מקבל וילה או וולוו!"

ימין סויסה אומר שהעולים החדשים מקבלים מה־סוכנות וילות ומכוניות „וולוו". אולי חסידיו של ימין סויסה מאמינים בזה. אבל לרוב האוכלוסיה ברור שזו שטות. יחד עם זאת, האדם ברחוב אינו יודע מה בדיוק מקבל עולה, ולכן מסתובבות ההשערות. יש הרגשה שאנשי־הסוכנות מפחדים לספר לציבור מה מקבל עולה חדש, למרות שהם חושבים - כמו רבים אחרים בארץ - שאנחנו זקוקים לעולים החדשים לא פחות מאשר הם זקוקים לנו, ואם אנחנו רוצים אותם פה צריך לעזור להם.

פניתי אל אורי גורדון, ראש מחלקת העלייה והקלי־טה של הסוכנות, ושאלתי אותו האם הוא נפגש עם ימין סויסה ודיבר איתו על הווילות ומכוניות הוולוו.

בוודאי שנפגשתי איתו. כבר כמה ימים אני מסתובב בש־כונות ומנסה להרגיע את הרוחות. זה שימין סויסה אומר — ואני לא יודע אם הוא מאמין בזה — שהעולים מקבלים וילות ומכוניות, זה כלום. אם הוא, ואלה שמחזיקים בדיעותיו, באמת מאמינים בזה, זה דבר חמור מאוד. הוא אמר לי שאנשי השכונות מאוד מודאגים מכך שיש למדינה מדיניות להביא ארצה עולים אשכנזים, כדי ליצור כאן רוב אשכנזי. זה ממש מרתיח אותי.

עלייה

● אולי אמרו לו שהאתיופים והאוזבקיסתאנים הם פולנים מוסווים. מה מקבל עולה חדש, מרגע הגיעו ארצה?

קודם כל מעבירים אותו למרכז־קליטה. שם הוא גר חצי שנה, אוכל ולומד עברית — הכל בחינם. אחרי חצי שנה, כשהעולה יוצא ממרכז־הקליטה, הוא שוכר דירה ומתחיל לחפש עבודה. בתקופה הזאת מקבל העולה כ־1000 שקלים בחודש, שצריכים לכסות את כל הוצאותיו, וזה באמת קשה מאוד־מאוד, בעיקר בגלל מחירי הדירות ושכר־הדירה.

● אתה אומר שהעולה, אחרי מרכז־הקליטה, מקבל 12 אלף שקל לשנה, וזה הכל?

הוא מקבל גם אפשרות להמשיך וללמוד עברית בחינם, ולמשפחות גדולות במיוחד נותנים תוספת של כסף.

● ואחרי השנה הזאת, שבה קיבל העולה 1000 שקלים בחודש. מה עוד מגיע לו מהמדינה?

משכנתא. העולה רוכש לעצמו דירה, ומקבל משכנתא שאותה הוא צריך לשלם בעצמו. זה הכל.

(דניאלה שמי)

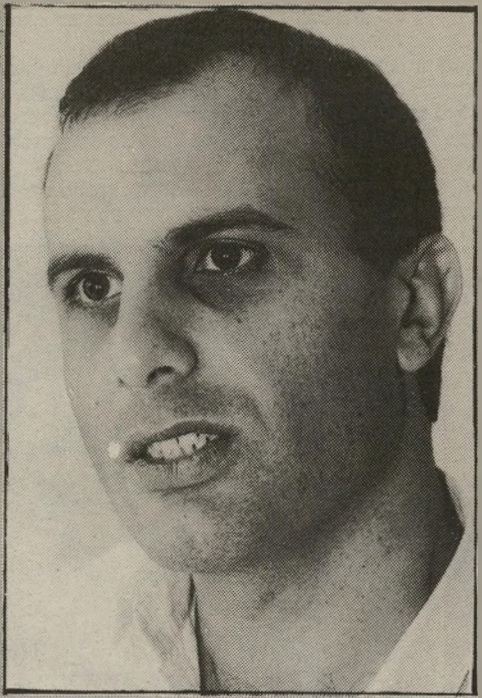

סקופ 80

אורי יעקב:

„ניסיונות ההפחדה וההסתה בליכוד — מק־קארתיזם!"

בראיון בהעולם הזה בשבוע שעבר סיפר מיכאל פרינץ, יו"ר צעירי הליכוד בתל־אביב, על עתירה, העו־מדת להיות מוגשת לבית־הדין של הליכוד. בעתירה יש תביעה להוציא את אורי יעקב, יוזם החוג המתון אופקים בליכוד, משורות התנועה. הוא קרא לחבריו בליכוד להדיח ולהחרים כל פעיל התומך ברעיונות החוג החדש.

שאלתי את אורי יעקב מהי תגובתו על העתירה והאם כבר הספיק לראותה.

לא ראיתי ולא שמעתי על העתירה הזאת. זה לא ראוי אפילו להתייחסות. זאת ממש בריחה. התופעה שבכל זאת מטרידה אותי היא שישנה כנופיה קטנה ועלובה בליכוד שעו־סקת כל הזמן בהסתה, בניסיונות להפחיד ולמנוע אנשים מלהביע את דיעותיהם, בהפצת מיכתבים אנונימיים נגד שרים, ח"כים וגם נגד חברים מן השורה. זהו ממש מק־קארתיזם! ידוע לי פחות או יותר מי בקבוצה הזאת, אבל הואיל ואין לי הוכחות אני לא רוצה להתייחס לשמות.

● הליכוד מתמתן או מקצין?

לדעתי, הרוב בליכוד הם מתונים, וכל הצעה לפיתרון מריני, שתובא למוסדות על־ידי מנהיגות־הליכוד, תזכה ברוב גדול. אני מבין שפרינץ רוצה להיבחר לראשות צעירי־הלי־

מיפלגות

כוד, ואני מצטער שהוא בחר להיבנות על דרך ההסתה וההכ־פשה. ישנם כאלה בליכוד שבכל פעם שהם מתמודדים על איזה תפקיד — הם מוסיפים עוד גדה לירדן, כי הם חושבים שזה יכול לסייע להם. מי שמבקש להיבנות מן הקיצוניות האידיאולוגית, יתאכזב בסופו של דבר. הליכוד הוא מיפלגה דמוקרטית־ליברלית, וייתכן שיש אנשים שאינם מתאימים למיסגרת הזאת.

● נראה שמה שעורר את עיקר הקצף היא עמ־דתך בעניין ההתנחלויות.

אני בכלל לא נגד התנחלויות, אך אני תומך יותר ביישו־בים עירוניים גדולים מאשר ביישובים קטנים, כי לנוכחות יהודית מאסיבית יש תרומה הרבה יותר גדולה מאשר ליישובים קטנים. לכן בסדר־העדיפויות צריך לתת עדיפות לעיבוי ולהרחבת ישובים קיימים, על פני הקמת התנחלויות חדשות. פרינץ כנראה עלה לארץ מברית־המועצות לפני תקופת גורבאצ'וב. אפילו שם כבר לא משתמשים בביטויים כמו אלה שהשתמש בהם, כמו: „להדיח", „להחרים", „גוף חתרני", וכו'. זה מזכיר לי את הספר של ג'ורג' אורוול, 1984.

(גדעון סער־סרצ'נסקי)

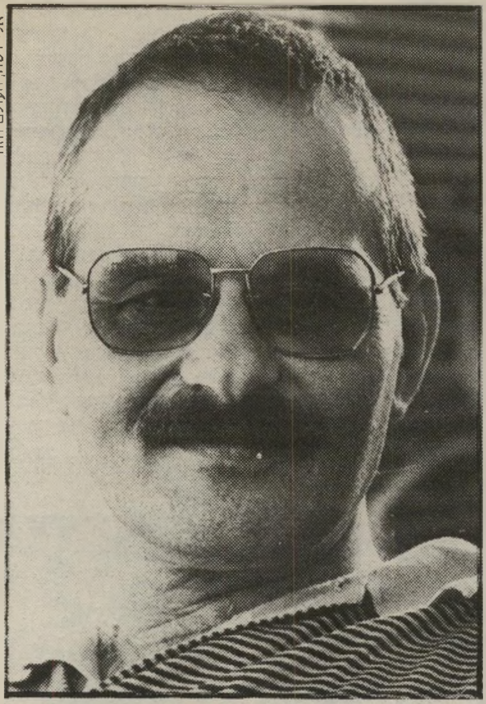

אלי דסה, העולם הזה

דני לחמן:

„שום ביטוח לא יפצה את הנדבק!"

חברת־ביטוח בריטית הודיעה על פוליסת־ביטוח נגד איידס. תמורת פרמייה שנתית בסך 25 לי"ש יוכלו לרכוש ביטוח זה מי שנמנים עם „קבוצות סיכון": רופאים, שוטרים, כבאים ועוד. מדובר בקבוצות המונות לפחות 25 איש. למרות זאת, אמר דובר חברת־הביטוח „לייטון בלקהם" כי יתכן שבעתיד יוכלו גם יחידים לקנותו. המבוטחים יוכלו ליהנות מתגמולי־ביטוח עד 75 אלף לי"ש, ומתוכנית טיפולית שתימשך חמש שנים. שאלתי את דני לחמן, פעיל ב„ועד למילחמה באיידס", אם אינו מופתע.

הייתי מופתע אילו היו מספרים לי על ביטוח שכזה בישראל. מדובר בבריטניה, שנרתמת להתמודדות עם בעיית־האיידס בכל מיני דרכים יעילות, כמו הסברה שיטתית ויעילה. מחלת־האיידס והשלכותיה לא יורדות שם מסדר־היום הציבורי, בניגוד לישראל.

● השוני הוא כל־כך מהותי?

בוודאי! חוסר ההתייחסות הציבורית לנושא בולט מאוד, כך שאין מה להזכיר נושא כמו ביטוח „קבוצות סיכון". בישראל כל־כך מפחדים ממחלת־האיידס, ועדיין כל מה שקשור לכך נמצא בהיסטריה נוראית. אף אחד לא חושב שבעוד כמה שנים

איידס

יפרוץ גל רציני של חולים ונשאי־הנגיף. יש כ־5000 נשאי־נגיף שאינם ידועים, אינם יודעים וממשיכים להדביק.

● האם יש בכלל התייחסות לחולים בנושא ה־ביטוח בארץ?

עד כמה שידוע לי, התשובה היא לא. בדרך־כלל, רוב החו־לים או נשאי־הנגיף הם צעירים, שלא הספיקו לבטח את עצ־מם, והרחוקים מנושא הביטוח. יש לי הרושם שמצבם הכלכלי אינו מזהיר.

● האם אפשר ליישם את מה שקורה בבריטניה גם בארץ?

בוודאי, זה אפשרי ומעשי, אך השאלה היא מתי. אני רק מאחל לאותו רופא או שוטר שלא יזדקק לביטוח שכזה, כי לאחר שנדבק שום אמצעי כספי לא יפצה אותו.

● מדוע הביטוח בבריטניה הוא רק לקבוצות, ולא ליחידים?

חולי איידס בדרך־כלל מטופלים בבתי־חולים, והמגע הוא עם קבוצות־רופאים, ולא עם רופא פרטי. המגע הוא עם שוט־רים, ולא עם שוטר פרטי.

(עודד רכטמן).

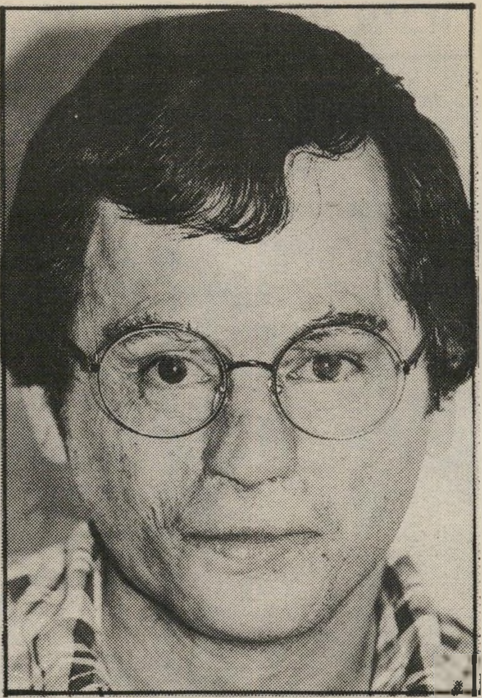

ארכיון "העולם הזה"

אמנון אברמוביץ:

"ההתחזות, לכאורה, גוברת על המידע שהועבר!"

סיפור החשיפה של אריה אורגד כחשוד, כמתחזה וכקצין־מישטרה מעלה בעייה מוסרית לא קטנה. האם להתייחס לקול בטלפון כאל מקור, ולא לחשוף אותו, או להפוך את השיחה עצמה לחדשה?

הפניתי את השאלה לעיתונאי אמנון אברמוביץ.

זאת באמת דילמה. צריך לערוך מאזן בין החומר המודלף לבין הדראמתיזציה של ההתחזות. אם מתייחסים לחומר ה־מועבר, צריך לשמור על חיסיון־המקור. ואם ההתחזות, באותו איזון שעליו אני מדבר, גוברת על החומר המועבר, היא שהו־פכת לחומר העיתונאי, והחומר המודלף, מלכתחילה, ערכו קטן.

למה הדבר דומה? אם מנחם בגין מרים לי טלפון מחר

עיתונות

הביתה וחושף גילוי הקשור בדיר־יאסין, אני צריך לשקול בין העובדה שמנחם בגין, שש שנים אחרי היעלמותו, מרים טלפון ישיר לעיתונאי, לבין חשיבות הפרט הנוסף שהוא תורם על דיר־יאסין. אני מניח שבמיקרה כזה עצם התקשרותו של מנחם בגין נוכח הנסיבות שציינתי, היעלמות, שתיקה וכו', הופכת לאירוע המעמיד בצל כל פרט נוסף על דיר־יאסין.

● ובהשאלה, אתה נותן מישקל להתחזות?

בהנחה שזה אריה אורגד, וכל הפרטים הידועים לנו הם נכונים, אני חושב שהארץ נהג נכון. הוא נהג נכון על פי כלל המאזניים, שעליו אני מדבר.

● אבל זה נוגד את האתיקה.

חיסיון־מקור, למרות שאינו מעוגן בחוק הישראלי, מעוגן באתיקה העיתונאית. זה מעצם טיבעו וטיבו של המיקצוע. אבל לפי כל הנסיבות, ההתחזות, לכאורה, גוברת על המידע שהועבר.

● ואיך אתה היית נוהג?

לא נקלעתי לדילמה כזאת, כך שקשה לי לשקול אותה באופן מעשי.

(אורית זרובבל)

ארכיון "העולם הזה"

אמנון דנקנר:

"זה בריא מאוד לא להתייחס לעצמך ברצינות!"

לא כל צופי "סיבה למסיבה" בליל־שבת האחרון, היו מודעים לפרצוף החדש, שכיכב לצידו של טוביה צפיר. היה זה העיתונאי אמנון דנקנר.

שאלתי אותו איך הכל התגלגל.

ביקשו ממני לכתוב קטע קצר. נפגשתי עם טוביה צפיר ומני פאר, ושיחקתי להם את הקטע. רציתי להראות לטוביה איך עושים את (רוברט) מקסוול, אז הוא אמר לי: "אתה תע־שה!" הוא טען שאני דומה לו. מהר כתבתי עוד תפקיד לטוביה, וככה זה קרה.

● אתה פותח בקאריירה חדשה?

מי יודע? בינתיים לא קיבלתי שום הצעה מהוליווד. בסך־הכל עשיתי את זה בשביל השעשוע והחווייה.

● תקבל בעתיד הצעות לכבב בטלוויזיה?

אני לא חושב. למרות שאני פתוח לכל שעשוע וחווייה שאינם כרוכים בסיכון גופני.

טלוויזיה

● אז לא מדובר כאן בכיוון חדש? אתה לא עוזב את העיתונות ועובר למישחק?

אני בטוח שאני מצער כמה אנשים כשאני אומר שאין לי כוונה לעזוב את העיתונות. אני לא רואה בזה פריצת־דרך משמעותית בחיי, אבל אני יכול להפתיע את עצמי ואנשים אחרים בכל מיני שעשועים.

לפחות בשטח הזה אני לא מתייחס אל עצמי ברצינות, וזה מאוד בריא. אני מאוד ממליץ על זה לעמיתיי.

יש עוד דבר — כל העסק הזה היה בעצם בדיחה. אנחנו החלטנו שבתום הקטע ריבקה מיכאלי תגיד שטוביה צפיר שיחק את מקסוול, את פרס וגם את התפקידים של מני פאר וריבקה מיכאלי. קיווינו שמי שיראה את זה יפול בפח.

● וכך קרה?

זה קרה. המבקר בידיעות אחרונות משבח את טוביה צפיר על מיבצע וירטואוזי של סאטירה ואיפור. הוא היה בטוח שבעזרת האיפור טוביה עשה את כולם.

● אז הצלחתם?

לפחות אחד.

(אורית זרובבל)

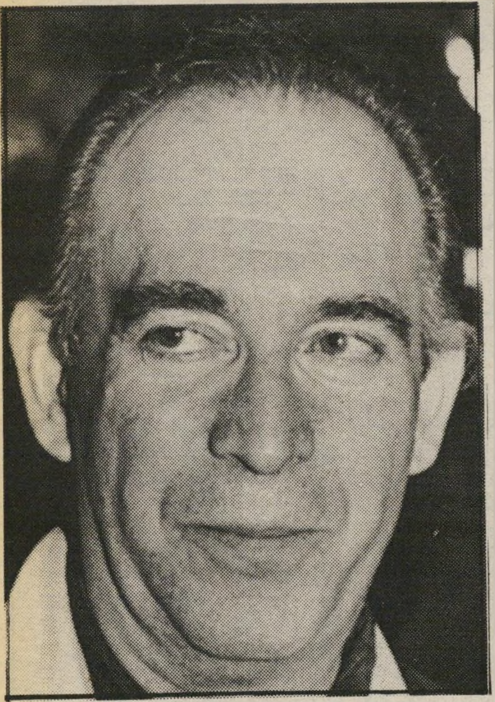

נועם שריף:

"לא כולם מנצחים. יש גם מפסידים!"

מי שעוקב אחרי הסידרה הטלוויזיונית הנפלאה "ורדי", ביום ג' אחרי חצות, אולי שם לב לדבר תמוה. התיזמורת באולם האופרה מנגנת, ואף אחד לא מנצח עליה.

ביקשתי מהמלחין נועם שריף, שיספר מתי ומדוע התחילו לנצח על תיזמורות, והאם נכון שבתקופת ורדי עוד לא ניצחו.

בתקופת ורדי כבר ניצחו על תיזמורות, אבל נכון שזה התחיל איפה שהוא בתקופתו של פליכס מנדלסון־ברטולדי. קודם לכן היה נהוג פשוט לדפוק בעזרת מקל גדול על ה־ריצפה, ובכך לתת קצב לתיזמורת. יש אפילו סיפור ידוע על המלחין לולי, שדפק במקל על הריצפה ומרוב התרגשות דפק לעצמו את הרגל, קיבל אבצס גדול ואפילו מת מזה.

אבל גם לפני מנדלסון היו מנצחים פה ושם על התיזמורת. כתבו שבטהובן ניצח על תיזמורת ושהוא ממש השתולל. הוא היה משתטח על הריצפה כשהיה צריך לנגן חלש, וקופץ לגובה כשהיה צריך לנגן חזק.

בתקופת הבארוק היו מילחמות בעניין זה. היה מין נוהג כזה שהכנר הראשי יתן את הסימן להתחלת הנגינה, אבל התפקיד

מוסיקה

הזה מאוד מצא חן גם בעיני נגן הצ'מבלו, והיו קרבות קשים. אחר־כך, בתקופה המודרנית, הגיע המנצח, והקרבות בין הכנר לצ'מבליסט נגמרו.

● אבל עד היום, בהרכבים קאמריים, אין מנצח. מדוע? לא צריכים אותו?

לדעתי הם צריכים, אבל לא רוצים. הם טוענים שהמוסיקה שלהם לא באה לידי ביטוי עם מנצח, אלא רק בלעדיו. הם מרסקסים ביניהם את הרעיון ומנגנים לפי הטעם שלהם. המחיר שמשלמים עבור זה הוא שיצירה, שאפשר ללמוד אותה ולנגן היטב עם מנצח בכמה פגישות, לוקחת אצלם כמה חוד־שים.

● האם יש אפשרות שתיזמורת טובה מאוד־מאוד תנגן בלי מנצח?

בפירוש כן. את לא מכירה את הסיפור על הכנר הראשי שפגש את המנצח בהפסקה בפואייה ושאל אותו "מתי באת? לא ראיתי שנכנסת." אפשר לספור עד שלוש ולהתחיל ביחד, ואפשר להעביר תווים בלי מנצח. אבל מנצח טוב — ואגב לא כולם מנצחים, יש גם מפסידים — מנצח טוב מוסיף את האמירה שלו ליצירה, וזה חשוב.

(דניאלה שמי)

אנשים

ראט משלם על התשלום ★ החרב הפלסטינית של לב ★ שגריר בעל מודעות ליחסי־ציבור

■ סוף־שבוע מהנה עבר על המפיק **דורון ערן**, שסירטו בדרך לעין־חרוד, על פי סיפרו של **עמוס קינן**, הוצג בהקרנה פרטית בבית הכוכב **גרגורי פק**, בנוכחות מפיצי־סרטים רבים, חברים של פק־האב. לכוכב הקשיש היתה סיבה טובה לארח את ערן: בנו, **טוני פק**, הוא הכוכב הראשי בסרט.

■ במשך כמה שנים התנוסס שמו של **אריה ראט**, עורך ג'רוזלם פוסט לשעבר, לצידם של עורכי־העיתון הקודמים ו־מייסדיו במקום בולט בעיתון. כעת, אחרי שראט הועבר מתפקידו, ניתנה הוראה להסיר את שמו, דבר שלא כל־כך מקובל בעיתונות. מקורבים לבעלים ה־חדשים טוענים שהסיבה לכך היא, שבעלי־העיתון כועסים עליו על המחיר הגבוה ששילמה הקבוצה עבור הבעלות על העי־תון.

■ עוד לא ברור אם הזמרת **עדנה לב** מגלה אהדה לנושא הפלסטיני, אך בשבוע האחרון ניתן היה לראות אותה באירועים שונים, כשאת צווארון חולצתה מקשט עדי מיוחד: זוהי חרב ער־בית עתיקה, עשויה זהב, שה־מילה פלסטין באנגלית מעטרת אותה.

■ שר־החוץ הצרפתי לשעבר, **קלוד שסון**, שהיה האורח הנכ־בד ביותר שבא ארצה כדי ל־השתתף בפורום ג'יין קירקפטריק שדן באיחוד־אירופה, הפתיע רבים כשגילה שהוא כבר היה ב־עבר הרחוק בארץ. הוא היה משקיף־או"ם ב־1948, ושרת אז בירושלים.

■ מי שהיה שגריר גרמניה בארץ, ואחר־כך בשוק המשותף, **נילס הנסן**, הוזמן לישראל לוועידה. כבר עם נחיתתו בארץ הוא שוחח בעברית עם מארחיו. כשהתבקש להרצות בעברית, הסכים תחילה, אך כעבור כמה דקות הזר בו. לדבריו, בעת כהונתו בארץ הוא דיבר בעברית־של־שבת, אך כיום, ארבע שנים לאחר מכן, הוא שכח מילים רבות, והוא מעדיף לנאום באנ־גלית. להפתעת המארחים הוא פתח את דבריו בוועידה בעברית, ולאחר מכן עבר לאנגלית.

■ בעיקבות האירועים האח־רונים במיזרח־אירופה החליט **דן פתיר**, מנהל המכון, לשנות מעט מסדר־היום ולהכליל בפו־רום האחרון גם אישיות חשובה ממיזרח־אירופה. נבחר **תומס בק**, שר־המיסחר ההונגרי, ש־אמור היה לבוא לארץ במיסגרת שיחות עם עמיתו הישראלי. אך לפי התוכנית המקורית הוא היה אמור לעזוב את הארץ יומיים לפני תחילת הוועידה. פתיר התקשר עם **שלמה מרום**, שג־ריר ישראל בהונגריה, וביקש ממנו להפעיל את קשריו למען הארכת ביקורו של בק בישראל. השגריר, בעל הקשרים המצויי־נים בצמרת השילטון ההונגרי, הצליח במשימה, ושהותו של בק הוארכה ביומיים. בק, שלמד באו־ניברסיטת פרינסטון בארצות־הברית, גילה מודעות רבה ליח־סי־ציבור. יום לפני שנשא את נאומו, ביקש מפתיר להכין מאות העתקים מהנאום ולחלקם בין באי־הוועידה.

■ בטכס החלפת־מפקדים ב־מישטרת רחובות היו כמה דקות של מבוכה: סגן־ניצב **דני חן**, המחליף את סגן־ניצב **ברטי אוחיון**, בירך את ראש־עיריית רחובות, שנכח במקום, ובמקום לקרוא לו בשמו, **מיכאל** („מיש") **לפידות**, נקב בשמו של ראש־העיר לשעבר, **יחזקאל הר־מלך**, וצירף לשם מליצות בנוסח „אתה כמו הר, כמו מלך, משיכמך ומעלה." עשרות הנוכ־חים נבוכו, אבל איש מהם לא חשב שכדאי לתקן את המפקד, מייד בהתחלה. רק כאשר סיים את דבריו, שאותם קרא מן הכתב, קם ניצב־מישנה **חיים קליין**, מפקד מרחב־השפלה, ותיקן את טעותו של חן, שהיה עד עתה תושב פתח־תיקווה. כיום הוא מתגורר בראשון־לציון.

■ הערב מטעם מועצת־הפו־עלים של העיירה אופקים, ש־התקיים בשבוע שעבר, החל ב־נאום של **שימעון פרס**. שלא כדרכו, לא מיהר פרס לעזוב את המקום אחרי חלקו בתוכנית, אלא נשאר להופעתה של הזמרת **מרגלית צנעני**. בסוף ההו־פעה הוא ניגש אליה, אמר שהוא נהנה לשמוע אותה ברדיו, ובמ־יוחד הוא אוהב את „השיר הזה עם הכנפיים", שהוא, לדעתו, שיר אקטואלי („יום אחד אולי אפרוש כנפיים, יום אחד אולי תראה שלא אפחד.")

■ ימים אחדים לפני־כן חדר פורץ לדירתה של מרגלית צנעני בשכונת תל־כביר, וגנב כסף ותכשיטים. הזמרת העירה ב־6 בבוקר את אמרגנה, **אשר**

מיכל מרוז

יהודה פוליקר הזמר, נציג המוסיקה הבלקנית בארץ, נפגש עם הזמרת ינקה רופקינה, כוכבת להקת־הזמר הבולגרית „בלקנה", שהתלהבה משיריו והקליטה אחדים מהם בהופעה ספונטנית שערך עבורה. רופקינה, הנחשבת כאחת הזמרות הטובות בעולם, סיכמה עם הזמר יהודה פוליקר, שהיא תקליט כמה משיריו ותכלול אותם בתקליטה החדש.

אלי דסה, העולם הזה

ירדנה ארזי היתה מסוכסכת במשך תקופה ארוכה עם מעצבת־הבגדים שלה, פרח ראובן (באמצע), מפני שהיא לא באה ללווייה של אמה של המעצבת. השתיים השלימו זו עם זו ובאחת המסיבות אף ישבו זו ליד זו בחברת הבעלים שלהן.

אלי דסה, העולם הזה

רפי הר־לב מנכ"ל „אל־על", שמר על רצינות רבה מאוד בכל הערב החגיגי שבו הוכרז ה־מתכון שנבחר בתחרות „אל־על". חזה העוף בתפוחי־עץ זיכה את הזוכה בשני כרטיסי־טיסה לארצות־הברית, בחברת „אל־על", כמובן. הזוכה השתוללה משימחה וצעקה באנגלית „אי דונט בליו איט! אי דונט בליו איט!" מאחורי הקלעים אמר אחד האורחים לחברו: „רק חזה של עוף יכול להרוויח שני כרטיסי־טיסה."

אלי דסה, העולם הזה

עשירה ברלי אשתו של העיתונאי גידעון ברלי שנפטר השבוע במפתיע, עמדה ליד שלושת בניה בשעה שעורכת „דבר", חנה זמר, הספידה את בעלה. לפתע התעלפה ונפלה ארצה (למטה). אביו של ברלי, אליעזר (משמאל), החזיק מעמד. אליעזר ברלי ומישפחתו, בני בוקובינה ברומניה, היו במילחמת־העולם במחנה־עבודה באוקראינה, ושם בילה גידעון את ילדותו. הם עלו ארצה כמעפילים, ונכלאו על־ידי הבריטים במחנה־מעפילים בקפריסין.

אלי דסה, העולם הזה

למען ויצ"ו היא ביקשה מצלם־עיתונות במקום לצלם את **קרן בילסקי**, אשת ראש־עיריית־רעננה, ואת **אורית יצחקי**, אשת יריבו שהפסיד בבחירות. יצחקי הגיבה בצורה תקיפה ואמרה שאינה מעוניינת. יתרה מ־זאת, היא ביקשה לשבת עד כמה שיותר רחוק מהגברת בילסקי.

■ איש־החברה והמו"ל **אסף רובין** כבר מסר להדפסה את ה־מהדורה הראשונה של סיפרו, תל־אביב ללא רחמים, שייצא לאור בעוד שבועיים. בספר פר־קים רבים על חיי־הלילה של העיר ועל רמויות־המפתח בה. אחד הפרקים עוסק בשעשו־עי־המין של איש־העסקים **שמואל פלאטו־שרון**.

■ הזמר **אריק סיני** ואיש חיי־הלילה **יענקל'ה טל** היו מסוכסכים במשך שנים, מאז ש־הפעילו את המועדון האסם, ש־נסגר לפני שלוש שנים. הסיכסוך קשור בשותפות שבין השניים, אך כעת התחדש הקשר ביניהם, וביום השישי האחרון הם נפגשו בביתו של טל. כעת מגששים החברים אצל הזמר הוותיק, **בני ברמן**, כדי לפשר בינו לבין טל. השניים רבו על רקע חברי, מרי־בה שזכתה בסיקור נרחב בעי־תונות.

■ הזמר **מאיר אריאל** התבקש על־ידי אחד מצלמי־העיתונות לגשת לחבורה של זמרים ואנשי־בידור, כדי להצט־לם עימם. הצלם נענה בשלילה. הזמר אמר שאם מישהו מעוניין להצטלם עימו, שיגש אליו.

נעמי רזן וזוהר אוהליאב ■

ראובני, וסיפרה לו בהתרגשות על המיקרה. „למה טילפנת לי בשעה כזאת?" הוא שאל אותה, והיא ענתה: „מה זאת אומרת? אתה האמרגן שלי, ואתה צריך לדעת כל דבר שקורה לי, ומייד!"

■ בעיריית נתניה פרצה מהו־מה, כש**אלכס פייט** בן ה־33, חבר המועצה, תקף את ראש־העירייה **יואל אלרואי** על כך ש־52 עובדים בעירייה, מנהלי־מחלקות, מרוויחים יותר מ־6000 שקל לחודש, ונוסף על כך נהנים מהטבות שונות. פייט הפך ל־גיבור־היום בעירו, כשסיכם את העניין במישפט אחד: שלא יתכן שהאחראי על הזבל בנתניה ירוויח יותר מהרמטכ"ל, האחראי על ביטחון־המדינה.

■ הציירת **מיכל בורג**, אחותו של השר **יצחק פרץ**, החליטה להפתיע את בני־מיש־פחתה ולא גילתה להם שהיא משתתפת בתוכנית־הבידור ס־בה למסיבה, בליל־שבת. היא כינסה את בני־המישפחה ואמרה להם שהזמרת האהודה עליה, **ריטה**, אמורה להופיע בתוכנית. בני־המישפחה המתינו בסבלנות, ואז הופתעו לגלות שבת־מיש־פחתם מככבת בתוכנית.

■ הדוגמנית ומארגנת־התצוגות **פינצ'י מור** מצאה עצ־מה במצב מביך. בתצוגה שערכה

פסוקי השבוע

● **השבועון האמריקאי „טיים", על נפילת חומת־ברלין: „זאת היא הפלת החומה המדוברת ביותר, מאז הפיל יהושע את חו־מות יריחו!"**

● **הבדרן־העסקן שמו־אל וילוז'ני: „לא כל מי שמאכיל אותך, רוצה ש־תשמין!"**

● **אסי דיין: „כתיבת יומנים היא שיחזור מאו־לץ של זמן אבוד!"**

אלי דסה, העולם הזה

סמי מולכו הפנטומימאי הישראלי הנודע, המכהן עתה כפרופסור לשפת־הגוף בפרנקפורט בגרמניה, היה בארץ כאשר נפטר העיתונאי גידעון ברלי. ליד הקבר נפגש מולכו עם אשתו־לשעבר, השחקנית גאולה נוני. משמאל: העיתונאית אנה פונגר.

(המשך מעמוד 23)

מתאים לדימוי הזה, אומרים רגע, אתה לא מתאים להם, מה לך ולהם? לכן אני לא...

דבר אחר שאני זוכר, ואני יכול להגיד, אני זוכר את זה עד היום, אתה הזכרת את זה, אחרת לא הייתי מזכיר את זה. אחרי שאבי נפטר, באוקטובר 1966, כל מיני חברי־כנסת, כמקובל, הספידו, אמרו כמה דברים בנאומים שלהם, שהם נשאו אחרי שאבי נפטר. ואז אתה ציטטת את הבית השני מתוך השיר של ז'בוטינסקי, שיר בית"ר, על ההדר. אמרת ש־אבא שלי הזכיר לך את ההדר. אני זוכר את זה, כי זה היה באמת דבר, אולי ההספד הכי קצר והכי־יפה. לא אגיד הכי־יפה, לא זוכר את האחרים ולא רוצה לפגוע. אבל היה, ככה, מרשים. אני זוכר את זה עד היום, כבר 23 שנים.

● זה כנראה גנטי, או תוצאה של חינוך, הנחמדות הזאת.

אתה מכיר את אישיותו של אבי, זה עזר לך.

● לפעמים אני תמה אם אלה ש־מביאים את זה, את עניין הנחמדות, מביאים את זה לחיוב או לשלילה. במציאות הפוליטית הישראלית, אולי זו קללה, שצריכים לברוח ממנה. אולי מתכוונים לומר שמול בולדוזר כמו אריאל שרון, למשל, התכונות האלה אינן מועילות.

תראה, אני לא רוצה להתייחס לאיש זה או אחר, ואני לא יודע מי זה בולדוזר, מי לא בולדוזר, אבל גם בולדוזר — כמו שחבר שלי פעם אמר לי — אי־אפשר להפעיל רק עם מנוע. הוא צריך גם בלמים, אחרת אי־אפשר לעבוד. אז בכל מיסגרת יש לך אנשים שונים באופיים, בטיבעם.

אנשים לפעמים אומרים לי: רגע, לא מתאים לך, מה אתה עושה פה? תבוא אלינו. שמעתי זאת מאנשים חשובים במיפלגות אח־רות. במערך, כמובן, בעיקר.

אני מרגיש טוב מאוד בתנועת־החרות. אני חי בה הרבה שנים, אני חבר תנועת־החרות 23 שנים, זה די הרבה זמן. ואני מרגיש לגמרי בבית, אני לא מחפש את הליטופים, לא חסר לי שיכסו עלי, לא, אני מסתדר עם זה.

■ ■ ■

● אתה נמצא היום בגיל, שבו במדינות רבות בעולם אנשים כבר מתמנים כראשי־ממשלות, בכל אי־רופה המיזרחית מגיעים עכשיו אנ־שים צעירים מאוד לשילטון. יתכן שגם בארץ יעבור השילטון באחד הימים ישר מהדור של שמיר־ארנס לדור שלך, של בני בגין, וידלג על מה שנמצא באמצע, כלומר הדור של שרי־החישוקים. זה נראה לך אפ־שרי?

אינני יודע. אינני יודע ואני באמת לא עוסק בזה. אני חושב שזו עוד אחת מ־הספקולציות, הרי אף אחד לא יודע באמת. זה לא שמישהו מסתיר איזה אמת, מה יקרה. יצחק שמיר הוא ראש־הממשלה, יש לו, לפי הלוח הפוליטי, עוד שלוש שנים בכנסת הזאת להיות ראש־ממשלה. אם לא יקרו דברים מהפכניים קודם לכן, אז זה מה שיהיה. מה יהיה בעוד שלוש שנים, איש איננו יודע.

האנשים שהזכרת, כולם נמצאים בתוך מיסגרת פוליטית, שתצטרך בסוף לקבל הח־לטה שאנחנו לא יודעים מה היא תהיה. אם יצחק שמיר יחליט בעוד ארבע שנים שהוא לא הולך יותר, ויצטרכו לבחור במישהו אחר להוביל את הליכוד, אז יבחרו. אינני יודע, באמת אינני יודע להגיד מי זה יהיה, יכול להיות שזה יהיה אדם אחר ממה שנקרא דור־הביניים. גם הבדלי־הגילים הם די קטנים. אני חושב שבני בגין הוא עכשיו בן 46, ודויד לוי נדמה לי בן 51. או זה שני דורות?

● זה כאילו נראה ככה.

מדוע? מפני שדויד לוי נכנס הרבה קודם לפוליטיקה. אני לא רואה שדויד לוי הוא זקן, ובני בגין הוא צעיר. אני יכול לתת עוד דוגמות. לא עניין הגיל פה כל־כך קובע, אני חושב שיש פה טעות בדימוי.

● יש איזה שהוא קו מפריד.

אני חושב שהדימוי הגילי הוא לא מתאים למציאות. יש אנשים שנראים צעירים, והם כבר לא צעירים, ויש אנשים שנראים מבו־גרים, והם בעצם די צעירים. אני לא בטוח אם העניין הגילי כל־כך קובע.

"מי שרוצה להביא את הליכוד להיות מין גנדי־ב' או כהנא־ב', לא עושה לשימור הליכוד, אלא להיפך"

● זה גם עניין של סיגנון, סיגנון דיבור והתבטאות.

יש סיגנונות שונים. אני חושב שהסיג־נונות השונים לא נחתכים לפי הגיל. בדור־הצעירים יש אנשים בעלי דיעות שונות בנושאים המדיניים והחברתיים והכלכליים, וגם בעלי אופי־דיבור שונה. יש אנשים שהם מסוג אחד ומסוג שני ומסוג שלישי. זה לא נחתך כך שכל הצעירים מדברים בלשון אחת, בסיגנון אחד, וכל המבוגרים בסיגנון אחר. זה לא כך. אתה מכיר אותם, אני לא רוצה לתת דוגמות, כי הם חברים שלי כולם. אני לא רוצה לתת דוגמה אישית, אבל תחשוב אתה, תעביר לנגד עיניך את השרים וחברי־הכנסת הצעירים של הליכוד, והיותר־מבוגרים, ות־גיד לי אם אתה מוצא חתך גילי, שאומר שמישה ארנס מדבר כמו דויד לוי בדיוק. אני לא בטוח.

● לא כל־כך.

זה לא עניין של גיל. לא אגיד עוד שמות, אני לא רוצה להיכנס לכל מיני דוגמות, אני לא חושב שהעניין של הגיל קובע פה.

● אבל מצד שני, אי־אפשר לגמ־רי להתעלם מזה. יש סיגנון שאינו מתבטא רק בדיבור, אלא גם התייח־סות. מי שגדל לפני קום המדינה, טיבעי שתהיה לו התייחסות אחרת מאשר למי שגדל, נגיד, אחרי מיל־חמת־ששת־הימים. ראיית הארץ, ראיית העולם. מי שגדל היום, בת־קופת השינויים הנוכחיים בעולם, בסוף המילחמה הקרה, ודאי יהיה לו...

הלוואי, הלוואי.

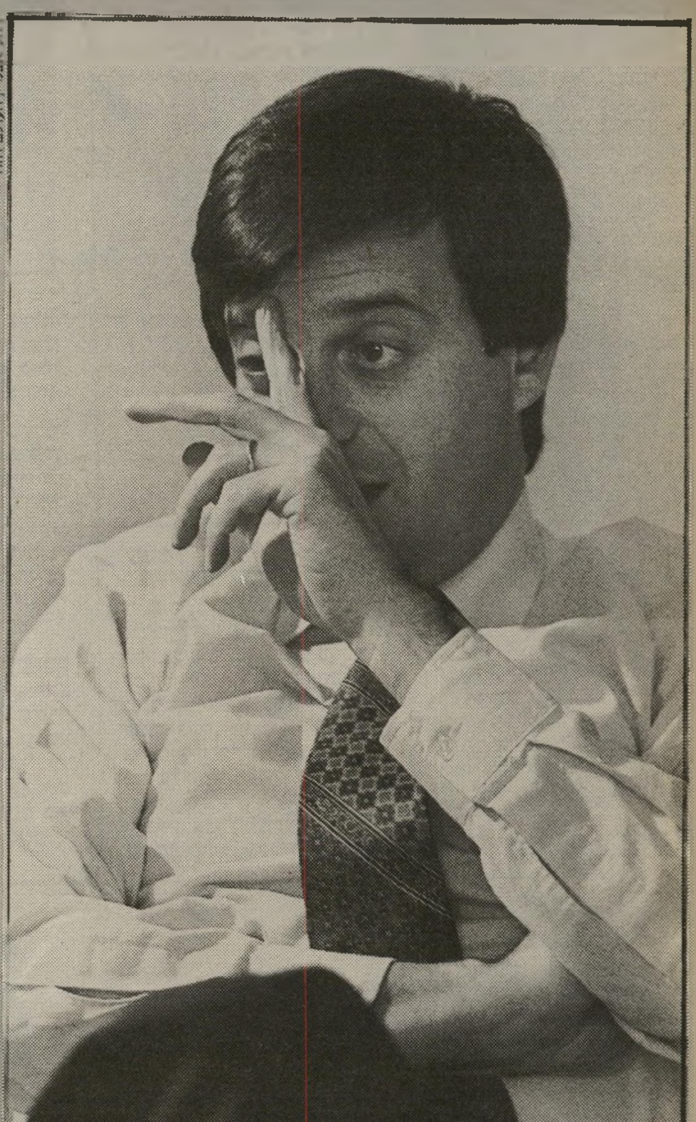

שאלה: לא חסר לך בית־לורדים?
תשובה: אני מסתכל בארץ. אני יודע מי יהיו הלורדים. זה לא חסר לי.

לבודדים יש תוחלת

פסיכולוג־רפואי זומר
האשה, לא המזכירה

"אישיותו של אדם, המועד לחלות בסרטן, היא כזו המדחיקה בדרך־כלל את רגשותיה, והמתקשה להביא אותם לידי ביטוי מילולי. מחקרים אחרונים שנעשו על חולי־סרטן בארצות־הברית הצביעו על אנ־שים שיש להם גישה פסיבית, פסימית ותבוס־תנית בחיים. אצל חולי־לב זה להפך."

● אם כך, דן בן־אמוץ איננו אופייני לאב־הטיפוס שהוצג כאן. האם הוא מזים את התיאוריה שלך?

"אי־אפשר להסיק ממה שאמרתי שכל אדם העוצר בעד ריגשותיו ילקה בסרטן. אם מישהו מעשן, שותה וחי חיים המזיקים למכו־נה הזאת, הנקראת גוף, היא תתקלקל.

"יש כמה מקורות למחלות הסרטן, הלב ולחץ־הדם הגבוה — בין היתר אכילה לא־נכונה, עודף־מישקל ולחצים. ישנה בוודאי גם מועדות גנטית. אנחנו יכולים לשלוט במכונה שלנו היטב, ואז היא תתמודד לא־רע עם הלח־צים שאנחנו מעמיסים עליה, או לא לתחזק אותה. יכול להיות שנחליף לה שמן כמו שצריך, אבל לא נחליף לה צמיגים."

הדובר: הד"ר אלי זומר (38), פסיכולוג קליני העומד בראש מיטל, המכון היחידי בסו־גו בארץ, שנפתח לפני חצי שנה בחיפה, העו־סק בהשפעה של לחץ נפשי על בעיות־בריאות גופניות.

לפני שנתיים הגיע ארצה, אחרי התמחות בת שש שנים במיקצוע בין־תחומי חדש, הנק־רא "פסיכולוגיה רפואית", החוקר את הקשר בין מרכיבי־האישיות ובין מחלות גופניות. מאז נמנה עם הצוות החוקר במכון לחקר לחץ־פסיכולוגי באוניברסיטת חיפה. מיטל מיישם את המימצאים בעבודה מעשית.

"הפסיכולוג של העתיד לא יוכל להיות נעול במיגדל־שן, צמוד לתיאוריה פסיכולו־גית אחת, שאותה ילביש על כל פציינט. אני מעוניין לחסוך לפציינטים שלי זמן וכסף. היום, כשמערכת בריאות־הנפש הציבורית חסומה, ואנשים צריכים לחכות חודשים בתור, וכשטיפול נפשי עולה מה שהוא עולה, חייבים הפסיכולוגים להתעדכן, כדי לאפשר טיפולים יעילים קיצרי־טווח.

אוריאלה וייט

"בעתיד הייתי רוצה לראות פסיכולוגים מעורבים יותר במה שקורה בחוץ, ולא רק מתעסקים בפסיכו־פתולוגיה של הפציינט בחדר שלהם. צריך לטפל בחרדה לפני בחי־נות בבתי־ספר, בהכשרת הורים־יחידים ל־גידול ילדיהם. הפסיכולוג חייב להביע דיעה בכל העניינים הקשורים בהיגיינה נפשית, כמו חינוך לבריאות, לאיזון קריירה עם פנאי, מיקצוענות ותחרותיות עם מישפחה ורגיעה."

חיים קצרה יותר, בהשוואה לנשואים. אשה או בעל עוזרים הרבה.

מכונה נגד הסרטן

האם אתה טיפוס A? מדחיק רגשות, פועל בלחץ, וגם אוכל יותר מדי? אם כן, אתה מועד לחלות. אבל אתה יכול לשלוט בלחץ שלך. המכונה של ד״ר זומר יכולה לעזור

זומר מדבר בקול שקט ויציב, בקליניקה המפוארת שלו על הכרמל. מהחדר השני בוקעת מוסיקה של המיזרח־היותר־רחוק, אחת מטכניקות־ההרפייה המקובלות במקום. „אני עוסק בהיפנוזה, בסוגסטיה, בטכניקות־הרפייה פיסיות ובמכשירי הביו־פידבק, המשמשים כעזרי־אימון להרפייה. באמצעותם ניתן ללמד את האדם להקטין את הפעילות החשמלית בשרירים, להרחיב את כלי־הדם בידיים (לחמם אותם), ולשנות את הפעילות החשמלית של גלי־המוח.״

אלה הם אותם המכשירים שבהם משתמשים במכונת־אמת, אלא שכאן הם מופנים לעבר המטופל. הוא שומע צליל השווה לרמת־הלחץ והמתח הנפשי שלו, המתבטא בצורה פיסית בהזעה, בדפיקות־לב חזקות, בגפיים רדומים, בלחץ בחזה ובקוצר־נשימה. באמצעות המכשיר הוא יכול לשלוט על כעס וחרדה.

זומר: „היה לי מיקרה מעניין עם מנהל שהחליט להביס את המכשיר. אדם שרגיל היה לנצח. הוא התאמץ חזק מאוד כדי להרפות. מובן שהתוצאה היתה הפוכה. המכשיר ציפצף חזק יותר.״

● **מה זה „פסיכולוגיה רפואית״?**

„בשנות ה־60 איבחן קרדיולוג אמריקאי שחלק גדול מהחולים שבהם הוא מטפל, הם חסרי־סבלנות, תחרותיים מאוד, מדברים במישפטים קצרים מלווים בתנועות־ידיים, מתקשים להקשיב לזולת, ומגלים קוצר־רוח על סף עוינות. הוא שאל אם מיבנה־אישיות כזה יכול להיות גורם־סיכון למחלה. בהיעדר הגדרה אחרת, הוא קרא לדפוס־אישיות כזה טיפוס A. ים־המחקרים שהתפתחו בעיקבות התגלית, אישרו שטיפוס A הוא אכן גורם־סיכון עצמאי ללקות במחלת־לב.״

● **מדוע? מהו התהליך הפיסיולוגי?**

„במצב של לחץ פסיכולוגי משתחררים בגוף הורמונים (הפינפרין ונורפריפרין), היוצרים, כנראה, צלקות בדפנות כלי־הדם. על צלקות אלה נוצרים רבדים של כולסטרול.

„למחלת־לב יש כמה מקורות. צירוף של טיפוס A עם אכילה לא־נכונה מגביר את הסתברות המחלה.

„חשוב לציין שלא לכל חולה־לב יש מיבנה־אישיות כזה.״

● **מה קורה מבחינה פיסיולוגית ב־מיקרה זה?**

„המימצאים לגבי התהליכים הפיסיים בשתי המחלות (לב וסרטן), הם עדיין בגדר השערות.

„אקח, לדוגמה, את המערכת החיסונית. אם מכניסים אנשים ללחץ בתנאי־מעבדה, מגלים ירידה בשכיחות תאי־הדם הלבנים, שתפקידם הוא לאתר ולהשמיד תאים סרטניים. ניסויים אחרונים, הבאים מתחום מעניין חדש הנקרא פסיכו־אימונולוגיה, (אימונולוגיה — תורת החיסון), מראים שניתן, באמצעות הכוונה היפנוטית, לשנות ריכוזים של תאי־דם לבנים.

„אפשר, אם כן, להנחות חולים לשלוח באופן רצוני תאי־דם לאיזורים פגועים. כך מתחזקת היכולת החיסונית של הגוף.

„ניסויים אלה נעשו באחרונה במעבדה לביולוגיה. צריך עוד לחזור ולבסס אותם. באופן כללי אנחנו יודעים שלחץ נפשי פוגע ביעילות המערכת החיסונית. ייתכן מאוד שבעתיד תוכל ההתמחות שלנו לתרום למניעת המחלה באמצעות התיקשורת (רדיו, טלוויזיה). כרגע אנו עוסקים בהיבטים ההתנהגותיים, אחרי שהמחלה כבר התגלתה.״

● **מה אתה עושה?**

„כשבא אלי חולה־סרטן, אני עובד על ההסתגלות הריגשית שלו ושל מישפחתו למחלה. רק אחר־כך אני עובר לטפל בתגובות של הטיפול הכימו־תראפי, היוצר בחילות נוראות, הקאות ונשירת־שיער. תגובות גופניות אלה הן לפעמים כל־כך קשות, עד שהחולה מעדיף שלא לקבל את הטיפול. כך הוא מקטין את ההסתברות שלו להישרד. החולה מקיא עוד לפני שהוא מקבל את החומר. זוהי התנייה שלילית, שאיתה אני צריך להתמודד.

„הופנה אלי גבר בשנות ה־50, בשיא הקאריירה המיקצועית שלו. הבחילות נוצרו כשקיבל את הטיפול הכימו־תראפי. זה שודך בראשו בצורה אסוציאטיבית לדייסות שאכל באותו זמן. כשחזר הביתה פיתח רתיעה כללית ממזון, איבד ממישקלו ונכנס למצב של תת־תזונה.

„בטראנס היפנוטי־סוגסטיבי העלינו מתוך הזיכרון הקרוב את התחושות הטובות שהתעוררו בו כשאכל מאכלים שהיו אהובים עליו. בהדרגה הוא התחיל לחוש אליהם כמיהה. תיאבונו חזר אליו, והצריכה הקלורית עלתה לרמה נורמלית.״

● **והטיפול בחולה־לב?**

„איש־עסקים, שמיפעלו נקלע לקשיים כלכליים בעיקבות המיתון הופנה אלי על־ידי קרדיולוג. אישיותו רודפת־השלמות והקפדנית גרמה לו לחוש חרדה עמוקה, גם אחרי שהחלים וחזר לביתו.

„האיש נהג להציב לעצמו מטרות לא־מציאותיות. הוא לא סמך על איש, גם לא על מזכירתו. הוא התהלך בתחושה מתמדת של כישלון, בגלל המירוץ שלו נגד השעון. הדימוי העצמי הלך והידרדר. את דפיקות־הלב החזקות והלחץ בחזה הוא פירש כסימפטומים של התקף־לב חוזר, ורץ לעיתים־קרובות לחדר־מיון. כשלא מצאו דבר, הופנה אלי.

„בעזרת אשתו, שהיתה דמות תומכת חיובית מאוד, הצליח לשנות את סידרי־העדיפויות שלו, להציב לעצמו מטרות מציאותיות, למד להוריד את דפיקות־הלב ולחץ־הדם. זוהי דוגמה להתערבות פסיכולוגית אצל חולה, שהמשיך לאמץ דפוסי־התנהגות מזיקים, גם לאחר התקף־לב.״

● **מה מקומו של הקשר הזוגי בתהליך השיקום?**

„לאיכות הקשר יש השפעה מכרעת על יכולת־העמידה שלנו בלחצים בכלל. אם צריך להתמודד עם לחצים בתוך הקשר הזוגי, אנחנו נחלשים בהתמודדות עם לחצים אחרים.

„הגוף מגיב באופן פיסיולוגי על כל הלחצים — כלכליים, בריאותיים ונפשיים. לכן חשוב מאוד להשקיע במערכת־התמיכה שלנו.

„מחקרים שנעשו בארצות־הברית מצביעים על תוחלת־חיים קצרה יותר של בודדים, בהשוואה לנשואים. יש קשר אמיץ בין מערכות־תמיכה טובות — מישפחתיות וחברתיות, לחיים בריאים וארוכים.

„בני־הזוג הם פרטנרים שאי־אפשר לוותר עליהם בטיפול, אם רוצים לחזק את שיתוף־הפעולה של החולה. אם יש משהו שחשוב להשקיע בו, זה לשבח את הקשר.״

דיתי גלברג

הנה הם באים, כמעט כמו בכל שנה, בזוג: חנוכה וכריסמס. אצלנו ידליקו חנוכיה ויאכלו סופגניות. אצלם יקשטו עץ־אשוח וישימו על ידו מתנות עטופות לתפארת. אם אתם סובלים, כשאתם אוכלים סופגניות ולביבות, תחשבו על הגויים. הם אוכלים כריסמס פודינג ותאמינו לי — זה הרבה יותר גרוע.

כן, זה הזמן להיזכר בכל החברים הגויים שלכם, כאן ומעבר לים ולשלוח להם ברכות. במיוחד למי שזוכרים כל שנה לשלוח לכם שנה טובה. חברות זה דבר שמטפחים כל הזמן.

• • •

כל החנוכיות המצולמות בעמוד זה הן מתוך תערוכת חנוכיות של אמנים ישראליים, המוצגת בימים אלה בעבודה עברית, ברחוב גורדון בתל־אביב. כדאי לראות.

• • •

וא־פרופו חנוכיות, ידידי, יחיאל ספרא, אומר כי הגיע הזמן שחברי־הכנסת שלנו

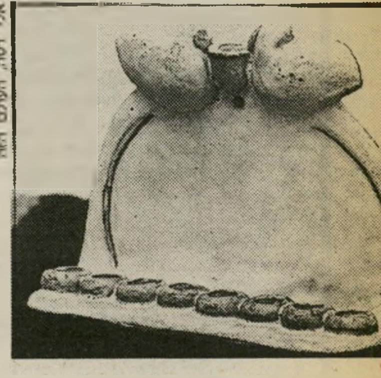

אלי דסה, העולם הזה

יסתכלו על החנוכיה וילמדו שדווקא זה ש־עומד הכי גבוה הוא בסך הכל השמש.

• • •

ואותו יחיאל ספרא מציע מידרש לנהגי תל־אביב, במיוחד לחנוכה:

חנה ושבעת בניה זאת לא אגדה. חנה בתל־אביב ולא סינדלו אותו — זאת אגדה.

• • •

בכל שנה, בחנוכה, אני נזכרת במסיבת־החנוכה בגן־הילדים של בני הצעיר. הוא היה בן 3 או 4 וקיבל תפקיד של מכבי וסרט־נייר ונר על הראש. הוא עמד לצד חבריו הקטנים ושר בלהט את המילים: „לעת אחים מטבח, מצר המנבח..."

מייד אחרי השיר הוא ניגש אלי והסביר לי שזה היה שיר ביוונית לזכר היוונים. פתאום אני נזכרת שאז לא תיקנתי אותו ואולי עד היום הוא חושב כך. אני אברר את זה היום.

ובאותו עניין. עשיתי מחקר קטן השבוע. שאלתי איזה 60 איש — כל אחד שפגשתי — אם הוא יודע את כל מילות „מעוז צור ישועתי". 59 איש לא ידעו. האחד שידע, ידע גם לאן להפנות אותי. חשבתי שתשמחו לר־אות פעם איך נראה כל השיר הזה. בבקשה:

מעוז צור ישועתי, לך נאה לשבח
תיכון בית תפילתי ושם תודה נזבח
לעת אחים מטבח מצר המנבח
אז אגמור בשיר מיזמור חנוכת־המיזבח

רעות שבעה נפשי, ביגון כוחי כלה
חיי מירדו בקושי בשיעבוד מלכות עגלה
ובידו הגדולה הוציא עם סגולה
חיל פרעה וכל זרעו ירדו כאבן מצולה

דביר קודשו הביאני וגם שם לא שקטתי
ובא נוגש והגלני כי זרים עבדתי
ויין רעל מסכתי כמעט שעברתי
קץ בבל זרובבל לקץ שבעים נושעתי

כרות קומת בראש ביקש אגגי בן המדתא
ונהייתה לו למוקש וגאוותו נשבתה
ראש ימיני נשאת ואויב שמו מחית
רוב בניו וקניניו על עץ תלית

יוונים נקבצו עלי אזי בימי חשמנים
ופרצו חומות מגדלי וטמאו כל השמנים
ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים
בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים

חשוף זרוע קודשך וקרב קץ הישועה
נקום נקמת עבדיך מאימה הרשעה
כי ארכה השעה ואין קץ לימי הרעה
דחה אדמון בצל צלמון
הקם רועים שבעה.

ואם בכל זאת

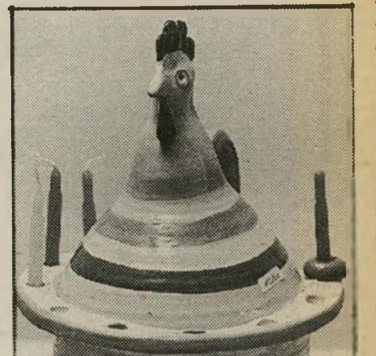

מניסיון־החיים שלי לא כדאי לאפות סופ־גניות בבית. זו עבודה ממושכת, מלכלכת, משפריצת־שמן והתוצאה גם משמינה. לדעתי, אפשר לקנות 10 סופגניות בחנות, לאכול שלוש וגם את השבע הנותרות, ולגמור עם העניין הזה.

אבל למיקרה שדעתי לא מעניינת אתכם בכלל, וכל מה שאתם רוצים זה להכין סופ־גניות אמיתיות בבית, השגתי לכם מתכון אמיתי־אמיתי, מבחור ששמו דני ריס, שהוא מומחה לעניין.

אז ככה: המיצרכים הדרושים הם 65 גרם שמרים, ק"ג קמח רגיל, חמישה חלמונים, שתי כוסות חלב פושר, שלושת ריבעי כוס סוכר, שלושת־ריבעי כוס שמן, שקית סוכר וניל, ריבה, אבקת סוכר.

אופן ההכנה: ממיסים את השמרים במעט חלב. את כל שאר המיצרכים, מלבד הריבה ואבקת הסוכר, מכניסים למערבל ומערבלים. מוסיפים לעיסה את השמרים המומסים בחלב. משאירים בקערת המערבל כשעתיים, עד שיתפח.

מוציאים את הבצק מהקערה, מחלקים אותו לארבעה חלקים שווים. מכל חלק מרדדים עלה דק. על חצי העלה מסמנים בעזרת כוס עיגולים, ובמרכז כל עיגול שמים מעט ריבה. מכסים בחצי העלה השני ובעזרת כוס חותכים דרך שתי שכבות הבצק.

מה שמתקבל זה שני עיגולי בצק מחוברים בקצוות ובמרכזם ריבה. משאירים על מגש כשעתיים להתפחה נוספת. מחממים שמן עמוק ומטגנים את הסופגניות משני הצדדים עד לצבע זהוב. מפזרים מעל אבקת־סוכר.

לא, אין לי מושג כמה קלוריות יש בכל סופגניה. תבררו אצל מישהו אחר.

במקום דמי־חנוכה

התג היהודי היחידי שבו מחלקים כסף לילדים הוא חנוכה. על כל פנים, כך זה היה במיזרח־אירופה. פעם בשנה, בימים ההם, היהודים נתנו לילדים שלהם כסף.

אבל בזמן הזה, כשהילדים מקבלים כסף מההורים שלהם כל יום, כדאי אולי, במיוחד כדי להבדיל בין קודש לחול, למנוע מהם כסף יום אחד בשנה.

אבל בלי לתת משהו הרי אי־אפשר אצל היהודים, ובמיוחד כשמדובר בילדינו.

אז הנה סקירה קצרצרה של כמה סיפרי־ילדים, שראו אור ממש־ממש עכשיו, ומכאן ברור שהילדים עדיין לא קראו אותם.

● שרה פשוטה וגבוהה מאת פטרישיה מקלקלן, מסידרת טוב לקרוא של הוצאת עם עובד. סיפור על שני ילדים, שאמא שלהם מתה ואבא מחפש אשה חדשה, ומוצא את שרה, שהיא פשוטה וגבוהה. אהבה, געגועים, רוך, תיקווה, בניית מישפחה חדשה — זה החומר שממנו מורכב הסיפור, וכמו בסיפורים כאלה יש כאן המון דמעות. במיוחד לילדות.

• • •

● הרפתקה בחלל מאת דבורה עומר, הוצאת כתר. ממש שתי ציפורים במכה אחת. גם חלל וחלליות וכוכבי־לכת וטילים, וגם שוקולד וארטיקים וסוכריות ומסטיקים. ה־סיפור של כוכב מיוחד במינו, המצופה כולו סוכר, נהרותיו נהרות שוקולד ופסגות ההרים מצופות גלידה.

לילדים קטנים־קטנים שאוהבים לשמוע סיפורים בעלי סוף טוב. נוסף על כל זה יש גם מוסר־השכל בעניין מודעות לבריאות הפה והשיניים. אז איך אמרתי, שתי ציפורים? לא נכון. שלוש ציפורים במכה אחת. ואיורים יפים של בז. טוב, אז אולי ארבע ציפורים.

• • •

● ולילדים יותר גדולים — וגם להורים שלהם — סיפורים לילדים מאת יצחק בשביס־זינגר. הוצאת עם עובד וסיפריית הפועלים. האם תהרגו אותי אם אומר שזה הספר של בשביס־זינגר שאני הכי אוהבת?

• • •

● הטחנה המכושפת מאת אוטפריד פרויסלר. ספר עטור פרסים, מתאים לשוחרי כשפים והרפתקות מפחידות.

הדבר היחידי, עד היום, שהצליח להפחיד את בני הצעיר, ורק בגלל זה הוא ראוי לפרס נוסף. הילד, אגב, מסרב להמשיך ולקרוא את הספר, אלא אם כן אני אשב על ידו כל זמן הקריאה. מכאן הבנתם שקריאת הספר בביתנו נדחתה, עד שיהיה לי זמן לשבת שעות על יד מיטת הילד.

ניסים

אחרי 5000 שנה של נרות־חנוכה משע־ממים עד מוות, יצאו לשוק נרות־חנוכה בעיצוב חדש. 44 נרות בקופסה. הנרות אינם נוטפים והם בוערים יותר משעה. נרות עציון מיוצרים בקיבוץ מירב ומשווקים בכל רש־תות־השיווק ב־4.50־5 שקלים.

• • •

הבן הקטן שלי קיבל 99.5 בבחינה במתמ־טיקה. רק בתקופה של ניסים זה יכול לקרות.

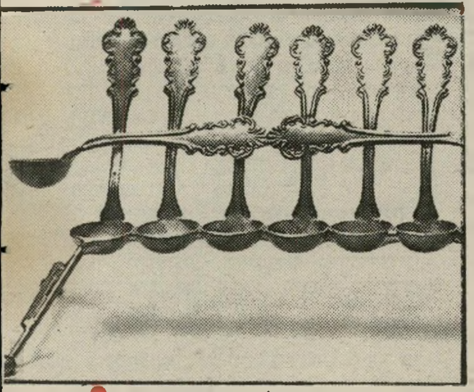

ועוד נס. הכסף של עיריית תל־אביב, שאמור להספיק ליום אחד, הספיק להם, כנראה, לשלושה ימים. ולכן, בשלושה ימי חנוכה — 26, 27 ו־28 בדצמבר, יתקיימו 18 קונצרטים בשלושה אולמות בנווה־צדק. הכרטיסים יימכרו ב־17 שקלים ואת תוכנית הקונצרטים כולה אפשר לקבל באגף התרבות של עיריית תל־אביב או בלוחות המודעות.

• • •

ואם קרה לכם נס ואף אחד — ממש אף אחד — לא בא להתרים אתכם השבוע, לשום מוסד־צדקה או אגודה וולונטרית, ואם ב־מיקרה אתם לא יכולים לעמוד בזה דווקא בשבוע־החנוכה ואתם משתוקקים לעשות משהו בנדון — פשוט טלפנו 171 ותגידו שאתם רוצים לשלוח חבילת ממתקים לחייל. כל העסק עולה 30 שקלים.

טוב, אולי זה לא קשור לחנוכה, אבל זה בפירוש קשור לאור בבית. מי שרוצה אור בבית, וגם שימחה וגם פינוק וגם אהבה — שיקח לעצמו חתול.

המתוקים האלה שבתמונה מחכים לבית חם. אפשר לטלפן למערכת העולם הזה, **מיספר 232263־(03)**, ולבקש את בעלת החתולים.

דניאלה שמי

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי – העישון מזיק לבריאות

פוג'י

סרט הצילום הרשמי של
משחקי גביע העולם בכדורגל

ITALIA'90®

© Copyright 1986 COL ITALIA '90

FUJI FILM

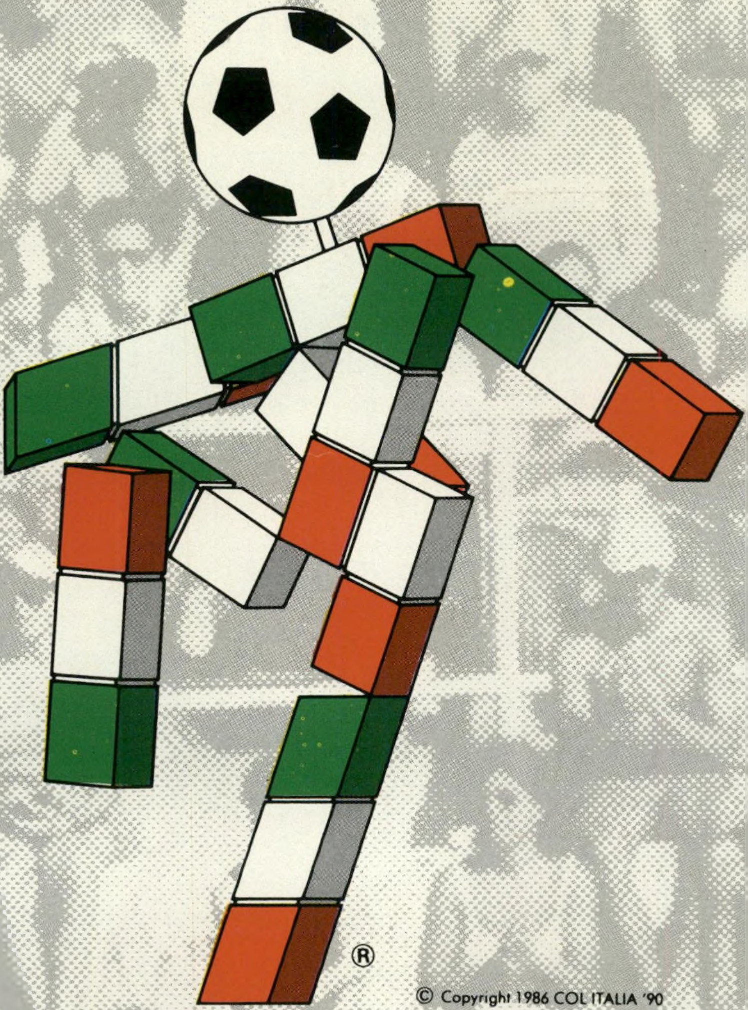

© Copyright 1986 COL ITALIA '90

FUJICOLOR
SUPER HG·HR

אדי מור

פוג'י - 100% הצלחה

פרס פוליצר

זה הכל הודות להיטלר. אלמלא הוא, לא היה פאול פוליצר פותח השבוע תערוכה של קאריקטורות. כמו זו של שימעון פרס, למטה

אילנה אלון

„חיים גמזו תמיד אהב את התמונות שלי ואמר שהן טובות, אבל לא התייחסתי לזה. מכיוון שהוא היה גיסי, חשבתי שזה מתוך נימוס," אמר פאול פוליצר, שפתח השבוע את תערוכת־הקאריקטורות הראשונה שלו, במוסיאון בצלאל בירושלים.

פוליצר, תעשיין ומהנדס במיקצועו, צייר כל חייו. תמיד היו קירות ביתו מכוסים בתמונותיו. אבל רק לפני חודש הכירו בו כבצייר, והציעו לו לפתוח תערוכה ראשונה במוסיאון מכובד.

אשתו, חנה, בנותיו וחמשת נכדיו התגאו מאוד בסב המוכשר, שידו בכל האמנויות. בווילה שלו בהרצליה־פיתוח יש חדר מיוחד לציור, חדר לנגינה על אורגן ובריכת־שחייה בחצר. הבית מלא בתחביביו של פוליצר: אוסף־פסלים אפריקאיים, קלטות של אופרות.

„הרבה פעמים חשבתי איך היו חיי מתגלגלים לולא התערבותו של היטלר," אמר, „הורי היו מסדרים לי בוודאי שידוך למישהי ממישפחה טובה שלא הייתי אוהב, והייתי חי חיים בורגניים ומשעממים בווינה ולא יודע מה הפסדתי." כאשר סיפח היטלר את אוסטריה לגרמניה, באביב 1938, היה פוליצר בשנה האחרונה של לימודי הנדסת־חשמל באוניברסיטה של וינה. הוא דווקא רצה ללמוד אמנות וציור, אבל אביו אמר לו שכל עוד הוא לומד על חשבונו עליו ללמוד מיקצוע מעשי.

זמן קצר אחרי הסיפוח נעצר אביו, יהודי ועסקן במיפלגה הסוציאל־דמוקרטית, ופוליצר ידע שעליו להסתלק מאוסטריה. הוא ניסה כמה דרכים, ולבסוף הגיע להולנד. מכיוון שלא היתה לו אשרת־כניסה, נשלח למחנה־פליטים, רחוק מאמסטרדאם. בעזרת כישוריו הצליח להסתדר טוב מאוד במחנה. הוא חיבר את קו־הטלפון עבור המפקד, וזכה באהדתו. למחייתו, היה מצייר את שומרי־המחנה ומוכר להם פורטרטים ב־25 סנטים הולנדיים.

מכיוון שהשומרים במחנה היו אנשי־מילואים של הצבא ההולנדי והתחלפו מדי שבועיים, היו לפוליצר הרבה לקוחות. „נהייתי ממש עשיר, ויכולתי לנסוע לעיתים קרובות לאמסטרדאם כדי להתעניין באפשרות לעזוב את הולנד." מישפחתו של פוליצר לא היתה מישפחה ציונית, והוא לא ידע דבר על הארץ ולא שאף להגיע אליה. אבל כאשר הציעו לו להצטרף לאונית־פליטים בלתי־חוקית ולעלות ארצה, לא היסס.

האוניה דורה היתה יוונית. קודם לכן הבריחה נשק. היא היתה קטנה וצפופה, אבל פוליצר זוכר את ההפלגה בנוסטלגיה. „האוכל היה נפלא, כי ציידו את האוניה במזון מדנמרק. היו שלושה חבר'ה ארצישראליים נפלאים, שנהגו בספינה ויצרו אווירה נפלאה. היו הרבה נערות צעירות, ובכוח־הרצון מנעתי מעצמי את מחלת־הים."

דורה הגיעה לחוף־נתניה באישון לילה, חודש לפני פרוץ מילחמת־העולם השנייה. למזלם של העולים הם לא נתפסו על־ידי הבריטים והצליחו להתערב בין תושבי רמת־השבים. „היו לי רק זוג־מכנסיים וחולצה, שנרטבו ממי־הים, ושלושה גולדן הולנדיים, שנשארו לי בכיס. לא היכרתי איש בארץ, ולא ידעתי שם של יישוב חוץ מתל־אביב. כאשר שאלו אותי לאן אני רוצה ללכת, אמרתי לתל־אביב. לא רציתי ללכת לקיבוץ, כפי שהציעו לי, כי הייתי כבר חצי שנה במחנה, ושלושה שבועות עם המון אנשים על האוניה, ורציתי להיות לבד."

פוליצר ירד בתחנה־המרכזית בתל־אביב והלך לכיוון רחוב אלנבי. „אני יודע שזה נשמע מוזר, אבל היכרתי בארץ רק אדם אחד, בן של מכרים, שהיתה להם חנות בווינה ליד החנות של הורי. כאשר הגעתי לדואר המרכזי ראיתי אותו יוצא משם. הוא עצר, הביט בי ושאל ,פאול? מה אתה עושה כאן?' הוא לקח אותי לביתו, נתן לי חצי לירה מקדמה והעסיק אותי במיפעל שלו."

אחרי זמן קצר הגיעו קרובי־מישפחה של בעל המיפעל והוא נאלץ לפטר את פוליצר, כדי להעסיקם. פוליצר חיפש עבודה ועסק במלאכות שונות. גראפיקאי בעיתון ידיעות חדשות בשפה הגרמנית, מפעיל־החשמל בלהקת העץ, תיאטרון־בובות מפורסם ביותר באותה תקופה, צייר־קאריקטורות עבור השבועון של החיילים האוסטרליים בארץ.

בתיאטרון הכיר הרבה אמנים ואנשי־בוהמה. הוא יצא לצייר עם אריה נבון, ויצא לבלות עם יוסף מילוא. כאשר שאל על מורה לעברית, הציג לו מילוא את חנה שוורץ, חברת אשתו, ימימה מילוא. „מכיוון של־להקת־העץ לא היה כסף כדי לשלם משכורת, לא היה לי כסף לשלם עבור שיעורי־העברית. יום אחד היה נשף, וחנה אמרה לי שאקח אותה לנשף במקום תשלום לשיעור. וכך התחלנו לצאת." הם יצאו במשך שנה עד שפוליצר מצא עבודה משתלמת, ואז נישאו. חווה, אחותה של חנה, התחתנה בבוא היום עם המבקר הנודע חיים גמזו, שאהב את הציורים של פוליצר.

כעבור זמן מצא בראשונה עבודה במיקצועו. היה זה הוא שייצר את המשוריינים הראשונים עבור ההגנה, וליווה אותם בלב חרד, כאשר נסעו בשיירות לירושלים.

ב־1959 הקים את המיפעל ונטה, המייצר מאווררים מכל הסוגים. אז עבדו במיפעל שני אנשים. כיום מעסיק המיפעל 70 איש, והוא עדיין גדל.

ככל שהוא אוהב את עבודתו, מעולם לא התרכז פוליצר רק בה. תמיד צייר, ניגן ואסף פסלים. בנוסף לכך הוא משמש גם כסגנו של ראש מיסדר־אבירי־הגריל, מיסדר עתיק שהוקם במאה ה־13.

זה שנתיים הוא משרבט בקווים ספורים, מינימליסטיים, דמויות מהטלוויזיה, מהעיתון ומהחיים. הקאריקטורות החדות הללו תפסו את עינה של מומחית לאמנות, שהתרשמה מהן. היא פנתה לבצלאל, וכך נולדה התערוכה.

למרות שהוא כבר סב לחמישה נכדים, ברור שזו לא התערוכה האחרונה של פוליצר. הוא חולם על פיסול, ועכשיו הוא מחכה לביקורות על התערוכה הראשונה שלו.

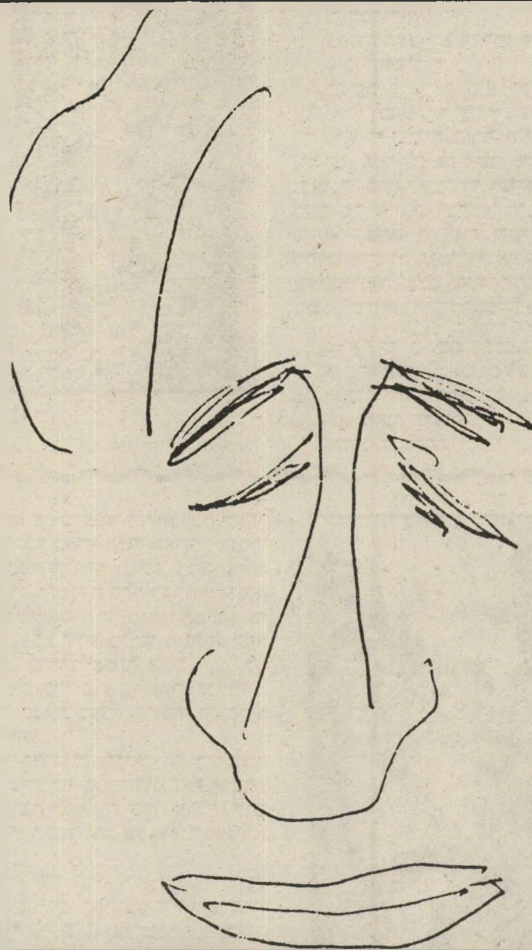

ניקי לוי, „העולם הזה"

פוליצר בווילה שלו
אבא רצה אחרת

ניקי לוי, „העולם הזה"

תעשיין פוליצר כאביר הגריל
באוניה היו חתיכות

רחל מרחלת על כל העולם

חבר של שייקה

אתם יודעים, שמאז שנפטר הפנטומימאי המהולל **שייקה אופיר** ניסו לשדך ולהדביק לאלמנתו, **לידיה**, גברים שונים. בכל פעם שראו אותה במסיבה עם גבר, כתבו בעיתון שיש רומאן חדש לאלמנה היפה. לידיה תמיד כעסה, ובצדק. היא טוענה שטיבעי הדבר שידידיהם של בעלה ושלה יהיו בקשר איתה גם אחרי מותו של שייקה. אבל כשראיתי אותה באחת המסיבות האחרונות, כשהיא צמודה לגבר לא־ישראלי, אמרתי לעצמי, וגם קצת לחברות שלי, שכנראה מדובר במחזר חדש. עשיתי את הדבר הכי טיבעי, כמה דרינגים לביתה של לידיה.

„ערב טוב לידיה, מה שלומך?"

„טוב. את בטח מתקשרת בקשר לגבר שהיה איתי."

„בוודאי! אני סקרנית, ובטח גם כל מאות האנשים שהיו שם, שחלקם כבר חקרו אותי על זה."

„קוראים לו **ולדימיר קונצ'ני**, והוא ממוצא יו..סלבי. הוא דוקטור למישפטים באוניברסיטת סן־דייגו."

„הוא על תקן מחזר?"

„לא באופן רישמי, אבל הסיפור שמאחורי המיפגש הזה הוא מעניין יותר ממה שאת מתארת לך."

„נו? אני סקרנית!"

„ולדימיר הוא חבר ותיק שלי ושל שייקה. אחרי ששייקה נפטר, שלחתי לו מיכתב לארצות הברית באמצעות ידידה, אך המיכתב לא הגיע לידיו. מאחר ויש לו עוד חברים בארץ, הוא החליט לעשות כאן ביקור. לפני חודשיים נפטרה אשתו השנייה, והוא החליט לקחת חופשה ארוכה ולבוא ארצה."

„בן כמה הוא?"

„בשנות ה־40 המאוחרות לחייו."

„טוב, תמשיכי!"

„בטיסה לישראל הוא ישב ליד בחורה ישראלית והתפתחה שיחה ביניהם. הוא סיפר לה שיש לו חברים בארץ, והיא שאלה אותו מי. הוא אמר לה את השם של שייקה ושלי. נראה לו טיבעי שבחורה ישראלית תכיר את השם של שייקה. הבחורה הרגישה לא בנוח מהעניין שהוא לא יודע ששייקה נפטר, אך היא סיפרה לו. אומר לך את האמת, חשבתי שהוא טיפוס עצבני וקשה כזה. אך עכשיו אני מבינה שהוא עדיין בהשפעת מות אשתו."

„ונראה לך שמשהו יתפתח ביניכם?"

„אני לא יודעת, ואני גם לא חושבת על זה. אני יכולה להגיד לך דבר אחד: הוא גבר מקסים, ומאוד תרבותי."

„שיהיה בהצלחה."

אלי דסה, העולם הזה

לידיה אופיר וולדימיר קונצ'ני
הידיד טרם התאושש

חשוב בחיפה

החברות החיפאיות שלי כועסות עלי, על שאני לא מרחלת על עיר־המיפרץ. עניתי להן שכמעט ולא קורה דבר בעיר הזאת. הן כעסו עוד יותר ואמרו שזה לא נכון, והסבירו לי שבחיפה יש הרבה מסיבות וחתונות. אמרתי להן שאני רוצה לשמוע על חתונה אחת בעיר הזאת, כי בזמן האחרון, כלומר בשנה האחרונה, אני רק שומעת על גירושין.

החברות שלי חייכו לאות ניצחון, וסיפרו על אחת מחתונות־החודש בחיפה. עורכת־הדין **שושנה כהן** נישאה **לדייוויד שפירא**, מאמן נבחרת־הנוער בכדורגל ו־בעל מישרד־נסיעות.

לשושנה זאת, שהיא כנראה בעלת־קשרים מפה ועד להודעה חדשה בעיר חיפה, יש אח בשם **עמוס כהן**, איש־עסקים ומיסעדן נתנייתי, שהוא כמעט ממלא־מקום ראש עיריית־נתניה. הוא מאייש מסיבות וחתונות של בני־מישפחה וחברים באין־סוף סלבריטיס ואנשים חשובים, כמו אלופי־צה"ל, שופטים, קציני־מישטרה, חברי בורסת־היהלומים ודוגמניות לקישוט.

ארכיון העולם הזה

אריה גוראל ושושנה כהן
חיפה על המפה

הפעם הוכיחה לו האחות שהיא יכולה לעשות מסיבת־חתונה מפוארת גם בלי הקשרים שלו. ואל תחשבו, חס וחלילה, שהם רבו. היא בחורה עצמאית. ובאמת, בחתונה שלה ראיתי את האלוף **איציק מרדכי**, ואת ראש־העירייה **אריה גוראל**, וגם שני שופטים חשובים, שאת שמותיהם אני לא זוכרת (אבל אני יודעת שהם חשובים, כי כולם כמעט התעלפו כשהם נכנסו), והרבה אנשי ספורט ועסקים. בקיצור, זאת היתה חתונה חשובה, ואם זה היה כל־כך חשוב לחיפאים, אז מי אני שאבטל זאת.

קשרי תרבות

אני לא יודעת למה קוראים להם חוג־הבליינים. הם כל־כך עסוקים בלעשות רושם זה על זה, ובמקביל הם כל הזמן בוגדים בנשים שלהם, בחברים שלהם, ובעצם במי לא? או שזה הבילוי המקובל עליהם.

עם חביבי החוג הזה נמנה איש־החברה ומלך־המסיבות המיזרח־אירופיות, **אריה ויחנסקי**, הנשוי **לסבינה**. הוא פולני במוצאו, והוא אוהב להשתולל במסיבות וגם ל־ארגן מסיבות גדולות בווילה של מישפחתו בקריית־אונו, ולפעמים בדירת־הגג שלו בפתח־תיקווה.

המסיבות שלו שמחות מאוד, כי יש שם הרבה אוכל, אנשים יפים וריקודים סוערים. מפעם לפעם הוא גם נוסע לפולין ולרוסיה, בענייני־עסקים שהוא עושה עם מנחת־התצוגות **אילנה מרגלית**, בתחום האופנה, כמובן.

ויחנסקי נוסע לפולין כמו שאתם נוסעים לירושלים, זאת אומרת פעם בכמה חודשים (אם אינכם ירושלמים, ומי אני שאמתח ביקורת).

עד כאן הכל נחמד, אבל מכאן ואילך הסיפור תופס תאוצה, וגם מיפנה.

לפולין יש להקת־מחול ייצוגית בשם מזובשה, ואתם בטח זוכרים את כל הסיפורים על הלהקה הזאת, שמאוד התלהבה מהחיים בארץ, וכמה מחבריה אף הגיעו לכאן לביקורים חוזרים. היה גם איזה זוג בלהקה שהתחתן בארץ.

אבל זה לא מה שרציתי לגלות לכם. באחד מביקורי הלהקה בארץ הכיר האדון ויחנסקי את אחת מבנות־הלהקה ונדלק עליה. נראה שזה היה הדדי, והשניים התחילו לנהל רומאן מאחורי גבה של אשתו הנאמנה והתמימה. אך מסתבר שהיא לא היתה כל כך תמימה, והיא חשדה בהם. בני־המישפחה שלה יעצו לה לשכור בלשים כדי שיעקבו אחרי בני־הזוג, ואכן האשה שמעה בעצת קרוביה והעסיקה מישרד־חקירות.

החוקרים החרוצים הביאו לה מימצאים מעניינים, וגילו לה שבני־הזוג, זאת אומרת בעלה והמאהבת הפולנית שלו, מבלים להם בנעימים בווילה המרווחת של אילנה מרגלית ברמת־השרון.

סבינה החליטה שהיא לא נכנעת לבעל הסורר, וניגשה עם המימצאים לעורך־הדין **מנשה בר־שילטון**, ואני כבר לא צריכה להזכיר לכם באיזה עניינים מטפל העורך־דין הזה.

בקיצור, אתם יכולים להבין שלקשרי־התרבות של ישראל עם מיזרח־אירופה יש גם צרדים אחרים, לא רק תרבותיים.

בינתיים מגלים לי השפיונים שבני־הזוג כבר השלימו ביניהם, והשימחה חזרה לשכון במעונם. אריה ואילנה מתכננים נסיעה לברית־המועצות לעריכת תצוגות־אופנה ויצירת־קשרים עם עולם־האופנה הרוסי.

יש לי רק עצה קטנה לאילנה: שלא תיקח את אריה להופעות של להקת הבאלט בולשוי. שמעתי שהרקדניות שלהן מהממות ביופיין.

ובעצם, במחשבה שנייה, מה איכפת? ככה יהיה לי עוד סיפור פיקנטי.

צבי טל, העולם הזה

אריה ויחנסקי ויפהפייה
בלשים ובולשוי־באלט

אלי דסה, העולם הזה

בארי, קרוליין וג'רמי לנגפורד
חי' כלב

כלב־סיטר בניו־יורק

אתם עוד זוכרים את השחקנית־דוגמנית **קרוליין לאנגפורד**?

לפני שבועיים טייל ידיד טוב שלי, איש־עסקים ישראלי המתגורר בניו־יורק, במנ־האטן, ולפתע הוא ראה את קרוליין מטיילת לה עם קבוצה של כלבים.

הוא הדגיש באוזניי שלא מדובר בכלב אחד או שניים, אלא בכנופיה שלמה.

בתחילה עוד חשבתי שקרוליין מפחדת משודדים ומבריונים, ושהיא פשוט מגינה על עצמה בעדת־כלבים. אבל עוד לפני שהספק־תי לברר זאת, גילתה לי חברה משותפת ש־קרוליין, המתגוררת בניו־יורק עם החבר שלה, סטודנט־לרפואה בשם **סטיב**, עובדת למחייתה בהשגחה על כלבים, משהו כמו בייבי־סיטר, אולי נכון לקרוא לזה דוג־ווקר.

אבל בינתיים קרו גם דברים אחרים במיש־פחה שלה. אביה, **בארי לנגפורד**, בימאי הטלוויזיה הישראלית, נשוי לאשה עשירה בשם **איריס**, והם התגוררו בכפר־סבא. עכ־שיו שמעתי שהוא נפרד מאיריס. הוא עזב את הבית וגר ברעננה, או להיפך.

האח של קרוליין, **ג'רמי**, שחזר בתשובה והעוסק בציור על זכוכית, ממשיך להצליח בעיסוקו החדש.

כרמן, אופרה חדשה

במשך חודש וחצי נעדרה מלכת־המים בעבר והיחצנית בהווה מהארץ, והיתה לה סיבה טובה. היא טסה לדרום־אמריקה בחברת בעלה, איש־העסקים **סמי ברכה**, כדי לאמץ ילדה.

יהודית נגר האחת והיחידה חזרה ארצה

אלי דסה, העולם הזה

יהודית נגר, סמי ברכה והתינוקת
ברכות לכרמן ברכה

עם תינוקת יפהפיה בשם כרמן. שעות אחדות אחרי נחיתתה בארץ התקשרתי איתה כדי לברך אותה ולאחר לה מזל טוב.

עשיתי המון דרינג־דרינגים, כי היה תפוס כל הזמן. טילפנתי לבזק, והם אמרו לי שמ־אות אנשים מתקשרים עם מיספר־הטלפון הזה, והם לא מבינים מה הסיבה. הרגעתי אותם והמשכתי בניסיונותי. לקראת ערב, אחרי שכבר נקעתי שתי אצבעות, הצלחתי.

„גברת נגר־ברכה, מזל טוב!"

„תודה, תודה,"

„את יודעת, הקול שלך נשמע שונה, ממש כמו לפני חמש שנים. את נשמעת מאושרת."

„זה נכון, ועוד איך! זה שינה את חיי! חיכיתי לרגע הזה כל־כך הרבה זמן!"

„איך קוראים לילדה?"

„כרמן."

„ואת אוהבת את השם הזה?"

„לפני כמה שנים ראיתי את הסרט כרמן, על חייה של רקדנית־הפלמנקו, ואמרתי לעצמי שאם תהיה לי ילדה, אני אקרא לה בשם הזה. זה היה כמו חלום בשבילי, והנה גיליתי שלילדה שאימצתי קוראים כרמן."

„אני מבינה שכעת שמה בישראל הוא כרמן ברכה."

„נכון, והיא משגעת והיא גם דומה לי."

„ואיך מרגיש סס, בעלך?"

„הוא מאושר־מאושר. זאת חווייה מיוחדת, מה שעברנו שם. תאמיני לי, זה נותן תוכן בחיים, זה היה צעד נכון."

„יהודית, אני מאחלת לך המון המון מזל, ואת יודעת שמספרים שהרבה פעמים אחרי אימוץ ילד נכנסים להריון, כי פעמים רבות אי־היכולת להיכנס להריון נובעת מסיבות נפשיות. אני מאחלת שיהיו לך עוד הרבה ילדים. זה נשמע בנאלי, אך אני יודעת כמה זה חשוב לך."

את יהודית נגר לא העזתי לשאול כמה עולה הנסיעה והאימוץ, אך השפיון שלי לעניינ־רפואה מספר לי שמדובר ב־20 אלף דולר. אך, כמו שאומרת חברתי דליה, מה זה עושר לעומת האושר?

עיתון עם ציצים

אני חושבת שכבר סיפרתי לכם על הידיד שלי **לורנס שטרסברג**, האחיין של מורה־השחקנים המנוח **לי שטרסברג**, המארגן מסיבות שונות ומשונות במקום משונה שנקרא החלונות הגבוהים.

ובכן, לורנס זה, גבר אמריקאי נאה מאוד, מתגעגע למולדת האמריקאית שלו, וזאת אומרת שהוא מאוד היה רוצה להנחיל לנו, הישראלים, את המורשת האמריקאית, או יותר נכון הניו־יורקית שלו. ובמה דברים אמורים? הוא רוצה שכל הזמן נראה ציצים גדולים וחשופים, כי הוא בטוח שציצים זה הרבה יותר מעניין מכדורי־פלסטיק ואבנים.

אז לורנס איש ניו־יורק החל מארגן מסי־בות נוסח אמריקה. אלא שפה קשה להשיג בחורות ישראליות שתחשופנה את החזה של־הן, ואם כבר משיגים אחת כזאת, אז מגלים שהחזה שלה לא הכי גדול שבעולם.

בשבוע שעבר הוא עשה עוד מסיבה כזאת, ואני באתי להציץ בפלא הגדול. והנה מה רואות עיני? על ריצפת־המועדון שוכבת לה בחורה רטובה, והגבר שרוכן מעליה מנסה להסיר את הטי־שירט שלה. הבחורה נראתה מאושרת למדי מהעניין.

לקח לי כמה שניות להתאושש מהעניין, כי אני לא כל־כך רגילה לראות בחורות ערו־מות־למחצה על רצפות מועדונים, וכשחזרתי לעצמי התנפלתי על אחד מאנשי־המקום ובי־קשתי פרטים על הבחורה המוזרה הזאת.

קוראים לה **מריאלה שטאודינגר**, והיא ילידת ארגנטינה, בת לאב יהודי יליד גרמניה ולאם ארגנטינית. היא בת 25, עובדת בפיצריה בחולון (אולי ההשראה באה לה מהעבודה), והיא רוצה ללמוד דקורציה (לא ברור לי של מה, אולי של מירצפות). יש לה חבר ישראלי, והנתון החשוב ביותר: היא עולה חדשה. מאוד מעודד אותי שעדיין מגיעות בחורות גזעיות כאלה לארץ. ואני מקווה שעוד יגיעו כמה מאות כמותה, על אפו ועל חמתו של **ימין סויסה**.

אלי דסה, העולם הזה

מיכאלה שטאודינגר
ציצים מציצים בפיצה

אורי דן

הבלוף הגדול בהיסטוריה

מ בחינה עקרונית, אותה מערכת משומנת היטב שטיפחה את הבלוף שבריה"מ היא מעצמת־על, היא שמנפחת עתה את השקר שאש"ף הוא ארגון שוחר שלום, ורק במו"מ עמו תגיע ישראל מייד אל המנוחה ואל הנחלה.

הבלוף הסובייטי נולד בתחילת המאה העשרים לפני למעלה מ־70 שנה, עד שהתנדף עתה לקראת סופה. אך לא לפני שנהרות של דם תמימים ומדוכאים התערבבו במי הוולגה ושטפו את גדת ימת־בייקל בסיביר.

ואילו הבלוף האש"פי מקבל תאוצה אדירה עכשיו, בשלהי המאה, למרות שארגוני הרצח הפלשתינאים האדימו את מי־הירדן ואת חופי הים התיכון, מעזה ועד ביירות, בדמם של יהודים וערבים חפים מפשע.

שאלה גדולה שתעסיק כנראה כמה מטובי חוקרי ההסטוריה, ויש רק מעטים, בשנים הקרובות תהיה, כיצד הצליחה מוסקווה לטפח את האגדה שהיא בירת מעצמת־על כל יכולה, בשעה שהיא למעשה צעדה, לאט אבל בטוח, לפשיטת רגל, על גוויות אזרחיה ורבים אחרים ברחבי העולם? כיצד היא הוצגה כמעצמה שוחרת שלום, בשעה שהתמוטטה דווקא משום שפיתחה את כלי הנשק ההרסניים ביותר על חשבון חרות ורווחת אזרחיה?

השאלה המחפשת תשובה היא כיצד הוסתר המצב האמיתי של בריה"מ. אף פעם לא עלתה בבירור דמותו האמיתית של הרקולס העירום שאנו רואים עתה בקרמלין: ראשו עשוי לוויין המשוגר לירח, ידיו כטילים בין־יבשתיים. אבל כשמגיעים לחלק התחתון, ונסתפק ברגליים, כל המגדל עומד על כרעי תרנגולת, המובלת לשחיטה בבזאר הבינלאומי.

רוב הסובייטולוגים מוואשינגטון ועד פאריס, מטוקיו ועד ירושלים עשו קאריירה ומצאו פרנסה מהצגת בריה"מ במאמרים ובמחקרים אינספור, כענק המשתווה לזה ששמו ארה"ב. התייחסו לשתיהן כאל שוות בזירה הבינלאומית. תחילה היו ארבע־המעצמות. אחר כך „שתי־המעצמות". בשלב זה נותרו רק עצמות, ומעצמה אמיתית אחת, ארה"ב. אפילו לשמעון פרס אין עם מי לעשות ועידה בינלאומית.

ישראל בר
הורשע בריגול

אהרונצ'יק כהן
מגע עם סוכן זר

א ף ממשלה, אף קהיליה מערבית לא קמה מבעוד־מועד וקבעה — המלך הוא עירום, ובקרוב הוא בעצמו יקום ויבצע את הסטריפטיז הסופי, המדיני־כלכלי־צבאי הגדול ביותר בהיסטוריה האנושית. התייחסו במידה שווה אל בריה"מ וארה"ב, כאילו היו תופעות טבע, כמו המים והאש. ואם הושמעו קולות בודדים בלונדון, ניו־יורק ותל־אביב — שאין כיסוי לכל המעצמה הזאת, שזהו בלוף — התייחסו אליהם כאל קוריוז.

סיבה חשובה, ללא ספק, שבעטייה טופח דימוייה של בריה"מ כמעצמת־על היה הטרור. הטרור שהשליטו שליטי בריה"מ בתוך מדינתם, ובמדינות מזרח אירופה, שם ישבו על כידונים, הוא שהפך אותם לגורם עולמי עולה. הפחד והאימה שזרעו מייצור כמויות אדירות של טנקים, מטוסים, תותחים ומעל לכל — של נשק גרעיני.

בצל מאזן האימה הזה שטיפחה הדיקטטורה בקרמלין, אשר הגבירה במודע את החשש שהיא עלולה להמיט שואה גרעינית עולמית, באם לא ייכנעו לתביעותיה, נעלמו מעיני הצופים במערב החוליים האמיתיים של האימפריה. כולם התבוננו כמהופנטים בראשי הטילים הבין־יבשתיים של בריה"מ, כשאסמי דגניה, לא פחות מעקרונותיה החברתיים והמדיניים המוצהרים, הלכו והתרוקנו. רק מעטים, אם בכלל, שמו לב שכל זכות מעצמיותה של בריה"מ בא לה בגלל אווירת הטרור הבינלאומי שהשליטה. וכאשר יעמוד האזרח הסובייטי או המזרח־אירופאי בפני הדוכנים הריקים, זעמו יעלה לשמיים כשיתברר לו שתפריטו לארוחה מורכב מפגזים ומטוסים.

את הבלוף הסובייטי הזה לא ניתן היה לבנות מבלי שיתוף הפעולה, בשוגג או במזיד, של גורמים חשובים בדמוקרטיות מערביות. לעיתים ממשלות, אך בדרך כלל אישים ידועים. השקר הזה לא יכול היה להתבסס בקצב הולך וגדל מ־1917 מבלי משתפי־פעולה בקנה מידה עולמי במדינות המערב, רובם תמימים, אך גם לא מעטים מרושעים, נוכלים ומאקייוולליסטים. אלה האחרונים ידעו לנצל את התמימות של הרבים.

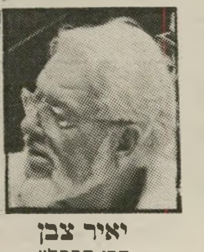

יאיר צבן
פרו קרמלין

אמנון אברמוביץ
פרו אש"ף

ש יתוף הפעולה בדיבור, בכתיבה, בשתיקה ובהשתקה של סלון־קומוניסטים, שמאלניים, סתם ליבראלים, היה חיוני לבריה"מ לחיפוי והסוואת מצבה האמיתי ומגמותיה.

רוב התמימים שרו את האינטרנציונאל בקול ניחר ובהתלהבות — „קומה התנערה עם חלכה, עם עבדים מזי־רעב" — מפאריס ועד להסתדרות והנהלת בנק הפועלים בתל־אביב וחברת העובדים. המנכ"לים ככר מזמן זללו קוויאר, שחו בשמפניה ובזבזו מיליארדים, אבל המשיכו לשיר את שירי שיוויון הפועלים ואחוות עמים.

המפלגות הקומוניסטיות והשמאלניות ברחבי־העולם הדמוקרטי, כולל מפ"ם והקרובות לה אצלנו, דקלמו את השירים והמנגינות שחוברו במוסקווה, כאשר שם השחיזו את כלי הנשק ומרקו את האזיקים ודלתות תאי־הכלא.

זוהי הבגידה המתמשכת הגדולה ביותר בתולדות־הימים, של המתהדרים בתואר „אינטלקטואלים" במערב, במדוכאים של האימפריה הסובייטית. בצרפת, באיטליה, באנגליה, בארה"ב ובישראל עצמה — הם סייעו לבריה"מ במסע הדיסאינפורמציה, שנמשך עשרות שנים, גם כשברוסיה רצח סטאלין והיגלה מליוני אנשים, ויורשיו המשיכו בעריצותם בדרכים אחרות, כולל בעידוד „מלחמות מהפכניות" ברחבי העולם. ובתוכם כמובן מלחמת חיסול ישראל של אש"ף.

בריה"מ הצליחה לגייס לצידה את טובי האמנים והמתקראים, לעיתים בפני עצמם, „אנשי רוח". סופרים, משוררים, עיתונאים. מי בהסתר ומי בגלוי הם נרתמו לשיר שירים לקרמלין כאשר כלכלתה וחברתה של בריה"מ נסוגו לימי הצאר.

אוניברסיטת אוקספורד סיפקה לבריה"מ את כמה מטובי המרגלים והבוגדים במערב — שנים רבות לפני שעושים זאת לנו „האקדמאים" מביר־זיית ומשתפי הפעולה היהודים עימם בתמיכתם באש"ף. פילבי, ברגאס ומאקלין ורבים אחרים בגדו משום שהאמינו שבריה"מ „מנהיגה את מחנה השלום" את „עולם המחר", מול „המערב הדקאדנטי". כמו שעתה מבשרים לנו כמה מפרופסורינו שאש"ף הוא „נביא השלום" ומחנה השמאל בישראל הוא „מחנה השלום".

„יונת השלום" שאימצו תועמלני הבלוף של הקרמלין, מפרי מכחולו הגאוני של פאבלו פיקאסו, ו יחפה מעל „עצרת השלום" של מיליונים שבריה"מ אירגנה ממוסקווה ועד קובה. אישי ציבור, פרלמנטרים מכל המדינות נרתמו למכונת הדיסאינפורמציה הזאת. רבים מהם תוך תמימות, נאיביות, או פשוט — חוסר שכל פוליטי אלמנטרי. אבל תמיד היו שם גם המאניפולטורים הפוליטיים, שסייעו למעצמת הטרור מתוך חישובים פוליטיים־אישיים קרים וציניים.

אישים בעלי שיעור קומה בינלאומי כמו ברטראנד ראסל נרתמו למסע הכזב הסובייטי. „BETTER RED THAN DEAD" — היתה סיסמתם. כמובן — שאין סיכוי כלל לנצח את הקומוניזם של הקרמלין בגלל הבשורה עצמה לעמלים ובגלל עוצמתה הנוראה של בריה"מ. לכן צריך להצטרף ל„כוחות המחר". ומייד. אין זמן.

יעקב (קובה) ריפתין
אמא רוסיה

שולמית הר־אבן (ריפתין)
אבא ערפאת

כ מו שעתה אותם האנשים, המפלגות, או תלמידיהם בישראל דוחקים בנו שאש"ף „מבשר את השלום", ואם לא ניכנע מייד „אין לנו סיכוי", כי יימשך הטרור, תבוא מלחמה, והם רבים יותר מאיתנו. כי רק כאן יכול יאיר צבן המפ"מי, הסטאליניסט ברוחו, להתחפש במודעות הבחירות כהרף עין — ללך ואלנסה. רק כאן יכול „על המשמר" להתקיים בסגנון של רצח אופי כמו שהיו בשעתו „פראוודה" ו„איזווסטיה" במוסקווה, וגם להתיז מתוכו איזה מין פרו־אש"פיסט כמו אמנון אברמוביץ'.

בתוכם של משתפי הפעולה במערב, רב היה חלקם של אחינו היהודים, ואף מקומם של הישראלים לא חסר. כמה מאמנינו הידועים, כמו גילה אלמגור, כמה מהדמויות העומדות מאחוריהם, כמו בעלה יעקב אגמון, התייצבו במוסקווה בשמחה, לכל מיני פסטיבלים של תיאטרון ריקודים וסרטים. כשחזרו משם, היישר לדפי עתוני ישראל, היו בהם שסיפרו על „מחנה השלום" שפגשו שם, על „התרבות הסובייטית" שמרכזה במוסקווה וקודקודה בקרמלין. מהמחסור בלחם ובחופש, מהשפע

ד"ר משה סנה
בדרך למוסקווה

ד"ר אפריים סנה
בדרך לטוניס

בעריצות ובדיכוי, כולל של יהודים, התעלמו רבם ממשתפי הפעולה הישראלים.

■ ■ ■

ל א פלא שדויד בן־גוריון, ראש הממשלה ושר הבטחון של ישראל, קם להילחם בבלוף הזה במלוא כוחו. כך הוא נלחם במפ"ם וכך נלחם בד"ר משה סנה, כאשר דעתם התבלבלה עליהם והם בישרו פה שהשלום יבוא רק ממקום אחד — מברה"מ, ואפילו של סטאלין. ולכן הם הציגו את בן־גוריון כ„פאשיסט", כ„בוגד" משום ש„מכר את ישראל לאימפריאליזם האמריקאי", בשעה שאורטו־טו גייסות הקרמלין „משחררים" את המזרח־התיכון. רצח אופי דומה ושיטתי עושים כיום אותם הגורמים לנאמני תורת בן־גוריון בבטחון ובהתיישבות.

כפי שמבשרים לנו עתה שהנה כבר קמה המדינה האש"פית בלב ארץ ישראל: כי בעצם „אין ברירה".

נכון שלא תמיד ממשיך בן במסורת אביו. אבל תת־אלוף (מיל') אפריים סנה הנחמד, רץ עכשיו לאש"ף, כפי שאביו החכם ששגה ייחל בשעתו לקרמלין. ושולמית הר־אבן היא נביאת הפלשתינאים כפי שבן משפחתה הנכבד יעקב (קובה) ריפתין הנהיג את מפ"ם לעבר „שמש העמים" — כך קראו לו — לרוצח סטאלין.

בן־גוריון קם ונלחם בבוגדים ובמרגלים למען בריה"מ שעטפו את מעשיהם במעטפת אידיאולוגית — „להציל את ישראל מיד עצמה" ולהעבירה למחנה הסובייטי. כך נאסרו ונשפטו ד"ר (?) ישראל בר ואהרונצ'יק כהן באשמת ריגול ו/או פגיעה בבטחון המדינה. אך עוד שנים רבות, עד לא מכבר, קמו מידי פעם תמימים ושוטים לנסות ולטהר את משתפי הפעולה הללו עם הקרמלין ולהציגם כ„קורבנות לרדיפות בן־גוריון".

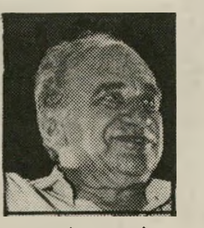

לובה אליאב
בשורת האל החדש

א.ב. יהושע
בהמתנה ל„אקסודוס" הפלשתינאית

ע ד היין חיים, וגם פעילים פה בישראל, לא מעטים שסייעו לבלוף הסובייטי הנורא לגדול. פעלו למענו בארץ ובוועידות בינלאומיות, חלקם בתמימות, אך מוביליהם, בציניות ובדם קר.

פניהם של האחרונים אינן מלאות בושה. לא שלהם ולא של חניכיהם ב„מחנה השלום" הישראלי, המטפחים כיום את אגדת אש"ף כפי שטופח בשעתו בידיהם השקר של מוסקווה.

הם עושים הכל כדי שנאמין בעולם המחר החדש — עולם של אש"ף ביהודה ושומרון וחבל עזה. עם עולם האתמול הם כבר גמרו — ורק שלא נזכיר להם את שיתוף הפעולה, האידיאולוגי לפחות, עם המשטר האכזרי ביותר שקם בעולם, מאז היטלר. הם מצויינים וזריזים בהחלפת מסכות ותחפושות.

כן, כמו שרחצו, הסתירו והתעלמו במשך עשרות שנים ברחבי העולם ובישראל את פשעי הקרמלין, כך רוחצים עתה את פשעי אש"ף, של יאסר ערפאת ועוזריו. כפי שסופרים אדירים כמו איליה ארנבורג וארתור קסטלר סייעו בתחילת הדרך לטרור

דיעה אחרת

הסטאליניסטי, כך בסכלותם רצים סופרינו כאגודה ובתפזורת לחוף הים לקדם את פני אוניית „האקסודוס" של אש"ף, שלא הגיעה כתוצאה מחבלת המוסד הישראלי, לפי פרסומים בעתוני חו"ל.

„להתראות על החוף" — נפרד מראיין „גלי צה"ל" מא.ב.ג.ד.ה.ו.ז יהושע, שהכין כבר סנדלי־חוף, כנראה לקבלת הפנים באותם ימי ריגושים שלא יישכחו.

רק מעטים, בעלי כשרון ושכל אמיתי ועצמאי, שרדו מהטירוף הקומוניסטי. משה שמיר, מגדולי סופרינו, שקם להוקיע את הבלוף בזמן, וארתור קסטלר שחזר בתשובה בספרו „האל שהכזיב".

הזמרות שלנו, נרתמו גם־כן לשיר שירים למשהו זר שלא שייך לנו כלל. פעם למוס־קווה ועכשיו לסבלות אש"ף. מי כמוהן יודעות לעלות על הגל (מלאות) רון?

בכירי עיתונאינו עובדים שעות נוספות בטיהור השרץ האש"פיסטי, בריקוד אלילי מסביב לנציגו המוצהר, הגולם הפוליטי, אייבי נתן.

הפוליטיקאים שלנו, כמו לובה אליאב, פניהם מתעוותים בערגה כשהם חוזרים ומבי־אים את בשורת האל החדש, אש"ף. כפי שב־שעתו חזרו אלינו ממוסקווה „מרכז השלום", מאיר וילנר, תופיק טובי ומיקוניס.

יעקב אגמון
אמרגנות „מחנה השלום"

גילה אלמגור
קריינות „מחנה השלום"

אז ידעה מפלגת העבודה ברובה לעמוד איתן מול נמוכי הרוח ורפי השכל שדהרו למוסקווה.

היום — ראשי המערך הם המעודדים את הכניעה לאש"ף, את שיתוף הפעולה המעולה עמו, במיסתרים ולאור היום. יותר מזה, ראש הממשלה ושר הבטחון עצמם מנהלים עם אש"ף מו"מ עקיף. ומישה ארנס, עם חצרות השרים וחברי הכנסת משתפים פעולה לק־בלת הבלוף החדש־ישן, קורצים ש„זה בסדר". אהוד אולמרט ודן מרידור מתחרים על כל סדק שנפער כדי להידחק אליו בזמן ולהש־תלב עמוק „במחנה השלום" של שמיר.

לכן, שיירת השלום היהודית מישראל, המזכירה את השיירות הקודמות למוסקווה, זוחלת עתה אל אש"ף בקאהיר, באין עוצר. הם יורדים מצריימה לשבור שבר. בשעה שהשבר האמיתי מונח למעצבה ולתצוגה בירושלים. הוא כבר הפך לבקע מוחי, נפשי, לא מפשעתי. אף התערבות כירורגית לא תצליח לאחות אותו. כי הוא נובע מעיוות גנטי של משתפי פעולה יהודים מאז ומתמיד, מימי סטאלין „אבי העמים" ועד ערפאת „שוחר השלום".

כ־70 שנה, ממהפכת אוקטובר 1917, חלפו עד שנתגלה במלואו הבלוף הסובייטי־קומוניסטי הרצחני.

כ־70 שנה, מאז הצהרת בלפור בנובמבר 1917, חלפו מאז החליטו הערבים להילחם עד חורמה ביהודים, להשמידם ולסלקם מכאן, כדי שלא יהיה להם אפילו בית־לאומי.

עד שהאמת הזאת תתגלה לכל, ונקווה שלא מאוחר מדי, נצטרך כנראה לעבור אנחנו בעצמנו דרך גלאסנוסט ופרסטרויקה משלנו.

לכל עם, כנראה, יש את הקצב ההיסטורי שלו והוא איטי ומכאיב במיוחד לעם המסרב ללמוד מן ההיסטוריה, לא רק של אחרים, אלא מזו העצובה והטרגית שלו עצמו. ■

דניאלה אשכנזי

איזון חוזר

רק לפני חודשיים אמר הסופר האוזבקי טימור גולייב למישלחת סופרים עבריים: „אנו לא צריכים עוד מהפכה, אחת הספיקה לנו... מה שאנחנו צריכים עכשיו זו אבולוציה, אבולוציה זהירה ואיטית." איש מתון, טימור גולייב, אבל שמה של עירו, טשקנט, מעיד על כך שהקריאה „להטביע את הרוסים בנהר של דם יהודי" לא משוללת יסודות בתולדות החבל. שמה של העיר, שהופיע לראשונה במאה ה־11, מקורו בתורכית; „כפר־האבנים", כי זר שהעז לעבור דרך טשקנט נרגם ע"י התושבים.

★ ★ ★

מרבים לכתוב על רבבות הפקידים והעס־קנים המאכלסים מוסדות ומועצות, שחדלו מזמן לשרת את עובדי האדמה. המשבר בחקלאות עמוק יותר מטפילים וגלמים דו־רגליים שקמו על יוצריהם. ישנם עוד רבים שאת פרי עמלם מפיקים מענפי החקלאות: יבואני ויצרני תשומות וציוד חקלאי, ספקי השרותים, אנשי מחקר, הדרכה ופיקוח. גורפי הרווחים הגדולים מכולם, הם נותני המימון וספקי האשראי. מי שעל הסוס, מתפרנס סביב החקלאות, לא מן החקלאות. חמור מי שמת־עסק בחקלאות בשטח. צחוק הגורל: ככל שהאדם מתרחק מן המטע והשדה, מתנתק מהעץ והצומת, כך גדל הרווח שהוא מניב מן החקלאות; מיתוס היהודי החדש והשורשי המכה שורש במולדתו, הוא נחלת מעטים בלבד; הרי גם בגולה היו יהודים, סוחרי סוסים וספקי תבואה, רק שבישראל, להבדיל, ה„מוז'יק" — גם הוא יהודי.

★ ★ ★

לא פחות, אם לא יותר מ־24 ערוצים מבטיחים לנו קבלני הכבלים. היום, 95% מהמבוגרים צופים ב„מבט"; גם בעתיד, ערב־ערב כמימים ימימה, 75% מן הציבור יביט כבול — עם כבל, אבל ללא כבלים — ב„מבט לחדשות". עם כל הביקורת, אני ובני־ביתי נמשיך לבחור את תוכניות האיכות של הערוץ הממלכתי — את סרטי התעודה, האקטואליה והתרבות, ותוכניות הילדים. אבל רבים יעדיפו את הבידור הקל על פני תוכניות דוגמת „אלגרו", שהיום מהווה מפ־גש בלעדי עם מוסיקה קלאסית עבור הרבה ישראלים. רבים יעדיפו סרט פעולה על פני סרט תעודה הדורש צופה פעיל ועירני. היום רק ל־20% מהאוכלוסיה יש מכשיר ווידאו. סקירה על דלות החומר המוצע ב„סיפריית ווידאו" ממוצעת מעלה חשש כבד מה מחכה לנו בפינת הטלוויזיה כש־24 ערוצים יכנסו כמעט לכל בית בישראל: הכבל לא יהווה חבל טבור לטוב שבתבל, אלא קשר סביב הצוואר הגורם לפיגור סביבתי לכל רך נולד ממישפחה טעונת טיפוח. דבר המבטיח הע־מקת פערים והנצחת „אוכלוסיות מיוחדות".

★ ★ ★

מפי „עוללי העתיד": ח'אלד ממחנה הפלי־טים עסכר מציע לנו שלום נוסח מצרים: „כש־יהיה מצב נורמלי בין שני העמים, הישראלי והפלשתינאי, אם יהיה איזה פיגוע נגדכם, הבסיס של היחסים צריך להיות כזה שהשלום כולו לא יתמוטט מזה. הנה, למשל, ראס בור־קה... אתם רק צריכים להתרגל למחשבה שגם בינינו יכול להיות כזה שלום כשתהיה לנו מדינה." (ציטוט מתוך „ארץ רעולת פנים" מאת דויד גרוסמן)

יוזמה ומנהיגות

עו"ד סיני קהת

א. משחר ימי הציונות היתה מקובלת ההנחה הבסיסית שהעשייה הממלכתית מרוכזת לטובת מוקד מרכזי אחד — העלאת עם ישר־אל לארצו ויישובו במדינתו. מימין ומשמאל תמיד היו קיצונים שדרשו טרנספר מחד, או פעולה „פרו־ערבית" כזו או אחרת מאידך. ברם, הזרם המרכזי של העשייה הציונית לא פסק מזה למעלה מ־100 שנים, וזאת תוך כדי צידוק הומאני מירבי גם מבחינת מטרות הציונות וגם מבחינת האמצעים. אם למישהו יש בכלל זכות על ארצו, האם ניתן להעלות על הדעת זכות גדולה מזו של עם ישראל בעיר האבות חברון או בבית לחם או בקבר יוסף שבשכם? ואם יש אמצעים צודקים, האם ניתן להעלות על הדעת מלחמות צודקות יותר ממלחמת השחרור או ממלחמת ששת הימים, שעל תוצאותיהן הטריטוריאליות אנו מתקיימים?

ב. דומה שבשנים האחרונות, ובעיקר בשנתיים האחרונות, הזרם המרכזי הציוני הולך ונחלש. וזה הפסיק לשנות באיזו מפלגה מדובר או באיזה מנהיג תלוי הדבר. משהו קורה לנו וזה לא רק למטה או בשוליים — זה גם במעלות החברה, וגם במנהיגות. ירידה היתה תמיד, אך פעם זה היה מנהג מגונה. סרוב לשרת בצבא היה תמיד, אך בעבר זו אפילו לא היתה תופעה. העכשוויזם פשע גם במנהיגות שאינה מתעסקת עוד בדבר זולת ניירות, נקודות, ומגעים כאלה או אחרים. היוזמה המדינית על הרכבי המשלחות, מבני הנוסחאות, וגיבובי הגיבובים תופסת את מי־רב זמנם ומרצם של ראש הממשלה, שר הבטחון, שר האוצר ושאר הממשלה בעיקבו־תיהם.

ג. תמיד היה הבדל במדינת ישראל בין מפא"י וממשיכיה, ובין חרות וממשיכיה. ברם, בעבר היתה גם עשייה, עשייה גדולה. וה־עשייה הינה תמיד זו שקובעת לבסוף. אדם יכול להיות סוציאליסט, „אוהב ערבים", „תבוסתן", ו„שמאלן", אך אם הוא מקים את קיבוצו ברמת הגולן הריהו קובע עובדה מן המעלה הראשונה ומגשים בפועל את הזרם המרכזי של הציונות. ישראל והערבים תמיד התבססו מה שקורה בשטח. והיוזמות המדי־ניות תמיד הורכבו על היוזמות הלאומיות שתמיד תכננו וביצעו עוד עלייה, ועוד התישבות, ועוד מפעלים ועוד התרחבות. וכאשר התהליך הציוני של היוזמה הלאומית היה מתגבר, היו הערבים נחלשים, מתפוררים, נסוגים ומוותרים. כל אימת שהיה נדמה להם שהתהליך הציוני נחלש, מייד ניסו לחסלו פיזית.

ד. בשתיים עשרה השנים האחרונות שולט הליכוד במדינה. והנה בשנה האחרונה הצליח הליכוד להעביר ל„פנינה שבכתר" — ההת־ישבות ביש"ע, סיוע בסך 30 מיליון שקל. 20 מיליון השקלים שהועברו במאמץ עילאי באחרונה, מתוכננים רובם ככולם לכביש בודד לירושלים. ומן העבר השני זורמים 8־7 מיליארד לקיבוצים והכל בעת ובעונה אחת. בכדי לסבר את האוזן, ארנסט יפת עלה למדי־נה יותר מאשר כל ההתישבות ביש"ע בשנה אחת. מובן שהערבים, האמריקאים והעולם כולו קוראים את האיתות רב המשמעות והברור הזה, שמשמעותו אחת ויחידה — ישראל אינה מעונינת עוד בשליטה בשטח. עובדה, היא אינה עושה דבר בנושא. והאמריקאים לא יהיו יותר ציוניים מיצחק שמיר.

ה. וכאשר כך הם פני הדברים, אין יוזמה לאומית, היוזמה המדינית מיצגת התקפלות, התגלגלות ונסיגה מתמשכות, דגלי הליכוד מקופלים בזה אחר זה. ובשעה קריטית כזו, כאשר נדרשת מנהיגות משמעותית, אין איש בראשות הממשלה. ראש הממשלה מדבר על „אף שעל" בסיעת הליכוד, ומאחורי הקלעים שולח את שר החוץ שלו להתעניין אצל בייקר מה אומר אש"ף. יש עליה של אלפי עולים בחודש, אך אין מי שינהיג אותה, ויכין את המדינה אליה. קופת חולים, הקיבוצים וה־בנקים שודדים בחופשיות מיליארדים מה־קופה הציבורית הדלה, ואיש אינו זועק. האנארכיה הגמורה והיעדר מנהיגות הם מסימני ימיו האחרונים של שמיר בשילטון. אומרים שכל עם מקבל את המנהיגות שהוא ראוי לה, אך כיום העונש הוא הרבה יותר מדי גדול. מנהיגות חדשה ואופטימית אינה ערובה לדבר. אך זו יכולה להיות לפחות התחלה טובה, וחשוב שתתחולל כבר היום.

** הכותב משמש כמזכ"ל חזית ארץ ישראל.*

שיר־השרים לממשלת ישראל

בוקר טוב מדינה
יום ראשון – ישיבה
הממשלה למקומות
לקריאת השמות.

אחד מנותח
ואחד סתם שכח
אחר לא בטוח
וגם „מצב־רוח"

לוי קוצף
שרון מתחצף
מודעי דוחף
שמיר מצפצף.

צור מתנצל
מרידור מתקפל
גור שוב שואל
וארנס מתפתל

אדרי מאוהב
וקצב מאוכזב
ועייזר השובב
קם ועזב.

פרץ מתחרט
שחל מפטפט
פת משוטט
ופרס מתמוטט

אולמרט מאמין
כץ־עוז משמין
בר־לב מרדים
ויעקובי מגזים

נבון נדהם
ושאקי נעלם
ורבין אומר
שזה לא יגמר.

דרעי אותנטי
וניסים – פאתטי
יושבים ביחד
בגוף אימפוטנטי

כולם מבסוטים
אל ה„וולבו" יוצאים
למצלמה מדברים
ולעיתונאי מדליפים.

ביום א' הבא
הישיבה תתחדש
מציאות או בדיחה...
זה מה שיש.

יהודה דרורי ■

הליכוד — המישחק היחיד בעיר

מאיר ליפשיץ

בתקופה האחרונה, שומרי אמוני המחנה הלאומי נורא לא אוהבים להתעסק בחילוקי הדיעות האמיתיים. תתקיפו את השמאלנים, הם מייעצים, תקרעו לגזרים את היוסי־ שריד והיוסי־ביילינים. תעזבו אתכם מהבדלי טקטיקה פעוטים וניואנסים דקים בין שמיר־ארנס לבין שרי וח"כי החישוקים. כולנו אחים, לוחשים חרותניקים שעלו מאשפתות לגדולה וזכו בתפקידים ממלכתיים, אין כל משמעות לוויכוח הפנימי, חוץ מאשר הרצון לזכות בהישגים אישיים.

שנתיים של אינתיפאדה, ולמעלה מעשור של השתכשכות בתענוגות השילטון, הצליחו לטמטם טוטלית את ראשם האידיאולוגי של גדולי האופוזיציונרים מאתמול.

מה נשאר במקור ממצע הליכוד? כלום. גורנישט. נארה. בתחום מדיניות החוץ והביטחון עובדים לפי שיטת רבין. בשטח הכלכלי־חברתי מכתיב שימון את הטון.

אבל אנשי הליכוד מצווים היום לטמון את ראשם עמוק בחול השילטון. כאילו מתנהלת כרגע המערכה על בחירת הכנסת הבאה וצריך לשכנע עכשיו את הציבור הרחב לתמוך בליכוד ובלווייניו. כאילו לא יושבים ביחד עם המערך תחת כנפי דינוזאור הממשלה הרחבה ועושים בצוותא את הרע בעיני אלוקים ואדם.

רגש הנחיתות הבסיסי של תנועת החרות מבצבץ שוב ושוב מבעד למעטה הדק של שקר האחדות הלאומית ותרמית העמידה על עיקרון ארץ ישראל השלמה. דן מרידור הוא המייצג הבולט ביותר לאותה הגישה הפסולה, שר המישפטים מסביר לכל מי שרק רוצה לשמוע כי אין ברירה. האלטרנטיבה היחידה למצב הקיים גרועה יותר, וקשורה בישיבה במדבר האופוזיציה בגלל ממשלה צרה שירכיב המערך.

ואלפי הג'ובניקים והאינטרסנטים מימין שומעים אופוזיציה ורועדים מפחד ועצבים. טובות ההנאה שנבעו מהקירבה לשררה עומדות בסכנת כליה. הנה באים המפא"יניקים ההם לקחת שוב את כל הקופה. מרידור פורט בהצלחה מרובה על הנימים החבויות בנפשו של כל אחד ואחד: הרצון להתקיים, להישרד. השאיפה להתקדם בסולם ההצלחה. הרגש הטבעי כל־כך לשמירה על הקיים, והאמביציה האישית לשיפור המעמד.

המנפנפים כיום בשוט ממשלת המערך הם אותם האישים שעשו הכל כדי למנוע ממשלה צרה בראשות הליכוד. הקבוצה המקיפה את שמיר דאגה לפני כשנה רק לביצור מקומה היא סביב שולחן ההנהגה. בשלבים הסופיים של המו"מ, ביממה לפני הכרעת המרכז, התחננו מפלגות הדתיים לקואליציה מצומצמת אך מוצקה, אבל פניהם הושבו ריקם. הרצון לחסל פוליטית את לוי ושרון גבר על האינטרס התנועתי והלאומי לנהל לבד את ענייני המדינה.

וכאן אנו מגיעים לשורש העניין. שמעון פרס הרי לא מסוגל באמת לחבר את שולמית אלוני לש"ס. החרדים אינם יכולים להצטרף לממשלה עם וירשובסקי ומפ"ם. אם אכן יקרה הבלתי־ייאמן, הרי שמיבנה רופף זה יתפרק תוך תקופה קצרצרה. בבחירות שיבואו לאחר מכן יכו מצביעי הימין בש"ס וימחקו את אגו"י מהמפה. הטריק של השבעת הרבנים עובד רק פעם אחת. הרבי מלובביץ' כבר הודיע ששוב לא יתערב בפוליטיקה.

ארכיון „העולם הזה"

נסיכים: מרידור, אולמרט ומילוא
כולם רוצים את אותו הדבר — ראשות הממשלה

את כל זאת יודעים לא רק אולמרט ורוני מילוא, אלא גם ובעיקר ורדיגר והרב דרעי. במקור „שוות" כל מפלגות החרדים פחות מ־5 מנדאטים. כל התוספת שקיבלו בבחירות האחרונות לכנסת באה מקולות הימין. דווקא שומרי המצוות, והאדוקים בתורת אלוהים חיים, אינם סומכים על ניסים. עובדה, למרות שינאתם העזה לשמיר הם אינם מעזים ללכת עם פרס ורבין. עד עתה, למעלה מ־12 שנה, נשמעים מכיוונם רק איומים. בפועל, הם שותפים קבועים לקואליציות המחנה הלאומי.

אז בעצם אין חשש רציני שנראה מחר את פרס כראש ממשלה. ההפחדות בנושא משמשות רק כמסך עשן. מה שקורה בליכוד פנימה, זה המשחק היחיד בעיר. ומה שמתרחש בין כותלי המפלגה הגדולה ביותר חורג בהרבה מהעניין האישי.

כי גם אם מודעי משוגע על כח. ושרון אמביציוזי ללא תקנה. ודויד לוי מת למחוק את הקידומת סגן מראש הממשלה. הרי גם צד ב' אינו חשוד חלילה בצניעות יתירה. מה, שמיר לא הוכיח דבקות מופלגת בכיסא? ארנס לא רואה עצמו כמס' 1 הבא? אפילו אהוד אולמרט עושה גלים בביצה כאילו היה לפחות איזה ביבי או קצב (ששניהם, כידוע, ממש מרוצים מהמצב ואינם שואפים לשיפור קל במעמד).

תשאלו את רויד מגן על מה הוא חולם. תבררו בלשכות של מרידור ומילוא איזה תפקיד הם רוצים למלא. כל פוליטיקאי מדרג בינוני ומעלה משוכנע ביכולתו להנהיג את האומה. כל עסקן שהגיע איך שהוא למישרת שר — בטוח שהוא האיש הראוי להוביל את התנועה והעם.

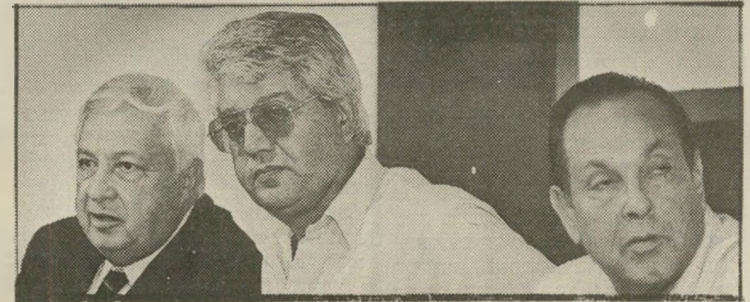

חישוקים: מודעי, לוי ושרון
אז מי בעצם מייצג את עקרונות הליכוד?

אם כך, כדאי לנקות את התמונה מהשמצות יריבים בנושא האמביציה, וליחשושים מגונים בהקשר התועלתנות האישית. אם כולם רוצים את אותו הדבר, נשאר רק לבדוק מה המיטען הרעיוני שנושא עימו כל צד.

מחנה שמיר־ארנס אוהב להצטייר כנאמן א"י. ה„חישוקים" מולם, טוענים להיותם אלה המייצגים נאמנה את עקרונות התנועה. השנה האחרונה הוכיחה כי שרי שמיר מצביעים בפורומים השונים בקביעות, דווקא עבור הצעות ותכניות מבית המדרש של המערך: „בחירות בשטחים" — הרעיון שייך במקור לפרס ורבין, ושימש כגימיק בתשדירי התעמולה בטלוויזיה. „מו"מ עם נציגי הפלשתינאים" — זו דרישת השמאל מזה שנות דור. „שיתוף מצריים בתהליך השלום" — חזונו הישן של עזר וייצמן. „תיווך אמריקאי במו"מ" — תביעת **„שלום עכשיו"** כאלטרנטיבה לדרישה האולטימטיבית של בגין למשא־ומתן ישיר.

לעומת כל זאת, התנגד אותו המחנה לקבלת העקרונות הידועים כיום כ„חישוקים". הם נלחמו עד הנסיך האחרון בשלושת השרים הבכירים, וכעסו על פטרונם שמיר שנכנע ללחצים התנועתיים. ומה בדיוק עורר כל־כך את חמתם? הקביעה שלא תוקם מדינה פלשתינאית שנייה, או שלילת המו"מ עם אש"ף? ההכרזה על מיגור האינתיפאדה כתנאי מוקדם, או החזרה לבסיס, וההצהרה שירושלים הינה הבירה הנצחית ואינה ניתנת שנית לחלוקה?

אז כשמפזרים את ערפל הקרב הפוליטי־אישי מקבלים את התשובה. אין צורך בתיחכום מיוחד, הכל מופיע שחור על גבי לבן. מלחמת הירושה נמצאת בעיצומה. רק שצד אחד מוכן לנצח גם במחיר הפסד המדינה.

הליכוד — המישחק יסתכם באפס

אורי יעקב

רגע־האמת בתנועת הליכוד הולך ומתקרב. עד עתה הצליח יצחק שמיר, במחיר לא קטן, לדחות את ההכרעות הפנימיות גם במישור המדיני וגם במישור הכוחני. אך ככל שחולף הזמן המצב הולך ומידרדר. מי שחושבים שפיצוץ עשוי לבוא על רקע אידיאולוגי — טועים. עיקר המאבק המתנהל מזה זמן רב בליכוד, שהלך והתחדד עם הקמת ממשלת האחדות הנוכחית, קשור במאבקי כוח פנימיים. הליכוד, נכון להיום, הוא תנועה מפולגת ומפוצלת עם מתחים ומאבקים בין המחנות ובתוכם, בין דורות ואף בין עדות. באחרונה נשמעים אף קולות מדאיגים שאינם שוללים הליכה של הליכוד לבחירות בשני גושים נפרדים.

נראה כי מחנה שרון־לוי־מודעי מתבצר ומתכונן לקרב הגדול. השלושה מסתובבים בתחושה, כי למרות מעמדם הבכיר, מנסים לדחוק את רגליהם, מקפחים אותם, ומתעלמים מהם בכל הנוגע לניהול ענייני המדינה. מקורביהם סבורים כי בסיבוב הבא ישנן כוונות לחסל אותם פוליטית, ולכן ממילא אין להם מה להפסיד. מולם ניצב מחנה שמיר־ארנס. זהו מחנה גדול וחזק אך לא כל־יכול. גם בתוכו לא חסרים מאבקים והתחפרויות, בעיקר בקרב הצעירים, במטרה לתפוש עמדה טובה לקראת ההתמודדויות שעוד יבואו. אגב, יש סבורים כי המאבקים שמנהלים היום ראשי המחנות, ייראו כמישחק־ילדים לעומת הקרבות הצפויים בין אלה המתיימרים לרשת את המנהיגות הנוכחית בליכוד.

גורמים מסויימים במחנה שמיר־ארנס, מטעמים שונים, דוחקים להכרעה במרכז בנושא המדיני, מתוך הכרה כי זהו חלק מהמאבק העתידי על מנהיגות התנועה, עם הליכתו של שמיר. מכל מקום, על השחקנים במישחק המסוכן הזה לדעת כי גם בבוא היום, כאשר יסיים שמיר את תפקידו ותיפתח ההתמודדות, כל ניסיון של אחד המחנות ללכת על כל הקופה ולחסל את היריב, עשוי להביא לפיצוץ ולפילוג, וכתוצאה מכך לאובדן שילטונו של הליכוד. כלומר, כמו במילחמה גרעינית. בין המחנות קיים מאזן־אימה פוליטי. אם ישחקו, סיכום המשחק יהיה אפס. אין מנצחים, כולם יפסידו.

עוזי קרן

שמיר־ארנס:
מאזן־אימה פוליטי

בין שני המחנות, בתווך, נמצא משה קצב. אמנם הוא מזוהה עם מחנה שמיר־ארנס, אך הודות לתמיכה הרחבה שיש לו בקרב חברי המרכז, ניתן לראות בו גורם עצמאי שביכולתו לטרוף את הקלפים. במצב העגום בו נמצא הליכוד, יכול קצב למלא תפקיד היסטורי ולקצור את הפירות בעתיד. קצב איש צנוע, חכם והגון שהוכיח בדרכו כי ניתן ואפשר לצבור כוח פוליטי גם מבלי להכנס לעימותים. הוא זוכה לתמיכה אישית של כמה מאות חברי מרכז, שימלאו אחר מבוקשו, ולאמונם ואהדתם של הרוב הגדול של חברי המרכז מכל המחנות בתנועה. לכן, בכוחו ובאישיותו לשמש מתווך ומפשר בין שני המחנות בתיקווה למנוע את המשך המאבק ההרסני, שנהפך לחלק בלתי נפרד מההווי היומיומי בתנועה, ופוגע ביכולתה לתפקד ולהתרכז בייעדיה האמיתיים.

אם יצליח במשימה, ייצא הליכוד מחוזק וימשיך להיות הגורם המרכזי בניהול ענייני המדינה. אם ייכשל, ולא ניתן יהיה לעצור את ההידרדרות בשום דרך, עשוי הליכוד להכנס לדפי ההיסטוריה כאפיזודה חולפת בפוליטיקה הישראלית.

רענן לוריא מדבר:

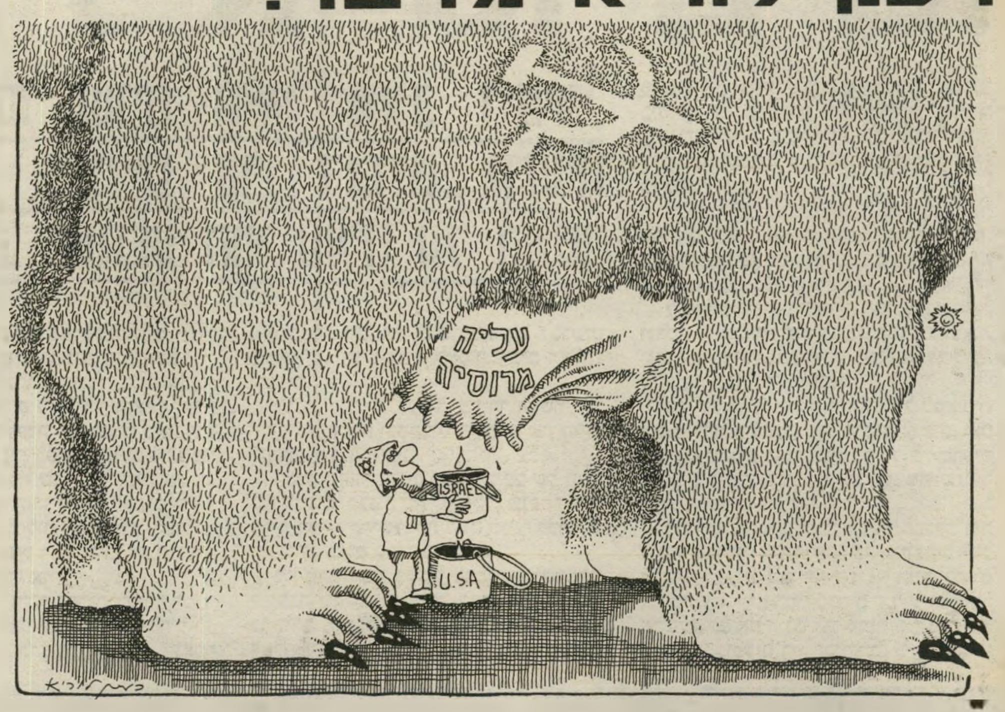

TAKE IT EASY

עליס בליטנטל

זה רק עניין של זמן עד שהעולם הערבי הסובב אותנו יתחיל להכיר בקיומנו. אולי אף ליצור מערכת יחסים שתביא ברכה לשני הצדדים. כפי שההיסטוריה מלמדת אותנו, התקיים שיתוף פעולה ערבי־יהודי בימי ספרד המעטירה. צריך רק אורך רוח הטעון בכוח פיסי ונפשי. מי שיהיו לו יותר מאלה, הוא שיזכה בסופו של דבר לראות את מטרתו מושגת.

„החיפזון הוא מהשטן" — אומר פיתגם ערבי עתיק. והמצרים, שחתמו עימנו על הסכם שלום, בינתיים מניחים את רובו לתיאוריה: כי להם דבר לא בוער, יש להם זמן. כפי שנכתב לפני כמה ימים ב„חדשות": „מובארכ ייבש את ארה"ב חודש, עד שהואיל בטובו להתייחס בכתב ל„חמש הנקודות". ואילו אצלנו, ממהרים כולם, השמאל והימין כאחד, ואצים רצים לתת ולהעניק מחסדיהם לאומה שכלל אינה קיימת, ולא הוזכרה בספרי ההיסטוריה מעולם... מה ריצת האמוק הזו תביא לנו אם לא בכייה לדורות? כי הרי החיפזון הוא מהשטן...

ואמר לי כבר בכיר עיתונאי מצריים, אניס מנצור, בשיחה שערכתי עמו בקאהיר, בתשובה לשאלתי מדוע השלום שנחתם אינו ממומש הלכה למעשה, אלא בצורה מיזערית: „האם שמת לב עד כמה איטית זרימתם של מימי הנילוס? כזהו טבעו של העם המצרי — נינוח. ואתם, אנא, אל תעוטו עלינו ותלחצו בקשר להגשמת השלום. דרוש זמן כדי להתרגל לרעיון, עד שימומש השלום באופן מושלם. יבוא יום, וזה יקרה. אז אנא, לאט לאט".

ונשאלת השאלה, גבירותי ורבותי, מדוע שנהיה אנו שונים מהמצרים? מדוע שלא נתאים את הטמפרמנט שלנו וקצב הפעולה שלנו לזה של בני זוגנו למישחק? (כמו במישחק האהבה) ברומא — כדאי להיות רומאי, ובמיזרח התיכון — לנוע בקצב מיזרחי, איטי. הזמן רק ייטיב עימנו. החוזק הנפשי שלנו, האיחוד והגיבוש רק יעמידו אותנו בעמדה טובה יותר, וישפרו את תוצאת המאבק הפוליטי.

אין כל דרך להשוות בין קריסת המערכת הקומוניסטית באירופה, ותאוות הערבים להתנחל באדמותינו ולראות אותנו בים. באירופה נזעקים עמים שדוכאו פוליטית, אך היו קשורים קשר פיסי לאדמתם במשך מאות שנים ויותר. בעוד אצלנו מדובר בשבטים נודדים, שהדבר היחיד המאחדם הוא השינאה ליהודים והרצון לנחול את אדמתם. כאילו היתה הגדה המיזרחית מיושבת עד תומה ואין בה אפשרות להצטרף למישפחותיהם שם.

האם קדושת המיסגד בירושלים היא הסיבה להצמדותם לרעיון „שחרור פלשתין"? אם כך, מדוע אינם פוצים פה ומצפ־צפים בקשר למיסגד הענק שלהם, שהוא הגדול בעולם אחרי זה שבמכה, והמצוי במצב מחפיר בעיר קורדובה בספרד. הנו־צרים עשו בו עבודת הרס כמעט טוטאלית, לאחר שכבשו את ספרד מידי הערבים. מדוע אף ערבי לא מבקש לחזור ולכבוש את אדמת ספרד, בה היתה לערבים עדנה, ותרבותם היתה בשיא שלכמותו לא הגיעו לפני או אחרי כן?

אז בבקשה, כמו שאומרים האמריקאים CUT THE BULLSHIT, בלי זיבולי שכל, ותתחילו לדבר לעניין, אתם הערבים באשר הנכם. ואילו אתם הישראלים, חידלו להיות תועמלני־שונאיכם, כי שום תועלת לא תצמח לכם מזה. אם תוותרו על ירושלים, או על יהודה ושומרון, הרי תוך זמן קצר ביותר תמצאו את עצמכם בים. כי גם ברמלה, חיפה, יפו ורמת אביב חושקים הערבים. ואז, כשתהיו על קצה הצוק, מה תגידו לזה שיבוא לדחוף אתכם לתהום? „אנשים אחים אנו, תמיד תמכנו בכם"?!

אז חידלו מאחיזת־העיניים, וקצת כבוד עצמי. עידן הגלות הסתיים, אנחנו כבר לא בגטו. כדאי שגם שם בשמאל „השפוי" (שלא נדע משפיות שכזאת), יתחילו לראות את המציאות כמות שהיא, ולא לשקוע בחלומות על רומן אהבה עם פרטנר שכלל לא מתכוון להתעלס עמם. וככל שתגזימו בשם חופש הביטוי והדמוקרטיה לנסות לרפות את רוחנו, מה שעלול להביא לאנרכיה מוחלטת, כך מתעצם הסיכוי שההיסטוריה תעמיד אותנו במצב בו לא יהיה לנו סיכוי להתקיים בלא שילטון חזק שישים קץ לרפיון השכל והשינאה העצמית שפשו בנו. אז כמו שאומרים: TAKE IT EASY, ואל תנסו לדחוק את הקץ, כדי ש„הפיתרון הסופי" לא יסתיים בשואה נוספת. אם הערבים אוהבים לעשות הכל לאט — שחקו אותה בקצב שלהם. ברור מי יצא נשכר מכך.

251

בשבוע הראשון, לשנה השלישית למניין האינתיפאדה, עלה מדד הקטל ב־5 נפשות נוספות והסתכם ב־251 ערבים ויהודים, נשים וגברים, שמצאו את מותם האלים, לפי הפירוט הבא:

- **199 ערבים נורו, נדקרו ונשרפו למוות בידי אחיהם.**
- **52 יהודים, חיילים ואזרחים, נרצחו בפעולות איבה.**

חרדל

מטען הצד שהתפוצץ לאחרונה ליד הישוב קציר, חשף בימים שלאחר הפיצוץ את תיאטרון האבסורד המזרח תיכוני שהפך לכרוניקה קבועה בעיתוני ארצנו. ●●● גיורא זו־הר, שמטען הצד התפוצץ מטרים ספורים לפני מכוניתו, הודיע מייד מעל דפי העיתונות: „זה מקרה לא נעים אבל לכל צד יש את הקיצוניים שלו". ●●● אותו זוהר המשיך להפליא והצהיר „אני שמאלן והמקרה רק הוכיח שאנו צוד־קים". העובדה שמצפה קציר שבוואדי ערה התנחל בלב ישוב ערבי צפוף לא מעוררת אצלו שום בעיה מצפונית והוא הודיע שבכוונתו להשתתף במסע המתוכנן של אנשי הש־מאל לקאהיר ללחוץ את ידי אנשי אש"ף. ●●● באותו יום הותר לפרסום כי אחד מחברי חוליית הפת"ח שנשלחה ע"י אש"ף מואשם כי במרס השנה השליך רימון יד לעבר מכונית בכביש ואדי ערה ●●● למרות „הלוקשים" שמנסים למ־כור לעם, התכנית לטרנספור הפליטים ממחנה קנדה במצ־ריים לתל סולטן שברצועת עזה אינה כלולה בהסכמי המסג־רת שהושגו בקמפ דיוויד ובהסכם השלום בין ישראל ומצ־ריים משנת 79'. היא כלולה בהבנות שהושגו בדיוני הוועדה הצבאית המשותפת לשתי המדינות. מאידך, כלולים בהסכ־מים הראשיים שלל סעיפים שהמצרים מפרים אותם בנחי־שות והתמדה מאז חתימתם. ●●● צריך לקרוא את עדותו של רב החובל של האוניה ניוטה ב„מעריב" של סוף השבוע כדי לבחון מקרוב כיצד המצרים מפרשים את ההסכ־מים. ●●● לחברים שצופים מהצד על המתרחש נדמה שמשנתו הפוליטית החדשה של ח"כ קליינר היא המעצבת את התפיסה הישראלית הנוכחית בענין חזרת הפליטים. ●●● תשאלו את מרידור. ●●● קל לזעום על בריטניה שמגרשת פליטים ויאטנאמים מהונג־קונג חזרה לויאטנאם. נראה שקשה לכעוס על מי שנתן לויאטנאם להיראות כפי שהיא נראית כיום. ●●● מעניין מדוע הקונסול הישראלי בהונג קונג לא נסע „לבדוק מקרוב" את הנעשה בנמל הגירושים, או לכל הפחות היה מזמין את הקונסול הבריטי ממזרח ירושלים להתפנות מעיסוקיו בבית סאחור ולקפוץ לוויק־אנד במזרח. ●●● זהו, אפילו חברת אגד התרגלה למצב של אבדן הבטחון בדרכים ומעתה היא מקפידה שלא להבטיח כמו פעם „נסיעה בטוחה". בפרסומות על קו 900 ש„יוצא אחד בעקבות השני" טורחים להזכיר לנו שאין תח־נות ביניים ויש מיזוג אוויר, המילה בטחון נמחקה מהלכסיקון הפרסומי כאילו לא היתה. ●●● באגד כמו בממשלה חושבים שטריקים פרסומיים יכולים להסתיר את הפאשלות האמיתיות. המזל הוא שממשלה זה לא מונופול תחבורה ציבורית. אפשר להחליף. ●●● ביהודה ושומרון יקנסו מעתה ב־350 ש"ח כל בעל רכוש שלא ימחוק סיסמאות שייכתבו על מבנים הנמצאים ברשותו. החברים תמהים לדעת אם גם במקרה זה מתכוון המינהל האזרחי להחזיר את כספי הקנס, בתוספת ריבית והצמדה, כפי שהוא נוהג לעשות בקנסות שהוטלו על הורים של משליכי אבנים. שיטה המכונה „תכנית אבן לחוסך". ●●● החברים עדיין לא שמעו על שום עצומה של אנשי אקדמיה, סופרים, משוררים ואמנים הקוראת לציבור הערבי לגנות ולהפסיק את שרשרת ההצתות הבלתי פוסקת. נראה שרק אש הסיקריים מעוררת מתרדמתם את ה„סלבריטיס". ●●● נראה ששום דבר לא נדבק לטפלון החרדי המכונה „השר דרעי". שבוע אחר שבוע מתגלות פרשיות קטנות כגדולות הקשורות לצעיר הכי מבטיח שבשורות השמאל בישראל. מסתבר שאלה הרואים בדרעי גשר יוני, שיחבר את החרד מש"ס לחילוני החרד מר"ץ, דאגו לכך ששערוריות „מינהל לא תקין" לא יהרסו את הסיכוי ל„ברית היסטורית חדשה". ●●● דרעי יכול להמשיך ולסדר ליועצים שלו כיבודים, שררה והכנסות. החברים מהפוליטיקה ומחזיקי האצבעות מהתקשורת ידאגו לכך שהשיירה תעבור מבלי שהכלבים ינבחו. ●●● החברים עוקבים בעניין אחר פועלו של „קוריוז החביבות", המכונה בכנסת ישראל — אברום בורג. אבר'מל'ה שעדיין לא ידוע אם הוא ח"כ עתיר גימיקים, או שמא אלו גימיקים עטורים בח"כ, הציע השבוע לחייב את כל חיילי צה"ל בשטחים לענוד תג זיהוי. בורג שכח שתגי זיהוי מעוררים אצל חבריו הטובים ביותר קונו־טציות ימניות מבחילות. אבל מה לא עושים בשביל עוד כותרת בעיתון... ●●●

החברים של אופירה ■

נ.ב. לא ברור אם בני בגין מתנגד לקביעה ש„ירדן היא פלסטין" מאותן סיבות שז'בוטינסקי תמך בעקרון „שתי גדות לירדן". או אולי מאותן סיבות שפרס מאמין ב„אופ־ציה הירדנית"...

רובים, לא סרטים!

לפני 10 שנים תיאר מצב דימיוני, ונפסל. בינתיים קרו דברים גרועים בהרבה. השבוע הוא עולה על המסך

היה לילה. הוא ירד מן המכונית, נפרד מיושביה ועלה לדירתו בחושך. מייד אחריו עלו חרש שניים שהמתינו לו למטה ברכב חונה.

בבוקר מצאו את גופתו בדירה.

לכולם היה נוח להאמין שהוא הגיע לדירה, הפתיע פורצים שהיו בה, הם נבהלו והרגו אותו.

לכולם, חוץ מלחבר טוב אחד, עיתונאי במיקצועו, שידע שרצחו אותו בכוונה תחילה.

הוא ידע, כי זה היה, בעצם, צפוי.

רצח פוליטי של בימאי שמאלני, שכתב מחזה שלא מצא חן בעיני אנשי־הימין ושילם על כך בחייו.

קשה שלא לקשר בין דמויותיהם של הרוצחים לבין אנשי גוש־אמונים, למרות שאין זה נאמר במפורש.

מדובר על שנת 1977, הימים ימי טרום המהפך הפוליטי, ימי טרום־טרום המחתרת היהודית, ימי טרום־טרום רצח אמיל גרינצווייג, ימי טרום־טרום־טרום האינתיפאדה.

זוהי תמציתו של סרט — קשר־הדבש — שכתב וביים יעוד לבנון, אז בימאי צעיר בראשית דרכו. בסרט משחקים מוני מושונוב, באולפן דיון בהשתתפותם של הבימאי, יעוד לבנון, ושל איש גוש־אמונים, חנן פורת.

„היה תיסכול גדול,” אומר היום לבנון, „כתבתי את התסריט בהוליווד ובאתי לארץ במיוחד בשביל לעשות את הסרט כאן. הוא לא נעשה כדי לזכות בפרס. הוא נעשה מפני שהיתה לי אז הרגשה שצריך לעשות את זה.

„הדבר הספציפי שהזיז אותי לכתוב אז את התסריט היה התנחלות סבסטיה והצהרתו המפורסמת של יצחק רבין שהם רק תנועת־צופים. זה מה שרחף אותי.”

בינואר 1977 נערכה הקרנת־בכורה למוזמנים, שכל אחד מהם קנה כרטיס במחיר 50 לירות, שהיה אז סכום־עתק. הכסף שנאסף אז, ובטח ..יום, אין שום משמעות לסרטים פוליטיים. פשוט צריך לאסוף רובים ולהיות מוכנים.”

לבנון התחיל לעבוד כעורך־חדשות בידיעות אחרונות ובמקביל הקים אז את הקרן לעידוד סירטי איכות.

הסרט קשר־הדבש מומן מכיסם של שלושה אנשים: לבנון, רוני פרנקל, שנפטר בינתיים, ואריה קרישק, שהיה גם שותף לכתיבת התסריט. כולם עבדו בחינם.

לא מזמן הכין גידעון ברמן — ישראלי־לשעבר שחי שנים רבות באירופה, והנחשב כמומחה בינלאומי לקולנוע — תוכנית לטלוויזיה הגרמנית על הקולנוע הפוליטי

כישלון מיסחרי, מדוע ההתעקשות? מדוע יש בשנים האחרונות עלייה משמעותית במיספר הסרטים הפוליטיים, וכולם, כמעט, הם כישלונות מיסחריים?

זה נכון, וזו באמת מסקנה שלי ושל עוד מפיקים, שעזבו את ההפקה דוברת־העברית. אבל זה נכון לא רק לגבי סרטים פוליטיים. זה נכון גם לגבי סרטים אחרים.

לדוגמה: הקיץ של אביה הוא סרט מצליח, ונדמה לי שבארץ הוא לא כיסה את ההוצאות שלו. אז מתוך השלילה מגיעים לשלילה מוחלטת מבחינה מיסחרית.

אני לא חושב שהיתה החלטה קולקטיבית של אנשים איזה סוג של סרטים עושים. ואם בשלוש השנים האחרונות יש גל של סרטים מסוג פוליטי־חברתי, זה כנראה מה שבוער לרוב היוצרים פה, וזה מובן.

במיזרח־אירופה, שבה המצב הכללי היה דומה מבחינת התחושה של היוצרים של ההכרח לצעוק, מקורות־המימון הממלכתיים היו קיימים. עשו המון סרטים פוליטיים מאוד חריפים, גם אם רובם היו מוסווים.

אנחנו נופלים בין הכיסאות, כי אנחנו ה־

„קשר־הדבש": גליה ישי, חנה לסלו, מוני מושונוב
יותר מאשר דומה לגוש־אמונים

חנה לסלו — אז שחקנים בראשית דרכם — גדליה בסר, עזרא כפרי ואחרים.

באותה השנה זכה הסרט בארץ בפרס הסרט־הטוב־ביותר. הטלוויזיה פנתה וביקשה להקרינו על מירקעה. אבל הוא לא הוקרן אז בטלוויזיה, גם לא בבתי־קולנוע בהקרנות מיסחריות.

השבוע, אחרי יותר מ־12 שנה, יעלה הסרט על מסך הסינימטק התל־אביבי בהקרנה מיסחרית, בפעם הראשונה.

יש בו, בסרט, אלמנטים שלפני יותר מעשור נראו לרבים כאן כלקוחים מדימיון פרוע וחסר אחיזה במציאות, והנראים כיום, בדיעבד, כמשהו שהוא כמעט לשון־המעטה.

הסרט לא זכה להיות מוקרן, כי היתה לו התנגדות ציבורית רחבה. הוא לא הוקרן בטלוויזיה, משום שאנשי גוש־אמונים הטילו עליו וטו. קטע קצר מן הסרט הוקרן בתוכנית־ראיונות של ירון לונדון, ואחרי הקרנתו נערך באותה ההקרנה היה מיועד לתשלום חובות למעבדות.

■ ■ ■

די היה בהקרנה אחת כדי ליצור סערה ציבורית. רבים התנגדו להקרנת הסרט. בין הבולטים שבהם אנשי־רוח המזוהים עם תנועת־העבודה.

„התיסכול היה משמעותי. לחזור מהוליווד במטרה ספציפית. אחר־כך התחיל סחף סביב העניין, הסרט זכה בפרס, היו תיקוות גדולות, ופתאום היתה בהלה והוחלט שלא להקרין אותו. זמן קצר אחר־כך התחלף השילטון, והסרט הפך לסרט של קיבוצים. זה לא הקהל שאליו היה מכוון.

„הדבר הכי מוזר הוא שבעצם הסרט הזה השאיר אותי 10 שנים בארץ. אילו הכל היה הולך חלק, הייתי חוזר להוליווד לעבוד. אבל בעיקבות מה שקרה הגעתי למסקנה שבמצב הישראלי. קשר הדבש פתח את התוכנית.

● **האם יש מקום לסרט פוליטי?**

השאלה היא מי מממן. קשר־הדבש נוצר מהכיס. מבחינה מיסחרית לא כדאי לעשות שום סרט בארץ. מבחינה פוליטית חשוב לעשות סרטים, כי הצנזורה בטלוויזיה כל־כך גרועה, כך שרק הקולנוע בארץ יכול לבטא עמדה פוליטית עצמאית.

● **אבל כל הסרטים הפוליטיים, או רוב הסרטים הפוליטיים הישראליים, נכשלים מבחינה מיסחרית. אז אולי אין להם מקום?**

עקרונית זהו תפקיד של טלוויזיה, אם היא פתוחה ונאורה. יש חשיבות לדברים האלה.

● **אתה מאמין שסרט יכול לשנות דעתו של מישהו?**

סרטים לא נועדו לשנות דיעות, אלא להציב שאלות. והם מציבים שאלות.

● **אז אם הסרטים מהסוג הזה הם** מדינה היחידה בעולם — חוץ מארצות־הברית — שבה אין תמיכה מימסדית בקולנוע שלה.

● **יכול להיות שתציע עכשיו את „קשר־הדבש" לטלוויזיה?**

אולי, נתת לי רעיון.

● **מדוע ה„סינימטק" חוזר לזה עכשיו, אחרי כל־כך הרבה שנים?**

אין לי מושג. הפנייה באה בעיקבות שבוע־ההצדעה לקולנוע הישראלי, שהיה לא־מזמן. אני מקווה שעכשיו הם ימשיכו בסרטים ישראליים אחרים.

● **היום היית עושה שוב את הסרט הזה?**

לא.

● **מדוע?**

המציאות הרבה יותר חריפה מהסרט. אז אמרו שהסרט הוא חריף מדי כאות־אזהרה

לעתיד, והיום הוא הרבה פחות חריף מתיעוד דוקומנטרי.

● אז חשבת שזה ריאלי, או שזו היתה אזהרה?

המטרה היתה להזהיר, לא לנבא.

● מה חשבת כשחשפו את המח־תרת?

חשבתי שלא צריך לעשות סרטים, אלא לאגור רובים בתחום הפוליטי.

● אתה חושב שסרט כזה יכול להזהיר?

אני חושב שכן. אני חושב ששנת 1977 היתה שנה חשובה בארץ.

● אבל מה שאתה מתאר בסרט היה מחשבה רחוקה אז.

את התגובה החזקה ביותר על הסרט קי־בלתי מעיתונאי שהיה פעיל בגוש־אמונים, והוא אמר לי אז שאני הראשון שמבין שהם לא רק תנועת־צופים. וצריך להבין שכל זה היה לפני הבחירות של 77'. כלומר „טחו עיניים מראות" לא היה רק בהקשר של הסרט הזה.

● וגם פסילתו אז אומרת דרשני.

עכשיו אנחנו בסוף שנות ה־80'. מסך־הברזל נפתח, ופתאום אני שומע שהשיר היחידי שמצא חן בעיני כשחזרתי לארץ — חד גדיא — נפסל. אני בטוח שב־77' לא היו פוסלים אותו. המצב היום יותר גרוע.

● אבל ב־77' פסלו את הסרט שלך.

כן, אבל הסרט גרוע מהשיר.

● זה עניין של מידה, או עניין של עיקרון?

מובן שזה עניין עקרוני של תפיסת־עולם. עברו 13 שנים ופוסלים שיר של חווה אל־ברשטיין, שבשבילי היתה אמצע של האמצע. זה מצער, כי העולם משתנה, ואתה פתאום נדהם לראות מה קורה פה.

● ובסך־הכל, האמירה בשיר הזה שנפסל היא מאוד עדינה.

בתחום הזה הקולנוע הישראלי הוא הכי נועז. וזה באמת מבייש. מעניין אותי אם בין

עות סרגוסטי

500 האנשים, שמתכוונים לנסוע לקאהיר למיפגש עם אש"ף, יהיו כמה אמנים.

■ ■ ■

לבנון הקים לפני יותר מעשור את ה־קרן לעידוד סירטי־איכות. אבל גם קרן זו היא בבחינת לעג לרש, לדבריו.

הקרן נותנת 150 אלף דולר לסרט. ב־אירופה סרט שתקציבו הוא מיליון דולר נחשב לסרט דל־תקציב. הסכום שנותנת הקרן הופך את הקולנוע הישראלי לקולנוע למת־חילים, אומר לבנון. זה הופך לקולנוע של סרט ראשון, כי בסרט ראשון תקציב כזה הוא איכשהו בסדר. ואכן, קל לראות שסרטים ישראליים קצרים קוצרים הצלחות גדולות בפסטיבלים בינלאומיים.

● אבל ברוב ארצות העולם היחס בין סרטים רומנטיים־דרמאתיים לבין סרטים פוליטיים הוא אחר לגמרי מאשר בארץ.

ברוב המדינות יש המון ערוצי־טלוויזיה ורוב היוצרים עובדים לטלוויזיה. יש בימה שיוזמת התבטאות.

חוץ מזה, אנחנו לא דומים מבחינה פולי־טית־חברתית למערב, אלא למדינות העולם השלישי. שם הקולנוע הוא עני מאוד, וברובו פוליטי.

● ובכל זאת, מדוע סרט כמו „אבא גנוב" מצליח, וסרט כמו „שדות ירוקים" לא מצליח?

קודם כל מטבע היותו. אבל גם שדות ירוקים יכול היה להצליח, ויכול היה להגיע ל־50 אלף צופים, אילו היה איפה להקרין אותו. כשאני הייתי בקרן לעידוד סירטי אי־כות, חשבנו לקנות בית־קולנוע שיקרין סר־טים ישראליים.

אני מניח שתנאי ההפצה של הסרט היו בלתי־אפשריים. לכל סרט ישראלי שנושאו עממי יש יותר סיכוי מסרט זר בעל נושא עממי. לסרטים יותר קשים יש קהל־יעד של 100 אלף צופים, אם הם לא יורדים אחרי שבועיים.

יש מדינות רבות, שבהן יש 10% מס על סרטים זרים, וזה מיועד למימון סרטים מקומיים. גם פה עלתה הצעה כזאת, אבל לא יצא ממנה כלום, בינתיים.

בצרפת, למשל, אתה מקבל מהממשלה שלושה פרנק מכל כרטיס קולנוע, וזה מיועד לסרט הבא שלך. שם אתה מקבל 50% עבור ההפצה.

פה התנאים הם בלתי־אפשריים. מחיר כר־טיס קולנוע הוא חמישה דולר, היוצר מקבל מתוכם רק דולר אחד. השאר הולך בדרך.

וזה לא שהסרטים הישראליים הם לא פופולריים. בסיפריות־הווידיאו ובטלוויזיות־בכבלים הם הסרטים הכי פופולריים, כי הקהל המקומי רוצה לראות סרט בשפה שלו. ה־בעייה היא מחסום־ההפצה. כשאתה גומר סרט, אתה נדרש להשקיע בהפצה, ואין לך. דורשים ממך דמי־שכירות לבית־הקולנוע, שהם גבוהים מאוד, יש הוצאות לעותקים, לפירסום, לעמלת־מפיץ. החברות הגדולות יכולות לממן את כל זה, אבל יוצר־הקולנוע־היחיד בארץ אין לו מאיפה לממן את זה.

בסך־הכל יש פיתרונות פשוטים לבעייה הזאת.

● אז למה לא עושים את זה?

כי לישראל אין פוליטיקאי, כמו מלינה מרקורי ביוון. בן־גוריון אמר ב־1952 ש־„סינימה זה לגויים", ומאז אנחנו תקועים.

(המשך בעמוד 53)

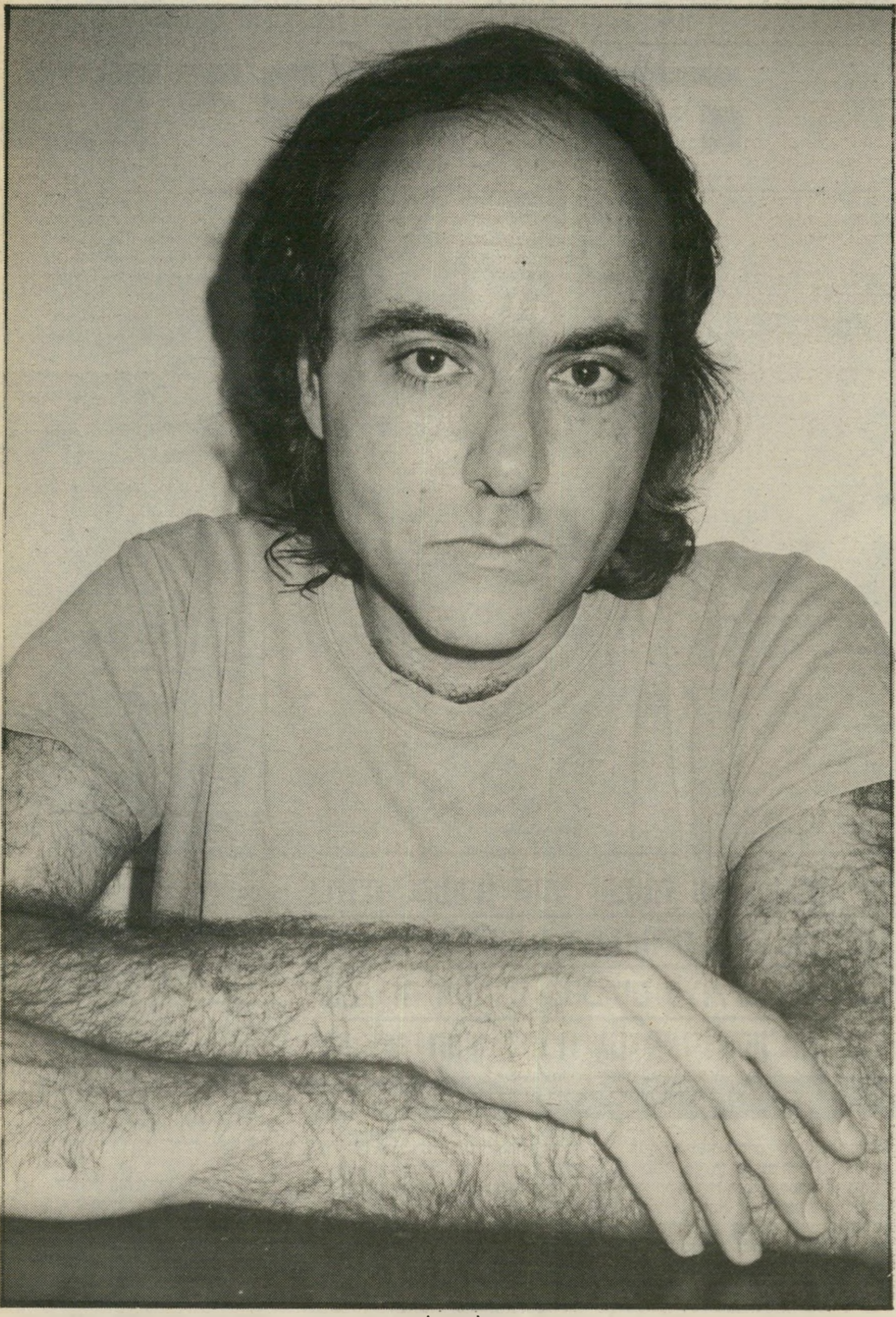

שוש מיימון

קולנוען לבנון
השפה העברית יוצאת מהקולנוע

250 ש"ח לביקור. 20 עד 40 פציינטים ליום. ארבעה ימים בשבוע. עשה

כתבה זו נכתבת כתוצאה משיחה ש־היתה לי עם חברתי, יעל. לפני כמה חוד־שים היא נפצעה קלות בעינה, בתאונת־ עבו־דה. היא טופלה בחדר־המיון בבית־החולים, וכעבור זמן חזרה לביקורת. נאמר לה שהעין נרפאה כליל, שהכל בסדר.

יעל, ראגנית מטיבעה, חשבה שהעיניים שלה די חשובות לה כדי לבדוק אותן אצל רופא־מומחה. היא שאלה וחקרה, ולבסוף הח־ליטה לגשת אל הד"ר ריבקה ברכה, רופאת־עיניים מתל־אביב, העובדת באחד מבתי־החולים הגדולים בגוש־דן. הרבה מאוד המ־לצות שמעה על הד"ר. הגדירו אותה כאחת מהמומחיות הגדולות בארץ. היא „קבעה בסדר גמור. אבל, היא בישרה לי שממחקרים שהיא ערכה על מיבנה העיניים, יש לי סי־כויים גבוהים ביותר לחלות בגלאוקומה. היא הסבירה ל שגלאוקומה זה לחץ של נוזלים בתוך העין, היכול לגרום להחלשה בראייה, עד כדי עיוורון.

נתקפתי פחד נוראי. שאלתי אותה איך ארע מתי זה מתחיל. היא ענתה: „לא יהיה לך שום ספק כשזה קורה, תרגישי כאבים כאלה שזה ישר בית־חולים. בינתיים את צריכה לבוא בכל שלושה חודשים לביקורת."

היא הוסיפה: „את לא צריכה לבוא אליי."

רעדתי מפחד. הספקתי לשמוע שהביקור עולה לי 230 שקלים. שילמתי ויצאתי לרחוב עדיין העיניים בסדר.

הד"ר ברכה קבעה שכרגע עדיין הכל בסדר, אבל עלי לשוב בעוד שלושה חודשים, לבדיקה נוספת. הפעם זכיתי להנחה, שילמתי רק 210 שקלים.

המתח המצטבר והנטל הכספי גרמו לי להחליט להיבדק אצל רופא קופת־החולים שלי. אמרתי לעצמי שאני הרי משלמת באופן קבוע דמי־חבר, אז מדוע שלא אנצל את הזכות שלי. ידעתי גם שאין באפשרותי לעמוד בהוצאות גבוהות כאלה מדי שלושה חודשים. חייתי בפחד מתמיד. ידעתי שאל רופא קופת־החולים אני יכולה לבוא בכל פעם שארצה.

אליו כעבור חודשיים. הוא הופתע לראות אותי. הסברתי שאני מפחדת נורא. הוא היה מבין די הצורך כדי שלא להגיד לי שלא לנדנד, וערך בדיקה חוזרת. הפעם הלחץ התוך עיני שלי עמד על 10־10. „הלוואי עלי עיניים כאלה," אמר הרופא. „תשכחי מה־בעייה, אין לך שום בעייה," חזרה האמירה.

הפעם לא יכול היה הרופא להתאפק. שאל אותי אצל מי הייתי, מה שם הרופא שנתן לי את האבחנה על הסיכוי לגלאוקומה. עניתי: „הד"ר ברכה." הוא הינהן בראשו ואמר „נו, יש לי הרבה פציינטים שמגיעים אלי בפאניקה אחרי שהיו אצל הד"ר ברכה. ואני אומר שהם מגיעים אלי בלי שום סיבה לפאניקה. ברוב

מיקרה עין

כתבת „העולם הזה" שמעה על דאגתה של הד"ר ברכה לחוליה. הם חוזרים אליה שוב ושוב ושוב. זה מסתכם בסכומים עצומים. שמה של הדוקטור הולך לפניה גם אצל הקולגות שלה

שרית רום

תור", והגיעה לחדר־ההמתנה של הד"ר ברכה.

וזה סיפורה:

בחדר קטן חיכו לד"ר כ־20 איש. משיחות שניהלו החולים בינם לבין עצמם התברר שכמעט כולם באים אל הד"ר באופן קבוע. כשנשאלתי אם זו הפעם הראשונה שלי, ועניתי בחיוב, מישהי אמרה לי: ‚טוב, אבל זו לא הפעם האחרונה.'

החולים ריברו בשיבחה. הם קיבלו זאת כמובן מאליו שעליהם לחזור שוב ושוב.

אחרי שעה של המתנה, הוכנסתי לחדרה של הרופאה. היא שאלה אותי מה הבעייה. תיארתי את הפציעה בעין, הרגשתי שנאמר לי שהשריטה התאחתה לחלוטין וכי העין בסדר גמור.

לפני שבדקה אותי היא הזליפה לעיני טיפות־עיניים מרחיבות־אישונים. התבקשתי לעבור לחדר אחר ולהמתין. נכנסתי לחדר, חשכו עיני, כל אותם האנשים, שהמתינו איתי בתור הקודם, חיכו בחדר הזה עד שיגדלו אישוניהם, כך שהרופאה תוכל לבדוק אותם. עוד שעה וחצי של המתנה.

כשהגיע תורי, ערכה לי הד"ר ברכה בדיקה מקיפה. בסופה היא אמרה לי שהשריטה אכן בנאדם אחר. בכל רגע חיכיתי להתקף. עם כל כאב־ ראש קטן ביותר חיכיתי שיקרה משהו נורא. בקושי יכולתי להתאפק עד לביקור הבא.

הגעתי שוב אחרי פחות משלושה חודשים. עכשיו כבר הייתי מהוותיקים. הווי שלם נוצר בחדרה של הד"ר ברכה. בין הוותיקים מתר־חשת ממש דינמיקה קבוצתית. שוב עברתי את תהליך ההמתנה, הטיפות, ההמתנה ה־חוזרת וכו'. קיבלתי הכל בהבנה וסלחנות. חיכיתי רק לשמוע אם החמיר מצבי, או ש־הגעתי לרופא. סיפרתי לו את כל הסיפור. בכוונה לא ציינתי את שם הרופאה. הוא ערך לי בדיקה יסודית, ובסופה הסביר לי שאין לי נטייה לגלאוקומה. הוא הראה לי תרשים של עיניים, והסביר לי שמיבנה־העיניים שלי הוא כזה שיש סבירות נמוכה ביותר ללקות ב־מחלה. הוא הוסיף שלחץ־העיניים שלי הוא נמוך, משהו כמו 14־16. „תשכחי מהבעייה," הוא אמר שוב ושוב, „אין לך שום בעייה."

לא נרגעתי, חשבתי שמכיוון שהוא רופא של קופת־חולים, הוא פחות מתייחס. חזרתי

המיקרים אין להם בעייה שמצריכה ביקורים חוזרים ונישנים."

הרופא סיפר לי על אשה אחת שהגיעה אליו בייאוש מוחלט. היא סיפרה לו שהת־בקשה על־ידי הד"ר ברכה לבוא לביקורת מדי שלושה ימים. „היא לא ידעה איך תוכל לעמוד בנטל הכספי, אז היא הגיעה אלי," סיפר הרופא, „ותאמיני לי שהיא לא היתה צריכה לחזור לביקורת בכזו תדירות." הרופא אמר לי: „בין רופאי־העיניים היא ידועה כא־חת הנוהגת להזמין את הפציינטים לביקורים חוזרים. אנחנו יודעים על עוד רופא שנוהג כך. מה אנחנו יכולים לעשות? זה מוציא שם רע לכל רופאי־העיניים. כולם יודעים..."

עד כאן סיפורה של יעל. עברו מאז כמה חודשים. יעל רגועה עכשיו.

„אבל לא אסלח לה על הפחד שהיא גרמה לי," אמרה, „אני כבר עזבתי אותה, אני רק חושבת על כל אלה שממשיכים לבוא אליה."

החלטתי לקבוע תור לבדיקת עיניים. אני רואה מצויין. אין לי בעיות־עיניים. טילפנתי לד"ר ברכה. השאלה הראשונה היתה על־ידי מי נשלחתי אליה. נתתי שם כלשהו. נקבע לי תור למחרת היום, באותו חדר־המתנה צפוף כשנכנסתי לחדרה ונשאלתי מה הבעייה,

את החשבון. מחיר הרפואה הפרטית

הסברתי שבשבוע האחרון יש לי לחץ בעיניים, שקשה לי למקד את הראייה ואני נאלצת למצמץ בעיניים. ציינתי שבגלל המאמץ כואב לי מעל העיניים. הודיתי שמעולם לא היו לי בעיות עיניים, שאני רואה מצויין. עוד אמרתי לרופאה, שבערך בגיל 8 הרכבתי מישקפיים במשך תקופה קצרה, כנראה בגלל פזילה פנימית, או משהו כזה, לא זכרתי בדיוק. אבל מאז אני רואה מצויין.

הד"ר ברכה ערכה לי בדיקת־עיניים. היא הרכיבה לעיני זגוגיות שונות. בחלק מהמיקרים ראיתי טוב יותר, לא באופן משמעותי. ציינתי שזה קצת עוזר, אבל למעשה אני רואה הכי טוב ללא המישקפיים והזגוגיות השונות.

היא לא השתכנעה. לפני שהיא הזליפה לתוך עיניי את הטיפות מרחיבות־האישונים, הודעתי שאני מאוד אלרגית לתרופות. היא שאלה לאיזה, ונקבתי בכמה שמות. היא הזליפה לי.

העיניים שרפו לי מאוד. התבקשתי להמתין בחדר בצד השני של הדירה, שם פגשתי את כל מכריי מההמתנה הקודמת, בחדר הקודם.

כשהגיע התור שלי, כבר לא ראיתי כמעט כלום. העיניים שרפו לי, ולא יכולתי להתמקד, קיבלתי כאב־ראש חזק.

מייד כשנכנסתי לחדרה של הד"ר, ציינתי את המצב. היא הרגיעה אותי שזה יעבור לי תוך כחצי שעה.

האם אוכל לנהוג, שאלתי.

היא ענתה בחיוב.

כבר הצטערתי על המיבצע שלקחתי על עצמי. באותם רגעים לא היה לי חשוב שום דבר, רק הפוקוס של העיניים וכאבי־הראש העזים.

הד"ר ברכה ערכה לי בדיקה מאוד מקיפה. כשהתבקשתי לגלגל את העיניים לכיוונים שונים, זה היה לי קשה מאוד, בגלל כאבי־הראש. ציינתי זאת. לא היתה תגובה.

ואז באה הדיאגנוזה — טוב, את צריכה להרכיב כל היום מישקפיים, אמרה הד"ר. לנהיגה, לטלוויזיה, בעצם, כל היום. רק כשאת מבשלת במיטבח את לא צריכה מישקפיים, אבל שבעלך לא יתלונן שהתבשילים נשרפים.

אותי זה לא הצחיק. למרות שידעתי שבאתי אליה במטרה ברורה, לבדוק מה קורה אצלה, נלחצתי מאוד. העיניים שרפו, והראש כאב. היא כתבה לי מירשם למישקפיים, שאלה אם אני מכירה אופטומטריסט טוב. עניתי שלאמא שלי יש מישהו. היא הרגישה שחשוב מאוד מי יעשה לי את המישקפיים. „את אסטיגמטית, מישקפי־ראייה לאסטיגמטיים דורשים התמחות מיוחדת. אם לא תהיי בטוחה, תתקשרי ואתן לך שם של אופטומטריסט טוב."

הפעולה הבאה של הד"ר ברכה היתה לפתוח את היומן ולקבוע תור לביקורת בעוד חודש וחצי.

אמרתי שאודיע לה טלפונית לפני המועד, ואקבע אז. המשכתי להתלונן על כאבי ראש ועיניים, היא הזליפה לי טיפות נוספות. פחדתי להתקשר עם ידיד שיבוא לקחת אותי, לא רציתי להיחשף.

אינני יודעת איך הצלחתי לנהוג. כל אורות העיר ריצדו, בקושי היו לי אומדני־מרחק. באותם רגעים רציתי רק להיות בבית.

כל זה קרה ביום החמישי. ביום הראשון שלאחריו הלכתי לרופא של קופת־החולים שבה אני חברה. הפעם כבר היו לי בעיות אמיתיות, העיניים שלי היו מודלקות מאוד. הסברתי לרופא כי במשך שבוע היו לי לחצים בעיניים, שגרמו לי לקשיים במיקוד. בדיוק את אותו הסיפור שסיפרתי לד"ר ברכה. הוספתי שחברים סידרו לי פגישה אצל רופא מומחה, שקבע שאני אסטיגמטית. הדגשתי גם שאני רואה מצויין, אלא שמאז טיפות־העיניים להרחבת האישונים, ששם לי הרופא בבדיקה הקודמת, שורפות לי מאוד העיניים.

הרופא בדק את הראייה שלי. התבקשתי לקרוא מיספרים מהשורה שלפני השורה התחתונה. עשיתי זאת בקלות. אמרתי לרופא שאני מסוגלת לקרוא גם את השורה התחתונה ללא שום קושי, וקראתי אותה.

ד"ר ברכה ברט רבקה
רופאת עיניים
רחוב אמסטרדם נ,ג, תל־אביב
טלפון 238520
עוסק מורשה
067169763
קבלה/ חשבונית מס מס. 2100
נתקבל מ
מקור
עבור
שולם במזומן
בציק מסי
סך ש"ח
תאריך 14.12
מע"מ ש"ח
חתימה
סה"כ ש"ח

הקבלה של הד"ר ברכה: ביקור אחד, 18 דקות, 250 ש"ח

הרופא בכל זאת שם לי זגוגיות שונות. התוצאה היתה זהה לתוצאה אצל הד"ר ברכה — ראייתי היתה קצת יותר טובה, בפירוש לא באופן משמעותי. גם באוזני הרופא הזה ציינתי את העובדות האלה. התבקשתי לקרוא מדף אותיות שונות, שוב קראתי בקלות גם את השורה התחתונה. האבחנה: „הכל בסדר גמור, את רואה מצויין, 6/6 בשתי העיניים. בעין ימין את קצת אסטיגמטית, אבל זה ממש לא משמעותי."

שאלתי את הד"ר מה זה אסטיגמציה.

הפירוש הוא שאין מיקוד בראייה. הוא ציין מפורשות ש־99% מהאנושות הם קצת אסטיגמטיים.

„אז אני לא צריכה מישקפי־ראייה?"

„לא!" היתה התשובה הנחרצת.

„אז איך יכול היה הרופא האחר לקבוע לי דיאגנוזה כזו?"

פה כבר לא יכול היה הרופא להתאפק, ושאל אותי אצל מי הייתי. עניתי: „אצל ד"ר ברכה." הרופא הינהן בראשו ואמר: „היא רופאה טובה מאוד, אבל אצלה צריכים לחזור ולחזור." אמר ורשם לי תרופה נגד הדלקת.

הד"ר ברכה נתנה לי קבלה כדת וכדין. שילמתי לה 250 שקל עבור הביקור. עשיתי חשבון שאם היא מקבלת רק 20 פאציינטים ליום (היו שם יותר), 15 פעמים בחודש, הכנסתה מגיעה ל־75 אלף ש"ח לחודש, לפני־מס — חוץ משאר עיסוקיה הרפואיים.

רובים, לא סרטים

(המשך מעמוד 51)

לצערי אין אף אחד בדור שלנו שהולך על הנושא הזה בפוליטיקה. היה אחד — עדי אמוראי — והוא כבר לא בעניינים.

● זאת אומרת שזו גם פאשלה שלכם?

זו הפאשלה הכי גדולה שלנו. אין עבודה פוליטית בתחום הקולנוע. בכל מדינה בעולם ויתרו יוצרי־הקולנוע על היצירה לכמה שנים ועשו עבודה פוליטית.

● ופה אתם מחכים שמישהו יעשה בשבילכם את העבודה?

אני רואה את עצמי בגאווה כמי ששרף שנתיים על הנושא והקמתי את הקרן לעידוד סירטי איכות. אבל אני לא אעשה את זה כל החיים. כל אלה שגומרים את בית־צבי לא חושבים במובנים פוליטיים.

■ ■ ■

כרגע **סיים** לבנון להפיק את הסרט רחובות האתמול, בבימויו של ג'אד נאמן. הסרט צולם באנגלית, והוא מומן בחלקו על־ידי ערוץ 4 של הטלוויזיה הבריטית. הוא כבר נמכר להפצה ב־17 מדינות.

הסרט מספר על מיפגש של שרי־החוץ של ישראל וארצות־הברית להכנת מיפגש בין ישראלים לפלסטינים. במהלך המגעים נרצח שר־החוץ הישראלי, התומך במיפגש. אז מתחוללת דראמה במערב־ברלין ובירושלים, שכוללת את המוסד ואת אש"ף.

זה סרט שצפויות לו תגובות ריגשיות קשות בישראל. „זה הסרט הישראלי השני, אחרי קשר־הדבש, שמציג את דמות הישראלי הרע. בסרטים הישראלים אין גיבור ישראלי רע, תמיד יש גיבור ישראלי מתלבט וגיבור טוב. והנקודה הזו היתה מאוד קשה לעיכול בקשר־הדבש. והיא תהיה קשה לעיכול ברחובות־האתמול."

לבנון, כמו עושי־קולנוע ישראליים אחרים, הגיע למסקנה קשה שזה כמעט בלתי־אפשרי לעשות סרטים בארץ ובעברית, וכך עשה באחרונה שני סרטים עם הצרפתים ושניים עם האנגלים. „אבל כולם סרטים ישראליים, על נושאים ישראליים."

כ־10 השנים האחרונות נגע לבנון כמעט בכל תחום השייך לקולנוע בארץ. הוא הקים את הקרן לסירטי איכות, את ביטאון המכון לקולנוע. הוא הקים את קבוצת קי"ץ (קולנוע ישראלי צעיר). הוא כתב, ביים והפיק כמה סרטים, ביניהם לא לשידור והפנימיה, והקים חברת־הפקה שעשתה שיבעה סרטים נוספים.

„מיציתי כל מה שאפשר סביב הקולנוע, והתוצאה של העניין חוזרת: מי שרוצה להתקיים כיוצר־סרטים בארץ חייב ליצור קשר החוצה. אין לו תקומה אם הוא יבזבז את שנותיו רק כאן. אני הראשון הפונה לאירופה ולא לארצות־הברית, כמו כולם. ולדעתי זו שטות לפנות לארצות־הברית, כי האמריקאים לא צריכים אותנו. בכל מיקרה אנחנו משמשים רק אתר־צילום לסרטים על טרוריסטים. בעוד שאירופה הופכת לכוח־ענק, וזה מוזר שאף אחד לא הלך על זה בארץ. לדעתי זה הכיוון של שנות ה־90'."

כרגע עובד יעוד לבנון על פיתוח תסריט לפי הספר קופסה שחורה של עמוס עוז. התסריט נכתב באנגלית, והסרט יצולם באנגלית. גם המימון אינו ישראלי, „אבל כל הסרטים שעשיתי הם על נושאים ישראליים. כשהם נשלחים לפסטיבלים, הם נשלחים גם כסרטים ישראליים. וזה טיבעי, כי אני לא אעשה סרט על מילחמת־אירלנד.

„אבל הדבר היחיד שאפשר להגיד בביטחון הוא שהפסדנו את השפה העברית כשפה קולנועית. גם באירופה יש להם מאבק של שימור שפה, כי שפת־הקולנוע הבינלאומית היא אנגלית. אבל באירופה הפיתרון שלהם הוא השקעה ממשלתית מאסיבית. בצרפת הממשלה מממנת 130 סירטי־עלילה בשנה, כדי שימשיכו ליצור בצרפתית. פה, כשלא נותנים אגורה, למה מצפים? איש לא מעוניין בעברית.

„התקציב לקולנוע הוא 1.5% מההקצבה לתרבות בארץ. לתיאטרון יש 35%. עשיית תיאטרון זה מיקצוע, סרטים לא. לכן אפשר לראות בזמן האחרון הרבה אנשי־קולנוע עובדים בתיאטרון, כי שם אפשר להתפרנס."

במדינה

פרשות

כלה לדמיאניוק

בנו של דמיאניוק בא להציג את כלתו לאביו בכלא.

ג'ון דמיאניוק הצעיר, הלוקח חלק חשוב בהגנה המישפטית על אביו, הגיע בשבוע שעבר לישראל כדי להציג את כלתו לאביו.

ג'ון מכיר את לינדה (26), כלכלנית במיקצועה, זה כחמש שנים, מייד לאחר שהתחילו מישפטיו של האב בארצות־הברית, והיא

ניקי לוי

ג'ון דמיאניוק הבן
כלה לכלא

מלווה אותו מאז. השניים החליטו להינשא בפברואר 1990.

לינדה היא בת־בית במישפחת דמיאניוק, ועל כן הפגישה עם האב בכלא לא היוותה כל בעייה. „דיברנו כבר הרבה פעמים קודם בטלפון, ואנחנו בעצם מכירים זה את זה. לכן בפגישה שוחחנו מייד על הכל," אומרת לינדה.

לינדה סירבה להצטלם או למסור את שם־מישפחתה, מכיוון שהיא אדם פרטי ואינה רוצה להתפרסם בעניין. „אני חושבת שאינני שייכת לפרשת המישפט, ואינני רוצה להתערב בה. אשנה את שמי באופן רישמי, כמובן, אבל בעבודתי כבר רכשתי מוניטין בשמי הנוכחי, ולכן לא אחליף אותו בעבודה."

כאשר נשאלה לינדה מה היא חושבת על פרשת דמיאניוק, הסבירה כי מאחר שהיא מעורבת זה שנים בעניין, היא חושבת כמו כל המישפחה כי האב חף־מפשע. „זה לא ייתכן שאדם שמייחסים לו אשמות נוראות כאלה גידל בנים אדיבים ומחונכים כל־כך," היא מצהירה בחיוך עדין. לינדה איננה אוקראינית במקורה, והיא פשוט אוהבת את ג'ון.

עדת־ראייה: אילנה אלון היתה שם ומדווחת:

השוטרים היכו את הנשים

כולם ידעו שיהיה חם בבית־המישפט, ביום הראשון בבוקר. מישפחת אלפרון לא הסתירה זאת. בני־המישפחה פירסמו מודעה בעיתונות על האירוע שיתקיים ברחבת בית־המישפט, במחאה על מעצרם המתמשך של האחים ושותפיהם־לעסקים. המישטרה נערכה בהתאם לכך. כוחות גדולים היו באולם, במיסדרון ובכל בניין בית־המישפט.

נשים וילדים, בני מישפחות העצורים, חילקו פרחי ציפורן אדומים לקהל־הסקרנים. גבר גבוה חילק סרט־נייר שחור למעוניינים. כולם ביחד שרו העיקר לא לפחד כלל.

אחת הנשים נשאה נאום אל מול העיתונאים והצלמים, והסבירה על התנכלויות המישטרה לבעלה ולמישפחתה.

כל אותו זמן נערך באולם מישפטם של הנאשמים. באולם הסמוך, זה של השופטת שרה סירוטה, נערך מישפט אחר. שירת הנשים הפריעה למהלך הדיונים. השופטת סירוטה קראה לשוטרי בית־המישפט וביקשה מהם לפעול.

עד לאותו הרגע עמדו השוטרים שקטים ושלווים, ולא נכנסו לעימות עם הנשים, אבל אחרי הוראת השופטת התחילו השוטרים לדחוק את המתקהלים במורד המדרגות. המישפחות לא ירדו ברצון. הדוחק והדחיפות גרמו לכך שכמה אנשים התגלגלו במדרגות, וחלקם פתחו בצעקות.

העיתונאים והצלמים ירדו עם הקהל למטה, ואני נשארתי ליד דלת האולם. לפתע ראיתי שלושה שוטרים סוחבים אשה צועקת. הם הפילו אותה על ארבע, אחד מהם נחת בקפיצה על גבה ומשך בשערה הארוך והמתולתל. ממשיכת־השיער קמה האשה על רגליה, ואז תפס אותה שוטר אחר וזרק אותה על הספסל שליד הקיר. ראשה נחבט בקיר והיא המשיכה למלמל „לא עשיתי כלום, זה לא אני...”

במשך כל התקרית לא הרימה האשה יד על השוטרים, ולא קיללה או גידפה אותם. היא התגוננה והצהירה על חפותה. שוטר כבל את ידיה מאחורי גבה, ואמר לה לשבת.

בינתיים שמעתי צעקות מצידו השני של גרם־המדרגות. ראיתי חבורה של שוטרים מתגודדים מעל אשה לבושת שחורים, ששימלת־המיני שלה התרוממה עד חגורתה. האשה נגררה על הארץ מגרם המעלות עד לספסל שמול דלת האולם. היא צעקה, וראיתי רגל של שוטר נשלחת לעבר ביטנה, כשהיא כורעת על ברכיה. גם אותה הושיבו על הספסל ליד חברתה.

היא צעקה „איפה כל הצלמים? למה הם לא מצלמים כשמכים אותנו?” הצלמים היו באותו רגע במקום אחר.

פניתי לעורך־דין שעמד בסמוך ושאלתיו לשמן של הנשים. האשה המתולתלת הוצגה כאסתר („אתי”) ישראלי, אשתו של הנאשם ישראלי, ואחותם של האלפרונים. האשה לבושת־השחורים, שבעטו בביטנה, הוצגה כירדנה אלפרון, אשתו של ניסים. ירדנה אמרה לשוטרים שיש לה בבית שלושה תינוקות, ואין מי שיטפל בהם. היא סיפרה שהיכו אותה מפני שסירבה לרדת במדרגות. „באתי למישפט של בעלי, וסירבתי ללכת. מה זה, דלתיים סגורות?” היא טענה שגררו אותה על פני קומה שלמה, עד שראיתי את המכות שקיבלה.

גבר שנעצר, והושב לידן, לא הוכה, למרבה הפלא. אבל במהלך המהומה נשבר אחד הספסלים, שאותם הציבו השוטרים כמחסום במעבר.

האשה האחרונה שהובאה למקום היתה מחוסרת־הכרה. היא לבשה מכנסיים ורודים ונגררה על־ידי שוטרים. הם השכיבו אותה על ספסל וגררו את הספסל לעבר חברותיה. „היא בהריון,” אמרו הנשים, „תביאו לה מים או משהו.” שוטרת של בית־המישפט הביאה לה כוס־מים. אחרי שהתאוששה האשה השוכבת, נלקחו כל השלוש למעצר.

במהלך העניינים נכחו במקום שני קציני־מישטרה בכירים, יהודה וילק וחזי לדר. בשלב מסויים פניתי לחזי לדר ושאלתי אותו אם ראה את המכות. הוא אמר שגם הוא חש ברחיפות ונפגע. הוא אמר שהנשים השתוללו והיה צורך להתגבר עליהן. הסברתי לו את אשר ראיתי במו עיניי, והוא אמר כי רק לאחר שהושמו האזיקים על ידי הנשים הן נרגעו — דבר שבכליל לא היה נכון. וילק שתק.

במשך כל האירוע צילם את הכל צלם צעיר ועגול־פנים. הוא לבש חולצה, ועליה סמל־מישטרה. שאלתי אותו אם הוא צלם־מישטרה, והוא אישר זאת. שמו, כפי שהסתבר לי, עדי, והוא אמר שאין כל סיכוי לקבל את התמונות, אפילו אם העולם הזה יבקש זאת מדוברת מחוז תל־אביב. (וכך היה. פניתי לדוברת המישטרה, ביקשתי את התצלומים ונעניתי בסירוב.)

זהו דיווח של עדת־ראייה. אינני אוהדת של מישפחת אלפרון או של אלימות. אבל המחזה של מכות לנשים בתוך מיסדרונות בית־המישפט על־ידי אנשים האמורים להיות טובים מהנאשמים ולשמור על החוק — נראו לי כדבר ציני ובלתי־מוסרי.

לא אוכל לזהות את השוטרים שהיכו, מכיוון שלא ראיתי את פניהם, והכל קרה במהירות. היו דרושות לי כמה דקות להתעשת כדי להתלונן על מה שראיתי באוזני חזי לדר, הקצין הגבוה שהיה במקום, אבל לא נראה לי שהוא התרגש מדברי.

אינני יודעת מה ניתן לעשות במיקרה כזה, חוץ מאשר להתריע באוזני הציבור. מי שהתרגל להכות נשים ערביות ממשיך להכות נשות־אסירים, ואחר־כך מי יודע?

אילנה אלון ■

המהומה של האלפרונים בבית־המישפט

„היא בהריון! הביאו לה מים או משהו!”

סכנה: שלום עולמי

(המשך מעמוד 11)

הדאגה המקננת בלב קברניטי התעשייה הביטחונית אינה מיידית, אלא לטווח יותר רחוק.

למשך השנתיים הקרובות, ייצוא־הנשק הישראלי מובטח על־ידי חוזי־אספקה קיימים. כל ייצוא צבאי משתרע על פני כמה שנים.

אולם המצב הבינלאומי, הפוליטי והכלכלי, מאיים על המשך העסקים האלה, מעבר לשנתיים הקרובות.

המקור לדאגה נוגע קודם כל לארצות־הברית עצמה.

ישראל מקבלת מארצות־הברית סיוע צבאי בסכום העצום של 1.8 מיליארד דולר. חלק־הארי מסכום זה מוצא בארצות־הברית עצמה, על פרוייקטים שונים. יש הטוענים כי חלק זה אינו מועיל לכלכלה הישראלית, ויש הטוענים כי עצם הימצאות סכום כזה ברשות צה״ל מפתה את צה״ל לעסוק בפרוייקטים שאינם דרושים לו.

ראשי מערכת־הביטחון מכחישים זאת. הם טוענים שהם מעדיפים לעשות פרוייקטים בארצות־הברית, מפני ששם קיים ביטחון לטווחי־זמן סבירים. התקציב האמריקאי נקבע זמן ניכר מראש, ואין בו הפתעות. התחייבות היא התחייבות, ואין האמריקאים חוזרים בהם. לעומת זאת, התקציב הממשלתי הישראלי נקבע רק ברגע האחרון, יש בו תמיד הפתעות ותהפוכות, הכל נעשה בדרך של אילתורים ועמידה על המקח, וקשה לתכנן מראש.

הסיוע האמריקאי יקטן. ההזמנות האמריקאיות יצטמצמו. השוק העולמי יצטמק, המחירים יירדו. אבל איך עוברים לסחורה אחרת?

אולם לא כל הסיוע הצבאי האמריקאי מוצא בארצות־הברית, לטובת המשק האמריקאי. מתוך הסכום של 1.8 מיליארד דולר, 0.9 מיליארד מגיעים לישראל.

זה נעשה בשתי דרכים:

- 400 מיליון דולר הופכים לשקלים ומוצאים בישראל עצמה („כספי המרה”).
- סכום דומה מוצא בישראל בדרך של קבלנות־מישנה. כלומר, על האמריקאים למסור הזמנות לחברות ישראליות, העומדות בתחרות. זוהי עזרה משמעותית למיפעלים ישראליים.

עכשיו מרחף ענן שחור מעל לגן־עדן זה. יתכן שזהו סופה של תקופה.

בעיקבות המצב הבינלאומי החדש, בעידן הפרסטרויקה, גובר הלחץ בארצות־הברית להקטין באופן משמעותי את התקציב הביטחוני העצום, ולהעביר משאבים לתחומים אחרים — המילחמה בסמים, המילחמה בעוני, שיקום הכלכלה.

כאשר יישא לחץ זה פרי, וקברניטי הביטחון האמריקאי יצטרכו להדק את החגורה, הסיוע הצבאי למדינות זרות, ובראשן ישראל, מוכרח לסבול. הסיוע הצבאי לישראל יקטן כולו, קרוב לוודאי.

יתר על כן, כאשר ייווצר, כתוצאה מכך, משבר בתעשיית־הנשק האמריקאית, תקטן מאוד הנכונות להעביר הזמנות לקבלני־מישנה ישראליים. יש לצפות לביטול ההזמנות האלה או להקטנתן, והדבר מסכן במישרין מיפעלים ישראליים.

כל מה שרצית לדעת ולא הצלחת לזכור!

ארגונית

ב"ארגונית" תמצא 18 מדורים שימושיים המאפשרים לך ארגון מופתי, ניהול יעיל ורווח זמן: • כיס מחשב • כיסים למזומן וכרטיסי אשראי • יומן • היום • תכנון שבועי/חודשי/שנתי • פרוייקטים • הערות לתזכורת • תאריכים חשובים לציון • בנקים וביטוח • תנועות כספיות • נסיעות לחו"ל • תיק השקעות • הוצאות אחזקת רכב • אלפון טלפונים ומידע כללי • אוגדן פלסטי לכרטיסי ביקור • סרגל/סימניה • בלוק כתיבה • עט כתיבה.

"ארגונית" היא מתנה שימושית לכל השנה, לאנשי עסקים, לאנשים עסוקים וסתם ל"שכחנים".

"ארגונית" מסדרת לך את החיים, הולכת איתך לכל מקום ונכנסת לכל תיק.

אחרי שתתרגל לסדר החדש ואחרי שמכריך יתרגלו לעבודה שאינך שוכח דבר, אתה תשכח שאי פעם תפקדת בלי "ארגונית". למען הסדר הטוב, אתה חייב "ארגונית".

ארגונית - כל המשרד ביד.

כמה פעמים שכחת פגישה חשובה, לא זכרת מספר טלפון, או אכזבת חבר שחגג את יום הולדתו? זה קורה לכל אחד... לכל אחד שאין לו "ארגונית". מעכשיו, יש לך כלי עבודה חדש שיעזור לך לתכנן פרוייקטים ארוכי־טווח, או סתם יום עמוס סידורים. "ארגונית" היא מזכירה צמודה קומפקטית... היא יומן בינלאומי יוקרתי, שייעל את חייהם של מיליוני אנשים בעולם ומהשנה תוכל למצוא אותה גם בארץ ובעברית.

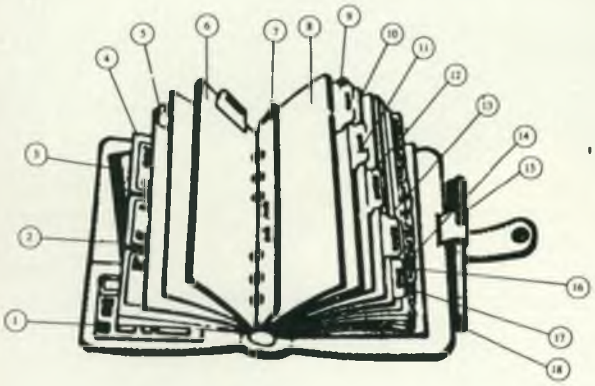

1. כיס מחשב
2. כיסים למזומן וכרטיסי אשראי
3. יומן
4. היום
5. תכנון שבועי/חדשי/שנתי
6. פרויקטים
7. הערות לתזכורת
8. תאריכים חשובים לתזכורת
9. בנקים וביטוח
10. תנועות כספיות
11. נסיעות לחו"ל
12. תיק השקעות
13. הוצאות אחזקת רכב
14. אלפון טלפונים ומידע כללי
15. אוגדן פלסטי לכרטיסי ביקור
16. סרגל/סימניה
17, בלוק כתיבה
18. עט כתיבה

מידות:

20 X 14.5 ס"מ

18.5 X 12.5 ס"מ

ניתן להשיג בחנויות מובחרות למכשירי כתיבה ומתנות
וכמוצר פרסומי בחב' "תשר", רח' מוזס 20 ת"א, טל' 260167, 217616, 03-258633.

תשר

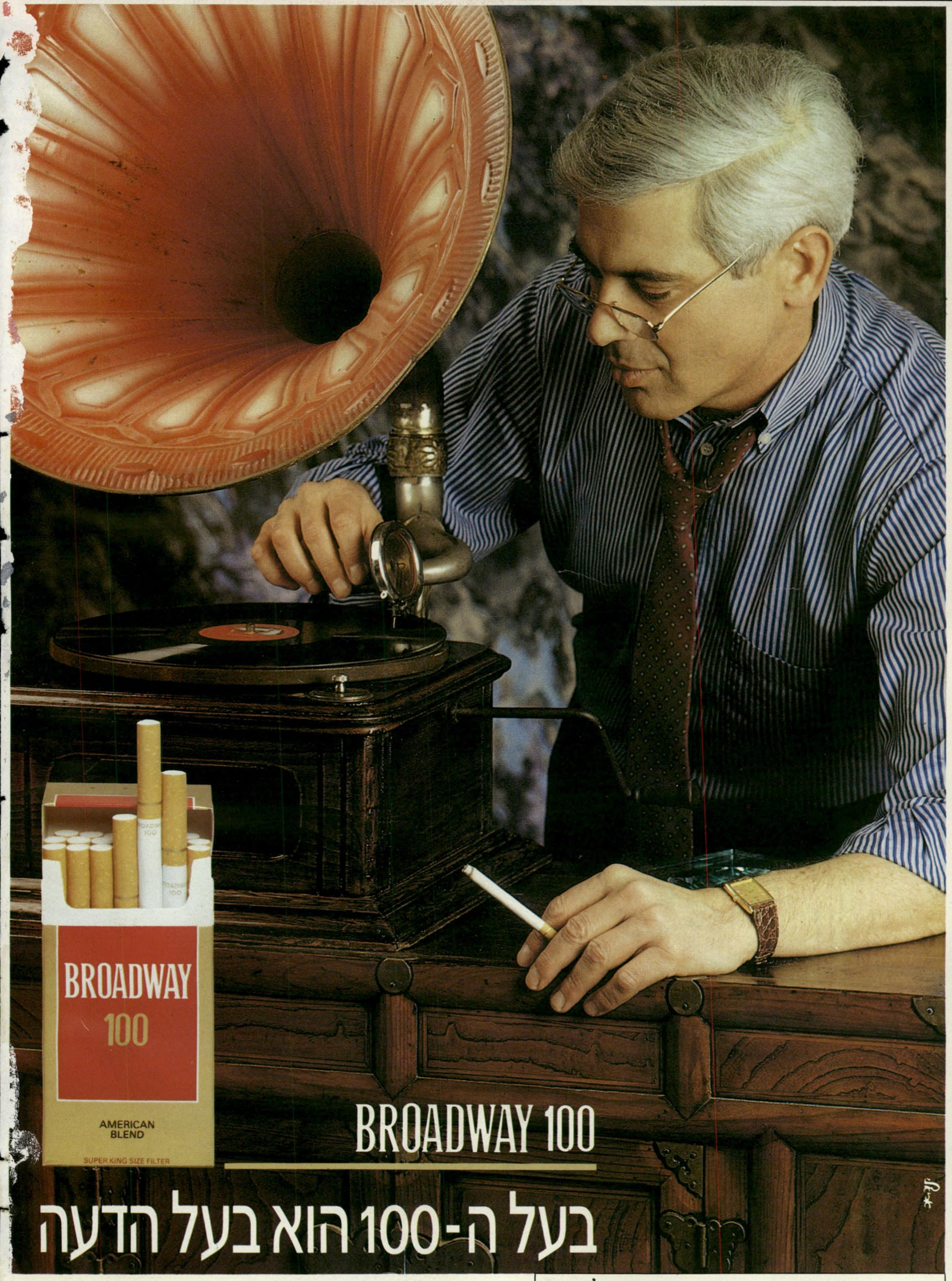

אזהרה — משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות